

*Néhai Kolosúci Kolosúcky Péter,
született Fehérgyarmaton, Szatmár-megyében, 1752. június 26-án.
1807–1821. szatmári püspök, 1821–1843. kalocsai érsek. Meghalt
Kalocsán, a szentség hírében, 1843. július 2-án, 91 éves korában.*

KLOBUSICZKY PÉTER

**VOLT SZATMÁRI PÜSPÖK,
KÉSŐBB KALOCSAI ÉRSEK**

SZENT BESZÉDEI.

**KÖZREBOCSÁTJA:
= ISTENBEN BOLDOGULT =
MESZLÉNYI GYULA
== SZATMÁRI PÜSPÖK. ==**

**SZATMÁR,
„PÁZMÁNY-SAJTÓ” (PÜSPÖKI NYOMDA)
1906.**

Előszó.

Régi jeles főpapnak iratai látnak napvilágot ezen könyvben hét évtizeddel szerzőjük halála után. Nagynehezen sikerült azokat, az elsárgult Irásokból kiszedve, uj mezbe öltöztetni. Szerzőjük, Klobusiczky Péter, előbb szatmári püspök s később kalocsai érsek 1752-ben született és 1843-ban halt meg. Kilencvenkét évre terjedő hosszú életpályája átnyulik ugyan a magyar nemzet újjászületésének korszakába, de ömaga műveltségével, közszereplését irányító eszméivel a régi Magyarország embere; itten közzétett iratainak nagyobb része is a tizennyolcadik századból származik.

Azt hiszszük, hogy szolgálatot tettünk a nemzeti ügynek, midőn Klobusiczkyt a mai nemzedékkel megismertetjük. Mert irodalomtörténetíróink ezen kort róják meg leginkább nemzetietlen irányáért, ezt bélyegzik meg az édes hazai nyelv elhanyagolásáért: és ime, mi bemutatunk egy főpapot, aki lendülettel és választékosan ir magyarul és saját korában nagy szónoki sikereket arat Pozsonyban, Váradon, Szatmáron, Kalocsán, Egerben, Debrecenben, egyszóval mindenütt, ahol megfordul. Joggal kívánhatjuk tehát, hogy az elmúlt idők irodalmának bűvárai a Klobusiczky munkáival is foglalkozzanak és szerzőjüket bevegyék régi íróink Pantheonjába. Megérdemli ő ott helyét ugy, mint tizennyolcadik századbéli kortársai közül legtöbben.

De nem is ez a szempont birta rá ezen irodalmi munka Maecénását, Istenben boldogult Meszlényi Gyula szatmári püspököt, hogy Klobusiczky szentbeszédeinek kiadásáról gondoskodjék. Neki egészen más indító oka volt. Meszlényi püspök rendkívüli kegyelettel hódolt püspök-elődjei emlékének. Megfestette arcképeiket, megíratta főpásztorkodásuk történetét az egyházmegye „Emlékkönyvé”-ben, sőt az egyiknek, Hám Jánosnak életrajzát magyar és latin nyelven külön is kiadta és szentté avatási pörét fölvetette. De miközben annyi tisztelettel adózott Hám emlékének, úgy hogy őt mint eszményképét igyekezett követni mindenben, gyakran emlegette: „Régebbi elődöm, Klobusiczky Péter is nagy ember volt, sőt mi több, szent ember

volt. Szeretete Isten iránt, buzgalma az imádságban, tartózkodása minden emberi gyarlóságtól, rettenthetlensége a hit védelmében, jótékonyága — felülmulhatatlan. Alig van hőbb óhajításom, mint az, hogy a katolikus magyarság őt is a szentek között tisztelje. Megtenném érte Rómában a célravezető lépéseket, de két ok tart vissza. Az egyik: mert az illendőség és célszerűség azt javasolja, hogy azon egyházmegye főpásztora indítsa meg a szenttéavatási eljárást, melyben az illető tiszteletreméltó ember földi életét bevégezte. A másik ok: mert Hám János szenttéavatási pörével nagyon el vagyok foglalva. Megteszem tehát emlékének azt, ami tehetségemben áll: kiadom szentbeszédeit. Vedd ezen mohos iratokat — mondá e sorok írójának — rendezd azokat sajtó alá, hogy mennél rövidebb idő alatt megajándékozhattam azokkal kedvelt papjaimat s a kalocsai érseki megyéből is azokat, kikhez a barátság kötelékei fűznek.”

Isten úgy akarta, hogy nem érhetette meg ezen terve megvalósulását, mert jobb létre szenderült. Szabó István apát, pápai prelátus, akinek a boldogult püspök feltétlen bizalmából az a megtisztelő feladat jutott, hogy a haláláig jóban buzgólkodó, gondos főpásztornak üdvös terveit megvalósítsa, megkezdett műveit befejezze, gondoskodott a mű kiadásáról.

Klobusiczky Péter emléke Szatmáron a nép körében elhomályosodott, holott öregebb katolikus hivek szívesen szeretik emlegetni régi püspökeiket. Oka ennek az, hogy nagy alkotások nem öröközték meg nevét, mint későbbi utódaiét. Azonban tekintetbe kell vennünk, hogy ő a francia háborúk korában volt Szatmár püspöke, s ekkor minden fölöslegét a haza oltárára kellett tennie. Emellett akkora volt azon évek némelyikében a köznyomor, hogy annak enyhítésére kicsinynek mutatkozott az ő jövedelme is. De érdemeit, melyeket a katolikus hit terjesztésében és megszilárdításában szerzett, hiven őrzik az egykoru évkönyvek és fel vannak jegyezve az élet könyvében. Életrajza olvasható Bedcsulánál: „Vita Petri Klobusiczky archiepiscopi. Colocae, 1859.” Tartalma kivonatossan megjelent a már idézett „Emlékkönyv”-ben magyarul.

Szatmár-Németi, 1905.

Karácsony ünnepén.

In festo Nativitatis Domini. 1823. Kalocsa.

„*Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator.*” *Luc. 2 c. 10.11.*

„Nagy örömet hirdetek néktek, mely leszen minden népnek, mert született ma nektek Üdvözítő.”

Már az első embernek az ő szerencsétlen vétke után, amelyben mindnyájan részesültünk, megígérte vala az Ur Isten a paradicsomban a Megváltót, midőn a kígyónak, akiben az ördög vitte bűnre az embert, azt hirdette, hogy egy asszonyi állatnak magva, amely Krisztus Jézus, megtöri az ő fejét. „*Ipsa conteret caput tuum.*”

Ezen Megváltót hirdették a próféták egymásután, — vártak erre a pátriárkák és minden igaz izraeliták: kérik ezek az Egeket, hogy harmatozzák le egyszer ezen szabadító Igazat. „*Rorate coeli de super et nubes pluant justum!*” Kérték a földet, hogy nyiljon meg és hozza életre ezen megígért Messiást. „*Aperiatur terra et germinet Salvatorem.*” De nem volt sikere a sóhajtozásoknak, az esedezéseknél. Folytak több száz, sőt több ezer esztendő, az óhajtott Megváltó nem jelent meg, hanem ehelyett a vétkes emberi nemzet az ördögnek rabsága alatt lévén, egyik gonoszságból a másikba vetemedett, és amint szent Ágoston mondja, viselte oly hosszas időfolyás

[2]

alatt azon istentelen gonoszságának igazságos büntetését, amelylyel elhagyta a vétek által az ő Alkotóját.

Midőn ily siralmas állapotban sinylődik Ádámnak maradéka, egy éjjel egy betlehemi istállóban születik egy kised csecsemős gyermek. Ekkor a Betlehem környékében az ő nyájok mellett virrasztó pásztoroknak nagy fényességgel megjelenvén az Isten angyala, azt hirdeti nékik, hogy azon kised a világnak Megváltója, ama felvett szavakkal: „Nagy örömet hirdetek néktek, mert született ma néktek Üdvöztő.” *Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator.* Hisznek a pásztorok az angyal szavainak. Elindulnak a gyermek keresésére, és amint leírá annak körülállásait, úgy találják. Látják a rongyos istállóban, a jászolban a szénán a barmok között fekvő bepólyált kised csecsemőst, József és Mária jelenlétében. Látják és az isteni malaszt által megvilágosítván, az Isten fiának, világ Megváltójának, megígért Messiásának ismerik és leborulván imádják.

Krisztusban Kedves Hiveim! Ezen Betlehemben született Üdvöztő, akinek születését ma tiszteljük az egyházzal, a mi Üdvöztőnk is. Mert mi is várjuk és reméljük az Isten irgalmasságáról a Krisztus érdemei által a mi üdvösségünket. Már pedig ezen Üdvöztő nélkül nem lehet üdvösség, minekutánna egyenesen ki van jelentve az Isten által az Apostolok Cselekedete könyvében, hogy nincs másban senkiben üdvösség, mivel nem is adatott más név az ég alatt az embereknek, amelyben nékünk üdvözlünk kellene. „*Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* Act. 4. v. 12.

Propositio et partitio

Siessünk tehát mi is lélek szerint a pásztorokkal a betlehemi istállóba, imádjuk ottan a jászolban fekvő kised Jézuskát, a mi drága Üdvöztőnk. De imádjuk szeretetből, imádjuk szeretettel.

Megkívánja ezen szeretetet tőlünk az ő születése, amely nem egyéb, hanem egy megfoghatatlan szeretetnek munkája. Ezen isteni kisedet nem egyéb vitte ilyesmire, hanem a kettős szeretet: a szeretet, amelylyel általunk vissza kíván szerettetni.

[3]

Szerette az Isten az embereket és azért öröktől fogva elvégezte, hogy mennyből hozzánk e földre jöjjön: *Megmutatom ezt beszédemnek első részében.*

De viszontag kívánta, hogy az emberektől vissza szerettesen, és azért öröktől fogva elvégezte, hogy közöttünk e földön test szerint születtesen. *Megmutatom ezt beszédemnek második részében.*

Mind a kettőből ki fog tetszeni, mily méltán mondott szent Pál apostol átkot arra, aki az Ur Jézus Krisztust nem szereti. „*Siquis non amat D. N. J. C, sitanathema.*” Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Szerette az Isten az embereket és azért öröktől fogva elvégezte, hogy mennyből hozzánk e földre jöjjön.

Hogy ezt megértsük, vegyük észre, K. H, hogy az Isten ugyan minket öröktől fogva szeretett, Jeremiás prófétának ama mondása szerint: — Örök szeretettel szerettelek tégedet. „*In charitate perpetua dilexi te.*” Jer. 31. v. 3., de ezen szeretet sehol magát oly világosan ki nem mutatta, mint a Krisztus születésében, amelyet amiatt aranszáju szent János a *szeretet kijelentésének* nevez. Tündöklük tudniillik ezen születésben a mennyei Atyának szeretete, amelyből a maga egyetlen egy isteni Fiát a földre küldötte. Tündöklük a Fiu Istennek szeretete, amelyből a maga küldését nemcsak örömmel elfogadta, hanem erre magát örömmel ajánlotta. *Ecce ego, mitte me.* Izai. 6. v. 8. Tündöklük a Szentlélek Istennek szeretete, amelyből a maga véghetetlen isteni ereje által ezen Istenembernek testecskéjét a Boldogságos Szüz méhében az ő szüz véréből egybeállította.

Megmagyarázom eztet nyilvánabban. Izaiás próféta szemére hányja az istentelen Áházának és az egész Dávid házának az Isten ellen elkövetett gonoszságait. Mi lett volna ezen szemrehányásnak természet szerint a következése? Az, hogy egyszersmind ezen gonoszságainak is igazságos büntetését az Urnak nevében nekik kihirdesse. De ezt nem cselekedte, hanem inkább ehelyett ugyancsak az Urnak nevében az ő szeretettel teljes irgalmasságát, ama hallatlan és képzelhetetlen

[4]

atyai kegyességét, a maga szent Fiában az ígért Messiásnak e világra küldését hirdeti nekik: „*Audite ergo Domus David: Numquid parum vobis est molestos esse horninibus, quia molesti estis et Deo meo. Izai 7. v. 13. Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen ejus Emmanuel.*” Iz. 7. v. 14. Halljátok meg azért Dávidnak háza — így szólt hozzájuk a próféta — kevesebb nektek, hogy az embereknek bántására vagytok, hanem még az én Istenemnek is bántására vagytok. Azokáért az Ur ő maga ad jelt néktek. Ime egy Szüz méhében fogad és fiat szül, és a neve Emmánuelnek hivattatik.

Propter hoc! Azokáért, mivel tudniillik az Istennek is bántására vagytok. Azokáért! *Ime egy Szüz fiat fogad méhében.* Oh megfoghatatlan szeretete a mennyei Atyának! Midőn haragnak fiai vagyunk, szeret minket és az ő egyetlen egy isteni Fiát egy Szüz által nekünk adja! Szinte ezen környülállásból hozza ki az Apostol a rómaiakhoz írt levelében az Istennek hozzánk való szeretetét. „*Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundam tempus Christus pro nobis mortuus est.*” Rom. 5. 8.

Ajánlja pedig az Isten az Ő szeretetét mihozzánk, mivelhogy még mikor bűnösök volnánk, az idő szerint halt meg Krisztus miérettünk.

Nagy Isten! Ez tehát a Te haragod! Mint érdemetlen teremtések, mint haszontalan szolgák, mint hamu és por, méltatlanok voltunk szeretetedre, mint bűnösök és ellened pártütők méltók voltunk a Te haragodra és pokolnak kinjaira: Te pedig szeretsz minket és ugyan minden határ nélkül szeretsz, midőn tulajdon egyetlenegy isteni Fiadat, a Te dicsőségednek fényességét, aki Veled együtt egy élő uralkodó Isten, mindeneknek eredete és utolsó vége, ajándékozod nekünk és ebben a Te hozzánk való szeretetedet oly móddal bizonyítod, amelynél erre hathatósbab módot sem a Te véghetetlen bölcsességed, sem egész mindenhatóságod nem találhatott volna. Ugy vagyon, Kedves Hiveim! Maga az Izraelnek legnagyobb Mestere, maga az isteni Megváltó sem mutathatott

[5]

az embereknek tökéletesebben meggyőző jelet mennyei Atyja hozzánk való szeretetének bizonyítására, mintsem az Ő fiának őérettök e földre elküldését. „*Sic Deus dilexit mundum*” — így szól erről szent Jánosnál Krisztus Nikodemushoz, *sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.*” Joan. 3. 16. Ugy szerette Isten a világot, hogy az Ő egyetlen egyszülött fiát adná! Ime mint tündöklük a Krisztus születésében a mennyei Atyánknak hozzánk való szeretete!

Mit mondjak már az érettünk emberré lett Fiunak hozzánk való szeretetéről, amelyet ezáltal az emberi nemzethez mutatott? Oh Istennek Fia! Oh Istentül mint Isten öröktül fogva, ám Máriától pedig kirendelt időben született Istenember! Mit láttál, minémü érdemet találtál bennünk, amiért minket ily kegyesen ily hallatlan módon szerettél? Ah, ne kérjük az érdemet: ezen szereteted egy minden érdem nélkül való, egy csupa jóságodbul való, egy megelőző, egy véghetetlen szeretet volt, amint szent Pál mondja: *Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos.*” Ad Ephes. 2. 4. Az ő igen nagy szeretetéért, amelylyel szeretett minket. Midőn még az ő, és az ő Atyjának ellenségei voltunk. „Ezen igen nagy szeretete miatt oly mélyen megalázta magát az egy Isten, hogy minket annyira felmagasztalna” — amint aranyzájú szent János mondja. „Ezen igen nagy szeretetébül lett ember fia, hogy mi Isten fiává lennénk” — amint szent Leó mondja. Ezen igen nagy szeretetébül lett az Isten emberré, hogy az ember Istenné lenne” — amint szent Ágoston mondja.

De hol látta legelőször a világ az isteni szeretetnek ezen csodáit? A betlehemi istállóban, Kedves Hallgatók! Amely Üdvözítőök kegyelméről mondja szent Pál a Tituszhoz irt levelében, hogy minden embereknek megjelent: „*Apparuit gratia Salvatoris nostri omnibus hominibus.*” Ad Tit. 2. v. 11. Szeretett Ő addig minket öröktül fogva, de csak az Ő Atyja kebelében; mi pedig voltaképen sem azt, hogy szeretett, sem azt, hogy mennyire szeretett, — avagy az Apostollal szólván: „*Quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum*” ad Eph. 3. v. 18. ezen szeretetnek mi légyen a szélessége és a hosszúsága, a magassága és a mélysége — nem tudtuk. Mind

[6]

ezeket kimutatta a betlehemi istálló, a betlehemi jászol, és abban fekvő kised Jézus egész világossággal. Egy emberré lett Isten, egy szegény Isten, egy megalázott Isten, egy érettünk abban szenvedő és siró és feláldoztatott. Isten! Oh mily nyilvánvaló bizonyága a lelegevenebb, legerősebb, legnagyobb szeretetnek! *Apparuit gratia Salvatoris nostri omnibus hominibus.*

Amit midőn így egybefoglalva mondom, nem önként szól-e az isteni malaszt szivünkben, hogy az ily szeretete a mi imádandó Üdvözítőnknek egytül-egyre tőlünk viszontag való szeretetet kíván? Amire beszédemnek második része fogja szivünket az isteni malaszt által gerjeszteni.

Confirmatio secundae partis

Midőn azt mondom, hogy az Ur Isten a testben való születése által legnyilvánabban kimutatta, hogy az emberei által szerettetni akar, nem egyebet mondom, hanem amit már régen ennekelőtte szent Chrisologus ezen kevés szókkal adott előnkbe: „*Sic voluit nasci, quia voluit amari.*” Így akart születni, mivel szerettetni akart. Mintha mondaná: Így, az Ő Istensége dicsőségének befedésével; így, ezen megaláztatással; így, mint egy erőtlén és hozzánk mindenképen hasonló ember; így, ezen szegénységben, ezen alázatosságban, ezen testi sanyarúságban. *Igy akart születni, mivel szerettetni akart.* Mert ezen az uton akart a mi érzéketlén szivünkön győzedelmeskedni Jézus, a szeretetet maga iránt felgerjeszteni.

Senki ne gondolja pedig, hogy ezen született kised gyermek hozzánk csak külsőképen hasonló. Nem! „*Verbum caro factum est,*” az ige testté lőn — amint szent János ugyanezen szavakkal hirdeti az isteni kijelentésből az ő evangéliumában. Az Isten tehát ezen kisedben emberré lett: az egész emberi természetet emberi testtel, emberi lélekkel, mindazon természeti tulajdonságokkal, amelyekkel mi emberek az oktalan állatoktól megkülönböztetünk, és azon egyéb természeti tulajdonságokkal, amelyek által az ő természeti nemekbe foglaltatunk, valóban és voltaképen magára vette. „*Formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo.*” Szolgai formát vévén fel, az emberhez hasonlóvá lett és külső ábrázatjában úgy találtatott, mint ember. Ő tehát em

[7]

ber, amint mi emberek vagyunk; olyan ember mint mink, egy töredékeny, egy földi, egy halandó testben, és a bűnös testnek hasonlatosságát viseli, amint szent Pál a rómaiakhoz írt levelében írja róla: Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati. Rom. 8. 3. Az Isten az Ő fiát elküldvén a bűnös testnek hasonlatosságában.

Oh, mely mélyen alázta meg magát emberiségében az Isten! De még abban sem elégedett meg. Hogy szeretetünket annál bizonyosabban megnyerje, nem vett magára emberkori testet, mint adott az első embernek, Ádámnak, az ő teremtésében, hanem a születésében is hasonlónak teszi magát mihozzánk, szolgálóhoz.

Születni akar a mi módunk szerint mint kised gyermek, és minden azon erőtlenségeket, gyarlóságokat, fogyatkozásokat, szenvedéseket, amelyek a született gyermekeknek tulajdonai, magára veszi. „*Invenietis infantem pannis involutum et positum in praesepio.*” Luc. 2. 12. Találtok — így írta le Őt az angyal a betlehemi pásztoroknak — találni fogtok egy gyermekecskét pólókba betakarva és a jászolba helyeztetve. De emellett fenntartja kised képecskéjében mindazon kellemetes ábrázatot, nyájasságot, amelylyel a kisedkor maga kedves szokott lenni. „*Invenietis infantem pannis involutum.*”

Egy Isten pólókba betakarva! Oh közelítsünk ezen isteni kisedhez, és őtet a szeretet által lélek szerint megölelve szorítsuk magunkhoz. Nincs benne semmi, ami tőle rettentessen. A kised gyermek nem rettent, sőt inkább egész tekintete a szeretetnek vonzási. Szívünkön akar ezen isteni kised győzedelmeskedni és azt magáévá tenni, de amivel ezt végre is akarja hajtani, csak az ő ártatlan mosolygása, szeretetteljes tekintete és kised szeméből lecsorgó könnyhullatásai. Szent Bernát ezen elmélkedésben annyira felgerjedett vala, hogy a zsoldárnak ama szavait: „*Magnus Dominus et laudabilis nimis.*” Ps. 47. 2. Nagy az Ur és igen dicséretes — elferdíté, és szívének a szeretete által elragadtatásában felkiálta: „*Parvus est Dominus et amabilis.*” Kicsiny az Ur és igen méltó a szeretetre!

Ugy vagy! Parvus est Dominus, kicsiny az Ur, miként

[8]

kisded gyermekecske; amabilis nimis, igen méltó a szeretetre, mert kellemetes, ártatlan gyermekecske. Lássátok, Kedves Hallgatók! Ezen sziveinket elragadó kisdednek képében jelent meg a földön a mi Megváltónk, hogy így legalább szeretetünket megnyerje. Így jelent meg közöttünk, hogy ugyanez által legyőzze szívünkben azon akadályokat, amelyek az Ő eljövetele előtt az emberi szívet a világnak vagyonaihoz, dicsőségéhez, testi gyönyörűségéhez kötve tartották és az Istenhez való szeretetre felemelkedni nem engedték.

El is érte ezen ártatlan isteni kisded ezen feltett célját. Mert az Ő születésében adott példája által az emberi nemzettel megismertette azt, hogy a világnak sem mulandó gazdagsága, szemfényvesztő dicsősége, sem tisztátalan testi gyönyörűsége nem méltó arra, hogy ezekhez ragaszkodjon az emberi szív, amely egyedül az Isten örök látására, örök birtokára, örök szeretetére alkottatott.

Ugyanis állj elő akármely e mulandóságokhoz ragaszkodó szív, vess egy tekintetet ezen isteni kisdednek születésére! Ezen kisded mindenknek Ura és Teremtője; ezen kisded minden fejedelmeknek fejedelme, minden királyoknak királya. *Rex regum et Dominus dominantium*. És mégis — jól figyelmezz és vedd latra minden szavamat — és mégis nem ama egész világ előtt jeles Jeruzsálemben, Judeának fővárosában, hanem egy alávaló Betlehem városkában, — nem valami királyi palotában, hanem egy városon kívül levő rongyos istállóban, — nem sok tiszteletre készen álló udvari szolgák között, hanem az oktan állatok között, — nem királyi rangban fényeskedő, hanem szegény és külsőképen semmi tekintetben nem levő anyától születettik. — Nem arannyal, ezüsttel, drága kövekkel tündöklő bölcsőbe, hanem a barmok jászolába fektettetik szegény, alávaló pólyákba takartatván. Nem puha tollakra, hanem a szénára helyeztetik. És mindemellett ezen legalábbvaló szegénységet, ezen megvetést, ezen nyomoruságot, ezen fogyatkozásokat, legmélyebb alázatossággal és megtanusíthatlan állhatatossággal viseli, szenved. És midőn még csecsemős ideje miatt nyelvél nem oktathatja, példájával .oktatja ezen isteni kisded az emberi nemzetet.

[9]

Mire oktatja? Mit szól ezen kiseded isteni példájával?
Halljuk és ereszsziük mélyen szivünkbe !

Mit szól, mit mond a gazdagoknak? Azt mondja, amit régen mondott az evangéliumban szent Márknak: „Mely nehezen mennek Isten országába, akiknek pénzek vagyon. Könnyebb a tevének általmenni a tű fokán, hogysem a gazdagnak az Isten országába menni.” *Quam difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei.* Marc. 10. 23. 25. Azt mondja, hogy a gazdagság az emberi üdvösségnek egy veszedelmes kösziklája, amely által hogy hajótörést ne szenvedjen, szükséges, hogy szivét azokhoz ne ragassza. Birja, amit az isteni gondviselés őnekie adott, de ne birattasson azok által. Igaztalan utakon: csalással, lopással és felebarátjának sértésével vagyont ne szaporítsa. Ami másé, azt magának ne tulajdonítsa. Abbul, amit az Isten neki adott, hagyjon szükölködő felebarátjának, tudván, hogy egész birtokából csak egy talpalattnyi darabocskát sem viszen el magával a más világra; hogy minden kincseiből egy fillér sem fog vele menni az örökkévalóságba.

Mit mond a világi dicsőséget kereső büszke embereknek?
Halljuk és ereszsziük mélyen szivünkbe!

Azt mondja, amit mondott szent Pál által a galathiakhoz: „Ne legyetek hiábavaló dicsőségnek kívánói.” *Non efficiamur inanis gloriae cupidi.* Gal. 5. v. 26. Azt mondja, amit szent Lukácsnál mondott: „Ami az emberek előtt nagy, utálatosság az Isten előtt.” *Quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Luc. 16. 15. Azt mondja, hogy a világnak minden dicsőségei, fényes hivataljai, legfőbb székei csak szemfényvesztés, csak hivság, csak elenyésző buborék, mert akármely legfőbb hivatalt viseljen, akármely tiszteletben tartasson is az egész világ által valaki, ez egy hajszált sem ád az ő igaz nagyobbitására. Csak az is olyan marad mindezek között, aki és amilyen valóságosan az Isten szemei előtt, aki előtt nem a méltóság, nem a fényes dicsőség, nem a mély tisztelet, hanem az alázatosság, az ártatlanság, a tiszta lélekismeret, az istenes élet, a buzgó religió, az isteni és fele-

[10]

baráti szeretet teszi az embert kedvessé, kellemetessé; a világnak dicsősége pedig a földbe zárt koporsónak megrothadt deszkái között elenyészik.

Mit mond a testi gyönyörűségben elmerült embereknek? Halljuk és ereszszük mélyen szivünkbe!

Azt mondja, amit mondott szent Pál által a rómaiaknak: „Ha a test szerint éltek, meghaltok”, azaz örökre meghaltok. *Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini*. Rom. 13. Azt mondja, hogy az ilyen élet egyenesen viszi az embert a kárhozatra; hogy az olyan ember, aki e földön elfelejtkezvén arról, hogy az isteni megtestesülés által az emberi természet egészen az isteni dicsőségig felemeltetett Krisztusban, ezt a barmok sorsára vitte, és elmerülvén e földön azokba, amik ennek rendetlen fertelmes kívánságainak, feslett érzékenységeinek tetszettek, magát naponkint méltatlanná tette a mennyei szent boldogságra, mihent egyszer a halálnak órája által félbesza-kasztatik baromi gonoszságának megrögzött istentelen üzése, azon pokolbeli tűzre vettetik, amelyről írva vagyon, hogy abban az ördögök által annyi gyötrődés, annyi kínzás követtetik el rajta örökkön örökké, amennyire elmerült vala a földön mocskos gyönyörűségeiben. „Amennyire dicsőítette magát és gyönyörűségeiben volt, annyi gyötrelmet adjatok néki és siralmat.” *Quantum glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum*. Apoc. 18. 7.

Ezeket mondja azoknak, akik a földön a test kívánságában, a szemnek kívánságában és az élet kevélységében részesülnek. „Concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae.” I. Joan. 2. 16.

Hát mit mond az ellenkező uton élőknek? Azt ugy-e, amit hirdetett a hegyről leszólván az ő apostolainak és őket követő sokaságnak: „Beati *pauperes*, — beati, *qui esuritis*, — beati, *qui fletis*, — beati eritis, cum vos *oderint* homines.” Boldogok vagytok atyámnak választottai, sirók, éhezők, üldözöttek! Ti ugyan itt szegénységben, szükségek, fogyatkozások között, siránkozásuk között, éhség, szomszúság között, megvetések, üldözések között éltek, de ezek között fogok én is élni, ha egyszer ezen jászolomat elhagyom. Ezek legyenek

[11]

nékem elválaszthatatlan kísérőim. Ezek visznek engemet az én országomba, az én Atyám örök rendelése szerint. Ugyanezek visznek tiktetek is az Atyámtul néktek rendeltetett mennyei hazátokba.

Igy szól példájával ezen ártatlan isteni kiseded az egész világnak és azt mondja szent Bernárd: így szól vele az istálló, a jászol, az ő szemeibül kicsorduló ártatlan könnyhullások. Így akarják szívünket, szeretetünket a testnek kívánságaitul, a szemeknek kívánságaitul és az életnek kevélységétül elvonni és bennünket érettünk e földre jött, érettünk kisedded lett isteni Megváltónkban elválaszthatatlanul kapcsolni.

Epilogus

Oh betlehemí kiseded! Óh ezen kiseddedben megaláztatott, de mégis az Atyával és Szentlélekkel együtt uralkodó, szent, imádandó nagy Isten! Tégedet mennyből csak a szeretet hozott le e földre, csak a szeretet tett csecsemős gyermekecskévé, a szeretet, melylyel hozzánk kapcsolattál, a szeretet, melyet tőlünk viszontag kívántál.

Meddig tagadod meg így szerető Istenedtől oh emberi szív, a te szeretetedet! Ha ezen éretted csecsemős gyermekké lett és a jászolban fekvő Istenednek tekintete fel nem gerjeszti eztet szivedben, hol és mikor fog ez felgerjedni?

Vedd el oh szeretetnek Istene, vedd el sziveinket! Tiéd ez eredetére nézve, mert Te alkottad aztat, tied végére nézve, mert csak a Te szeretetedre alkottad aztat, és azért igaz, amit a Te szolgád, szent Ágoston hirdetett: „*Fecisti nos ad Te Domine et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te*” Magadért alkottál minket, oh nagy Teremtő, és mindaddig nyughatatlan a mi szívünk, míg Benned meg nem nyugszik.

Óh tehát imádjuk leborulva a jászolban fekvő kiseded Jézusunkat, és előtte térdre borulva, kérvén mondjuk egy szívvel, egy lélekkel: Szeretlek Tégedet, oh érettünk emberré lett és kiseded gyermeki testben e világra született szerelmes Jézusom! Szeretlek Téged teljes szivemből, teljes lelkemből a Te mihozzánk való kimondhatatlan szeretetedért, de szeretlek leginkább önönmagadért, mert Te magadban véghetetlenül jó

[12]

vagy, véghetetlen jóság vagy, amelyért minden szeretetre méltó vagy; és ezen hozzád való szeretetből bánom, untalan siratom a Te jászolod előtt életemnek minden bűneit. Ezerszer meghalok inkább, mintsem ezután halálos vétékkel megbántsalak.

Aki pedig a minket így szerető és a mi szeretetünket ennyire kívánó kisdéd Jézust nem szeretné, ennek részére valóban nincs más felelet, hanem a mit szent Pál a korinthusiaknak hirdetett: „*Si quis non amat D. N. J. Chr., sit anethema.*” A ki nem szereti a mi Urunk J. Krt, átkozott legyen. Amitül mentsen meg mindnyájunkat ezen kisdéd Jézusért a mi nagy és irgalmas istenünk. Amen.

Karácsony ünnepén.

Concio in Festo Nativitatis Domini, Anno 1836

„*Natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus in civitate David.*” Luc 2. v. 11.

Született ma néktek Üdvözítő, ki az Ur Krisztus,
a Dávid városában.

Amit az angyal világteremtésétől mintegy négyezer esztendő után az együgyű és istenfélő pásztoroknak hirdetett, annak emlékeztető napját hirdetem én is ma .tinéktek, Krisztusban Kedves Híveim! *Natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David.* Született ma tinéktek Üdvözítő, ki az Ur Krisztus, Dávid városában.

A pásztorok ezen angyali jelentésre siettek Betlehembe, hogy látnák s imádnák a született Üdvözítőt. Siessünk mi is oda lélek szerint, siessünk ezen drága Üdvözítőnk jászolához, amelyben fekszik, az Ő imádására.

De mit látunk ezen jászolban? Egy kised, ügyefogyott, szegény csecsemős gyermekecskét, aki csak most jött az anya méhéből e világra. És ez volna-e az Üdvözítő? Ez volna-e az Istennek igaz isteni Fia? Ugy vagy, ez a kised a világnak Megváltója, mert erről írva van: „*Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.*”

Felkiált a Krisztus születéséről való oktatásban aranyszáju szent János: „*Auditu quidem mirabile est!*” „Csodálatos dolog, hogy e megfoghatatlan Isten, akit sem szóval ki-

[14]

magyarázni, sem értelemmel felérni nem lehet, és aki az Ő isteni Atyjával mindenképen egyenlő, sőt vele egy Isten, egy szűznek a méhe által jött mihozzánk és egy asszonyi állattul születni méltóztatott.” *Auditu quidem mirabile est, quod ineffabilis Deus, qui nec sermonibus explicari potest, nec cogitationibus comprehendit, Patriqae per omnia coaequalis, per Virginis ad nos venit uterum, et fieri ex muliere dignatus est.* Horn. 2. in Math.

De így kellett orvosolni a világ Megváltójának az emberi kevélységet. Látta a világ a kevélységnek mindjárt a teremtés kezdetében két rettenetes büntetését. Látta tudniillik, hogy a kevély Lucifert és hozzákapcsolt angyali társainak megszámlálhatatlan sokaságát mennyből egy szempillantásban pokolnak tűzére kárhóztatta az Isten. Látta a világ, hogy az első embert, akit a kevélység reá vitt a tiltott gyümölcsnek megevésére, az egész emberi nemzettel együtt az ördög hatalma és örök rabságával büntette az Isten. De mindezek ki nem eszközölték azt, hogy kevélyek ne legyünk. Mit tett tehát a kevélységnek orvoslására lelkünket kereső Üdvözítőnk? Véghetetlenül megalázta magát emberi természetében, hogy így legalább az ő példája tegyen egyszer bennünket is alázatosakká.

Propositio et partitio

Ime Kedves Híveim, ezen érettünk emberré lett, érettünk kisdeddé lett, érettünk született Jézusunknak alázatossága lesz mai beszédemnek célja.

Lássuk azért 1-ször ezen született Üdvözítőnknek alázatosságát; azután határozzuk meg, ha akarjuk-e ezen alázatosságot követni, vagy pedig ilyen alázatossága mellett is Luciferrel kevélykedni. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis.

Közelítsünk lélek szerint a betlehemi pásztorokkal a született kisdéd Üdvözítő Jézusnak jászolóhoz és imádjuk Őtet az Ő megfoghatatlan alázatosságában. Kicsoda ezen kisdéd, akit e jászolban látunk? Ezen kisdéd igaz Isten, igaz ember, mert ezen kisdéd az, akirül az Istentül — amint szent Lukácsnál olvassuk. Luc. 2. v. 35. — Máriához küldetett Gábiel arkangyal kinyilatkoztatta Máriának, hogy ő Isten anyja

[15]

lészen: „A Szentlélek reád száll — ugymond — és a Magasságbeli ereje megárnnyékoz téged, s azért a szent is, ki tőled születeték, Isten Fiának fog hivattatni.”

Ezen kisdedben tehát a Szentháromságnak második személye, az Isten Fia, az isteni természetet az emberi természettel egy isteni személyben egybekapcsolta. Ki nem tudja pedig, hogy az isteni s emberi természet között véghetetlen a különbség? Mert az Isteni természet egy magátul való örök valóság; az emberi természet pedig az Istentül teremtett alkotmány s így magátul semmi.

E szerint ezen megtestesülésben leereszkedett az Istennek Fia véghetetlenül, hogy Megváltónk lehessen, hogy mint ember, az anya méhéből szülessen. Leereszkedett oly mélyen, amily messze van az Isten az ő alkotmányától, az emberektől; azaz véghetetlenül megalázta magát már a fogantatásában.

Mit gondoljak az ő *elrejtéséről az anyja méhébe*? Ha már ezen isteni személy a mi üdvösségünkért emberi természetet akart magára venni, nem vehetett volna-e *emberi kort magára, mint Ádámot emberi korban helyezettette e világra*? Sőt nem vehetett volna-e, nem kapcsolhatott volna-e magához oly testet, *mint a feltámadás után lesznek az üdvözülteknek teste*i, azaz szenvedhetetlen, fényes, mindent általható s minden helyekre általtétethető testet? Éppen az ilyen test illetve volna az ő lelkét, mely már akkor is az Istent látta s az ilyen testben is egy fohászokodása által a mi váltságunkat végrehajthatta volna.

Lehetett volna ezt tenni minden kétség kívül. De mivel kimondhatatlanul mélyebben alázódott meg, ha kisded és az anya méhében elrejtekezett gyermek fog lenni, ilyenné lett. Azaz a Boldogságos Szűz Mária ártatlan tiszta véréből, annak méhében a Szentlélek ereje által egy emberi kisded teste állott össze egy szempillantásban. Ezen emberi testben ugyanazon szempillantásban az Istentül emberi lélek adatott, és mind a testet, mind a lelket ugyanazon szempillantásban az isteni második személy, a Fiu-Isten elválhatatlanul magához kapcsolta.

E szerint egy szűznek a méhében az az Isten, akit a föld és az egeknek egei meg nem foghatnak, el vala rejtve más

[16]

kisdedek módja szerint és abban kliencz hónapokig mintegy kisded rab, de maga akarátja szerint való rab lakozott.

Istenem! Istennek ily megfoghatatlan megalázódását, az isteni kijelentés nélkül csak gondolni is, nem látszatott volna-e káromló gondolatnak lenni?

De menjünk már a születésére. Mit látunk ebben? Hol születik? Miképen születik? Mivel ezen született kisded Isten Fia volt és így mennynek és földnek Ura s Teremtője volt, e világnak legtündöklőbb palotái illettek volna születéshelyére. *Azonban erre egy rongyos, szeles, Betlehem városán kívül tétetett istállót választott.* A koronás fejedelmek lehettek volna születése idején az ő szolgálatjára. *Azonban nem látok egyebet ottan az Ő szűz anyjánál, József gondviselőjénél, az ökörnél s számárnál.* Az ő ártatlan gyenge szent testének, amelyhez hasonló test, mióta a világ áll, nem volt, mivel csak ezen egy testecske volt az, amely egyenesen s egyedül a Szentlélek mindenható ereje által állott össze, *a legdrágább ágyakat, a leggyengébb pólyákat méltán kívánhatta volna.* *Azonban látom, hogy az evangélium szerint csak a barmok jászolában és ebben összehányt-vetett szénára tétetett és szegény pólyákkal fedeztetvén, reszketett a téli időnek sanyarusága miatt.* *Oh Istenem! Méltán felkiálthatok ismét: Oh Istenem! Hol van ezek között a Te véghetetlen nagy voltodnak ily megfoghatatlan megaláztatás mellett csak árnyéka is!* Valóban mindezekben beteljesedett, ami Rólad írva van szent Pálnak a philippiekhezirt levelében. C. 2. v. 7. *Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens.* Ő magát kiüresítette, szolgálai formát vétén fel.

Confirmatio secundae partis

Ezeket hallván, ezeket lélekképpen szemlélvén, tegyük már választást a kisded Jézus jászola mellett, ha akarjuk-e magunkat az ő isteni példája szerint megalázni, vagy pedig az így megalázódott Megváltónk előtt is csakugyan büszkék, kevélyek, felfuvalkodottak akarunk maradni?

Rémüljetek meg Egek! *Deus factus est humilis.* (Szent Ágostonnak szavai ezek.) „Deus factus est humilis, ut vel sic superbia generis humani non dedignetur sequi vestigia

[17]

Dei. Az Isten megalázta magát, hogy így legalább az emberi nemzetnek kevélysége ne vonja vissza magát az Isten nyomdokinak követésétől. In psalmum 33. — *És mégis kevélykedünk.*

Nem eltűrhetetlen vakmerőség-e ez, hogy minekutánna az isteni méltóság magát nagy voltátul úgy mint kiüresíti, a férgecske magát felfújja és fennhéjázson?

Nem méltó-e minden kárhoztatásra, ha a nyomorult ember látván, hogy az egeknek Ura kisdeddé lett, *a földön akarja magát felmagasztalni?*

Ah, aki a Jézusnak jászola mellett is, ahol a megtestesült Istenben az alázatosságot a legfőbb mértékben látja, kevélykedni mer: ez az ő kevélységét hol és mikor fogja letenni, által nem láthatom.

De midőn ezt így vitatom, talán azt gondolja valaki hallgatóim közül magában: Ugyan mit töri magát a mi érsekünk abban, hogy minket alázatossá tegyen? Hiszen mi bennünk helye sincs a kevélységnek. Nem vagyunk mi nagy urak, nem vagyunk gazdagok, nem vagyunk nagyhivatalokat viselők, nagy tudományokkal nem birunk; ezekben szokott lakni a kevélység. Mi többnyire szegények, tehetetlenek, együgyűek, tudatlanok vagyunk. A világ fényes dücsőségében, magasztalásában részt nem veszünk, nem uralkodunk másokon, hanem mások uralkodnak rajtunk. Ugyan miben kevélykedhetünk tehát?

Édes fiam, édes leányom, aki talán szivedben így gondolkodol, én ugyan szivednek vizsgálója nem vagyok: ez az Isten dolga. De még is engedj meg, hogy egy-két kérdést terjeszsek elődbe, amelyek talán szivedet magad előtt is nyilvánabban fel fogják fedezni, mintsem eddig arról ítéltél.

Ha te semmi részt nem veszöl a kevélységben, ha te ettől oly messze vagy, ha te ebben oly ártatlan vagy, mondd meg nékem, honnan vagyon tehát, hogy:

1. Ha valaki *téged a legkisebb szóval megsért*, azonnal fellobbansz, mint a puskapor? *Ha valaki becsületedben valami legkisebb csorbát és talán nem akarva is ejt*, ezt több hetekig, talán hónapokig nem tudod elfelejteni? Ennek a gyökere minden bizonynyal a kevélységben van.

[18]

2. *Honnét vagyon, hogy a te természeted tulajdonsági miatt nagyra vésszed magadat szivedben, ezek miatt másokat megvetsz, ellenben magadat mindenektől különösen tiszteltetni megkívánod? Ennek is a gyökere bizonyosan a kevélység.*

3. *Honnét vagyon, hogy magadal előljáróid alá, akár egyháziak, akár világiak legyenek, oly nehezen veted, vagy épen nem akarod alájok vetni magadat és nekik csak kénytelenségből engedelmességed? Ennek ismét a gyökere a kevélység.*

4. *Honnét vagyon, — ámbár az Isten törvényéből tudjuk, hogy te, a te férjednek hatalma alá vagy vetve, vir caput est mulieris, — te mégis a házasságban az elsőséget akarod viselni és férjednek uralkodni kívánsz? Ennek a gyökere ismét a kevélység.*

5. Oh mindezek az alázatos embernél másképen szokta lenni, de ezt lássa kinek-kinek a lelkiismerete. Én oktatásomnak befejezésére visszamegyek az én kisdéd Jézusomnak, a én szerelmes Üdvözítőmnek szegény jászolóhoz.

Epilogus.

Oh ártatlan Jézus, oh drága Megváltóm! Te hogy mennyei Atyádnak az első ember és Lucifer és az ő pártütő társai által megrontott országát és dicsőségét helyreállítsad, emberré és ugyan csecsemős gyermekecskévé lévén, megaláztad magadat, amit a világ soha addig egy Istenben nem látott, de nem is gondolhatott. Ugyanezen alázatossággal, ezt egész életedben folytatván és ebből a keresztfán két lator között szent lelkedet kiadván, megrontottad az ördögöt és annak rabságából visszaszerezted a Te Atyádnak az elveszett emberi nemzetet.

Hívj Te édes Jézusom engemet és az egész megváltott emberi nemzetet ezen alázatosságodnak követésére mind példáddal, mind amaz evangéliumi kegyes szavaiddal: „*Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.*” *Tanuljatok tőlem, mivel szelid és alázatos szívű vagyok.* Hívj másrésről engemet és az egész emberi nemzetet, mivel késztet, ösztönöz Lucifer is az ő kevélységének űzésére, követésére.

Lehetséges-e, hogy egy istentelen Lucifernek vonzása

[19]

nagyobb erőt vegyen szivemen, mintsem a Te isteni példád és atyai szeretettel teljes hívásod! Lucifer a szivemet gerjeszti a kevélységre, hogy ezáltal örökre elkárhozzam; Te édes Jézusom keresed és vonzod szivemet az aláztatosságra, hogy ez által örökre üdvözüljek. És én egy lelket vesztetni kívánó ellenségemnek zászlója alá adjam magamat, elállván az én édes Üdvözítőmnek zászlójától? Mentsen meg az Isten! Bizom az én Istenemben, hogy ily esztelen, ily háládatlan, ily istentelen sohasem leszek! Ez órától fogva a Te szent malasztod által nem lesz soha semmi helye legkisebb kevélységnek az én szivemben. Tied az én szivem, édes Megváltó Jézusom, birjad ezt holtigvaló aláztatosságomban s ne engeddd, hogy a kevélység vétke által résztvehessen abban a setétségnek és kevélységnek fejedelme, Isten ellen pártütő Lucifer. Amen.

Husvét ünnepén.

In Paschate in Ecclesia Metropolitana Coloc. 1805. In eadem 1824.

De vita ex amore Dei.

„Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt,
jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est
et resurrexit. 2. Cor 5. v. 15.

„Mindenekért meghalt a Krisztus, hogy akik élnek
is, már nem magoknak éljenek, hanem annak, aki őérettök
megholt és feltámadott.”

Exordium.

Az egyház mai napon örvendetes vigassággal és mind az oltári áldozatjaiban, mind egyéb esedezéseiben kettőzöttetett allelujákkal tiszteli minden ünnepeinek legfőbb ünnepét, azaz azon dicsőséges napnak esztendei visszafordulását, amelyben a mi véghetetlen kegyességű Megváltónk maga szent testét, mely a keresztfán esett keserves halála után eltemettetett, a testétől elvált szent lelkével halála után harmadnapra ismét összekapcsolta és maga isteni erejével halottaiból feltámadván, a halálon és a halálnak hatalmát tartó ördögön dicsőségesen győzedelmeskedett és mennyeknek kapuit az emberi nemzet részére megnyitván, azt a boldog feltámadásra, melyet mindnyájan óhajtunk, hathatósan felsegitette. Boruljunk lélek szerint, midőn ezt az apostolokkal test szerint és láthatóképen nem tehetjük, boruljunk lélek szerint szent lábaihoz feltámadott Üdvözítőnknek! Áldjuk, magasztaljuk megfoghatatlan szerete-

[21]

tének nagy munkáját, amelytől viseltetvén, megérdemlett örök kárhozatunkat a maga boldog halála és dicsőséges feltámadása által örök boldogságunkra változtatta.

De egyszersmind, ha még egy szikra hit, egy szikra reménység és egy szikra szeretet elevenkedik szívünkben, tökéljük el egyszer immár magunkban, hogy ezután nem magunknak, hanem a minket ennyire szerető Istenünknek akarunk élni. Ez az, amit kíván tőlünk a felvett apostoli szavak szerint a mi szerelmes Megváltónk; ez az, amely által a mai nagy ünnepnek gyümölcseit leginkább fordíthatjuk üdvösségünkre. „ *Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et resurrexit.*” Mindenekért meghalt a Krisztus, hogy akik élnek is, már nem magoknak éljenek, hanem annak, aki őérettök meghalt és feltámadott.

*

Propositio et partitio

Akarjátok-é megérteni Kedves Hallgatók, *mint kellésék beteljesíteni ezen nagy feltételt, azaz hogy már ezután nem magatoknak, hanem annak fogtok élni, aki érettetek meghalt és feltámadott?* Én erre mai beszédemben egy oly utat mutatok, amelytől senki magát ki nem mentheti, ki nem vonhatja. Nem kívánom én evégre, hogy sanyaru életet éljete; nem kívánom, hogy a világtul elvont klastromi életet éljete, vagy valami ehhez hasonlót: hanem csak azt kívánom és ez beszédemnek egész célja, hogy szeretetbéli életet éljete. Ezt, hogy tőletek az Isten kegyelme által megnyerjem, *beszédemnek első részében* kimagyarázom, miben áll az ilyen szeretetbéli élet; *második részében* megmutatom, mily hathatós legyen az ilyen szeretetbéli élet? Mig szólok, kitől-kitől összeszedett gondolatokat és csendességet kérek. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Miben áll a szeretetbéli élet? A szeretetbéli élet abban áll, hogy egész életünknek indító oka, vagy ösztöne, kormányozása, célja, vége, csak az egy Isten legyen, úgy, hogy minden szavainkban, cselekedetünkben, gondolatunkban, kívánságainkban arra igyekezzünk, arra vigyázzunk, *hogy nemcsak*

[22]

meg ne bántsuk a mi minden szeretetreméltó Istenünket, hanem ezenfelül az Ő szent akaróját, az Ő szent tetszését mindenekben, amennyire az isteni malasztnak segédelmével lehel, tökéletesen teljesítsük és neki mindenekben tetszeni kívánjunk. Ez az, amit szent Pál a korinthusokhoz írt első levelében ama rövid, de örök emlékezetben tartandó szavakkal előnkbe ad: „*Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.*” I. Cor. 10. 31. Akár tehát esztek, akár isztok, akár valami mást miveltek, mindenekezt az Isten dicsőségére cselekedjétek.

Ezen boldog szeretetbéli életnek kifejtésére, nem hozom fel a szenteknek példáját, midőn ez a szentek Szentjének, az Isten Fiának életében oly nyilván, oly elevenen tündöklök, hogy ez egyedül egyéb magyarázat nélkül is, beszédemnek ezen részét tökéletesen elvégezheti. Tekintsünk a szent evangéliumba! Nem látjuk-e abban nyilvánosságosan, hogy ezen Isten Fiának egész élete nem egyéb volt, hanem az Ő mennyei Atyjának engedelmeskedni és az Ő tetszését, Őhozzája való szeretetéből teljesíteni.

Születhetett volna ő királyi méltóságban, fényességben is, de mivel az Ő mennyei szent Atyjának ez volt az akarója, egy alávaló istállóban, a barmok között született és életének első zsenyéjét a jászolban, a szénán, a csekély pólyák között kezdette. — Azon Ő szent tudományát, melyet 12 esztendő korában a jeruzsálemi templomban kimutatott, hallgatván és kérdezőn a törvénytudókat, a doktorokat, — kiterjeszthette volna azonnal az egész világra, azáltal az embereket az Istennek ismeretére, tiszteletére, szeretetére vezérelni: de mivel az Ő mennyei szent Atyjának az volt az akarója, ezen idejéig fogva egész 30. esztendejéig magános és a világ előtt elrejtett életet élt Názáretben, az ő anyjának és gondviselője, Józsefnek alattok lenni méltóztatott, úgy, hogy életének ezen legnagyobb részéről egyebet az evangéliumban nem olvasunk, hanem hogy Máriával és Józseffel Názáretbe ment és ott őnekiek engedelmeskedett. „*Et erat subditus illis.*”

Minekutánna pedig az ő mennyei Atyja országának e földön helyreállításához és szent hitünk hirdetéséhez hozzá-

[23]

fogott, nem halljuk-e őtet nyilván bizonyítani, hogy ezen nagy hivataljában nem a maga dicsőségét, hanem egyedül annak akarátját keresi, aki őtet küldötte, azaz az ő mennyei szent Atyjának. „*Non quaero gloriam meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.*” Nem halljuk-e őtet vallani, hogy az ő eledele az, hogy annak akarátját cselekedje, aki őtet küldötte, hogy elvégezze az ő dolgát. „*Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus.*” Végre midőn nagy munkájának utolsó idejére jutott, láttuk őtet a Geczemáni kertben, a halálos félelmek és szorongások között, a véres verejték között, amelyeket bekövetkezett keserves kinszenvedésének eleven képe szent testéből kivert. Ámbár emberi természete a gyalázzattul, a kizsárolástul, a keresztre feszítettétül, a rettenetes haláltul irtózott is, mégis meg nem szünt Atyjának akarátjához úgy szívvel mint lélekkel ragaszkodni ama szavai által: „*Non sicut ego voto, sed sicut Tu.*” Math. 26. 40. Nem amint én akarom, hanem amint Te. — Oh isteni szeretetnek nagy áldozatja, amelyhez hasonlót a világ nem látott és soha nem is fog látni! Véghetetlen becsü volt az Isten Fiának lelke, teste, élete, mint egy isteni személynek élete, teste, lelke volt, és mégis, mivel az ő szent Atyjának dicsősége, akarátja, tetszése ezt hozta magával, ezen drága lelkét két gonosz lator között, kimondhatlan fájdalmak, gyalázások között kiadta, felszentelte.

Ide lelki szemeidet, ide szivedet Keresztény Bajnok! Ez az áldozat, amelyet kell követned, ha szeretetbéli életet kívánsz élni. Ha szeretetből akarsz élni, teneked is nem a magad akarotokra, kívánságokra, indulatokra, gyönyörűségekre, hanem egyedül az Isten akarátjára, tetszésére kell nézned. Legyen bár valami előtted legkedvesebb, leghasznosabb, leggyönyörűségesebb, ha az Isten és az Ő szeretete azt kívánja, hogy attul megválj, meg kell attól önként válnod. Legyen bár valami akármily nehéz, akármily sulyos igyekezettel összekapcsolva, ha az Isten szeretete azt kívánja, hogy azt véghez vigyed, véghez kell azt önként vinni; és egy szóval, *valamint a test a mindennapi eledel által él, úgy a te lelkednek az Isten tet-*

[24]

szése, akarhatja beteljesítése által kelt élni. „*Ut sit Deus omnia in omnibus.*” Ez a szeretetbeli élet.

Confirmatio secunde partis.

Amelyet midőn mondok, úgy tetszik, hogy sokaknak a szive megdöbben és az ilyen életet úgy nézi, mint egy elviselhetetlen életet. Ne siessünk Kedves Hallgatók, az ítéletben! *Eddig ezen szeretetbeli életnek csak a mivoltát hallottátok. Halljátok meg hasznát is; azután tegyétek, amint tetszik a végezést, ha reá akarjátok erre adni magatokat, avagy nem.* Ha akartok, ime el merem mondani, hogy soha ő szent Felségének *érdemesebben*, soha *könnyebben nem fogtok szolgálni*, mintsem a szeretetbeli életben.

Ugyanis ki nem tudja, hogy minden legkisebb cselekedet is, amely az isteni szeretetből tétetik, a szeretetbeli erkölcsnek érdeméből részesül? A szeretet pedig szent Pál tanítása szerint az, amely minden, még a három ugynevezett isteni erkölcsök (erények) között is legfőbb, legméltóbb és az Isten előtt legnagyobb tekintetű. E szerint ki számlálja meg, hogy az ilyen életet viselő ember, halála órájáig mily számtalan sok érdemeket fog szerezni magának az Isten előtt, az ő mennyei koronájának nagyobbítására?

De mivel éppen a *nehézsége ezen szeretetbeli életnek* vettetik ellenem, engedjétek meg K. Hallgatók, hogy ezen követ kivesssem az utból. Tudom én azt, hogy van a szeretetbeli életnek nehézsége, de mégis el merem mondani, hogy soha *könnyebb útja az isteni szolgálatnak* nincsen, mintsem a szeretetbeli élet által. Nem hallottátok-e, hogy azon hét esztendő, amelyeken Jákob Lábánnál az ő leánya, Rákhel elnyerésére szolgált, kevés napoknak látszottak néki lenni a szeretetnek nagy voltáért. *Videbantur illi pauci dies prae amoris magnitudine.* Gen. 29. 20. Ugyanez történik a szeretetbeli életet űző lélekkel. Az ilyen lélek, mivel néki a maga lelkiösmerete bizonyosságot tesz, hogy az Istent szereti, egész bizodalommal állithatja, hogy őtet is szereti az Isten, aki maga mondja az írásban: „*Ego diligentes me diligo.*” Prov. 8. 17. Én az engem szeretőket szeretem. Az ilyen lélek tudja ugyan a maga méltatlanságát, de mégis az Istent szeretőknek készít-

[25]

tett mennyeknek országát úgy nézi, mint maga örökségét, amelybe őtet nem sokára beviszi az ő szerelmes menyei Atyja.

Az *ilyen lélek* tudja ugyan a maga *erőtlenségét, tehetetlenségét, hathatós ellenségeit, lelki veszedelmeit*, de egyszersmind tudja azt is, hogy az Istennek, az ő menyei Atyjának segedelmével mindent megtehet és mindezek ellen győzedelmeskedhetik; amely isteni segedelemre annál inkább tarthat számot, minthogy az Isten és az Ő szeretete egész életének egyetlen egy célja.

Oh mily vigasztalással tölti meg az ilyen lelki bizonyosság és ebből eredett reménység az ilyen Istent szerető lelket. Ezen lelki vigasztalás pedig mily hathatósá teszi őtet, hogy az Istenért az üdvösség útjában akármely nehézséget nagy szívvvel, nagy lélekkel meggyőzzön!

Az ilyen lélek érzi — mint mások — az ő sorsához képest rajta fekvő keresztet, nehézségeket, sanyaruságokat, keserűségeket, de tudván, hogy mindezek azon menyei Atyjának rendeléséből és tetszéséből esnek, akinek ő szent akaratját és tetszését mindenben teljesíteni a szeretet miatt kívánja, mindezeket az ő szent kezeiből csak úgy veszi, mint a szenvedése poharának egy néhány cseppecskéit, amelyeket a szeretet, ámbár magokban keservesek, kellemetesekké tesz előtte,

Conclusio

Oh az ily reménység, az ily szeretet által így elkészített lélek előtt lehet-e az üdvösség útjában nehézség; amelyet az ő Istene miatt az Isten malasztjával meg ne győzzön? Halljuk, az ilyen szeretetbéli élet mire viszi szent Pál apostolt! Mily bátor szívvvel kérdezi ez: Quis ergo nos separabit a charitate Christi? Ad Rom. 8. 35. Ki választ el tehát minket a Krisztus szeretetétől, háborúság-e? szomjuság-e? éhség-e? mezitelenség-e ? veszedelem-e ? üldözés-e ? fegyver-e ? Bizonyos vagyok, hogy se a halál, se élet, se angyalok, se fejedelemségek, se jelenvalók, se következők, se egyéb teremtett állat el nem választhat minket az Isten szeretetétől, mely a mi Urunk Jézus Krisztusban vagyon.

Nézzük ama Krisztus szeretetével teljes Andrást, mint örvendez a martiromsága helyén meglátott keresztén, mint

[26]

köszönti azt és mint hirdeti Krisztust két egész napig a keresztfán, amelyre felfeszítettet! Nézzük ama Krisztus szeretetével égő *Ignác* mártírt, szent Péter után Antiochiának harmadik püspökét, mint siet az őtet összeszaggatandó oroslánok torkába! „ *Utinam fruar bestiis!* Maga szavai ezek a rómaiakhoz írt levelében. Oh bár érezhetném a vadállatokat, amelyek ellenem kiéhezve vannak! Hogyha ezek reám nem akarnak jönni, én magam sietek hozzájuk, hogy általok megemésztsem. *Ignis, crux, bestiae*, tűz, kereszt, feneállatok tagjaimnak összerontása és az ördögnek minden kinjai jöjjenek reám, csakhogy az én Krisztusomhoz eljuthassak!

Epilogus.

Ez a gyümölcse a szeretetbéli életnek. És mindezek nem lesznek elegendők, hogy ezen isteni szeretetbéli életet, amely *mind magában*, mind *gyümölcseiben ily boldog, ily hasznos*, nem holnap, hanem ma, — nem ma, hanem ezen órában, — a mi Istenünkért elkezdjük? Mit? *Van-e valaki, akinek inkább szenteljük életünket, szeretetünket, mintsem a mi Istenünknek?* Kívánja szívünket, szeretetünket a világ, kívánja a *test* és a *testi* indulat, *kívánja az ördög. Kívánja az Isten.* Kinek adjuk? Lehet-e iszonyu megvettetése nélkül a nagy Istennek ezt csak tanácskozás alá is az embernek venni? Ah, azon véghetetlen jóság, azon minden tökéletességnek megmérhetetlen örvénye, azon mindenható, véghetetlen bölcsességü, szépségü, kegyességü Isten, azon Isten, aki miérettünk és a mi üdvösségünkért akkor, mikor az ő ellenségei voltunk, látván előre jövőndő háladatlanságunkat és ezer meg ezer gonoszságunkat, emberré lett, szenvedni, a keresztre szegeztetni, meghalni méltóztatott: ezen Isten nem érdemli-e meg tőlünk, hogy minekutána nagyobb részét életünknek talán az ő és a magunk ellenségének éltük, legalább hátralévő kevés napjainkat tökéletesen neki szenteljük és kezdjük egyszer már voltaképen itt azt a szeretetet, amelylyel az ő országában valaha örökkön-örökké bizunk elmerülni.

Oh szeretetnek Istene! Oh véghetetlen szeretetre önnön magadért méltó Isten, vedd szívünket, vedd szeretetünket! Tőled van ez a szív, Teéretted van ez a szív, Te alkottad

[27]

azt és ugyancsak a Te Örök látásodra, szeretetedre alkottad.

Te leszel ezután a Te szent malasztod segedelme által egyetlen egy célja kívánságainknak, szavainknak, cselekedeteinknek! A Te szent akaratod, a Te tetszésed leszen ezután ösztöne, célja, vége egész életünknek.

Uralkodjál sziveinken, amelyeket ma Tenéked egész szeretettel felszentelünk! És adjad a Te szent szenvedésed, halálod és feltámadásod által, hogy ezen szempillantástól fogva, akár élünk, akár halunk, Neked éljünk, Neked haljunk meg. Amen.

Husvét ünnepén.

Concio in Festo Paschatis Colocae 1826.

*Quomodo Christus resurrexit a mortuis per gloriam
Patris, ita et nos in novitate vitae ambulemus.
Ad Rom. 6. 4.*

Amint Krisztus feltámadott halottaiból az Atyának
dicsősége által, úgy mi is az életnek ujságában
járjunk.

Elértük ismét — áldott legyen az Urnak szent neve —
elértük ismét azon ünnepet, amely az anyaszentegyházban minden
ünnepeknek legfőbb ünnepe, azaz Üdvözítőnk feltámadásának
esztendőként előforduló dicsőséges napját.

*Ez az a nap, amelyben a mi drága Megváltónk, Krisztus
Jézus, a szenvedő, a keresztre feszített, az eltemetett, holttestét
harmad napra ismét az ő szent lelkével egybekapcsolván, aztat maga
ereje által megeleveníté és halottaiból, amint életében megjövendőlte
vala, dicsőségesen feltámasztá.*

Krisztusban Kedves Híveim! Ha Krisztus, aki a mi fejünk,
feltámadott, *mi is, akik az Ő tagjai vagyunk, valaha feltámadunk.*
Oly bizonyos következés ez szent Pálnak tanítása szerint, hogy ő a
korinthusiakhoz írt első levelének 15-ik részében 12-ik versben
csudálkozva kérdi: *„Hogy mondhatják némelyek közülök azt, hogy
nincs a holtaknak feltámadása, minekutána*

[29]

a Krisztus feltámadása hirdettetik?” Sőt ugyanazon levelében elmeri mondani a 16. versben: „Hogyha a halottak fel nem támadnak, úgy a Krisztus sem támadott fel.” Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Eljön tehát azon utolsó nap, amelyben minden halottak, amint eztet szent János Titkos Látása könyvében olvassuk, az ő koporsójukban az Isten Fiának szavát hallani fogják és ezen szóra a hamuvá, porrá lett, a férgek által megemészített tagok az isteni mindenhatóságnak ereje által ismét összeállván, vagy a boldog, vagy a boldogtalan örökkévalóságra feltámadnak.

Oh életnek és halálnak Ura! Isteni Biránk, Krisztus Jézus, minémü léssen azon utolsó napon az én feltámadásom? Minémü lesz ezen hallgatóimnak feltámadása? Te tudod eztet egyedül, akinél számban vágnak mind az elválasztott boldog hiveid, mind az örökre elvetendő, boldogtalan teremtéseid. Én azt az egyet tudom, hogy ha most a feltámadott Krisztussal új és istenes életet nem fogunk élni, az utolsó napon boldogul nem fogunk feltámadni.

Propositio et partitio

Mi ebből a következés? Az, Kedves Hallgatók, amit szent Pálnak felvett szavaiból beszédemnek céljául választottam: *„Quomodo Christus resurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitae ambulemus.”* Az, hogy valamint Krisztus feltámadott halottaiból az Atyának dicsősége által, úgy mi is az életnek ujságában járunk, azaz új életet éljünk.

Miben áll ezen új élet? — kifejtem eztet mai beszédemnek két részében. Ezen új élet, amely a boldog feltámadásra szükséges, *áll a tiszta szivben;* erre ösztönt és eszközt nyujtok beszédemnek első részében. Ezen új élet, amely a boldog feltámadásra szükséges, *áll a buzgó szivben;* erre ösztönt és eszközt mutatok beszédemnek második részében. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Aki a boldog feltámadásra igyekszik, szükséges annak, *hogy tiszta szivvel* éljen. A tiszta sziv, vagy tiszta lelkiismeret által értem, az olyan szivet, olyan lélekismeretet, amely 1. *a halálos bűnnel nincsen megterhelve,* 2. *amely a bocsánandó bűnöket is legalább egész és tökéletes észrevétellel nem könnyen szokta elkövetni.*

[30]

Az ilyen lélekismeret gyökere és fundamentuma minden szentségnek és üdvösségünknek. Mert ami az elsőt illeti, hacsak egyetlen egy halálos bűnnel is terhelve van a lélekismeret, legyen bár azon embernek oly erős hite, hogy az által egy helyről a másikra általtegye a hegyeket; ossza el bár minden vagyonát a szegények között; tegye bár tagjait és egész testét az eleven tűzbe, hogy az által megemésztődjenek: mindezek mellett is ő az Isten előtt, szent Pálnak bizonyítása szerint, csak semmi, és mindezek az örök életnek elnyerésére semmit őnékie érdem szerint nem használhatnak. „Nihil sum, nihil mihi prodest.”

Sőt ami legsiralmasabb, azon Isten, aki semmi teremtését nem utálja, (Sap. 11. 24.) — utálja az ilyen lelket. Utálja — mondom — az Isten az ilyen lelket, mint az ő isteni nagy voltának ellenségét; utálja mint az ő szent Fiának, Krisztus Jézusnak újra a keresztre felfeszítőjét; utálja mint isteni véghetetlen jóságának egy elenyészendő teremtés miatt, egy feslett indulatjának teljesítése miatt esztelenül megvetőjét; utálja az Isten az ilyen lelket és vele együtt utálják azt az egész mennyei szenteknek, angyaloknak, arkangyaloknak megszámlálhatatlan boldog seregei, mint az Istennek örök birtoka, látása, szeretete helyett magának az ő vétke által poklot és abban az ördögöknek társaságát és a szent Istennek azokkal együtt örök káromlását választó teremtését.

És ilyen siralmas sorsban élhet-é valami lélek esztendőkről-esztendőkre? De mit említem az esztendőket? Élhet-e az ilyen siralmas sorsban csak egy napig, egy óráig is? Ah én Istenem, ha látod, aki mindent látol, hogy van valaki ezen hallgatóim közül, aki ha tovább él, valaha Tégedet csak egy halálos bűnnel is meg fog bántani, ne engedd, a Te szent Fiadnak véreért kérek, hogy azon boldogtalan napot és órát elérje, amelyben ily ellenségeddé lenne a halálos vétkekkel. Szakaszd el élete fonálát, minekelőtte ezen boldogtalan órát és napot elérje. De mi szükség arra, hogy ezen tárgyba mélyebben ereszkedjem, mi szükség ezen kifejezésekre? Hiszen részint a husvéti gyónást elvégeztük, részint arra a negyvennapos böjt és penitencia által annyi lelki oktatások és az Is-

[31]

tentől szivünkbe adatott malasztok által elkészültünk. Kétségkívül tehát kinek-kinek közülünk mélyen szívében van az a feltétel, hogy később inkább meghalni, mintsem halálos bűn által az Istent megbántani. És ez a tiszta szívnek, amely a boldog feltámadásra legszükségesebb, első tulajdonsága.

Azonban még ez egyedül nem teszi a tiszta szívet. Ehhez még annak is kell hozzájárulni, hogy a bocsánandó bűnöket is legalább egész észrevétellel (öntudattal) egykönnyen el ne kövesse, annál inkább pedig azoknak elkövetését szokásba ne vegye, és ama hideg keresztényeknek szavait: *hiszen ez csak bocsánandó bűn, utálattal megvesse.*

Csak bocsánandó bűn — azt mondja valaki. Oh esztelen! Tudod-e minémü gonoszság, minémü rossz a bocsánandó bűn? Oly rossz, oly utálatos, hogy ennél rosszabb, ennél gonoszabb, ennél utálatosabb a világon nem lehet, csak éppen a halálos vétek. Oly rossz, oly utálatos, hogyha egy bocsánandó bűn által p. o. egy hazugság által minden élő embereket üdvözíthetnél, a purgatóriumból minden lelket kiszabadíthatnál, sőt az egész pokolbéli elkárhozottakat mind Isten barátjává, mennyországnak örökösévé tehetnéd is, mégsem volna szabad csak egy hazugsággal is az Istent megbántani. Ezt tanítja a religió és józan értelem, mert mindezen üdvözítések a teremtett embereknek javai volnának, a bocsánandó bűn pedig az Istennek megbántása. Hogy volna pedig szabad a véghetetlen Jót megsérteni, hogy a mulandó párának használjunk? Nincs-e tehát okod Istenedet szerető lélek, hogy a bocsánandó büntől őrizzedjél, és amennyire lehet, attól lelked ismeretét az Isten szent malasztja által tisztán tartani igyekezzél? — Ehhez még egyet mondok.

Félsz a halálos büntől? Ime pedig bizonyossá teszek abban, hogyha a bocsánandó bünt, legalább az olyan bocsánandó bűnöket, amelyek veszedelmesebbek, amelyek egész észrevétellel, amelyek szántszándékkal és azért, mivel csak bocsánandó bűnök, követtetnek el, nem kerülöd, a halálos bünt is el fogod követni. Nem én mondom ezt, hanem a Szentlélek: „*Qui spernit modica, paulatim decidet.*” Eccl. 19. v. 1. Aki a kisebb rosszakat megveti, lassan-lassan elesik.

[32]

Akarod-e tudni miért? Rövideden kifejtem. Ha te az említett bocsánandó bünt megszokod, ez által az Istenhez való szeretet és félelem, amely a lelket a halálos büntől leginkább őrzi, lassan-lassan a te lelkedben meggyengül. Az Isten az ő különös malasztjait, amelyek által a kísérteteket, a bünrevivő alkalmatosságokat tőled vagy eltávoztatta, vagy azokban különösen megerősített, lassan-lassan megvonja. A te lelked mindezek által napról-napra erőtlenebb lesz, és így, ha egyszer valami nagyobb kísértet, ha egyszer a vétekre való veszedelmesebb alkalmatosság megkörményez, nem lesz egyéb hátra, hanem hogy megszokván a bocsánandó bünt, helyt adjál a halálos bűnnek is.

Jaj tehát azon léleknek, amely egyszer avval szokta magát kormányozni: Miért ne tenném ezt vagy amaszt, hiszen ez csak bocsánandó bűn? Aki az ő Istenével és lelkével úgy bánik, hogy csak azt nem akarja elkövetni, ami őtet az Istentől örökre elszakasztja, ami az ő lelkét örökre megöli, egyebet pedig mindent kész az Isten ellen elkövetni, kész minden egyébben tulajdon lelkét sérteni, az ilyen lélek valóban már féllábbal pokol felé készül és bizonyos lehet benne, hogy nemsokára az ördögnek a halálos bűn által rabja lesz.

Nem így Kedves Híveim, nem így! A boldog feltámadásnak elnyerésére tartuk tisztán lelkünkisméretét a halálos büntől! De hogy attól tisztán tartuk, féljük a bocsánandó büntől is. Mind a kettőt elérjük, ha az Istent ezen tiszta szivért, a bűnnek elkerüléseért naponkint nagy bizodalommal kérjük Dáviddal: „Cor mundum crea in me Deus”, mert a tiszta sziv az Istennek munkája; ha a penitentia és az oltári szentséghez nemcsak husvét táján, hanem gyakrabban járulunk, mert ez a két szentség az erősítő kegyelmeknek kútfeje; ha soha egy nap is le nem fekszünk, míg lelkünkisméretét előbb meg nem vizsgáljuk és bűneinkről töredelmes bánatot és erősfogadást nem teszünk; ha a bűnre vivő alkalmatosságokat, kivált amelyeket magunk részére veszedelmesebbeknek tapasztaltuk lenni, szorgalmasan kerüljük, mert irva vagy, hogy a ki a veszedelmet szereti, a veszedelemben elvész; ha rendetlen indulatainkat szoros vigyázatban és zabolában tart

[33]

juk, mert többnyire ezen indulatok a vétkeknek gyökerei; ha végre ama tiszta Zsuzsannával és az egyiptomi tiszta Józseffel minden lélekveszedelmében az Isten jelenlétéül megemlékezünk és mondjuk magunkban: *Jelen vagyok itt az én Istenem, látja szívemet, lelkemet! Hogy vétkezhessem az ő szemei előtt, aki engemet azon szempillantásban, elszakasztván életemet, szent színétől örökre elvethet és pokolba egyszerre eltemethet!* Ezek az eszközök Kedves Hívőim, a tiszta szívnek feltartására, amely a boldog feltámadásnak egyik eszköze.

Lássuk már a buzgó szívet, amely a második eszköz a boldog feltámadásra.

Confirmatio secundae partis

Az új életre, mely a boldog feltámadásnak gyökere, valamint szükséges a tiszta szív, úgy szükséges a buzgó szív is. Mit értek a buzgó szív által? Értem azt, hogy 1-ör az üdvösségünkhöz tartozó köteles dolgokat nem szokásból, nem immel-ámmal, hanem természet felett való szándékból és örömmel űzzük; 2-ör azon dolgokat is, amelyekre ugyan kötelességünk nincsen, de amelyek mindazonáltal az üdvösségünkre nagyon segítenek, szorgalmasan gyakoroljuk. Lássuk az elsőt.

Az Isten a mi jószágos cselekedeteinkben nem annyira azt nézi, mit cselekszünk, mintsem azt, minémü szándékból és mily szívesen cselekeszünk. A farizeus, akit az evangéliumban Krisztus Urunk leirt, bűntölt, alamizsnálkodott, a köteles tizedet megadta: és mégis ezen cselekedetei, amelyek magok nemében igen jók, az Isten előtt kedvesek nem voltak. Mind Káin, mind Ábel áldozatot tettek az Istennek azon vagyonukból, amelyet Ő szent Felségétől vettek: és mégis, midőn Ábel áldozatját irgalmasan bevette az Ur Isten, a Káinét megvetette. Most sokan együtt bűntölünk, együtt imádkozunk, együtt teszünk jót felebarátunkkal, együtt elmélkedünk az isteni dolgokról, együtt halljuk az Isten igéjét a templomokban, együtt gyónunk, együtt áldozunk: és mégis, midőn egyikünknek ezen cselekedetjéi az Isten előtt kedvet találnak, másoknak cselekedetjéi nem találnak kedvet. Miért? Mert az Isten, a szíveknek vizsgálója, arra néz, minémü okból, minémü

[34]

végbül, minémü szándékból és mely szivességgel, mely alázatossággal, mely szeretettel űzzük ezeket.

Oh Kedves Hiveim! Mindent az isteni szeretetből tenni és mindent óérette örömmel tenni, ez az a titkos szentség, amelyben szokták leginkább magokat gyakorolni az Istennek igaz fiai. Ez az, ami a buzgó keresztényt a tunya kereszténytül megkülönbözteti. Ez az, ami a legkisebb dolgot is, sőt a természet szerint való dolgokat is mennyországra érdemesekké teszi. Ez az, ami által a mi mennyei bérünk leginkább sokasodhatok. Ez az, amit szent Pál apostol a korinthusiakhoz és őbennök mindnyájunknak javasol, midőn hozzájuk első levelében így szól: „*Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in glóriám Dei facite.*” I. ad Cor. 1. v. 31. Azért akár esztek, akár isztek, akár valami mást míveltek, mindeneket az Isten dicsőségére cselekedjete. Ez az, ami talán az egy vétek után lelkünk ismeretében legérzékenyebb siralmakat gerjeszthet, midőn abban látjuk, hogy annyi sok jóságos cselekedetünk, amelyeket naponkint űzünk, annyi imádságaink, a szentmiséknek annyi hallgatása, a templomokban, az ájtatosságokban, a prédikációkban gyakorta való jelenlétünk, majd csak szokásból esnek, majd minden lelki buzgóság nélkül esnek, és így, midőn más buzgó keresztények ugyanazon jóságos cselekedetek által mennyei koronájukat nagyobbítják, mi a mennyei jutalom helyett az Isten büntetését vonjuk magunkra. *Mert a jót nem jól cselekeszszük, nem természet felett való okból, nem szívesen, nem örömet cselekeszszük,* amely miatt adja az Ur Isten, hogy valaha életünknek végén azt ne kellessék mondanunk, amit az apostolok Krisztus Urunknak egész éjjeli halászatokrul mondtak: Praeceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus. Luc. 5. v. 5. Mester, egész éjjel munkálkodván, semmit sem fogtunk. Mi is majd egész életünkben fáradozván, munkálkodván, alig szereztünk magunknak mennyei jutalomra érdemeiket.

Mi ennek az orvoslása? Az Kedves Hiveim, hogy midőn valami jót teszünk, kivált a mi kötelességünkben van, juttassuk mindenkör eszünkbe és kérdjük önnönmagunktól: Kiért és miért akarom én ezen jót tenni? Ha nékem az én lelkem-

[35]

ismérete ezen kérdésre azon feleletet fogja adni: *Te most ezen szentmisét az Isten szeretetéből fogod hallani*, ez engem önként arra fog gerjeszteni, sőt az isteni malaszt mellett reá is fog arra vinni, hogy azon szentmisét oly ájtatossággal hallgassam, amint az Isten megérdemli. Gyakoroljuk aztat, amit itt a szentmise hallgatásáról említettem, minden egyéb jóságos cselekedetünkben, és fogjuk tapasztalni, hogy nem tunyául, hanem igaz buzgósággal fogjuk ezeket ezután tenni. Mert nincs semmi hathatósabb eszköz arra, hogy a jót jól és buzgón tegyük, mintha azt igazán az Istenért tesszük, aki mint magában véghetetlen jó és ezen véghetetlen jóságát velünk minden szempillantásban közlő Urunk és Atyánk, megérdemli azt tőlünk, hogy Őérette mindeneket egész szivességgel, egész örömmel, egész buzgósággal tegyünk.

De a buzgó sziv, amely a boldog feltámadásra néz, avval meg nem elégszik, hogy amivel köteles Istenéhez, azt természet felett való szándékból és örömmel megtegye. Kiterjeszti ő ezt azon cselekedetekre is, amelyek nincsenek köteles iga alatt; ő ezeket is hiven és egész buzgósággal szokta gyakorolni.

Vannak — amit fájdalommal kell említenem — vannak oly keresztények, akik csak arra vigyáznak, *mire kötelesek* az üdvösség dolgában. Az ily köteles dolgokat valahogy csak teljesíteni akarnák, de *ami ezen felül van*, ami kötelesség alatt nincsen, avval épen nem gondolnak.

Veszedelmes ezeknek a sorsa! Mert valóban méltán félhetnek, hogy az Isten is úgy fog velök bánni, mint ők az Istennel, és csupán csak azon malasztokban fogja őket részesíteni, amelyeket *közönségesen adni tartozik* a maga szent ígéretje után; ama hathatós malasztokat pedig, amelyeket senkinek nem tartozik adni, de amelyek nélkül mindazonáltal soha senki nem üdvözülhet, meg fogja tőlük tagadni.

És nem méltók-e erre azok, akik az Istennel ily fősvényen bánnak? Tehát azon véghetetlen jóság, aki minket az ő örök birtokára teremtett, az a véghetetlen irgalmasság, aki a mi megváltásunkért és üdvösségünkért tulajdon szent Fiát a felfeszítettetésnek keserves és gyalázatos halálára adta, azon

[36]

számlálhatatlan sok kegyelmek, amelyeket első fogantatásunktól fogva lelkünkre kiterjesztett ezen minden jónak kutfeje, ezek — mondom — és ezen véghetetlen szeretetre méltó Istenünk nem érdemlik-e meg tőlünk, hogy valamiket tegyünk őérette, amikre egyébaránt kötelesek nem volnánk?

Oh mint fogjuk valaha siratni halálunk óráján ezen esztelenségünket! Látni fogjuk akkor, hogy életünknek 40—50 és több esztendei eltöltek; látni fogjuk, mily ezernyi-ezer alkalmatosságok voltak azon idő alatt kezünkben, amelyek által a mennyei boldogságunknak elérésére és nagyobbítására érdemeinket sokasíthattuk volna. De mindezekkel nem éltünk lelkünkre, ezeket nem használtuk. Szégyen és gyalázat egy kereszténynek! A kereskedő a földi javakért a tengernek veszélyei közé veti életét; a katona a földi győzedelmért a dühös kardoknak marczangolása alá szegezi mellét: és a mennyei örök jutalomért, a mennyországért, az Istenért, az Istennek örök látásáért, örök szeretetéért mozdulni sem akar a Krisztus vérével megváltott, annyi malasztokkal megsegítettett, annyi üdvösséges eszközökkel bővelkedő lélek?

Epilogus

Ezek így lévén, nincs egyéb hátra, hanem hogy az Apostolnak felvett szavait újra kettőztessem és ezeket szivetekre kötvén, bocsássalak el ezen szent helyről: „*Quomodo Christus resurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitae ambulemus.* Ad Rom. 6. 4. Amint Krisztus feltámadott halottaiból az Atyának dicsősége által, úgy mi is az életnek ujságában járunk, azaz *új életet éljünk.* Eleget bántottuk meg eddig a mi jó Istenünket. Tiszta szívvél éljünk a mi Istenünknek, kerülvén egész igyekezettel mind a halálos, mind a szántsándékkal való bocsánatos bünöket. Buzgó szívvél éljünk a mi Istenünknek, mind a köteles dolgokat természet felett való szándékból és örömmel úzván, mind a nem köteles cselekedeteket istenesen gyakorolván. Szolgáltunk eddig magunknak, a világnak, a testnek, és a mi siralmasabb, esküdt ellenségünknek is, az ördögnek; szolgáljunk egyszer tökéletesen a mi Teremtőnknek!

Mi haszna élünk, ha Istenünknek, ha üdvösségünknek

[37]

nem élünk? A kényeink-kedveink szerint viselt élet által mennyországba nem megyünk, mert írva nagyon az evangéliumban, hogy a mennyország erőszakot szenved és az erőszakosok ragadják el azt. „*Regnum coelorum vim patitur et violenti rapiunt illud.*” Ama nagylelkű Kempis Tamás is, az üdvösség útjáról szóló oktatását ama nagy és örökemlékezetben tartatni méltó mondásával fejezi be: „*Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris.*” Az üdvösség útjában annyira fogsz haladni, amennyire magadon fogol tenni erőszakot. Kezdjük tehát hozzá Krisztusban Kedves Fiaim és Leányaim, ezen husvéti örvendetes ünnepen az új élethez; folytassuk azt, az Isten malasztjába vetvén bizodalunkat, bajnoki állhatatossággal, hogy így, midőn harczolásunknak végét elhozza a mennyei Vezérünk, ezen földi új életet a mennyei örök étellel cserélhessük fel. Amen.

Husvét ünnepén.

Concio in Festo Paschatis dicta 1827. 15-a Aprilis. Redivi pro his Festis ex comitiis anni 1827. die tertia Aprilis, Posonio discendens, die 7-a Aprilis, et rursus post Dominicam in Albis 26-a Colocza discessi ac 28-a die Sabbathi Posonium perveni. Die 22-a Augusti 1827. terminatis 18-a Augusti comitiis discessi Posonio Coloczam.

„Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et resurrexit.” 2. ad Cor. 5. v. 15.

Mindenekért meghalt Krisztus, hogy akik élnek is, már nem magoknak éljenek, hanem annak, aki őérettők meghalt és feltámadott.

Exordium

Esztenedeje immár, hogy hozzátok, Kedves Híveim, ezen szent helyrül nem szólhattam. Igaz ugyan, hogy távollétemben is szívemben hordoztalak benneteket, és az oltári szent áldozatokat s ezekhez kapcsolt esedezéseimet érettetek állhatatosan folytattam. A többi lelki szolgálatomat, amelyektül jelen nem létem miatt hátráltattam, azon a felsőséghez való engedelmesség pótolta ki, amelyrül a próféta Saul királynak hirdette a Szentlélek sugallásából, hogy jobb az engedelmesség, mint az áldozat. „Melior est obedientia, quam victima.”

Most tehát az isteni rendelés egy néhány napokra megyémbé visszahozván, mit hozzak fel lelki hasznokra a mai beszédemben? Jól tudom, hogy ezen husvétüi ünnepben, mely

[39]

az anyaszentegyházban legfőbb, legörvendetesebb ünnep, az anyaszentegyház egyenesen a Krisztus feltámadása hitében, és azon dicsőségnek, mely ezáltal Üdvözítőnkre, azon nagy jóknak, melyek ugyanez által az emberi nemzetre áradtak, elmélkedésében szokott foglalatoskodni.

És méltán: mert ez a feltámadás az, amely által a mi Megváltónknak keserves szenvedései és megvetései kimondhatatlan dicsőségre változtak. Ez a feltámadás az, amely által az Ő szent teste, mely az éktelen megostoroztatás által, a súlyos keresztnek hordozása által megsebesített és vérrel folyó vállain a Kálvária hegyre vitése által egy sebbé vált vala, már szenvedhetetlen lett, mindent általható lett, minden rothadástól ment lett és tündöklük a napnak fényessége felett. Ez a feltámadás az, amely által a kicsufoltatott és összepökdöstetett és két gonosztevő lator között, mintha ezeknek is gonoszságát felülhaladta volna, keresztre feszített Megváltó oly nevet vett az Ő mennyei Atyjától, amelynek térdet-fejet hajtanak a mennyeiek, a földiek és a pokolbeliek. Egy szóval ez a feltámadás az, amely által az a Jézus, aki a zsoltárban magamagáról azt mondja, hogy Ő féreg és nem ember, a nemzetek gyalázatja és a nép megvetésének célja, már minden élőknek és holtaknak birájává tétetett és minden hatalom az égen és a földön az Ő mennyei Atyjától kezeibe adatott. „*Ipsa est, qui constitutus est iudex vivorum et mortuorum.*” „*Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra.*”

Ezen dicsőségnek hitében és ebből származott örömben és lelki hasznokban foglalatoskodik — amint mondám — husvét napján az anyaszentegyház, és ebben kell ugyanezen napon minékünk is szívünkbul-lelkünkbul foglalatoskodni. De emellett nem kell elfelejtenünk ezen érettünk meghalt és feltámadott Üdvözítőnkhez való azon kötelességünket, amelyet szent Pál a felvett szavakban élőkbe ad. Mit mond erről ezen nagy Apostol? Azt mondja: „*Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, iam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et resurrexit.*” Mindenekért meghalt Krisztus, hogy akik élnek, is, már nem magoknak éljenek, hanem annak, aki őérettök meghalt és feltámadott.

Propositio et partitio

Ime halljuk az Apostoltól, hogy minekutánna miérettünk az Isten fia, Jézus, meghalt és feltámadott, már nem magunknak, hanem annak kell élnünk, aki érettünk meghalt és feltámadott. És ez lesz a mai beszédemnek a célja; amely végre meg fogom ugyanezen beszédemben magyarázni, mit tesz magunknak élni és mit tesz Krisztusnak élni?

Mit tesz magunknak élni, meglátjuk az első részben, hogy azt elkerüljük; mit tesz Krisztusnak élni, meglátjuk ezt a második részben, hogy azt kövessük és teljesítsük.

Oh érettünk meghalt és feltámadott Üdvözítő! Tedd foganatossá szent malasztod által oktatásomat! Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Mit tesz magunknak élni? Magunknak élni annyit tesz, mint élni a *test kívánsága szerint, élni a szemeknek kívánsága szerint, élni az élet kevélysége szerint.* Azaz szívét, kedvét, boldogságát a *testi gyönyörűségebe, a földi javakba és a földi dicsőségbe helyezetteti.* Ez a hármasság az, amelyeknek egyikén bizonyosan járt és járni fog, valaki eddig pokolnak kinjaira kárhoztattatott és ezután kárhoztattatni fog. „*Concupiscentia carnis* — ugymond szent János evangélista — *concupiscentia oculorum et superbia vitae.*” Ez a három eszköz az, amely által esünk a vétekbe, valahányszor abba beléésünk. Mert valahányszor az Istent megbántjuk, mindannyiszor vagy valami testi gyönyörűségért, vagy valami földi vagyonért, vagy valami mulandó dicsőségért bántjuk meg Őtet. Már pedig, ha ezen hármasság földi szemfényvesztő javakat hitünk szerint fontoljuk, oh, mint nincs semmi ezen három veszedelmes eszközökben, ami sziveinket azokhoz méltán vonhatná!

Mi van oly méltó a testi gyönyörűségben, amely miatt ami drága Vezérünket, Királyunkat, érettünk megholt és feltámadott Krisztus Jézust elhagyjuk? Egy szempillantásig tartó gyönyörűség, amely közös az embernek és baromnak; egy oly gyönyörűség, amely az emberi értelmet elhomályosítja, mint egy rabot kötve tartja a testet, idő-nap előtte elfogyasztja, a Szentlelket az emberi szivből kiűzi, a lélekisméretet habokkal megtölti és maga után egyebet a lélekgyötrellemnél nem hágy az embernek szívében. Egy ilyen gyönyörűségért hagyod-e

[41]

el a te édes Megváltodat? Oh tisztátalan, oh hálaadatlan ember!

Vedd kérdésre pokolnak tüzeiből ama a vizözön által ezen feslett élet miatt eltemetett szerencsétleneket; vedd kérdésre ama az égből eredett tűz által megemésztett, elébb Sodorna és Gomorha városainak, most pedig annyi ezer esztendőktől fogva pokolnak lakosait; vedd kérdésre azon hét férfiakat, Sárának hitveseit, akiket az ő baromi tisztátalanságaik miatt az ördög — amint Tóbiás könyvében olvassuk — rendre megölt és e világból kiűzött. Vedd — mondám — kérdésre mindezeket, ha valjon méltó volt-e ezen tisztátalanság tüze miatt az örök tűznek rabjává lenni.

Sőt kérdezd önlelked ismétét, ha valaha ezen moslékbul részes voltál! Mit nyertél avval? Nemde keserves könnyhullatásokkal, éjjeli és nappali lelki marczangolásokkal fizetted az egy szikráját is ezen tisztátalan tűznek. És erre újra vetemedjél? Ezen fertelmességbe újra keverjed Krisztus vére árán megváltott halhatatlan drága lelkedet?

Második ut, amelyen — ha nem úgy járunk, amint az evangéliom kívánja — magunknak élünk: a földi javak, vagyonok és gazdagságok.

Hogy ezeknek semmiségét megösmérjük, vegyük ezeket nem úgy, amint magokban vannak, hanem úgy, amint azokban részesülhetünk. Mink, akikhez itten szólok, mely részt vehetünk, vagy talán veszünk is ezekben? Igérhetjük-e magunknak, hogy ama dúsgazdagot, akiről az evangéliom emlékezik, elérjük gazdagságunkban? Várhatjuk-e, hogy ama földi isteneket a vagyonokban elérjük és az országoló fejedelmekhez illő kincsekkel valaha birni fogunk? Jól tudom, hogy senki közülünk reménységével ennyire nem terjeszkedik.

Ámbár mi volna mindez, ha ezekben voltaképen részesülhetnénk is? Mi volna mindez, az Istennek és az Ő országának és az örök kincseknek elvesztésekhez képest?

De maradjunk meg amellett, amelyekben sorsunk szerint a földi javakból részesülhetünk. Miből állhat ez? Halljuk! Lesz talán egy-két száz, vagy több ezer forint, amely szivedet, fösvény ember, elfogja és fogva tartja; lesz talán, alacsonyabb

[42]

sorson levő fiam, egy-két ló, melyet felebarátodtul elloptál és most is hasznárod, ámbár jól tudod, hogy nem a tied; lesz talán egynehány igaztalan keresmény, amelyet szereztél, vagy szerezhetsz, ha felebarátodat az eladásban, a vevésben, a szolgálatban, a szolgád, szolgálód, vagy mesterember bérének levonásában igaztalanul megkárosítottad, Ime mily csekélységek, mily mulandó, mily szemfényvesztő hasznok, ha voltaképen megfontoljuk, amelyekért örök kárhozatra vetjük lelkünket, amelyekért elfecséreljük — mint Ézsau a lencséért — a mennyei dicsőséget.

Mit? Ezen agyagért (mert ebből van minden földi gazdagság), amelyet ma-holnap itt hagyunk, amelyet minden órán elragadhat a váratlan és veszedelmes eset, a rossz ember, a tűz, a víz, a had, — ezen agyagért veszni kell az Isten képére alkotott léleknek, amelynek nemcsak veszét, de kárát is az egész világ elnyerésével — Krisztus szava szerint — ki nem pótolhatjuk? Maga az ördög az egész világ országait oly kevésre becsüli, hogy ezeket, midőn Krisztus Urunkat kísértette, nékie mind általigérte, ha őtet leborulván, imádni fogja, amint az evangylista leírja.

És mi nem a világ országaiért, hanem egy birtokért, talán egy néhány talpalattnyi földért, egy megvető nyereségért, egy néhány igaztalan fillérekért, egy csekély máshoztartozó jószágnak vétkes és a lélekismeret ellen megtartásáért Krisztus kebeléből kiragadjuk lelkünket és az ördögnek általadjuk?

Harmadik ut, amelyen — ha az Isten tetszése szerint nem élünk — magunknak élünk, az élet kevélysége, azaz a földi dicsőség. Oh boldog Isten! Mit nyerünk evvel, ha ezt legfőbb mértékben is elnyerjük? „*Vidi impium superexaltatum et elevatum, sicut cedros Libani. Transivi et ecce non erat. Quaesivi eum et non est inventus locus ejus.*” Psalm. 36. v. 35. Láttam az istentelent, hogy felmagasztaltatott és felemeltetett mint a Libanon cedrusa. És elmenék, és ime, nem vala. és keresem őtet, és fel nem találtatik a helye.

Hol vannak ama dicsőségnek fiai és leányai, akiket talán magunk is valaha ösmértünk? Hol vannak ama régi assziri-

[43]

sok, médusok, macedóniabéliek, roppant és dicsőséges monarchiák birodalmai; nemcsak az ő dicsőségek, hanem a dicsőségek helyei is, amelyekben valaha tündöklöttek, uralkodtak és ezereket, milliókat hatalmasan kormányoztak, eltűntek és mint a füst elenyésztek.

Menjünk a legfőbb uraknak sirboltjaihoz. Mit olvasunk az ő pompás, aranynyal, ezüsttel tündöklő márvány koporsóikon? „Hic jacet!” Itt fekszik ez és amaz dicsőséges nagy fejedelem és győzhetetlen hadvezér. Ezen felírás önként hirdeti, hogy az, aki azon koporsóban fekszik, valaha volt és már nincsen; ez a fölírás önként hirdeti, hogy annak minden dicsősége, hatalma vele együtt eltemetett.

Ha ez a sorsa a legnagyobbaknak is, mi lesz a miénk, akik csak porocskák vagyunk hozzájuk képest? Oh mulandóság, oh árnyék! És ezen semmi, ezen mulandóság elegendő légyen arra, hogy az örök boldogságra alkotott szivünket e földön kötve tartsa, hogy ezt tegyük célunknak életünkben, ezért veszítsük lelkünket, ezért váljunk meg az Isten színének örök látásául és annak örök szeretetétül, annak örök birtokául? Menjünk a második részre!

Confirmatio secundae partis.

Láttuk eddig, mit tesz magunknak élni; lássuk már most mit tesz Krisztusnak élni!

Mit tesz Krisztusnak élni? Krisztusnak élni azt teszi, hogy amit Krisztus becsült, amit Krisztus szeretett, amit Krisztus maga életére választott, mi is azt becsüljük, azt szeressük, és amennyire sorsunk engedi, magunknak azt válaszszuk. Már ha Krisztusnak ítéletjeit és életét az evangyéliomból vizsgáljuk, bizonyos az, mind szavaiból, mind példájából a Krisztusnak, hogy ő a *szegény életet*, a *megvetett életet* és a *sanyaru életet* javasolta és követte. *Aki tehát Krisztusnak akar élni*, szükséges, hogy az az ő sorsa szerint *szegénységben éljen, alázatosságban éljen és sanyaruságokban éljen.*

Ne rettenjünk meg ezektől, mint valami borzasztó álорczáktul. Nem hibázott az Istennek Fia, aki ezeket magának választotta és a maga követőinek ajánlotta. Lássuk rendre!

1-ör. *Szegénységben élt Krisztus.* Van a szegénységnek

[44]

terhe. Ezt talán naponkint tapasztaljuk; és bár békességes türessel tapasztalnánk! De nem veszed-é észre, Kedves Fiam és Leányom, akit talán az Isten a szegénységnek sulya alatt táplál, nem veszed-é észre, hogy midőn a gazdagoknak jajt kiált Krisztus az evangyéliomban, a szegényeket boldogoknak mondja lenni? Midőn a gazdagoknak nyilván hirdeti, hogy könnyebben általmegy a teve a tű fokán, mintsem a gazdag az Isten országába: ugyanezen mennyországot a szegényekének lenni tanítja. Nem veszed-é észre, hogy midőn a gazdagok méltán félhetnek, netalán tán az evangyéliomban említett dús gazdaggal e földön kivegyék minden jutalmakat: te a szegény Lázárral annál bizodalmasabban várhatod az örök életben jutalmadat, mennél kevesebbet vettél ki e jelen való életben? Nem veszed-é észre, hogy midőn a gazdag méltán retteghet, hogy a Krisztus szegény életétől oly messze lévén, talán a választottak száma közé, akiknek Krisztushoz hasonlóvá köll lenni, nincs beszámllva: te, aki a Krisztus szegénysége hasonlatosságát viseled, emiatt bizodalmasabban reméllheted, hogy a hozzá tartozandókkal az életnek könyvében be vagy írva?

Ezen Krisztushoz való hasonlatosság és ebből az örök kincseknek elnyerésére gerjesztő reménység volt az, ami annyi gazdagokat szántsándékkal való szegényekké tett és mindenüknek — amit birtak, vagy remélhettek — elhagyásával, a klastromba bezárt: és minálunk véghez nem viszi azt, hogy amely szegény sorsot a mi mennyei Atyánk reánk mért, azt legalább csendes elmével, ha nem örömmel, viseljük? Krisztus mindeneknek Ura lévén, miérettünk szegénynyé lett: és meg nem érdemli tőlünk, hogy akik természet szerint szegények vagyunk, ezen sorsunknak némely csekély és kevés időre terjedő keresztjét az ő szeretetéért örömmel vigyük űtánna?

2-or. Megvetésben élt Krisztus. Volt-e szóban vagy cselekedetben álló megvetés, amelyet ezen megtestesült isteni Ige nem szenvedett? Nemde szemtől-szembe mondatott róla, hogy ő a népnek csábitója? Nemde szembe mondták a vakmerő zsidók, hogy őneki ördöge van és az ördögök fejedelmének, Belzebubnak nevében űzi ki az emberekből a többi ördögö-

[45]

ket? Nemde az Ő szenvedésének leírása tele van hallatlan kicsufolásokkal, becstelenítésekkel és káromlásokkal, amelyekkel a vérszopó zsidók által ostromoltatott ezen isteni Bárány? „Saturabitur opprobriis.” Oh mely csudálatosan kedvelte az Istennek Fia minden földi megvetéseket!

Tudom ugyan, hogy ha emberi mód szerint vesszük a dolgot, nehéz ezen isteni példát követni, nehéz a megvetéseket tűrni, szenvedni. Tudom, Édes Fiam, hogy midőn előljáróidtól nem vétetel olyan tekintetbe, mint aztat értelmed szerint a te érdemed magával hozná; tudom, hogy midőn hitvestársad, gazdád, gazdasszonyod nem tartanak ugy becsületben, amint te kívánnád, sőt ehelyett meg is vetnek; tudom, hogy midőn ama rágalmazó nyelv híredet-nevedet megkisebbiti, mások előtt való tekintetedet csonkitja; tudom, hogy midőn másokat, akik a te itéleted szerint náladnál hátrább valók, elődbe tétetni látod; tudom, hogy az a gyalázat, amelyet véletlenül és talán érdemetlenül szenvedtél; az a kicsufoltatás, amelyen vétked nélkül keresztülmentél; tudom, — mondom — hogy mindezek szinte annyi sebek szivedben, keserves epék és sok testi szenvedéseknél terhesebb kereszték.

De ne veszítsd el, Édes Fiam, mindezekben békességedet. Nézd, kivel szenvedd, kinek viseled ezekben legalább néminemű módon képét. Éppen ezen, sőt ennél nehezebb uton ment a te isteni Mestered, Vezéred, Királyod. Erre nézvén, nemcsak midőn a nyelvek által, hanem a gyalázatos ostromoztatás által is becstelenítették az apostolok a zsinagógában, örvendezve mentek ki az üldöző gyülekezetből, mivel méltók voltak a Jézus nevéért ezeket szenvedni. „*Ibant gaudentes e conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.*”

Egy ilyen áldozat, melylyel a reád bocsátott megaláztatást a Krisztus hasonlatosságáért nagy szívvvel viseled, sokszor üdvösségednek legfőbb eszköze lehet. Még a leggonoszabbakról is azt hirdeti a koronás próféta a zsoltárookban, hogy akkor fogják az Istent keresni, mikor az ő orcájokat gyalázzalattal megtölti az istenigondviselés. „*Imple facies eorum ignominia et quaerent nomen tuum, Domine.*” Ha a megvetés

[46]

ilyen eszköz az üdvösségre a gonoszoknál, minémü eszköz leszen a Krisztust szeretőknl?

3-or Végre *sanyaru életet élt a Krisztus*. Semmi, ami a testnek kedvezne, ökörülötte nem találtatott. Alig jött-e világra, már a hidegnek és jászolnak keménységét szenvedte; midőn még csak nyolczadnapi csecsemős gyermekecske volt, már a kőkésnek keserves élességét érezte a környülméletetésben. Korosabb voltában fáradozott, éhezett, szomjuhozott és a názáreti házat elhagyván, sehol állhatatos lakása nem volt; végre az Ő Atyjának dicsőségére és a mi üdvösségünk megszerzésére, szentséges teste és vére és egész élete engesztelő áldozattá lett.

Mit mondunk ezekre Kedves Hiveim? A mennyország, amint az evangéliom hirdeti, erőszakot szenved és az erőszakosok ragadják el azt. „*Regnum coelorum vim patitur et violenti rapiunt illud.*” Itt is minden földi gyönyörűségben élni, és mégis a mennyországra oly számot tartani, mint aki itten merő sanyaruságokban élt, ez, az egész evangéliummal ellenkezik. „*Incrassatus est dilectus el recalcitravit, incrassatus impinguatus, dilatatus dereliquit Deum, factorem suum.*” Ha mindenben kényyen-könnyen élvén, magunkat rózsával mindenkor koronázván, minden kívánságainkat teljesítvén, eljuthatunk az Isten országába, nem látom, miért választották a mi atyáink, az apostolok, mártirok, szüzek, konfessorok a sok sanyargatásokat, amelyeket az ő életökben olvasunk? Egy szóval, ha Krisztusnak szenvedni kellett, hogy bemenne a maga mennyei dicsőségébe, — „*oportebat Christum pati et ita intrare in gloriam suam*”: hogy várhatjuk, hogy mi más uton, azaz az Isten dicsőségébe szenvedés nélkül bémehessünk? Ne csalatkozzunk Kedves Hiveim! Megmásolhatatlan, amit szent Pál hirdetett a galatabelieknek és övelök mindnyájunknak: „*Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis.*” Ad Gal. 5. v. 24. Akik Krisztushoz tartoznak, testöket az ő vétkeivel és rendetlen kívánságaikkal felfeszítették.

Nem azt mondom, hogy kiki közülünk szörbe, zsákba öltözzön, testét veréssel, ostorozással sanyargassa: nem telik

[47]

ez mindenkitől. De van, ami mindnyájunktól kitelik. Van majd minden órában, amiben megzabolázzuk szemünket, hogy ne lássuk, amit kedvünk volna látni; fülünket, hogy ne halljuk, amit tudni kívánnánk; nyelvünket, hogy ne mondjuk, amit mondani kívánnánk; ízünket, hogy ne kóstoljuk, vagy legalább nem oly mértékben, amelyben részesülni kívánnánk. Van majd minden órában alkalmatosság, hogy a munkáló ember a verőfényt, az esőt, a hideget, a szelet; a mesterember mestersége fáradságait, unadalmait, a tanuló ember a tudományoknak töviseit; a házas ember a házasságnak, hitves társának, gyermekeinek, cselédjeinek mindennapi keresztjét viselje. Egyszóval: van kinek-kinek alkalmatossága, hogy rendetlen, feslett indulatait zabolában tartsa. Ezekkel és ezekhez hasonló alkalmatosságokkal ha élünk, csontjainknak minden törése nélkül, felfeszítjük testünket, szent Pálnak feljebb említett kimondása szerint.

Epilogus

Végezzük el ezen oktatást. Láttuk Kedves Hallgatók, az első részben, mit tesz magunknak élni. Láttuk a második részben, mit tesz Krisztusnak élni. Láttuk ártalmát az elsőnek, láttuk hasznát a másodiknak. Láttuk az indító okokat, amelyek a magunknak való éléstől elvonhatnak és amelyek a Krisztusnak való élésre reá birhatnak. Mi van hátra egyéb, hanem hogy a kettő közül egyiket választunk. Midőn a Bál prófétái között és Illés próféta között arról volt a vetekedés, Bálnak kell-e szolgálni, vagy a zsidók, az Izrael Istenének, Illés próféta az egész népet imigy szólítja meg: „*Usque quo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini eum; si autem Baal, sequimini illum.* III. Reg. 18. v. 21. Meddig sántikáltok kétfelé? Ha az Ur az Isten, kövessétek őtet; ha pedig Baál, kövessétek azt! Éppen ilyen kifejezéssel akarom én beszédemet előttem végezni.

Mit sántikálunk mind a két felé? Ha üdvösségünkre szolgál, *hogy magunknak éljünk*, éljünk magunknak; ha pedig az szolgál üdvösségünkre, *hogy Krisztusnak éljünk*, éljünk Krisztusnak! Éltünk eddig magunknak, azaz: éltünk zabolátlan indulatunk szerint, ragaszkodtunk a testi gyönyörúségekhez, a mu-

[48]

landó földi vagyonokhoz és a szemfényvesztő világi dicsőségekhez. Mi hasznát vettük? Egyik vétekből a másikba estünk; az Istennek kegyelmét, szeretetét, előbbeni jóságunkat, ártatlanságunkat elvesztettük. Siratjuk most is a keserves sebeket, amelyeket ezen élet szerencsétlen sziveinkben okozott.

Térjünk egyszer vissza a mi Üdvözítőnkhez. Élünk Annak, aki miérettünk meghalt, miérettünk feltámadott. Kevés van már talán hátra életünkből: szenteljük föl eztet Annak, akitől vettük lelkünket, testünket, életünket. Legyen ez a nap vége tunya, vétkes és botránkoztató életünknek, amely által eddig talán nemcsak magunk lelkét veszítettük, hanem több ártatlan lelkeket oly lelki zürzavarba, a lélekismeretnek oly siralmas öszveháborodásába hoztunk, hogy talán soha a religiónak igaz birtokára vissza nem térnek. Hogy fogunk valaha ezen lelkekről az Istennek, Biránknak felelni? Egy szóval, éljünk e naptól fogva, sőt ez órától fogva úgy, amint óhajtani fogjuk halálunk óráján, hogy élünk volna. Adja meg ezt mindnyájunknak a halottaiból feltámadott Jézus. Amen.

Nagybőjti szentbeszéd.

Nagybőjt első vasárnapján.

Quadr. I. 1781. Varadini.

Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiat. Math. 16. v. 26.

Exordium

Igy kellett a megtestesült isteni Igének szólani, így kellett az egész világ elnyerését is, ha ez lelkünknek kárával esne, semminek mondani, hogy azon veszedelmes álmunkból, melylyel ezen drága lelkünkön való gondolkodást legutolsó gondjaink közé számláljuk, felserkentsen: *Quid prodest homini etc.*

Valóban megfoghatatlan vakság! Egyetlen egy lelkünk vagy, és mégis mintha többel is bírnánk, oly könnyen eresztjük veszedelemre. Halhatatlan lelkünk vagy és mégis mintha a testtel elrohadna, oly vigyázatlanok vagyunk jövőnk életére. Két rettenetes örökkévalóság, boldog és boldogtalan, előttünk vagy, és mégis mintha ez csak emberi találmány volna, úgy nem gondoskodunk annak elnyerésére, ennek elkerülésére. De meddig, meddig vakoskodunk? Meddig járunk ezen drága lelkünknek a világi mulandóság miatt örök kárhozatjára? Nem elégszünk-e meg eddig rajta ejtett sérelmes sebeivel, nem szakasztjuk-e el egyszer immár sok ellenség között való raboskodásának köteleit? Tehát csakugyan el kell

[50]

veszni ezen egyetlenegy lelkünknek, egy halhatatlan lelkünknek, egy Krisztus vérével megváltott lelkünknek, el kell veszni? Ah, nem úgy vélekedem felőletek, Krisztusban egybejött Hallgatóim! A penitenciának napjára jutottunk, esedeznek a népért az oltárok előtt az Istennek papjai; sanyargatják testöket a kereszténységnek hivei; szomoru gyászba öltözött az anyaszentegyház; megszűntek a külső vigasságok: az üdvösségnek napjai folynak.

Hogy ítélhessem, hogy ezen szent, ezen alkalmas, ezen egyenesen arra rendelt időt Isteneteknek, lelketeknek ne szenteljétek? Oh drága lélek, itt van az idő, amelyben az Urnak kegyelmével reád fordítjuk szorgalmatosságunkat; itt van az idő, amelyben meggyőzni igyekezzünk az üdvösségben való akadályokat. Szerelmes Jézusom! Igyekezetit a te gyarló szolgálóidnak szent kegyelmeddel támogasd, kormányozd az én tudatlanságomat, hogy a mi hallgatóimnak üdvösségét hátrálhatja, voltaképpen elejébe tegyem! Világosítsad hallgatóimat, hogy szívökben lelki munkálkodásom üdvösséges legyen!

Propositio et partitio

Elkezdem beszédemet és ezen órában az üdvösségnek első akadályáról, azaz a lelkiismeret szavának megvetéséről szólván, azt mondom:

Az üdvösségnek egy nagy akadály és igen veszedelmes dolog, hogy a lélekisméretet cselekedetinkben tanácsadóul nem veszszük. Ez célja beszédemnek. Két dolog adja pedig ebben magát élőmben: egyik a mi részünkről, másik a lélekismeret részéről. A mi részünkről van a kérdés, a lélekismeretnek részéről a felelet. Azaz, ha üdvösségünk dolgában bátorságosan akarnánk járni, minden cselekedetink előtt kérdezni kell ötet, mit tegyünk, és megértvén szavát, követni kellene a tanácsát. Gyakorta egyiket sem cselekeszszük, és így az üdvösségnek egy nagy akadály és igen veszedelmes dolog, hogy a lélekismerettől cselekedeteinkben tanácsot nem kérünk, *ez első*; — még veszedelmesebb, hogy adott tanácsát nem követjük, *ez második* része beszédemnek. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Mivel sem azon világosság az értelmünkben, amelylyel első atyáink alkottattak, sem azon próféták, akikhez a régiek

[51]

tanácsot kérni jártak, nem taláztatnak: egy a fő tanácsadónk közül mostanában a lélekismeret, úgy hogy végsőképpen minden cselekedeteinkről csak annál lévén az ítélet, amint a farizeusoknak Krisztustól, úgy minékünk is ettől cselekedeteinkben kérdezni kell: *Licet censum dare Caesari? Si licet uxorem dimittere? Si licet Sabbatis carare?* Math. 12. 17. C. 19. 9. C. 12. 12.

Igy kételkedik valaki, ha valami jószágát nem birja-é igaztalanul? Kérdje a lelkiismeretét! Ez megmondja, igazságos, vagy igazságtalan móddal jutott-é hozzá. Azt mondja: nem a magad, hanem az uradnak pénze volt, amelyet érte adtál; csalás, károsítás esett az adó részére; nincs igaz jussod hozzá, igaztalanul bírod. *Tibi non licet.* Math. 14. 4.

Kételkedik valaki sokféle szokásról a világnak, ha szabadok-é a kereszténynek? Kérdje a lelkiismeretét! Az megmondja, ha lelkének veszedelmet okoz-é vagy nem. Azt feleli: ezen szokás a te ártatlanságodat veszedelembe hozza; másnak botránkozást okoz; ezen történetnek olvasásából szived felgerjed; ezen társaságból visszatérve, nem oly tiszta voltál, mint annakelőtte; ezen könyvnek forgatásából a hitben kétségeskedni kezdted; azon szóddal, melylyel ennek tetszeni akartál, amazt megsértetted. *Tibi non licet*, ezek néked nem szabadok. Mert ámbár úgy volna is, hogy még ezekben semmi halálos vétek nem volna, ámbár másnak veszedelmes nem volna is: de ha lelked ismérete szerint látod, hogy néked veszedelmes, az néked nem szabad, *tibi non licet*.

De hát ha lelkem ismeretét kérdező is, nem tudom, mely rész legyen szabad, melyik nem? Akkor a lélekismeret azt mondja, amit egyszer az Ur a maga népének — eztet a prófétához küldvén — mondott: „*Ite et consulite*” Reg. IV. 22. 13. Ilyenkor kétségkívül más tudós embereket és kiváltképen a lelkiatyánkat kell kérdeznünk. De nem esik-é meg ebben is, hogy ez előtt is a világos dolgot elhomályosítjuk, a bizonyost mint kétségest, úgy mondjuk, a körülálló dolgokat elhallgatjuk, a közelvaló alkalmatosságot, mint távolvalót úgy rajzoljuk, a veszedelemnek kerülésében tehetetlenséget teszünk? Végre csakugyan reá kerülve a dolog, a gyóntató

[52]

atya eljár kötelességében: így elhagyjuk eztet és keresünk más lelkiatyát, akit megcsaljunk. Kérdezzük csak lelkünk ismertetét, miért hagytuk el azt a gyóntatót? Megfelel, mert legjobban tudja. Azért, hogy azon alkalmatosságot tiltotta, amit a gyónásban gyakorta megígértünk és még sem cselekedtünk. Ite, consulti.

Mit, hát ha elhagyván a gyóntatóatyát, aki okosan és amint kötelessége hozta magával, úgy kormányozott, olyat kerestünk, akiről — mivel minket nem ismert — azt gondoltuk, hogy nem olyan vigyázó és talán elégtelen? Kérjük meg lelkünk ismeretét, mit mond reá? Mit nyertünk az ilyen tudatlanabb lelki atyának tanácsadásán? Vajjon emiatt a lélekismeret elcsendesedett-é? Emlékezzetek meg, mi történt Sámuellel, midőn a templomban aludna! Megszólítá őtet az Ur és neve szerint hívta. Sámuel pedig nem tudván, ki hívja, Héli főpaphoz ment és kérdezte, miért hívta. Héli semmit sem gondolván előre a dologgal, parancsolá neki, hogy menne vissza és aludna. „*Fili mi, revertere et dormi.*” I. Reg. 5. v. 6. De az Isten el nem állott újra is a hívástul. Sámuel megint kétszer hallá az Ur szavát és csakugyan meg kellett néki cselekedni, amit az Isten parancsolt.

Éppen efféleképen esik a dolgunk az olyan gyóntató atyával, aki a dolgot jól meg nem vizsgálván, csak kedvünk és indulatunk szerint bocsát bennünket. Mondhat akármennyit, hogy ne törődjünk rajta, térjünk vissza, aludjunk, *revertere et dormi*, de mégis emiatt soha igaz lelki nyugodalmunkat nem találjuk. Mondhatja példának okáért egy tudatlan lelkiatya a gyónó atyának, anyának: „Mit törődöl azon, hogy a papi vagy szerzeteséltre igyekező legidősebb fiadat ettől elvontad? Az atya és anya jobban tudja, mi hasznos az ő gyermekeinek. Sőt a nemes familiákban bevett szokás, hogy a legidősebbik a familiát fenntartani világi maradjon. A középső illendő, hogy hadi ember legyen, a legkisebb lehet még pap vagy szerzetes. Ezen törődések csak hiába való skrupulus, csak az ördög ostroma. „*Revertere fili et dormi.*”

Az ilyen vigasztalással megnyugszik-é lelkünk ismérte? Talán egy kevésbé elhallgat, de üdővel csakugyan megszólal,

[53]

mindezeket szemünkre veti, eleinkbe teszi: mint akartuk megcsalni gyóntatóatyánkat, de az Istent meg nem csalhattuk; mint változtattuk ezeket, hogy kövessük vétkeinket; mint kerestük a tudatlant, a gyengét, hogy bátrabban eltakarhassuk igyekezetünket.

Ah, talán e szempillantásban is, midőn ezeket mondom, vádol ilyenekről a lelkünk ösmérete és kiáltja: „*Ite, consulite.*” Te vagy az, aki ezekben vitettél és azért vitettél, mert engem tanácsul nem hívtál. Eleget kiáltottam: „*Tibi non licet*”, ez neked nem szabad; eleget intettem: *ite, consulite*, menj és kérj tanácsot, de nem hívtál tanácsadóul. Tudom ezen helyet, ezen órát.

Ime, mely veszedelmes dolog a lélekismerettől cselekedeteinkben tanácsot nem kérni.

Confirmatio secundae partis

De még veszedelmesebb az adott tanácsot nem követni. Vannak oly bűnösök, akik hogy a lélekisméretnek tanácsát ne kellessék követni, mindenképen kerülnek, hogy ezt ne is hallják. Látjuk az ilyeneket, hogy semmitül úgy nem félnek, mint attul, hogy magok ne legyenek: mindenkor csak társalkodásban, emberek között kívánnak lenni; ezektől valameddig lehet, el nem szakadnak; mindig kell nékik valami szükséges dolgoknak lenni, ami elméjüket elfoglalja, mert másképp mindjárt hallják a lélekisméretnek ellenök való szavát, amelyet nem szenvedhetnek. Így a gyilkos Káin, minekutána az öcscsét megölte, építeni kezdett, hogy ezen munka közt és munkálkodó emberek közt lelkeismérete furdalását ne érezze.

Így Saul király mindéig a hárfa hangját hallani kívánta, hogy így lelkeismérete az Isten ellen elkövetett engedetlenséget szeme eleibe kevesebbet tehetné.

Így az istentelen Ácháb, az Izrael királya, nyilván és világosan kimondotta, hogy az Isten prófétáját hallani nem kívánja, mert mindéig rosszat prófétál neki. „*Odi eum, quia non profetat mihi bonum, sed maliim.*” III. Reg. 22.

Így cselekesznek közönségesen a bűnösök is, mivel a lélekismeret az ő gonoszságokat szüntelen szemekre hányja; az örök kárhozatot, melyet érdemlettek, elejekbe fordítja. Hal-

[54]

lani is kerülük őtet: „*Odi eum, quia non profetat mihi bonum, sed malum.*”

Sőt nemcsak a lélekisméretet, de még azt az embert sem szenvedik, aki nékik, mint a lélekismeret, igazán beszél. Van valami jó barátjok, aki nékik hasznos lelki oktatást ad? Megutálják és kerülük őtet. Felhőborítja az Isten igéjét hirdető pap az ő lelkeisméretjeket? Többször prédikációjára soha nem jönnek. A prédikáló pap fontosán kiteszi a dolgot? Azt mondják, hogy igen nagyra viszi. A vétket érdemesen lefesti? Megismérik ezt másokban, de soha magokban nem. Némelyek mondják ugyan, hogy semmi kedvesebb előttük nincs, mintha a vétkeket értékre adjuk: de csak cselekedjük ezt messziről is, már megutáltatjuk magunkat. „*Odi eum, quia non profetat mihi bonum, sed malum.*”

Az ilyenek mindazonáltal, hogy valami módon vigasztalják magokat, mintha hallgatnák a lélekisméretet, magokmagokat megcsalván, a lélekismeret szava helyett rendetlen indulatjuknak szavát hallják. Így gyakorta sok csekély lelkiismeretű világiakat hallunk, melyek nagy buzgósággal harcolnak a papi kötelességben esett hibák ellen; a vétkek, gonoszságok ellen közönségesen erősen beszélnek: de ha fordítjuk a szót és olyan gonoszságrul szólunk, amelyben ők részesek, azonnal fordítják a beszédet. Mert akkor mindjárt megszólal az igaz lélekismeret, ezt pedig nem szenvedhetik. — „*Odi eum, quia non profetat mihi bonum, sed malum.*”

De óh szerencsétlenek! Akármint tusakodjatok lelketek ismeretének szava ellen, hangzik mégis ez és marczangolja sziveiteket. Innét vannak azon nehézkes homályok, azon titkos szomorkodások, azon külső változások, azon unatkozások, amelyeket akarotok ellen is, akármint erőltetitek is magatokat, csakugyan éreztek. Tétessétek bár magatokat, mintha rettegni nem tudnátok; mutassátok mintha semmi religiót, semmi hitet nem hinnétek: csakugyan belső nyughatatlanságtok által az igazságos Istennek fegyverét szemléltitek. *Circumspectans, undique gladium.* Job. 15. 22.

Valóban látja ezt a bűnös lélekismeret. Majd a halálos

[55]

ágyán, majd az isteni ítélőszék előtt, majd pokolnak kinjaiban látszatik magának lenni. Akármint kérkedjék, hogy ő sem Istent, sem ezen kívül más életet nem hisz, mégis tudja ő Dáviddal és látja szemei előtt az ő gonoszságát; meg kell vallani a gonosz Antiochussal, hogy rettenetes félelemben van; meg kell vallani Balthazárral, hogy látja a mindenható Istennek karját, mint írja őellene az örök kárhozatnak sentenciáját. És így retteg külső és belső részeiben: „*Circumspectans, undique gladium.*” Láttunk nem egy ilyen szabadnyelvű bűnöst, aki életében lelkiismerete kiáltása ellen a léleknek halhatatlanságát, pokolnak tüzét és örökkévalóságát — mint papi találmányokat — megvetette, de halála óráján, midőn már látta, hogy az isteni ítélőszék eleibe kell azonnal jutni, oly rettenetes félelemmel ismeri meg mindezeket, hogy csak a kétségbeesés által is azon örök tüzre jutott, amelyet életében istentelenül kinevetett. Ez a vége azoknak, akik a lélekismeretnek szavát, tanácsát nem hallják.

Epilogus

Oh lélekismeret, mely üdvösséges tanácsadó, mely igazságos bíró vagy! Látom immár, mely szükséges tőled mindenkben tanácsot venni; látom, mely szükséges tanácsoddal élni! Oh hányszor serkentettél üdvösséges ösztönzéssel, hányszor kértél, hányszor rettentettél, hány alkalmatosságokban kiáltottál: *tibi non licet*, ez nem szabad, ez vétek, ez veszedelmes dolog? Hányszor intettél: *Ite, consulite!* Ez nagy állapot, magad eszén meg ne állj; kételkedésedet gyóntatóatyádnak jelentsed, okosabbaktul kérj tanácsot! Hányszor vontál vissza, hogy másrul azon szót ki ne mondjam, azon társaságba ne avatkozzam, azon könyvet ki ne nyissam? „*Revertere et dormi!*” Hányszor ösztönöztél, hogy azon jóra való isteni sugárlással éljek, azon szegénynek szolgáljak, azon szent napon lelkem ismétetét a szent gyónás által tisztítsam; ezen vétket, melybe annyiszor esem és talán most is hentergek, kerüljem; azon erkölcsöt, amelyet annyira javalt a lelki atyám, gyakoroljam? Ah, ha mindezekben hallgattalak volna, nem kellene most ezeknek emlékezetére töredelmes könyhullatásokkal egyvelített siránkozásokat szivemből vonnom! El

[56]

nem estem volna, Istenemet meg nem bántottam, tökéletesen éltem volna! Eddig szent lettem volna! Annyi más hizelkedőt hallgattam, sok kárhozatos és lelkemet sértő beszédeket hallgattam: a te szavadat megvettem, eltorkoltam! Ah, ezután legalább te leszel a tanácsadóm. Nem ereszttem elmémet a gondolatra. Nem ereszttem szívemet a kívánságra. Nem ereszttem szememet a tekintetre. Nem ereszttem kezem az illetésre. Nem cselekszem semmit, míg tőled meg nem kérdek: si licet, szabad-e ez? Te oh nagy Isten, aki ezen bírót szívembe adtad, adj kegyelmet, hogy annak szavát állhatatosan követvén, ezen akadályát üdvösségemnek meggyőzhessem! Amen.

Nagybőjt második vasárnapjára.

Quadr. II. 1781. Varadíni.

Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur. Math.
16. v. 26.

Exordium

Amint ma egy hete ugyanezen szent helyről kérdeztem azoktól, akik a lélekismeretet tanácsul nem hívják, vagy attul adatott tanácsot nem követnek, ugyanaztat kérdem ma azoktól, akik lelkiismereteket úgy elnyomták, hogy ez immár őket nem is serkenti: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur.*

Kétféle a lélekismeret: szóló és hallgató. A szóló lélekismeret rettentí a lelket a vétectül és késztetí az erkölcsöknek követésére, de gyakorta nem hallgattatí. A hallgató lélekismeret se nem rettentí a lelket a vétectül, se nem késztetí az erkölcsöknek követésére, és így nem is hallgattathatí. A szóló lélekismeretben tusakodások, harczok, kétségeskedések, kérdések és feleletek folynak, a hallgató lélekismeretben mindezek csendességben vannak.

Veszedelmes csendesség! *Expedite rudentes, vela suspendite! Tranquillitas ista tempestas est.* Így kiált fel szent Hieronymus (epist. ad Heliodorum) Veszedelmes csendesség és minden háborgásnál veszedelmesebb! Huzzátok öszve a vitorlákat, készítsétek a köteleket; ezen csendesség szerencsétlen szélvész!

[58]

Igy nyugodni az örök nyughatatlanságnak jele; így békességben lenni az örök békételenségnek eszköze; így lélekismérettel birni az üdvösségnek egy főakadálya. Fejtsük ki ezen rettenetes igazságot és mutassuk meg ez órában ezen szerencsétlen lelkeknek békességes veszedelmöket és veszedelmes békességeköt.

Azt mondom, a hallgató lélekismeret egy főakadálya az üdvösségnek. Főakadálya az üdvösségnek a vétkek miatt, amelyekbe az ilyen lélekismérettel igen könnyen keveredünk; főakadálya az üdvösségnek a vétkek miatt, amelyekből az ilyen lélekismerettel aligha felkelhetünk. Avagy nyilvánabban szólván, aki oly lélekisméretre jutott, hogy ez már elhallgatott, oda van annak egy legfőbb eszköze, amely őtet a vétektől tartóztatta, — *ez első*; aki oly lélekisméretre jutott, hogy már elhallgatott, oda van annak egy legfőbb eszköze, amely őtet a vétekből felállította, — *ez második része beszédemnek*.

Minekutánna mind a kettőt megmutatom, fogom kérdezni az ilyen szerencsétlen csendességben nyugvó bünösöket: *Quid prodest homini*, mit használ egész világnak elnyerése, mit használ lelkek ismeretének csendessége, ha ez így egymásután viszi lelkeket a véghetetlen békételenségre ? Mig szólok, kérek csendes és figyelmetes hallgatást!

Confirmatio primae partis

Mert ugyanis micsoda a lélekismeret? *Szent Damasceus János* szerint azon belső törvény, amelyet az Isten szivünkbe öntött, és ugyan úgy öntött, hogy ennek követése bennünket kötelezzen. *Szent Bazilius* szerint azon elrejtett világossága a természet szerint való értelemnek, azon igaz megismerése a szivnek, amely minket minden alkalmatosságban világosít és bátorságos utra vezérel; elvon a rossztul és ösztönöz a jóra. *Szent Tamás* szerint azon szó, a melyet magunkban hallunk; azon igazságos ítélete a mi értelmünknek, amely minekutánna élőkbe tette mind a jót, mind a rosszat, kihozza ezekből, mi légyen szabad ezen alkalmatosságban, mi légyen tilos.

Aki oly lélekisméretre jut, amely már elhallgatott, oda van annak egy legfőbb eszköze, amely őtet a vétektől tartó-

[59]

tattá. Meg kell ugyan itten vallanom, hogy a bűnös az ő lelkiismeretét ily hallgatóvá nem egykönnyen teheti. *Szent Ágoston* maga vallja magáról, hogy tiz egész esztendeig hiába munkálkodott ebben az ő elvetemedett akaratja. Mindazonáltal, ha az állhatatos erőszakokkal csakugyan megfojtatik a bűnös által a lélekismeret, hogy többé immár nem szól, ah, mint különbözik azonnal önnönmagától!

Ifjúságában, midőn a vele nevedett szemérmesség még szívében meg vala, csak a gondolatja is a véteknek megrettentette. Ha valami illetlenséget látott, vagy csak képzelésébe tünt is, futva szaladott az ilyen tekintetektől. A legkisebb hazugság megpirította. Ha pedig valami tisztátalan szót hallott, vagy szabadabb barátságot észrevett, ábrázatjának elváltozása, mint irtodzik ezektől szíve is, kimutatta.

De minekutánna a gonoszságra vetemedni kezdett, és erőt vett lelkiismerete furdalásán a vétek, ezen mindent megérvő lélekismeret is elenyészett, és már majd semmi sincs, ami a véteknek ellentálljon.

Emlékezzetek meg timagatok azon félelemről, melylyel valaha csak a veszedelmétül is a véteknek irtóztatok. Nem kell-e megvallanotok, hogy félelemmel nyomtátok el a természet szerint való jó indulatitokat, az erkölchöz való hajlandóságtokat? Nem kell-e megvallanotok, hogy nagy erőszakkal fordítottátok el az istenes nevelés közt a keresztényi kötelességekről bevett ítéleteket? Nem kell-e megvallanotok, hogy tartózkodva hagyátok el a kisdedségtekben elkezdett istenes szokásokat és nagy lelki nyughatatlansággal kezdettétek a vétkeket? Honnét vagyon tehát, hogy minden ilyen félelem nélkül szabadosan bocsátkodtok immár akármely gonoszságra?

Ah, onnét, mert nem világoskodik immár a lélekisméret, nem szól már szívetekre, nem int, nem dorgál, nem rettent. Nec vident, nec audiunt. Deut. 4. v. 28.

Csudálkozunk gyakorta, hogy lehet az, hogy ez vagy amaz, azon veszedelmet nem látja, amelybe őtet bizonyos társalkodás keveri. Minden ember szemléli ezt, beszél e felől minden ember, szomorkodnak ezen az ő igaz barátjai: csak

[60]

ő maga egyedül vak, nem látja, nem hallja veszedelmét. „*Nec vident, nec audiunt.*”

Meg nem foghatjuk, hogy ez, vagy amaz észre nem veszi, hogy mióta magát azon szabadlelkűek, szabadhitűek közé egyvelítette és vélek barátságba lépett, minden istenes és az örökkévalóságért levő üdvösséges gondolatjai eltűntek. Annakelőtte, ha hibázott is valamiben az erkölce, nem volt mindazáltal hitetlenségben értelme. Most pedig már úgy látszik, mintha csak azon kétségeskedések között habozna, ha vajjon valóságosan van-é Isten? van-é az anyaszentegyháznak valami hatalma; vajjon igazán halhatatlan-é a lélek? ha vajjon amit pokolrul és mennyországgrul tanít a hit, mind igaz-é? Olvassa ezek között az atheus, az eretnek és az olyan könyveket, amelyek minden hitet szívéből kigyomlálni elegendők. És mivel szabad életéhez képest kívánatos dolog volna előtte, hogy semmi jövődébéli örök élet ne volna, úgy teszi fel magában, mintha valóságosan nem volna. Honnan származik ezen siralomra méltó változás? Ah, onnét, mert lassan-lassan a lélekismeretnek szavát megfojtotta, és ez a sok erőszakos megvetések miatt már őtet nem világosítja, nem szól. „*Nec vident, nec audiunt.*”

Ez az út, amely annyi sok ártatlanokat a halálos bünbe? annyi sok szüzeket a tisztátalanságba, annyi sok erős hitűeket eretnekségekbe, annyi sok jó barátokat halálos ellenkezésekbe, annyi sok békeséges házásokat egész félpokolnak mondatott egyenletlenségbe mai napig is siralmasan visz.

Elynomjuk lelkünk ismertetét, megvetjük ellenmondását, meghomályosítjuk világosságát; egy szóval, alig vesszük észre, midőn dorgálónk, intőnk nem lévén, már torkig úszunk a gonoszságban.

Confirmatio secundae partis

Ha pedig így úszunk és már a lelkünk ismertetét elnyomtuk, jaj nekünk! Oda van a legfőbb eszközünk, amelylyel ezen szerencsétlen sorsbul kiléphetnénk.

Tudniillik az ilyen elnyomattatott lélekismeret mellett mégcsak nem is látjuk undokságunkat. Az ilyen lélekismeret mellett az igaztalan huzavonásokat jussunk kivevésének, a mérges boszszuállásokat becsületünk fenntartásának, a botránkozató szoká-

[61]

sokat bevett rendtartásnak, a más nevét sértő szabad beszédeket elmés tréfáknak, a felfuvalkodott kevélységeket személyünkhöz illő tisztességnek, a tisztaságot sértő és sok ártatlanoknak halálos veszedelmét okozó szokat, cselekedeteket a mostani világhoz való szükséges alkalmaztatásnak nevezzük. Azaz elmerültünk a sok gonoszságokban és mégis ártatlanoknak tartjuk magunkat. Másokban ítéljük a szálkákat és magunk lelkiismeretében nem látjuk a gerendákat. Ahol más ártatlant a lélekismeret csak a távollevő veszedelemtől is int, minket az egyenes halálos vétektől sem int. És így ahol más a távollevő veszedelemtől is fut, mi a nyilvánvaló vétekben is bátran heverünk. Kivánjátok e két lelkiismeretnek példáját látni? —kérdé szentBernárd.

Két szobát képeztek magatoknak, amelynek egyikébe a nap besüt, másikába nem. Ha az elsőben a beléfénylő napsugárra néztek, még a legkisebb porocskákat is, melyek abban a napfénytől felemeltetnek, meglátjátok; a másikban a nagy darab sarakat sem szemlélték. Így különbözik egy lélek, amely a lélekismeret által világosittatik, attól, amely nem világosittatik, nem intettetik.

Az elsőben a legkisebb vétkeket is meglátja az ember; a másikban a legnagyobbakat sem szemléli. Csudálkoznak némelyek sokszor, miért sok jóéletű személyek majd órákat is töltenek a gyóntatószékben a pap előtt, holott mások közönségesen oly rövideden elvégzik.

Az ilyenek tudniillik, akik így csudálkoznak, azt gondolják, hogy a lélekisméretnek félfertályig tartó megvizsgálásával már mindent elvégeztek. Gyónnak, ami úgy van eszekben, hogy magok előtt sem titkolhatnák; egyéb titkosabb vétekről alig gondolkoznak és így gyónásokat csakhamar befejezik. Mert nem szól, nem inti az elnyomott lélekismeret. Ellenben a jó lelkiismeretű emberek látják lelkök ismeretében a kisebb fogyatkozásokat is, vádolják magokat ezekről is, és amin a gonoszak szabadosan általfutnak, azon ezek az isteni félelem miatt gyakorta akadoznak és a véteknek árnyékátul is félnek.

Tudniillik: *Peccator, cum in profundum venerit, contemnit.*
Prov. 18. v. 30. Minekutánna belémerül a gonoszság mélységébe, mindent megvet, s mintha halálos álomba keveredne,

[62]

a veszedelemből, melybe keveredett, nem érez semmit és éppen evvel veszti el szerencsétlen lelkét. Mi vala az oka, hogy Holofernes egy gyarló asszonynak erőtlen karja által fejétől megfosztatott? Az vala, mert a jelen való veszedelemben aludott, és senkisé volt, aki őtet felébresztené, megintené. Feküdt a szerencsétlen, mint egy holt kép. Szemei voltak, és nem látott semmit; fülei voltak, és nem hallott semmit; szava volt, hogy kiálthatott volna, de senkit segítségül nem hitt; karjai voltak a maga védelmezésére, de erre eztet nem emelte; nagy táborra volt élete őrzésére, de annak védelmezésével nem élt; lábai voltak a szaladásra, de ezeket erre ki nem nyújtotta. Előtte áll Judit, felemel ellene karjait, nyakának szegezi maga fegyverét. De ezt ki nem ütheti Holofernes, mert alszik, és senki sincs, aki felserkentse, veszedelmét szemei eleibe helyeztesse.

Ime az eleven példája az olyan bűnösnek, akinek lelkeismérete már elhallgatott! Vannak néki szemei, de még sem látja a mélységet, amely előtte nyitva van. Vannak fülei, melylyel az Isten ígését a megtérésre hallhatná, de eztet nem érti. Van nyelve, amelylyel büneit meggyónhatná, de ezeket csak félig és félig szakasztgatja. Vannak lábai, melyekkel az irgalmasságnak házába siethetne; kezei, melyekkel az irgalmasságnak elnyerésére irgalmasságot tehetne: de ezekre nem ereszkedik. Vannak gyóntatóatyák, okos szerzetesek, papok, atyafiak, jó barátok, akik segedelmére készek volnának. Van lelkiismerete, amely őtet halálos álmából felserkenthetné, de eztet a sok ellenkezéseivel megfojtotta: hallgat immár és többé nem szól. *Peccator, cum in profundum venit, contemnit.*

Epilogus

Végzetetlen igazságu ítélő birám, Jézus Krisztus! Ugy tetszik, mintha már előttem szemlélném azon könyvet, amelyet az utolsó napon a világnak ítélésére megnyitandasz. „*Liber scriptus proferetur, in quo iotuni continetur, unde mundus iudicetur.*”

Ezen rettenetes könyv kinek-kinek tulajdon lelkeismérete. Ah, az én könyvem tehát, amelyből valaha megítéltetem, az én tulajdon lelkiismeretem? Az én lelkemismérete, amelyet

[63]

nemcsak tanácsul sokszor nem hívtam, hanem erőszakkal elnyomván, mind szerencsétlen elesésemre, mind abban való megmaradásomra és így üdvösségem akadályára változtattam? Ezen lelkemismérete tanuskodik valaha ellenem, igaz Birám? „*Liber scriptus proferetur etc.*” Ebbül ítéled meg annyi szent gyónásomat, ha töredelmesek voltak-é? annyi áldozásimat, ha méltók voltak-é? Ebbül ítéled meg annyi társalkodásimat, ha ártatlanok voltak-é? annyi birtokimat, ha igazságosak voltak-é? Ebbül ítéled meg annyi gondolatimat, annyi szavaimat, annyi cselekedetimet, ha szent szemeid előtt tiszták voltak-é? Ebbül ítéled meg annyi kételkedéseimet, ha letétettek-é? „*Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur.*”

Ah, mely rettenetes, mi kinosság leszen ez, midőn elmém minden felhőit eloszlatván, lelkem ismeretét megnyitod; ebben magamat, minden titkaimat, amelyeket talán tulajdon lelkemismérete előtt is titkolni kívántam; vétkeimet, amelyeket mások szemei előtt annyira takartam, egyszerre meglátom! „*Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur.*”

Mit rettegsz én lelkem? Még van időm az isteni irgalomra! Ha megszólal, ha rettent lelkem ismerete, ez is az Ur Jézusnak kegyessége. Ha látok valamit lelkem ismeretében, amiért rettegek, látok az én drága Jézusom testében is, amiért remélek. Nem szünöm ezután lelkem ismertetét hallgatni és intéseit követni. Kérem az én Istenem erősítő szent kegyelmeit, hogy védelmezze meg az én szegény lelkemet a Jézus Krisztus öt szentséges sebei által. Amen.

Nagybójt harmadik vasárnapjára.

Quadr. III. 1781. Varadini.

„*Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?*” Math.
16. v. 26.

Exordium

Ha egyszer a lélekismeretet tanácsul nem hívjuk, ha az attul adatott tanácsot nem követjük, ha annak szavát és ellenkezését egészben elnyomjuk, meg van immár az ut a közönséges, a gyönyörűségekkel teljes, a szabadságos, a kényenkedven viselt életre. És ez az üdvösségünknek második fő akadályja. Élünk tudniillik, amint a világ élni szokott; vigan élünk, kedvünkre élünk, tetszésünk szerint élünk, test szerint élünk, puhán élünk, egyszóval: *vita mollis* az életünk. Kényenkedven élünk és nem látjuk, hogy ugyanezen élet által nem Istennek, nem a léleknek, nem üdvösségünknek élünk.

Amelyet midőn mondok, úgy tetszik, mintha majd amennyi számu hallgatóim, ugyanannyi számu ellenmondóim volnának. Úgy tetszik, mintha sokaknak sziveken ezen mondásom ellen már is ilyen gondolatok emelkednének: Mit? Én sem barát, sem apácza nem vagyok; vad erdőbe nem bujdosom; négy kőfalak közé nem szorítottam; világi ember vagyok, a világnak módja szerint élek. Amint mások élnek, úgy élek; másoknak szokása szerint élek. Hiszen ezek is Istennek tartják a lelkeket, és te mégis, mint egy kárhozatos életet, ellenzed éltemet!

Ne kívánjátok, Keresztény Hallgatók, ezen ellenvetésre

[65]

beszédemnek elején a feleletet. Egy kevéssé — kérlek — se balra, se jobbra ne eresztétek ítéleteket; egész beszédemet ezen ellenvetésre feleletül adom. Az ez órában egész igyekezetem, hogy ezen puha, ezen bevett, ezen kényen-kedven élt életet nem amint látszatik, hanem amilyen igazán Isten előtt, úgy terjesztem élőtkbe. Az ez órában egész igyekezetem, hogy ezen életnek látszató ártatlansága alatt szerencsétlenül eltakart veszedelmet egyenes világosságra hozzam.

Propositio et partitio

Évégre azt mondom: Ezen puha, ezen bevett, ezen kényen-kedven élt élet egy főakadálya az üdvösségnek. Micsoda az, ami az üdvösségtől megfosztja a lelket? Vagy a parancsolt erkölcsöknek fogycatkozása, vagy a tiltott vétkeknek gyakorlása. Mind a kettőre egyenesen visz a puha élet. Egyenesen visz az igaz erkölcsöknek megvetésére, — *ez az első*: egyenesen visz a gonoszságnak követésére, — *ez második* része beszédemnek. Ha így vagyok: *quid prodest homini*, mit használ az embernek puha és kényen-kedven viselt élete, ha ennek véghetetlen kárát vallja egyetlenegy és oly drága lelke? Mig szólok, kérek csendes és figyelmetes hallgatást!

Confirmatio primae partis

A puha, a bevett, a kényen-kedven élt élet egyenesen visz az igaz erkölcsnek megvetésére. Itten legelőre is jól szükség észrevennetek, mit értek ezen élet által, és különösen kérem itt első figyelmetességteket!

Midőn a puha, a gyönyörűség között, a tetszésünk szerint való életet emlétem, nem értek oly elvetett istentelen életet, amelyben az ember egyenesen, szántsándékkal, minden tartózkodás nélkül a nagy vétkekre vetemedjen. Mert ámbár van oly szerencsétlen óra, oly veszedelmes alkalmatosság, amelyben némely elvetett szivek minden addig szerzett erkölcsöket egyszerre elveszteni és a szemlátomást való istentelenségre magokat készek adni; ezek mindazáltal még a világ által is, legalább becsületeknek ezzel járó elvesztése miatt kárhozzatnak. Én itten a puha, a tetszésünk szerint való élet által azon életet értem, amelyben az ember minden erőszak nélkül kíván lenni, amelyben vaktában ugyan arra, amit a törvény egyenesen tilt, nem hamar vetemedünk, de ellenben arra, amit a törvény áltáljában

[66]

nem tilt, szabadosan ereszkedünk; amelyben a nagy vétkektől valamiképen irtódzunk, de ellenben az erkölcsökkel is keveset gondolunk; amelyben az ember sem az erkölcsök által nem tündöklük, sem éppen Istentől elrugaszkodottnak nem tartatik; sem az erős keresztények közt, sem az emberek előtt vétkesek közé nem számláltatik, hanem oly rendű életet visel, amelyben a játékokat a vendégség, az egyik mulatságot a másik multság és minden olyan foglalatosságok, társaságok követik, amelyek a természetnek tetszenek, de közönségesen vétkeseknek nem ítéltetnek és külsőképen igazán semmi rosszat magukban foglalni nem látszanak.

Egy szóval oly életről szólok, amelyben mindent, ami világ szerint való kedvünket megszorítaná, elhárítjuk, ellenben ami csak eszünkbe tünik, természetünknek tetszik és kedvünket, indulatinkat gyönyörködteti, keressük, kóstoljuk, sőt benne nagy elégedéssel nyugozik szivünk.

Ezen életről, amelyet ártatlan életnek tart a világ, mondom újra, hogy az igaz erkölcsnek megvetésére egyenesen viszen.

Hogy fontosan szóljak a dologhoz és igazságosan járjak benne, — ébren legyetek — ime ezen életet viselőik közül egy olyant rajzolok le előttetek, akit az ilyen életű világ nagynak és minden tiszteletre méltónak ítél lenni. Mibe teszi az ilyen az ő tökéletességét, amely miatt nagyra vétetik? Jól vigyázzatok, ha nem ezekbe-é: becsületét mindenkor, mindenütt és mindenek előtt fenntartani; emiatt gyakorta másoknak tekintete miatt maga indulatin is erőt venni; magát mindenek által kedveltetni; emiatt az előljárónak engedelmeskedni; a hatalmasokhoz tisztelettel lenni; a hozzája hasonlókkal barátságosan élni; az alatta valókat kegyesen fogadni; a barátjához igaz szívet viselni; az ellenség előtt magát szépen titkolni; emellett a religiónak külső czeremóniáit némelykor megtartani; erőszakot magán nem venni; semmi vigasságbul magát ki nem vonni; a becsületért költeni; mindig egy ábrázatot mutatni és magához mindenkor hasonlóknak látszani.

Aki ilyen életet él, nem igaz-é, hogy a világtul egy becsületes, egy derék, egy emberséges, egy tökéletes, egy nagy embernek tartatik, magasztaltatik, másoknak például tétetik?

[67]

De megbocsásatok világnak nagyjai! Ez még az igaz erkölcsnek csak külső és talán hazug lárvája. Nem ilyeneket tanultatok az erkölcsnek Mesterétül; nem ebben helyeztetik a keresztényi tökéletesség a megtestesült isteni Igétül. Tekintetek ezen isteni emberre, mit láttok benne, mire tanit példájával, mire tanítanak isteni oktatási? Nem tündöklött-é benne a szivbéli alázatosság? Nem esedezett-é az őtet felfeszítő ellenségeiért? Szerette-é a világot, amelyet megvetett? Alkalmaztatta-é magát a világhoz, amelyet jóra változtatni mennyből leszállott? Indult-é e világnak hívságai után, amelyet annyira kárhoztatott, hogy a maga tanítványinak előre megmondotta, hogy a világ ugyan örvideni fog, de ők ezen hívságos örömből részt nem vesznek, hanem ugyanakkor szomorkodni fognak? Kereste-e az emberi dücsösöset és tiszteletet, aki még magát sem vette számba, hanem egyedül az ő Atyjának magasztalására igyekezett, maga pedig midőn királynak akarták választani, elrejtezkedett? Folytatta-e életének napjait a puhaságnak, a gyönyörüségekben, a világi örvidetességekben, aki szenvedéssel kezdte, fáradsággal vitte, felfeszítetással végezte szentséges napjait?

Ime, ez a példa, amelyre néznetek kell, akár a nagy világnak közepén, akár a setét erdőknek barlangjaiban, akár a pompás udvarokban, akár a csendes klastromokban lakjatok! Ez a példa, amelyre néznetek kell, akár az Istennek egyedül adtátok magatokat, akár rész szerént a házasságbéli terheknek, rész szerént az Urnak szolgáltok. Ha ezen képet nem viselitek éltetekben, semmit sem tesz a világtul nagyra vitetett szemfényvesztő erkölcsötök.

Oh édes Jézusom! Pedig éppen ez, amire a világi, puhán, kényen-kedven élő ember alig gondolkozik! Követi a világba bejövő új és új szokásokat. Ha a világ, amit tegnap megvetett, ma kedveli, ő is kedveli. Ha megveti, amit kedvelt, ő is megveti. Elég erre, hogy ezt akarja a világ; elég erre, hogy ez a világban a szokás; fizesse bár eztet egészségével, fizesse költségével, fizesse becsületével: szentül meg kell lenni, mert ezt látja e világban.

A Te szent példáidat pedig, szerelmes Jézusom, a Te

[68]

szent erkölcsidet, a Te szent alázatosságodat, a Te szent testednek felvett sanyargatásait, a Te szent keresztedet, a feslett világnak életével ellenkező életedet ezen puha, ezen rózsákon nevelkedett világnak fiai, leányai kinevetik, a klastromokba rendelik! A Te szent követőidet kicsufolják, szent keresztedet szégyenlik! Ah, mi haszna kiáltom, hogy aki Téged követni akar, vegye fel keresztyét, feszítse meg testét az ő kívánságaival? E világnak fiai a Te szent kereszted helyett e világnak gyönyörüségeit kapdossák. Mi haszna veretted által szent kezeidet, mi haszna ostoroztattad szent testedet, mi haszna koronáztattad szent fejedet? Bolondság ezt, sőt ha az ő esztelen szavokat halljuk, vétkes dolog az embernek követni. Mi haszna aláztad meg az istentelen hóhérok kezeiben magadat, mi haszna öltöztél csufságbul biborba, mi haszna hallgattál vádoltatásidban? Kineveti ezt, nem követi a világi, puha életű ember. Elrontja a világnak gyönyörüsége a Te keserüségedet, elrontja szabad élete a Te szenvedésedet. Egyszóval hordják a Te szent keresztedet nevökben, de nincs erkölcsednek csak igaz jele is életökben. Nem igaz-é, hogy a világi, kényen-kedven viselt élet az igaz erkölcsnek megvetésére egyenesen vezet?

Confirmatio secundae partis

Azt mondom másodszor: A puha, bevett és kényen-kedven élt élet egyenesen visz a gonoszságnak követésére.

Mit is mondhatok egyebet, midőn az Isten Fiától hallom, hogy az üdvösségnek utja keskeny, szoros? „*Arcta et angusta via est, quae ducit ad vitam.*” Math. 7. 14.

Mit mondhatok egyebet, midőn ugyanőtőle hallom, hogy a mennyország erőszakot szenved. „*Regnum coelorum vim patitur.*”

Mit mondhatok egyebet, midőn őtőle hallom, hogy erős igyekezet szükséges ennek elnyerésére. „*Contendite intrare!*”

Lehet-é itélnem rólatok, puhán élő világnak fiai, leányai, hogy ezen utat járjátok? Lehet-é itélnem, hogy annyi gyönyörüségek között, annyi idővesztések között, a testnek annyi kedvezései között, minden nehézségnek távoztatási között úgy elkerültek a vétket, mint ama sanyaruságokba, magányos életbe, állhatatos penitenciába elmerült nagy bajnokok?

[69]

Talán azt gondoljátok, hogy az anyaszentegyháznak nagy oszlopai ezen gyönyörűséges, ezen puha élettől, amelyben torkig úsztok, esztelenül és minden igaz ok nélkül rettegték? Azt ítélek, hogy a nagy *Hieronimus* a nagy pusztában gyakorlott sanyaru életével, ama nagy Benedek a töviseknek keserves szenvedésével, ama nagy Bernárd a jeges víz fagyának fájdalmas türésével a gyönyörűség ellen szükség nélkül harcoltak?

Tudniillik, amit ezek ily életben alig értek el, ti a ti gyönyörűséges életetek rendében elnyeritek? Ti, akik naponkint új gyönyörűségeket, új vigasságokat kerestek; ti, akiknek teljes elméjék azon forog, hogy kell az időnek mulasztására új mulatságokat kigondolni, hogy kell ezeket kellemetesebbekké tenni; ti, akik azon mulatságokat, amelyek a munkától megfáradt elméknek élesztőjére találtattak, mindennapi munkátnak tesztitek; ti, akik a napokat éjszakába, az éjszakákat napokba fordítjátok; ti, akiknek egész dolgok a társaságoknak keresése, mások kedvének vadászása; ti midőn mindezen puhaságok, hiuságok, gyönyörűségek, testi szabadságok között feslett indulatitokat szükséges zabolában tartjátok, elméteket, kívánságaitokat tiltott utra nem bocsátjátok: egyszerűen szentek, ártatlanok, vagy legalább igaz penitenciát tartók vagytok.

Ah, nem ezt kiáltja szent Hieronimus, aki el meri mondani: „*Si quis existimat, posse se versari in deliciis, et deliciarum vitiis non teneri, seipsum decipiet.*” Aki azt itéli, hogy a puha gyönyörűségek között foroghat és ennek gonoszságaitul el nem fogattatik, magamagát megcsalja. Mit? Annyi drága időnek, melyet az Isten üdvösségetekre adott, ily hiábavalóságban elvesztése, annyi rendetlen és veszedelmes társalkodásoknak keresése, annyi pénznek, talán jószágnak a hazard játékokban elfecsérlése, annyi hivataloknak a vigasságok mellett mind a közönséges jónak, mind felebarátunknak sértésével való elmulasztása, annyi hizelkedő, másokat rostáló beszédeknek órákig és órákig való folytatása, annyi szent miséknek az éjjeli tobzódás után következő nappali álom miatt ünnepnapokon is elhagyása, annyi egészségnek ezen mértékletlen élet által megrontása és a bőjtölésre

[70]

aztán elégtelensége: mindezek és ehhez hasonlók, amelyek a puha élettől származnak, véték nélkül vannak-é? Nem égne-é már sok dúsgazdagok az ilyen életekben elkövetett sok vétkekkel pokolnak tüzeiben?

Mi temette az evangéliumban említett gazdagot pokolnak fenekére? Mi adott azon vétkekre, amelyek miatt az Istentől elvettetett, alkalmatosságot? Egész élete gyönyörűségéből állott. „*Epulabatur quotidie.*” Mindennap vendégeskedett. Nem mondja az írás, hogy ereje felett, hogy maradékinak romlásával, hanem csak *epulabatur quotidie*. Továbbá *induebatur purpura*, biborba öltözködött. Nem mondja az írás, hogy eztet kevélységből, büszkeségből tette volna, hanem csak *induebatur purpura*.

Ime, mit emlét eddig felőle az evangélium, amit a mostani világrul, puhán, kényen-kedven élő fiai, leányai életéről nem mondhatnánk? És mégis ezen gazdag ember, ezen a világ szerint nagy és minden tiszteletre méltónak ítéltetett ember, ezen ember, akinek holta után is kétségkívül sok dicsérői, magasztalói voltak; ezen ember, aki a világi tiszteletnek nagy célja volt; ezen ember, akiben sem nagy vétkek nem látszattak, sem a világ szerint való erkölcsök nem fogyatkoztak: ezen ember megholt, és a hit tanítja felőle, hogy pokolba temettetett. „*Mortuus est dives et sepultus est in inferno.*”

Vizsgáljátok bizvást kárhozatjának okait, forgassátok az evangéliumot, amint tetszik, csakugyan azt találjátok fel, hogy már majd ezer és nyolczszáz esztendőig és régebben ég pokolban és még égni fog mindörökké. Miért? Nem tudom. Hanem azt tudom, hogy ezen kárhozatra az olyan puha, gyönyörűséges, kényen-kedven élt étellel jutott, amelyet a mostani világnak fiaiban látok és szemlélek.

Epilogus.

Tegyetek immár ezekből ítéletet timagatok, Keresztény Hallgatók! Ezen szerencsétlen gyönyörűségü élet nem egy fő akadály-é az üdvösségnek? Tegyetek ítéletet, nem viszen-é egyenesen az erkölcsnek megvetésére és a vétkeknek elkövetésére? Ha pedig ezek így vannak, emeljétek fel egyszer immár ezen mulandó hiúságokbul, amelylyel elnyomattatik

[71]

lélek, megnehezült szemeiteket! „*Praeterit figura hujus mundi.*”
Mulandó e világnak alakja.

Ah, csak pára ez, csak mulandóság ez, ami annyira gyönyörködtet. Vessetek számot éltetekkel! Éltetek ime husz, harmincz, negyven esztendőket; még ennyit talán érhetek, de csakugyan ennek is vége lesz. „*Praeterit figura hujus mundi.*” Mit merültök el tehát ezen semmi mulandóságban, midőn minden órán sietünk az örökkévalóságba? Nem a földnek, nem földből teremtett a halhatatlan lelkünk! Egy Isten ennek egyedül az utolsó célja! Ne zavarjuk-e világnak moslékjába, amely alkottatott az angyaloknak társaságába! Feljebb, halhatatlan lélek! Feljebb emelkedjél! Nem méltó sorsodhoz a világi mulandóság! Amen.

Nagybőjt negyedik vasárnapjára.

Quadr IV. 1781. Varadini.

„*Quid prodest homini, si mundum universum
lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?*”
Math. 16. 26.

Exordium

Igaz lelki veszedelemben forogni, veszedelmét éltében észre nem venni, élete végén igen is látni: a puha, a tetszésünk szerint, a kényen-kedven viselt életnek három szerencsétlen tulajdonsága. Az elsőrül a legközelebb tett beszédemben, hivatalomnak — úgy tetszik — kötelessége teljesítésével, ámbár talán némely, beszédemben megütköző kafarnaumitáknak valami sértésével is, eleget szólottam, megmutatván ezen életnek veszedelmét abbul, hogy az igaz erkölcsöktül elvon, a gonoszságra pedig egyenesen vezérel. Hátra van azonban ugyanezen életnek legfőbb veszedelme, mely éppen abban áll, hogy annak veszedelmét vagy nem látjuk, vagy igen későn látjuk.

Megbocsássatok, Krisztus vérével megváltott, ámbár talán ezen szent vérnek rajtatok fekvő árával kevesebbet gondoló világi lelkek, ha ez órában az én ítélő Birámnak, akinek valaha — ami ezen üdvösséges napokban esett lelki oktatásokat illeti — részeteokrül is isteni széke előtt felelnem kell, ha — mondám — ezen ítélő Birámnak parancsolatjára inkább, mintsem a ti tetszéstekre vigyázni fogok, megbocsássatok!

[73]

Megbocsássatok, félek, netalán tán kárhozatos hallgatásommal azon szerencsétlen jajt hoztam fejemre, amelyet Izaiás próféta maga felől vall, mind Oziás királynak, mind az ő népének, midőn az hamis istenek oltára előtt temjényt égettek; mind a király fiának, Joathánnak, midőn a népnek ezen szabad gonoszságát csendesen elnézte, az igazságot ki nem merete mondani: „*Vae mihi, quia tacui!*” Jaj nekem, mivel hallgattam! Iz. 6. 5.

Megbocsássatok, ha amit az én Üdvözítőm, amit az én Vezérem, amit a megcsalhatatlan isteni igazság ezen veszedelmes életről régen kimondott, ezen szent helyen üdvösségeteknek szeretetébül hirdetem. *Est via, quae homini videtur justa, novissima autem ejus deducuntur ad mortem.*” Prov. 14. 12. Vagyon ut, amely az embernek igazságosnak látszik lenni, a vége pedig kárhozatra és veszedelemre viszen.

Propositio et partitio

Akarom mondani: .Ezen világ szerint, tetszésünk szerint való életnek legfőbb veszedelme az, hogy vagy nem látjuk veszedelmét, vagy felettébb látjuk. Nem látja az ember annak veszedelmét élete folytában, igen is látja pedig élete fogytában. Ártatlannak ítéltetik, midőn benne vagyunk; veszedelme későn láttatik, midőn tőle elválunk. Egyszóval ezen puha, tetszésünk szerint, világ szerint viselt élet veszedelmes bátorságban tartja lelkünket életünk napjaiban. *Est via, quae homini videtur justa etc, — ez első;* ezen puha, tetszésünk szerint, világ szerint viselt élet veszedelmes, kétségeskedésbe hozza lelkünket életünk utolsó órájában, *novissima autem ejus deducuntur ad mortem, — ez második része* beszédemnek.

Kérlek, Keresztény Hallgatók, hogy mig ezen két fontos igazságot kifejtem, beszédemnek hasznára szüntelen szemeitek előtt hordozzátok, hogy ezen mind az életben levő vakmerő bátorság, mind a halálunk óráján való kétségeskedés azon léleknek jár vesztére, amelynek ha kárát valljuk, semmitsem használ az egész világnak elnyerése. „*Quid prodest homini?*” Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Est via, quae homini videtur recta. Ezen puha, ezen tetszésünk szerint, ezen világ szerint való élet veszedelmes

[74]

bátorságban tartja lelkünket életünk napjában, azaz jónak, ártatlannak, ítéltetik azoktól, akik aztat követik. Nem is csuda ez, mert tulajdona az a világi gyönyörűségeknek, hogy az emberi szívet, amely azokban nyugszik, úgy megvakítják, hogy mindezen gyönyörűségekben csak azt lássa, azt érezze, ami gyönyörködtet; ami pedig benne ártalmas, veszedelmes, arra értelmét ne fordítsa. Innét vagy on, hogy ezen életben az ezt követők semmi veszedelmet, annál inkább vétkeket nem ítélnék lenni.

Amaz evangéliumbéli dúsgazdag azt ítélte kétségkívül, hogy az ő gyönyörűségek között viselt élete ártatlan; hogy az ő lelké ment a vétektől, holott az evangéliumbul kitanuljuk, hogy a kárhozatnak utján járt és a halálos vétkeket is nem látta lelkében.

Csak a szegény, koldus, ügyefogyott Lázár ellen való keménységét ha emliteném, mit felelné rá? Mondaná kétségkívül: Sok a szükségem, nem tartoztam segíteni. Pedig az evangélium azt mondja, hogy szüksége mellett is elég gazdag volt: „*Erat dives.*”

Mondaná: Nem tudtam oly nagy szükségét. Holott az evangélium mondja, hogy szegény, hogy ezen az ő ajtaja előtt teljes volt fekélyekkel. „*Ad januam ulceribus plenus.*”

Mondaná: Kereshetett volna másutt is magának ételmet. Holott az evangélium mondja, hogy alig volt elégséges a mozdulásra. „*Jacebat ad januam.*”

Mondaná: Hogy igen sokat kér, lassan-lassan sokra megy az adomány; nem győzi. Holott az evangélium mondja, hogy csak az asztalról lehulló kenyérmorzsákat kívánta szegény. *Cupiens saturari de micis, quae cadebant de mensa divitis.*

Ime, ahol megvilágosított az igaz értelem, ezen szegény segítségére kötelességet lát. A gyönyörűségben elmerült dúsgazdag semmit sem lát; keménységét, irgalmatlanságát ártatlannak ítéli lenni.

Másképp mit csudálkozom a dúsgazdagon? Maga Dávid, ama nagy és az Istennek szive szerént való férfit, el meri magáról mondani, hogy midőn a gyönyörűségek között élt, az ő lelki világosságai úgy megszűntek, hogy csak mintegy setét

[75]

éjszakában volt lelke, „*Et nox illuminatio in deliciis meis*” Ha ily setétségben volt ezen nagy lélek, midőn a gyönyörüségek közé keveredett, boldog Isten, mely setétségnek kell lenni azon világi lelkekben, amelyek ezen gyönyörüségekben egészen elmerültek; amelyek e világgal úgy élnek, mintha más világ nem volna; amelyek a mulatságokat mindennapi dologgá, a gyönyörüségeket állhatatos jármökká teszik; amelyek ami csak érzékenységeknek tetszik, elkövetik; indulatjukat szabadon eresztik; egy szóval az írásban említett földhöz ragaszkodott szivekkel a cselekedetekben mondják: *Coelum coeli Domino, terram autem dedit filiis hominum*. Az eget az ég Urának, a földet pedig az emberek fiainak adta. Ah valóban, az ilyen szivekben *nox illuminatio in deliciis*. Az egész világosság nem egyéb, hanem homály és setét éjszaka.

Szólítsuk meg bár az ilyen lelkeket; intsük meg veszedelmes életokrúl; tegyük elejébe, hogy az ilyen nagy pompa sok adósságokba keveri, az ilyen felette való költség már rajtok fekvő adósságoknak lefizetését nem engedi; hogy az ilyen mértékletlen játék gyermekeiknek torkát megszegi; hogy az ilyen szüntelen való hizelkedések, gyönyörködtetések, vigasságok, sziveket elgyengítik; ezeket tegyük elejébe: mi lesz a haszna? Nem értik, fel nem veszik, kinevetik. Mert értelmök a gyönyörüség által éjszakában van. *Nox illuminatio in deliciis*. Valóban rettenetes dolog! Mindennap halljátok, világi lelkek, mindennap halljátok, hogy a világnak élete, amely hivságban, kevélységben, puhaságban, gyönyörüségben, érzékenység szerint viseltetik, ámbár semmi szemlátomásra való halálos vétek benne nem szemléltetik is, — nem keresztényi, hanem kárhuzatos élet.

Ez a hitnek tanítása, amelybe a keresztség által beléptetek; ezen örök igazságokat kisdedségtül fogva önti belétek a religio. A világ ellenben állítja, hogy egyedül ez az élet, amelyet az ilyeneknek, mint ti vagytok, viselni kell; az ellenkező élet, a megvont élet, a szoros élet a gyarló és alávaló szívnek jele.

Két ellenkező tanítás és pedig oly tanítás, amelytül függ az örökkévalóság. És mégis az ilyen világi lelkeknek eszékbe

[76]

sem jut, hogy megvizsgálják, melyik az igazi, melyik az üdvösséges. Nem setéséges vakság-é ez? *Nox illuminatio in deliciis*”

Azt kívánja a világ, hogy a dücsőséget keressétek, a világi jókkal torkig éljétek. Követitek akarátját, világi lelkek? De valaha meggondoltátok-é vajjon elébb, hogy ennek az evangélium ellene mond ? Azt kívánja a világ, hogy értéketek felett is pompáskodjatok, dücsőségetek mutassátok, költsétek. Követitek. De vizsgáltátok-é valaha, hogy az isteni törvény ezekben mértékletességet kíván, és akinek az Isten a földi javakból bűven adott, nem azért adta bűven, hogy így elfecsérelje, hanem hogy lelke és felebarátja hasznára fordítsa.

A világ a szüntelen való vigasságokat, játszásokat, idővesztéseket, társalkodásokat helyben hagyja. Megveti azokat, akik ezeket ellenzik; kineveti azokat, akik ezeknek ártatlanságát kétségessé akarják tenni. Követitek. De vajjon ezen oktatást, ezen tanítást olvastátok-é valaha a felfeszített Jézusnak életében? Követitek tehát a világnak szokását, tanítását, úgy hogy még csak kérdésbe sem veszitek, ha üdvösséges-é, vagy kárhuzatos: nem setéséges vakság-é ez? „*Nox illuminatio in deliciis.*”

Ti, oh világi lelkek, akik másképpen nagyoknak tartjátok magatokat; akik más dolgokban magatok ítéletét mások ítélete eleibe teszitek: ti az üdvösség dolgában egyedül a világot követő sokasághoz ragaszkodtok? Tinektek elég ezen utnak követésére az, hogy eztet sok más hozzátok hasonló követik, ámbár ezen ut ellenkezik is a Krisztus példájával, az evangélium tanításával, a szentek életével. De mivel nem magatok éltek így, bátran éltek. Nem setéséges vakság-e ez? Ah valóban az! „*Nox illuminatio in deliciis meis.*”

Confirmatio secundae partis

De ezen vakság meddig fog tartani? Csak halálotok órájáig. Emlékezzetek meg itten Dágon bálványnak esetéről. Béhelyezettett volt ezen bálványnak képe sok arany, ezüst között a nagy roppant templomba. Áldozott néki az egész filiszteusok sokasága. Tanácsot ettül, segedelmet ettül kértek. Körülötte örvendeztek, vigadtak. A földnek gyümölcsseit mind

[77]

ahhoz hozták. Egyszóval semmi olyan becsben nem volt, mint a Dágon képe.

De midőn az Ur frigyszekrénye melléje helyeztetett, leesett azonnal nagy trónusából. Összetört; a vigasság szomorúságra, a nagy tisztelet semmivé lett; a nagy dicsőség elenyészett. Értitek ezt világi lelkek?

Most környül vagytok véve a sok tisztelőkkal; most a ti házatokban, mint egy pompás trónusban vagytok, amelyben e világtul majd csak nem imádtatok. Így lesz-é dolgotok, midőn az Oltáriszentség, amelynek a frigyszekrény képe volt, utolsó betegségtekben, a szomoru kísérek között hajlékotokba vitetik? Előre látom, mint elesik akkor nagy voltotok és hathét lábnyi sirba egyszerre minden tisztelettel, gyönyörűséggel együtt eltemetetik.

Akkor non erit nox illuminatio. Akkor, mivel elmulnak a gyönyörűségek, elmulnak a lelki setétségek is, és az eddig való szerencsétlen éjszakát a beérkező örökkévalóságnak már-már jelenléte megvilágosítja!

Ah, mely rettenetes tekintet leszen, annyi vétkeket, amelyeket a puha, a gyönyörűséges életben vagy nem láttatok szívetekben, vagy elpalástoltatok, egyszerre szemlélni! Mely indulat gerjed akkor haldokló szívetekben, annyi hizelkedők és képszerint való tisztelők iránt! Mit gondoltok akkor annyi hívságban, puhaságban, szabadságban és már elmúlt gyönyörűségekben eltöltött életről? Gondoljátok-é, hogy minekutánna minden szerencsében, bűvségben dücsőségben, éltetek, oly bátorságosan, oly örvendetesen haltok meg, mint azok, akik a felfeszített Krisztussal az ő testeket indulatikkal együtt sanyargatták; a világi boldogságban részt alig vettek; sirtak, midőn ti örvendeztetek; keseregtek, midőn ti vigadtatok; szükölködtek, midőn ti búvelkedtetek; fáradtak, midőn ti dobzódtatok? Nem fogja-é akkor kiáltani lelketek ismerete: Vannak mennyországban ártatlan Imre hercegek, de mennyi vigyázással, fáradsággal érték el? Vannak bűnös Magdolnák és Péterek, de mennyi könyhullatások, mennyi sanyaruságok árán? Vannak minden renden lévő szentek, de mennyi munkálkodás, mennyi szenvedés után? Hogy reményljem én ugyan

[78]

ezen mennyei koronát, aki majd elmerültem a világi mulandóságban; semmit sem tettem, majd semmit sem szenvedtem az Isten országáért?

Oh lelkiatyák, akik az ilyen haldoklóknak lelkét az örökkévalóságra készítették! Oh lelkiatyák, ha szólhatnátok, mennyit igyekeztetek gyakorolni az ilyen világhoz ragaszkodó sziveknek halálok óráján őket ostromló lelki szorongatásokat eloszlatni? Hasztalan igyekeztetek tusakodó lelköket azon rettenetes órában bizodalomra gerjeszteni. Hasztalan hallottátok ezen kétséges zokogásokat: „Ah atyám, semmit sem látok lelkemben, amelyben bizodalomomat helyeztessem! Most az én felfeszített Jézusom ítélő széke eleibe megyek. Életemben kellett volna hasonló életet viselnem, de egész életem gyönyör-ségekben folyt el! Érdemeimben reméljek? Ah, semmit sem tettem az örökkévalóságra! Szenvettem a viláért, az emberi tekintetért, de nem szenvedtem semmit az én büneimért. Ártatlan nem vagyok, penitenciatartó nem vagyok: az én Istenem irgalmasságában reményljek? Ah, az irgalmasságnak idejét elfecséreltem! Éltem a világnak, éltem hívságinak, éltem gyönyörűséginek: hogy reméljem üdvösségemet ilyen étellel, amelylyel senki még az Istennek színét meg nem látta?

Epilogus

Végzetetlen Isten! Mely igazságosak a Te szent igéid! „*Est via, quae videtur homini justa, novissima autem ejas deducunt ad mortem.*

Végzetetlen Isten! Mely igaz, hogy ezen puha, ezen gyönyörűséges élet az életben veszedelmes bátorságban tart, halálunk óráján pedig még veszedelmesebb kétségekbe hoz. De mit nehezitem az üdvösségnek útjait; mit sértek, mit kedvetlenitek annyi sziveket? Én leszek tehát, aki a világnak szokását felforgatom? Én leszek, aki aztat megítélem, más életre hozom? Mi haszna beszédemnek, amely kinevettetik? Mi haszna oktatásomnak, amely kicsufoltatik?

Felséges Isten! Nekem ugyan „*pro minimo est, ut ab humano die judicer, qui autem judicat me, Dominus est.*” Nekem ugyan legkisebb gondom, hogy ezen világi szivek által ítéltessem, mert Te vagy egyedül az én ítélő birám!

[79]

Mindazonáltal engedd meg, hogy. ezen népeket más utra szabadítsam.

Laetare ergo! Vigadjatok tehát! Szabad énmiattam. Vigadjatok világhoz ragaszkodott szívek! Koronázzátok fejeteket rózsákkal, bocsássátok szabadságra minden indulatitokat!

Laetare ergo! A keresztnek viselését, a hívságoknak zabolázását, a sanyaruságot csak a klastromokba, csak a szent emberekre bocsássátok! Szabjatok nektek más evangéliumot, amely kedvetek szerint, tetszés szerint bocsásson!

Laetare ergo! Visszavonom szavaimat. Nincs semmi véték az éjjeli-nappali dobozódásokban, játékokban, idővesztegetésekben. Nincs semmi véték a pénznek, jószágoknak fecsérélsében. Nem szükség a felfeszítettett Krisztusnak sanyaru életét semmiben követni, nem szükség az indulatokat zabolázní.

Laetare ergo! Nyomjátok el lelketek isméréteét, vessétek el az Istennek törvényét, tegyétek félre az Istennek félelmét.

Te pedig igazságos Isten, aki a Te nyájadnak ezen elfajult lelkek által veszedelmét látod, *exsurge!* Vagy adj új oktatást, új evangéliumot, új, kedvek szerint való parancsolatokat ezen feslett, ezen Tőled elfajult népednek, vagy keress magadnak más, Téged féltő, istenesebb népet!

Megunta ez immár uralkodásodat, nem tetszenek néki a Te utaid, elviselhetetlenek a Te parancsolataid. Más népet, engedelmesebb népet keress magadnak; ebben pedig, aki így megveti atyai irgalmasságodat, mutasd meg egyszer másoknak példájára is véghetetlen igazságodat!

Vagy inkább: *Parce Domine, parce populo tuo!* Könyörülj! Könyörülj véghetetlen irgalmu Isten a Te szent Fiaid vérevel megváltott népeden!

Ne nézd, irgalmas szent Atyám, az ő gonoszságaikat, hanem a Te véghetetlen jószágodat. *Ad te Domine rebelles etiam compelle voluntates!* Ellened tusakodó atyánkfiait is hajtsd Uram, a Te szent akaratra, világosítsd vakságokat, engeszteld ki keménységöket és ezen veszedelmes feslett életből a Néked tetsző tökéletes életre vezesd sziveiket! Amen.

Nagybőjt Ötödik vasárnapján.

Quadr. V. 1781.

Quid prodest homini, si mundum universum lu-
cretur, animae vero suae detrimentum patiatur.
Math. 16. 20.

Exordium

Csudálkozásra méltó dolog, hogy midőn életünk oly rövid ideig tart; midőn a halálunk órája oly bizonytalan; midőn életünknek minden szempillantása oly drága; midőn az igaz tökéletes megtérés oly ritka; midőn azoknak, akik véletlenül elvesztek, példája oly számos; midőn a reánk következő és minden órában közelebb levő örökkévalóság oly rettenetes: az ember életének megjobbítása halasztására oly sokféle semmi okokat kigondolhat.

Minden egyéb veszedelmekben, amelyek vagy életünket, vagy becsületünket, vagy világi javainkat illetik — ámbár ez távolabb való legyen is — oly eleven a szorgalmatosságunk. Itt pedig, ahol a veszedelem bizonyos, ahol a veszedelem jelenvaló, minden szorgalmatosság, minden gond és igyekezet nélkül, mélyen alszunk.

Ugy látszik, hogy vagy az üdvösség csak olyan dolog, amely egyedül akaratunktól függ; vagy életünknek napjai kezeinkben vannak; vagy a penitencziatartásra való idő meg van részünkre ígérve; vagy ha mindjárt penitencia nélkül halunk is meg, nem igen nagy szerencsétlenség, mivel minden

[81]

bűnös oly békességesen nyugoszik ezeti reménység mellett, hogy idővel megtérnek, ámbár ezen megtérésre is semmi igyekezeteket nem fordítják.

Nagy Isten, aki látod, hányszor ezernyi ezer lelkeket az örökkévaló tüzre vezetett ezen szerencsétlen halasztás, nyujtsd szent kegyelmedet, hogy az ilyen boldogtalan lélek veszedelmét ez órában igazságosan kifejtthessem! Nyujtsd szent kegyelmedet, hogy üdvösségünknek ezen harmadik főakadályát megronthassam!

Propositio et partitio

Két szemfényvesztő ok vagyon, amely életünknek jobbétását és az igaz penitenciát vélünk halasztatja. Az egyik a jövőre néz, a másik a jelenre néz. Azt a megtérésre reméljük, ezt arra alkatmatlannak ítéljük. Egyszóval azt mondjuk, először: Lesz még időm, módom a megtérésre; első mentség és beszédemnek *első része*.

Azt mondjuk másodsor: Nincs most időm, módom a megtérésre; második mentség és beszédemnek *második része*.

Az volna tehát ez órában igyekezetem, hogy ezen kétséges reménység helyett: „lesz még időm, módom a megtérésre,” ezen üdvösséges félelmet: „talán nem lesz ennél több időm, módom a megtérésre; ezen elvetett kétségeskedés helyett: „nincs most időm, módom a megtérésre, ezen bátor reménységet: „éppen ez az idő, ez a mód a megtérésre,” — szivetekbe önthetném! Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Lesz még időm, módom a megtérésre. Ez az első mentség. Mit értünk ez által? Ezt: Ifjúságaink napjai, amelyekhez ily szoros dolgok, mint az isteni félelem, igen nehezek, hadd folyjanak!

Elérkezik továbbra életünknek azon ideje, amelyben indulatjaink alább szállanak; sem a világ minékünk, sem mi a világnak tetszeni annyira nem fogunk; amelyben az értelem alkalmasabb lesz az örök igazságoknak fontolására: akkor az Istenhez fordíthatjuk szívünket; lelkünkön akkor üdvösségesebben gondolkodhatunk; egyszóval lesz még idő, lesz mód a megtérésre.

[82]

De minekelőtte ebben megállapodjunk, előre is azt kérdem: Ki ígérte néktek, hogy ezen idejét élteteknek, amelyet az Istenhez való megtérésnek szántatok, eléritek? Ki tett bizonyossá, hogy azon esztendőknben, amelyeket a világnak rendeltetek, halálnak fiai nem lesztek? Ki mondta ki előre, hogy az Ur, akit ti csak dél táján vártok, jókor reggel el nem érkezik? Elegendő és bizonyos védelmezés-é a halál ellen az eleven ifjúság? Nem szólok másutt történt esetekről, nem úgy van-é, hogy sokakat e városban is, a ti rokonságtokbul, a ti társaságtokbul, a ti kedves barátitok közül, a ti gyermekeitek, a ti házastársaitok közül, még ifiuságok zsengejében a koporsóba temetett az isteni igazság? Nem úgy van-é, hogy mint a mezei virág elhervadtak, és egyebet rövid és alig tetsző életeknek kevés napjai után nem hagytak mást, hanem a szivekben miattok megmaradt keserűséget. Oh, vigyázatlanok, talán holnapi nap visszakerik tőletek lelketeket. Hová lesznek akkor a jövődébéli megtérésnek haszontalan elrendelése?

Azonban engedelmesebben bánok. Megengedem azt is, hogy eléritek élteteknek ezen idejét is, eléritek az öreg esztendőket, amelyeket a megtérésnek szántok. Kérdem ismét, honnan reménylitek, hogy az idő megváltoztatja sziveteket és az új életnek viselésére alkalmasabbakká téssen? Meg-változtatta-é az üdő Salamonnak szívét? Oh, korosabb voltában főcélra jutottak rendetlen indulatai, és az ő gyarlósága végét nem találta.

Reá vitte-é az üdő Sault a megtérésre? Ah, korosabb voltában az előbbeni gonoszságihoz kétségbeesését is kapcsolta. Megzabolázta-é valamennyire az üdő Jezabelt és a vérszopó Heródiást? Ah, korosabb voltokban sokkal kevélyebbek, sokkal hívságosabbak voltak és sokkal inkább kívántak mások szemének tetszeni!

Tudniillik „*adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea*” Amely életet megszoknak ifiuságokban, el nem hagyják azt öregségökben. Amely zabolát megeresztünk indulatunknak ifiuságunkban, nem vonjuk azt elegendőképén vissza öregségünkben. Ha neki szokunk a feslett

[83]

szabadságnak, a kevély büszkeségnek, a tisztátalan szeretetnek, az igaztalan keresménynek, a világ imádásának ifiúságunkban, rabjai leszünk ezen indulatinknak öregségünkben is. „*Adolescens juxta*” etc.

De légyen ugy, hogy ettől se volna okunk félni; légyen ugy, hogy amit ifiúságunkban elkövettünk, öregségünkben helyrehozhassuk: ezért ebből az a következés, hogy az Istenhez való térésünket csakugyan életünknek utolsó részére hagyjuk? Nem minden időnek Istene tehát a mi Istenünk? Van-é egy nap életünkben, amely az Istenhez nem tartozna? Van-é egy nap, amelyet az Isten a világnak, a híváságnak engedett? Nem az Istentől vagyon-é szinte ugy ifiúságunknak zsengeje, mint életünknek korosabb ideje? Miért akarjuk tehát Istenünket életünk legjobb részétől megfosztani, hogy azt az ördögnek és az ő cselekedeteinek ajánljuk? Oly hosszú tehát az ember élete, hogy azt az ő Urának dicsőségére egészen fel nem szentelheti, ámbár egészen tőle vette? Oly drágák tehát az ifiúságunknak esztendei, hogy azokat egy véghetetlen Istenségnek örökkévaló bírásáért fel nem lehet ajánlani? Tehát csak a legrosszabb, leggyarlóbb részét adjuk Istenünknek, és csak ugy bánunk vele, mintha szóval mondanánk: „Uram, ameddig alkalmatos leszek a világnak és az ő gyönyörüségeinek kóstolására, ne ítélj, hogy Hozzád forduljak és Tégedet keresselek. Ameddig engemet a világ magáénak kíván lenni, reá nem adhatom magamat, Tenéked szolgálatot tenni.”

Hanem ha egyszer ez engemet felejteni, megvetni kezd, Hozzád fordulok, Tenéked szolgállok. Tenálad Istenem mindig bizonyos az üdő; Tehozzád akármely üdőben vissza lehet térni: de a világra az ember, ha élete nagyobb része elfolyt, alkalmatlan, szükség övele addig élni, míg ifiúságunknak ideje tart; míg időnk, míg módunk van őbenne részesülni.

Oh lelkek, amelyek a ti Istenetekkel ily rettenetes megvetéssel bántok, nem méltán félhettek-é, hogy midőn elhervadt napjaitokban a világtul elhagyatott sziveteket hozzája kívánjátok fordítani, megesküszik a tiáltalatok annyira megvetett

[84]

isteni igazság: „*Amen dico vobis, nescio vos!*” Bizony mondom nektek, nem tudlak benneteket! Éltetek a világnak, haljatok a világnak is. Megvetettétek a világnak kedvéért isteni irgalmasságomat; hátrálja már most a világ, ha lehet, ellenetek felgerjedt bosszuálló igazságomat. „*Nescio vos!*” Nem tudlak titeket!

Confirmatio secundae partis

Következik a második mentség: „*Nincs most időm, módomban a megtérésre.*” Mit értünk ez által? Azt mondjuk: Igaz ugyan, hogy szerencsés az az ember, aki már ifjuságában az Urnak szenteli életét, aki zabolában tartja kívánságait.

Igaz dolog, hogy én ezen gonoszúságot régen gyakorlom és valahányszor lelkemnek szerencsétlen sorsa előmbe tűnik, kéntelenül önnönmagamon siránkozom.

Igaz dolog, hogy szívesen megjobbitandom életemet és istenesebben kívánok egyszer immár az Urnak szolgálni; látom én magam is a világnak szemfényvesztő mulandóságát. Vigadok gyakorta benne és vígságaimban is nem találom lelkemnek igaz nyugtát. Az volna az egy kívánságom, hogy ami kevés ideje van hátra életemnek, aztat legalább lelkemnek üdvösségére tökéletesen fordítsam. De félek ezen első és szokatlan harctól.

Ez oly dolog, amely másoknak azonnal szemébe tűnik. Oly rendű, oly korbeli ember vagyok, amelyben legkisebb változás is igen kitetszik. Sok az emberek ítéletétül, sok az ellenkező életet viselőktül az akadály. Ha elkezdek is szentül élni, ha elkezdem is a világot megvetni, ha elkezdem is a szentségeket gyakorolni, ha elkezdem is kötelességemet mások előtt is véghezvinni: félek rajta, hogy az állhatatlanságtul meggyőzetem és a kezdett jótul könnyen elállok. Nem örömet akarnék pedig oly különös életet kezdeni, amelyben állhatatos nem lévén már, sok csufságoknak tegyem ki magamat. Egyszóval *nincs időm, nincs módomban.*

Féltek tehát, akik így gondoltok? Féltek, hogy amely jó és istenfélő életet elkezdetek, azt meg nem tartjátok? Hogy-hogy? Midőn megtérésteket más üdőre halasztjátok, reménységet tesztek magatoknak, hogy az Isten arra felger-

[85]

jeszt? Midőn pedig most megtértek, tartotok attul, hogy az ő szent kegyelmét tőletek elvonja?

Biztok az isteni irgalmasságban, midőn attól távoztok és előbbeni vétkeket követitek: midőn pedig élteteknek megjobbításával egyenesen aztat imádjátok, bizodalmatokat benne nem helyheztesítetek? Azt ítéletek, hogy az isteni irgalmasság mellett semmi veszedelem nem éri lelketeket, midőn az Urtól még távol vagytok: midőn pedig az Urnak egyenesen szolgálni kezdetek, kételkedtek ugyanezen irgalmasságában?

Mit rettegtetek gyenge lelkek? Naponként kezdjük meg ezen új életet, próbáljuk legalább, ha az Urnak útjait járhatjuk-é? Nem érdemes arra legalább az üdvösségnek utja, hogy annak próbálására egy kevés fáradságot szánjunk? Amely ember a habok által a tengerbe borítottatott, és élete veszedelemben forog, nem ragaszkodik-é az összetört hajónak darabjába is? Nem igyekszik szabadulására? Mondja-é magának: Ki tudja, hátha általölelvén is ezen darab deszkát, eljutok-é a partra; hátha ki nem állhatom az ellenkező habokat; hátha nem lesz annyi erőm?

Oh nem! Próbálja, igyekezik, minden móddal tusakodik a veszedelemmel és mindaddig nem ereszti ki kezébül a megragadt táblát, miglen a haboknak örvényei által erőszakosan attul meg nem fosztatik.

Igy van a dolgotok, gyenge lelkek. Tusakodnak ellenetek a zabolátlan indulatoknak szélvészei; feltámad ellenetek a test, az ördög, a világ, a veszedelmes alkalmatosságok, a rossz sorsok, és majd-majd lelki hajótörésbe estek: és ti ezen veszedelem között még csak védelmezni sem próbáljátok tehát lelketeket, hanem a gyermeki félelem mellett szándékkal elvesztitek ily drága kincseteket?

De tegyük úgy, hogy elkezdett istenes életetek után csakugyan a vétkeknek kárhozatos gyönyörűsége által a vétkekre visszatértek; az erkölcsnek nehézsége miatt az erkölcstül ismét elállotok. Jobb-é, ez így lévén is, soha el sem kezdeni az istenes életet?

[86]

Ah, hiszen csakugyan méltó volt, hogy valami üdöcskét éljetez, melyben a nagy Istent haragra ne gerjeszszétek. Csakugyan méltó volt, hogy egy néhány napot adjatok oly irgalmas Atyának, amelyben az ő szent nevét magasztaljátok. Nem vesztettetek tehát egy kevés igyekezetetekkel. Sőt ezen csekély hivség miatt is engesztelhetitek valaha bizodalmasabb szívvel az ő haragját. Emiatt is bátrabban tehetitek eleibe gyarlóságaitokat és mondhatjátok néki:

Epilogus

Én Istenem! Te látod az én hiúságomat és egyszersmind gyarlóságomat. Ah, miért nincsen oly szívem, amely Tehozzád állhatatosan buzgó, a világhoz érzékenységtelen volna! Szabadíts meg engemet én Uram, az én gyarlóságimtul és állhatatlanságomtul! Vedd el szívemről e világnak uralkodását! Az én életem annyi változásai nem engedik szívemet Tehozzád felemelni. Szégyellek annyi bizalmatlanságom miatt állhatatos hivséget Tenéked, véghetetlen isteni méltóság, fogadni.

Nem vagyok én Istenem, csak egy óráig is igaz ura ezen gyarló szívemnek. Sokszor immár ugyanazon órában, amelyben a Te atyai ölelésedre, mint visszatérő tékozló fiu siettem és amelyben még szemeim a Teellened elkövetett gonoszságaim által kicsafart könyeimel áztatva valának, a magát újra előadó alkalmatosság kebeledtül elvont, és én háladatlan, én gyarló, én állhatatlan ember, ismét ugyanarra adtam szívemet, amelynek megutálásával visszanyertem atyai kegyelmedet. Mit ígérhetek Teneked, nagy Isten, ily állhatatlan szív mellett? Mit ígérhetek önnönmagamnak? Uram, könyörülj az én gyarlóságomon! Tudom én, hogy a te utjaidra való állhatatlanság a kárhozatnak jele és hogy ezen kétfelé tétovázó lelket atyai szent szemekkel régen megátkoztad.

De oh Uram! Ameddig szent kegyelmednek irgalmas ösztöneit érzem, szüntelen Tehozzád újra és újra sietek. Ha véreimmel, ha életemmel pótolom is azokat, Tehozzád igyekezem. És, ha mindjárt Tőled az én gonoszságaim miatt, amelyeket Teérted mostan szívemből gyűlölök, elvettetének is,

[87]

— legalább nem leszen oly keserves elvettetésem, ha minden igyekezetemet arra fordítom, hogy visszatérjek Tehozzád, én Istenem, aki nem engeded, hogy a Téged igaz szívéből kereső lelkek elveszszenek; Tehozzád, aki egyetlen egy Ur és véghetetlen világosság vagy; Tehozzád aki méltó vagy, hogy Néked szolgáljak; Tehozzád, aki a Téged szeretőket az örökkévaló boldogságban önnönmagaddal fizeted. Amen.

Nagybőjt hatodik vasárnapján.

Quadr, VI. 1781. Varadini.

Quid prodest homini, si mundum universum lucratur, animae vero suae detrimentum patiatur?"

Math. 16. 26.

Exordium.

Midőn folytatni akarom beszédemet azon lelki üdvösségünk akadályairól, amelyeknek kifejtését ezen böjti napokra felvettem, szemeimbe tűnsz ezen keresztfának oldala mellett haldokló Fiaddal sziv szerént emésztetett fájdalmas szüz Anya. Nem látom ugyan szent orczáidon lecsorduló könyeidet, de látom az öreg Simeontól megjövendőltetett, hegyes törrel általverettetett keserves szivedet. Nem szaggatták ugyan testedet szent Fiadnak testét ostromló, kinzó eszközök; nem járták által fejedet sem a hegyes tövisek; nem folyt vállaidon sem az erőszakosan kicsafart vérnek patakja: de mindezek ártatlan lelkedet annál szörnyebben ostromolták, mennél keservebb a szivbe rekesztetett és mintegy megfojtott fájdalom a külső testi szenvedéseknél.

Ah, egyetlen egy drága Fiadat, egy igaz és élő isteni Fiadat, ily keserves és emberi mód szerént elviselhetetlen szenvedések után, ily gyalázatos módon az ő alkotmányiért, az ő háládatlan népéért, ugyan a maga népe által a gyalázatos keresztre feszítettetni látni: egy anyai szivnek ki-

[89]

mondhatatlan és minden keserves halált felülhaladó, szörnyű fájdalom! „*Vidit suum dulcem natum, moriendo desolatum.*”

De midőn rajtad és fájdalomidon megesik szívünk, midőn anyai keservid majd siralomra gerjeszti szemeinket, úgy tetszik, mintha tőled is azon szót hallanám: „*Filiae Jerusalem, nolite flere super me, sed super vos*” etc. Jeruzsálem fiai és leányai! ne én rajtam, hanem önnön magatokon sirjatok. Sirrassatok annyi drága lelkeket, melyek üdvösségeket elvesztették; sirrassatok annyi ártatlanokat, akik oly könnyen a vétekbe keverednek; sirrassatok annyi bünösöket, akik gonoszságukból oly nehezen emelkednek! „*Super vos*” etc.

Propositio et partitio

Ezen intése fájdalmas szent anyánknak, úgy tetszik, hogy eddig folytatott czéломra hozta beszédemet és helyt adott ismét a mult héten elkezdett lelki üdvösségünk akadályának folytatására. Ma egy hete, hogy tusakodtunk az igaz megtérésnek halasztásául és láttuk, mint adjuk ennek okainak vagy a jövő üdőt, eztet a penitenciára remélvén, vagy a jelen való üdőt, eztet a penitenciára alkalmatlannak itélvén. Miért nem élünk a jelenvaló üdővel, amely bizonyos? Miért várjuk a jövő üdőt, amely bizonytalan? Ugy tetszik, hogy ennek oka nem egyéb, hanem az, hogy irtódzunk a penitencziatartástul, irtódzunk a megtéréstül. Ez lesz azért ez órában az igyekezetem, hogy a penitenciát, a megtérést kellemessé tegyem előttem. És hogy ezt elérjem, a tékozló fiúnak példáját kívánom kifejteni. Annak az atyjátul való eltávozásában a bűnben való sorsot, az atyjához való visszatérésben a penitenciát fogjuk szemlélni.

Ha a bűnben való sorsot nézzük, örvendetes ebbül kimenni; ha a penitencia tartását nézzük, örvendetes abban az atyától visszafogadtatni. Egyszóval a penitenciát kellemessé teszi mind a bünösnek a bűnben való keserves sorsa, — *ez az első*; mind az ötet visszafogadó atyának irgalmassága, — *ez második része beszédemnek.*

Oh Jézus, aki kilenczvenkilencz juhaidat elhagytad, hogy egy elveszett juhocskádat feltaláljad, ezen előtted lévők kö-

[90]

zül tőled talán messze földre eltávozott juhaidat fordítsad vissza érettek kinyittatott kebeledbe. Figyelmezzetek!,

Confirmatio primae partis

Ezen tékozló fiunak példáját így írja le maga édes Üdvöztőnk szent Lukácsnál a 15. részben: „*Homo quidam habuit duos filios.*” Egy embernek két fia vala és ezek közül a nagyobbik így szólítá meg az atyját: „*Pater, da mihi portionem substantiae, quae mihi competit!*” Atyám,, add ki nekem a részt, mely engem illet! Ezt kivéven, *peregre profectus est in regionem longinquam*, messze földre eltávozott az édes atyjától. és az idegen földön a parázna életben eltékozlá minden vagyonát. Azonban éhség támadt azon tartományban, *facta est fames valida in regione illa,*” és ő szükölködni kezdé és végre annyira juta, hogy netalántán éhhez meghaljon, kénytelenítették egy gazdának szolgálatja alá állani. Ez pedig őtet a maga majorjába, a sertések őrizésére rendelé, „*misit illum in villam suam, ut pasceret porcos.*”

Őrizi tehát immár az idegen földön a sertéseket a gyámoltalan fiu, és ami keservesebb, „*cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat.* Kivánta volna megtölteni a gyomrát a moslyékkal, amelyet a sertések ettek, és ez sem adatott néki!

Szerencsétlen és az atyjától való eltávozással mire jutott magzat!

Ez a bünösnek, aki a vétek által az Istentől eltávozik, eleven példája. Minekelőtte a vétekre léptünk volna, éltünk a mi mennyei szent Atyánknál, nagy lelki csendességben; nem tudtuk, mi légyen a lelki nyughatatlanság; irtóztató volt előttünk csak neve is a gonoszságnak; nem volt hely szivünkben, amely az Istené nem lett volna; tiszta volt a keresztségben vett ártatlanságnak köntöse; egyszóval kebelében éltünk a mi mennyei szent Atyánknak. De meguntuk ezen életet a tékozló fiuval és helyt adván a gonoszságnak, a mi kegyes Atyánktul messze idegen földre eltávoztunk; itten az ártatlanságot elvesztettük; az addig szerzett sok drága erkölcsöket semmivé tettük; a megszentelő malasztot lelkünkbul kiűztük; az isteni félelmet, szeretetet szivünkbul kirekesztettük; a meny

[91]

nyei boldogsághoz való jussunkat kitörültük; egyszóval végső lelki szegénységre jutottunk. Az atyai iga helyett idegen szolgálatot vettünk nyakunkba; szolgálivá lettünk a világnak, a testnek, az ördögnek, a feslett indulatjainknak.

Látván itt, hogy minden lelki ajándékainkat immár elfecséreltük, szolgaságba állottunk. Kiknek? A testnek, a világnak, az ördögnek. Itten már nem tetszett, nem gyönyörködtetett az Isten, elhomályosodott az értelem, nem leltünk lelki örömet az istenes dolgokban; feltámadtak lelkünk ismeretében a furdalások, a nyughatatlanságok, a félelmek, rettegek; megutáltuk az angyaloknak kenyerét; unalmassá lett az Isten ígéje; megeresztetett a feslett indulatoknak zabolája; egyszóval, akik eddig Krisztus testével éltünk, már egyedül a fertelmes gyönyörüségekben kerestük vigasztalásunkat és a sertések moslyékával akartuk megelégtetni azon lelket amely az Istennek birtokára alkottatott.

Ah, ez tehát a sors, amelyre jutott az Isten hasonlatosságára alkottatott lélek? Ez a sors, amelyre jutottál Krisztus vérének drága és oly keservesen szereztetett ára? Hol vannak az ártatlanságnak csendes és lelki vigasztalással töltött esztendei? Hol vannak szüntelen az értelembe világoskodó és szívet gerjesztő, Istennek megszámlálhatatlan malasztjai? — Eltűntek, messze vagy az Atyádtul!

Micsoda ezen lelki gyötrelem, amelytől szived emésztetik? Micsoda ezen félelem, mely lelkedet éjjel-nappal rettentí? Messze vagy az Atyádtul!

Te vagy-é, akit ennek előtte mint szeme fényét úgy őrzött azon véghetetlen irgalmu Atya? Most pedig ezen szeretet helyett elhagyod? Messze vagy az Atyádtul! Te vagy-e, akinek boldog és örvendetes helyét öröktül fogva az angyaloknak országában készítette? Most pedig gyujtattatik kinzásodra az isteni haragtul lángoló pokloknek tüze. Ah, messze vagy az Atyádtul!

Megállhatod-é bünös lélek, hogy ezen szerencsétlen sorsodat előbbeni szerencsés voltoddal öszvetévén, keserves könyhullatásokkal ne áraszod orczádat? Megállod-é, hogy szivedben megvigasztalhatatlanul ne sirassad szerencsétlen voltodat?

[92]

Lehetséges dolog-é, hogy egy napra is halaszszad penitencia-tartásodat?

Confirmatio secundae partis

A tékozló fiu látván, hogy még a sertésekkel sem ehetik eleget, aki az atyai házánál másokat is táplált; látván, hogy majd éhhel is elvész az idegen tartományban: így kezdett gondolkozni. „*Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo?*” Hány béres emberek búvölködnek a kenyérben az én atyám házánál: és én, az én atyámnak fia, én, aki otthon uralkodhatnék, én itten az idegen földön, a messze földön, a sertések között, a moslyékok között éhhel elveszek! „*Surgam et ibo ad patrem meum.*” Ah, felkelek és elmegyek az én atyámhoz. Lábaihoz borulok, bűneimet előtte megvallom, és ámbár, hogy így nevezzem magamat, érdemetlen vagyok, felemelem mégis hozzá nyelvemet: *Pater! Peccavi in coelum et coram te.* Atyám! Vétkeztem az ég ellen és teellened. Már nem vagyok méltó, hogy fiadnak hijjanak; adjad, hogy legyek egy sorson a te béres embereiddel!

Amit feltett magában a gyámoltalan fiu, véghez is vitte. Felkele és nagy töredelmességgel az atyjához indula. Azonban midőn még messze volna, „*cum adhuc longe esset,*” meglátván őtet az ő atyja, *miser cordia motus*, megesék rajta atyai szive, megindula alacsonyságán és nem várja, hogy térdre essen; nem várja, hogy esedezzen, hanem *cecidit super collum ejus et osculatus est eum.* Nyakába borult a háladatlan fiunak és atyai szeretetének jeléül megcsókolá, gyűrűt teve kezeibe, köntöst huzata mezételen testére, tulkot ölete élelmére, egyszóval mintha nem is vétett volna ellene, elfelejté gonoszságát. Két kézzel adja reá apai irgalmasságát, mert — ugymond — „*perierat et inventus est,*” elveszett vala és megtaláltatott; eltávozott vala és visszafordított ezen gyámoltalan szegény magzatom.

Ah bűnös lélek, aki ezen tékozló fiut az atyjától való eltávozásban követted, emeld fel ezen szent keresztre szemeidet és fohászkozdj, hogy követhessed ezen órában őtet visszatérésében is! Szállj egyszer immár szivedbe és monddjad ezen

[93]

fiuval: *Quanti mercenarii* etc. Annyi lelkek az igaz hitnek védelmét, a mennyei szent malasztoknak erősségét, a jó lélekisméretnek örömét az én Atyám mellett naponkint érzik: én pedig az én rendetlen indulatjaimnak, az én gonoszságimnak szerencsétlen rabja vagyok; ostromoltatom lelkem ösméretétől; nincs békessége csontjaimnak az én vétkeimnek színeitől. „*Quanti mercenarii in domo patris mei abundant, et ego hic fame pereō!*”

Mit várunk még tehát, mi tartóztat szerencsétlen sorsunkban? A testi, a világi gyönyörűségek? Ah, régen immár ezek között titkos keserőséggel és nyugtatlansággal teljes volt szívemnek rejteke.

Mi tartóztat? Vétkes kötésem és lelkem kárára annyiszor feltett rosz fogadásaim? Ah, de tulajdonom volt-e az én szívem, hogy ezt az én Istenemen kívül másnak ígérhessem? És minemű hívességgel tartozom a teremtett állatokhoz, amelyek hozzám soha hívességgel nem voltak? Mi tartóztat? A megvetés, amelyet a világ megtérésem, változásom miatt mutatni fog? Ah, ha ezen változásom az én Istenemnek tetszeni fog, mi gondom reá, mit ítélnék fölöle az emberek? Nem igazságos-é, hogy akik feslett életemnek bizonyági voltak, legyenek bizonyági megtérésemnek is?

Mi tartóztat? Talán engedelmet vétkeimnek meg nem nyerem? Ah, kegyelmes és irgalmas Atyám vagy; nem kíván egyebet fiatul a megtérésnél. Csak megjelenésem felgerjeszti benne az ő atyai irgalmasságának nagy voltát.

„*Surgam!*” Felkelek tehát; meggyőzőm a szégyent, amely tartóztat. „*Surgam et ibo adpatrem meum!*” Igaz ugyan, hogy én egy háládatlan és hitetlen fiu vagyok, aki nem érdemlem, hogy az ő nevét viseljem, de ő mégis az én Atyám. „*Ibo ad patrem meum.*” Az én Atyámhoz megyek; felnyitom előtte szívemnek titkait, kiterjesztem eleibe régen epesztő fájdalmaimat, és így szólok néki: „*Pater, peccavi in coelum et coram te!*” Atyám, vétkeztem az ég ellen és Teellened!

Vétkeztem az ég ellen az feslett erkölcstelenséggemmel; szabadságommal, melylyel sok ártatlan lelkeket botránkoztattam.

Vétkeztem az ég ellen azon istentelen és mennyországba

[94]

hatott éktelen káromkodások által, melyekkel az ég Teremtőjét sárba taszítottam.

Vékeztem az ég ellen azon baromi gyönyörűségekkel, amelyek miatt alig emeltem fel valaha szemeimet az égre, hogy ezt, mint érdemünk és utolsó nyugvásunk helyét, néztem volna.

Peccavi in coelum. De még ezek, melyeket az ég láttára tettem, legkevesebbek; — azon gonoszságok, melyeket csak a Te szined előtt követtem el, haragodra méltóbbak. Ah, nemcsak az ég ellen, hanem Teellened is vétkeztem. *Peccavi in coelum et coram te!*

Vékeztem Teellened annyi setétségnek vétkeivel, amelyeket Te azólta is lelki szemeim eleibe tettél!

Vékeztem Teellened azon fertelmességekkel, amelyeknek csak emlékezete is felháborítja lelkem ismérést!

Vékeztem Teellened annyi szent malasztidnak elfecsérlésével, melyeket vagy bé nem vettem, vagy vélek igazán nem éltem! Ah, kicsinységemtől fogva vontad szívemet magadhoz és legjobb Atyám voltál nékem, de én háládatlan, legrosszabb fiad voltam. *Peccavi in coelum et coram te!*

Epilogus.

Alig isméri így meg a bünös lélek az ő gonoszságát, már siet eleibe az ő mennyei szent Atyja. Megnyitja több és több világosságra értelmét; megnyitja szívét a szeretetnek köteleivel; könnyebbiti a nehézségeket, édesíti a keserőségeket, siet ölelésére. *Occurrens, cecidit super collum ejus.* És ámbár gonoszságait látja is, de mivel benne fiát látja; mivel az elvesztett és megkerült fiát látja; mivel a megholt és feltámadott fiát látja: *osculatus est eum.* Atyai szeretettel megcsókolja; a hitnek, reménységnek, szeretetnek uj tüzeit szívébe ontja; uj erkölcsökkel felékesíti; szent Fiának testével táplálja és oly vigassággal van, amilyent nem mutatott a szüntelen véle lakó fiához.

Ugy látszik, oh én drága istenem, mintha különösen a legháládatlanabbakhoz legadakozóbb, a legnagyobb büntetést érdemlőkhöz legkegyesebb, a legfőbb bünösökhöz legirgalmasabb és a penitenciát tartókhoz leginkább hajló Isten akarnál lenni.

[95]

Ugy látszik, mintha csak azért engednéd a bűnöst a gonoszságoknak mélységébe esni, hogy bizton lehessen hozzája véghetetlen irgalmasságot mutatni.

Bűnös lelkek! Gonoszságtok hajatok szálát talán felülhaladta? Nagy szívvvel legyetek! Ennek gyakorlása éppen az isteni irgalmasságnak legdücsőségebb munkája. Nem egy Magdolna, nem egy Dávid, nem egy Péter örvendez az Istennek országában. Azon Isten él még, aki ezeknek irgalmas volt!

Mit rettegtetek tehát, mit féltek a penitenciától, bűnös lelkek? Nem vétkeztek, nem is kárhozhattok annyit, amennyit az Isten megbocsáthat! Ha visszaestetek bűneitekbe, az első véték után pokolra taszithatott volna. Nem cselekedte ezt, mert lelketeket szerette. Várt ifuságtoktól fogva és még most is zörgeti szívetek ajtaját; most is hiv atyai keblére. Most is nagyobb öröm léssen az Isten angyalaival együtt csak egyiknek közöleték megtérésén, mint kilenczvenkilencz igazaknak büntelenségén.

Térj szívedbe tehát nagy bizodalommal ily irgalmas Atyának helytartója előtt, bűnös lélek! Itt vannak az üdvösségnek, itt vannak a kegyelemnek napjai! Oh mely örömmel, mely vigasságokkal teljesek, ha az Isten mondhatja: Az én fiam elveszett és megtaláltatott; meghala és feltámadott. Oh mint fognak az angyali karok, akik az Urnak színe előtt állanak, örvendezni; mint fogják az Istennek az ő véghetetlen irgalmasságát magasztalni; mint fognak a bűnösöknek ezen példájukon gerjedezni!

Irgalmas Isten! Hallgasd meg szívbeli óhajtásimat. Készítsd az igaz, töredelmes megtérésre ezen szíveket, és midőn szent kegyelmed által atyai öleléseden sirni fognak, vedd atyai kebeledbe ezen szavaimat hallgató drága lelkeket! Amen.

Nagypéntekre.

In Parasceve, Quadr. VII. 1781. Varadini.

„*Produc filium tuum huc, ut moriatur!*” Iud. 6.

Exordium

Ez volt régenten a madiánitáknak Gedeonhoz emeltetett szava. Ez volt ezen szomorú napon, amelynek mását eddig nem szemlélte a világ, az emberhez való isteni szeretetnek és az Isten ellen való emberi gyűlölségnek kivánsága: „*Produc filium tuum huc, ut moriatur.*” Hozd ki a te fiadat, hadd halljon meg!

Kicsoda haljon meg? „*Filius tuus.*” Az élő Istennek fia haljon meg. Az életnek és halálnak Ura haljon meg. A világnak alkotója haljon meg! „*Produc filium tuum, ut moriatur!*”

Meghalsz tehát, csakugyan meghalsz Istennek halhatatlan fia! Kiköltözöl az életből, életnek Ura! Kiüzetted e világból, világnak alkotója! Nagy Isten! Ha szabad a te alkotmányidnak végzetlenséghez szavait emelni. Nagy Isten! Kicsoda ezen haláloknak eszköze? Ki foszthat meg életedtől, aki által mindenek élnek? „*Aut amor, aut furor est*” — felkiált eztet vizsgálván szalézius szent Ferencz. *Aut amor, aut furor est, qui te, pie Christe, peremit.* Vagy a szeretet, vagy a gyűlölség ölt meg, kegyes Krisztusom! „*Et amor et furor est: hic meus, ille tuus.*” Ah, mind a szeretet, mind a gyűlölség: a Te sze-

[97]

reteted ölt meg, az én gyűlölségem ölt meg. A Te szereteted ölt meg, amelylyel hozzám viseltettél; az én gyűlölségem ölt meg, amelylyel tőlem üldöztettél. Et amor, et furor est: hic meus, ille tuus.

Propositio et partitio

Emeld fel szemeidet, e szent helynek terejét ellepő szomoru nép! Egy élő Istennek fia áldoztatik! És ugyan a szeretet által áldoztatik, a gyűlölség által áldoztatik. Áldoztatik, mert tégedet szeretett: *est amor ille tuus*, és ez az első; áldoztatik, mert tőlem gyűlöltetett: *est furor iste meus*, — ez második része beszédemnek.

Senki magát ki ne vegye ezen ártatlannak halálátul. Egytül-egyre okozzuk eztet, Szomoru Hallgatóim! — Nem szenved egyébtül ezen ártatlan Bárány, hanem vagy a maga szeretetétül, vagy a mi gyűlölségünktül. Az Ő szeretetének mi vagyunk a célja, a mi gyűlölségünknek Ő a célja.

Oh drága szent kereszt, amely méltó voltál ily szentséges tagokat hordozni, vond magadhoz ez órában szívünket, és midőn rajtad az életnek Ura keservesen szenved, a megrepedő kősziklával lágyítsd töredelmes bánattá ezen vérnek kiontásában leginkább vétkes lelkeinket! Ti pedig ezen szenvedő Üdvözítőnek szeretete miatt érettetek elviselt könyeit és halálát hálaadással hallgassátok!

Confirmatio primae partis

Egy élő Istennek fia áldoztatik. És ugyan azért áldoztatik, mert az emberi nemzetet szerette. „*Est amor iste tuus.*”

Ereszkedjünk mélyebben gondolatainkkal szivedbe! Nyiljon meg— ha szabad eztet kívánni — nyiljon meg erre ez órában szentséges szent szived, édes Jézusom!

A szív a szeretetnek helye. Lehetett eztet külsőképen a hóhéroknak általverni, de belsőképen megszorítani, belsőképen megháborítani, egyébnek a te szeretetednél nem lehetett. Ezen szívben, ezen keseredett szívben nézzük ma tehát a Te hozzánk való szeretetedet is, mivel a szeretet szenvedő, *Christus patiens est!* Ebben nézzük ma az érettünk eltört keserves szenvedéseket.

Minekutánna az utolsó szomoru vacsorát tanítványival

[98]

elvégezte Üdvöztőnk; minekutánna maga emlékezetére önnönmagát, drága szent testét és vérét hagyta e világnak; minekutánna lábait megmosta tanítványainak; minekutánna harminczhárom esztendeig az Ő Atyja akaratjának teljesítésében munkálkodott: „*sciens Jesus, quae erunt ventura,*” tudván a jövődő halálát, elbúcsuza tanítványaitul; vigasztala megszorodott sziveiket. „*Hymno dicto exierunt in montem Olivarum.*” Énekeket mondván, kiméne tanítványival az Olajfáknak hegyére. Itten elváln apostolaitul és orczájára borulván, isteni értelmével kezdi fontolni a véteteknek, amelyért szenvedendő volt, nagyságát: még pedig mind a büntetés miatt, melylyel megterheltetett; mind a méltóság miatt, mely ellen ez elkövetetett; mind a gonoszságunk további folytatása miatt, amelyet keserves szenvedésivel meg nem szüntet.

Az Istenre nézvén, látja a véghetetlen méltóságot, amely igazságos haragra gerjedett. A büntetésre nézvén, látja a rettenetes kinokat és keserves halált, amely maga részére kirendeltetett. A véték folytatására nézve, látja azon számtalan lelkek sokaságát, amely szenvedése után is, ugyancsak a végső megátalkodás miatt az örök kárhozatra íteltetett.

Ezeket látván, mély keserüséggel eltöltetett megszorodott szive. „*Coepit contristari.*” Embereknek fiai! — felkiált itt Izaiás próféta — embereknek fiai, szedjétek öszve minden üdőknek vétkeit, minden nemzetségeknak vétkeit, minden renden lévő embereknek vétkeit: ime mindezeket isteni értelmével keseredett szivébe öszvegyüjtötte, egyszerre szemléli, egyszerre érzi az Istennek Fia. Látta azon szomoru órában minden gonoszságát az ő teremtéseinek, amely Ádám üdejétül fogva az ő üdejéig elkövetetett. Látta azt is, amely az ő üdejétől fogva világnak végéig el fog követettni. Látta felfuvalkodásokat a kevély elméknek. Látta fertelmességeket a tisztátalanoknak. Látta istentelenségeket az Istent és isteni hitet tagadóknak. Látta minden vétkeiket a királyoknak és népeknek; vétkeiket az előljáróknak és alattvalóknak; vétkeiket az atyáknak és a magzatjaiknak; vétkeiket a papoknak és a világiaknak; vétkeiket a gazdagoknak és szegényeknek; vétkeiket a nyilvánvaló és titkos bünösöknek. Látta ezeket és látta ezeknek

[99]

vakmerőségeket. Látta háládatlanságokat. Látta fertelmességeket. Látta majd szám nélkül, iszonyu számát a bűnöknek, amelyeket nemsokára maga vérével kellene elmosni.

Ezen rettenetes tekintetre mélységes keserőségbe esik: „*coepit contristari.*” Felettébb való félelem környülvevé szívét: „*coepit pavere.*” Ellankad ennek nehéz terhétül: „*coepit taedere.*” És nagy volta miatt a fájdalomnak, a másokat is halálbul feltámasztott Istennek fia, halálos ájulásba keveredik: „*Factus in agonia.*”

Mit is várhatott egyebet, midőn isteni mindentudásának erejét megbocsátván, szemei előtt forognak ezen szomoru órában mindazok, amelyeket Jeruzsálemben nem sokára szenvedni fog? Hallja immár előre azon istentelen csufolásokat, kiáltásokat, tapsolásokat, amelyek között az utczákon hurczoltatni fog. Hallja már előre a népnek Barabbás szabadulását és az ő felfeszíttetését kívánó szavát, amely miatt halálra íteltetni fog. Hallja immár az ostoroknak, a szijaknak, a lánczoknak csattogásait, amelyekkel szentséges szent teste öszveszaggattatni fog. Látja a hegyes töviseket, amelyekkel szent feje sebesíttetni, látja a tompa szegeket, amelyekkel szent keze felfeszíttetni, látja a hegyes dárdát fényleni, amelylyel szent oldala általverettetni fog.

Mely szomoru, mely keserves tekintet! Elszoríttatik ezáltal szent szive annyira, elkéserríttetik szent lelke annyira, hogy a rettenetes tusakodás miatt ellankadt teste hallatlan például vérről verejtékezne. „*Sudor ejus sicut gutta sangvinis, decurrentis in terram.*” Luc. 22, 44.

Végzetetlen Istenem! — fohászkozik erre Izaiás próféta: Végzetetlen Isten! Honnan vagy, hogy a Te öltözeted megveresedett? *Quare rubrum est indumentum tuum?* Hogy öszveszaggattatásában szent testednek, hogy a hóhérok kezei között, hogy a keserves szent kereszteden vérről festetél, nem csodálom. Mert ottan látom a kegyetlen eszközöket, amelyek szent inaidbul drága véredet erőszakosan kicsafarták. De itten semmi ostorokat, semmi töviseket, semmi szegeket nem szemlélek, és mégis heversz, édes Jézusom, a te szent véredben. *Quare rubicundum est indumentum tuum?*

[100]

Ah, a mi gonoszságunk csafarta eztet ki, Szomoru Hallgatóim!

Látta ezen szenvedő Jézus, hogy nemsokára egyik a tanítványai közül hitesezeggéssel, esküvéssel megtagadja; másik az ő ellenségeinek ötet kezeibe adja; a többitül elhagyattatik és mint egy gonosztevő lator ellenségeinek kezeibe adatik.

Látta, hogy minden szenvedése és halála után is sok számtalanlelkek örökre elvesznek.

Látta, hogy számtalanokban az ő drága szent vérenek és ugyan oly keservesen, oly szeretettel kiöntetett vérenek, semmi sikere nem lesz, hanem hogy utoljára is háládatlanságok miatt pokolba mélyebben esnek.

Látta, hogy ilyen szenvedése után, ilyen halála után is, nagy része a világnak inkább az ördögnek, mintsem az ő Megváltójának szenteli lelkét.

Ezen keserves pohár oly rettenetes volt előtte, hogy emiatt szenvedésének — ha lehetséges volna — elmulását Atyjátul kéré: „*Pater, si possibile est, transfer calicem hunc a me!* Atyám, ha lehetséges, vedd el tőlem e pohárt! Mennyei szent Atyám! — akarja mondani — Atyám! Nem látod véghetetlen érdemimet, amelyek által ezernyi-ezer világokat megválthatnék? És ime, ezen ár mellett is sok lelkek örökkön örökké elvesznek. Ez, ami szívemet halálos keserüséggel kinozza! *Transfer calicem hunc.*”

Oh, hogy nincs ezért szívünk, melyet szeretetedért visszaadnánk? Oh, hogy nincs megvilágosított szívünk, melylyel véled együtt szomorkodnánk! Félre világi gyönyörűség, félre öröm és vigasság! Halálíg szomorkodik az én Jézusom az én vétkeimért, és én, vétkes ember, vigadjam? Én, aki az én Jézusomnak a szívét annyira keserítettem, rózsákkal magamat koszoruzzam? Oh szerelmes Isten fia! Tedd az én szívemet a Te megszorodott szivedre, hogy utolsó mozdulása véled együtt sirassa ily nagy szenvedő Isten ellen elkövetett gonoszságát!

Confirmatio secundae partis

Egy élő Istennek fia áldoztatik és ugyan azért áldoztatik, mert az emberi nemzettül gyűlöltetett. „*Est furor iste meus.*”

Midőn a véres verejtékkal a Getsemáni kertben tusakodó

[101]

Jézusnak keservét szemléljük, úgy tetszik, hogy hallom a lánczoknak, a kardoknak csattogásait. Ugy vagy, a dorongokkal, kardokkal és egyéb eszközökkel felfegyverezett nép jár ezen szomorú kertben; egy a tanítványai közül is, Judás, előttök siet és a helyre elérvén, az Üdvözítőnek orczájához közelgetvén, megcsókolá őtet.

Ah Judás, háládatlan Judás! *Osculo filium hominis tradis?* Csókkal árulod-é az embernek fiát? Te, akit az apostolságra felemelt; te, akit szent testével ez órában táplált; te háládatlan, azon ajakiddal, amelyek még az utolsó vacsorán bevett isteni vértől most is nedvesek, ezen ajakiddal, eláruló csókkal, a szeretetnek jelét halálnak jelévé fordítván, a hóhéroknak kezeibe adod isteni Mesteredet? *Osculo filium hominis tradis?* Nem hallgat reá. Csakugyan megfogatik az ártatlan Bárány és mint egy gonosztévő lator, a fegyveres sokaság között, az egész népnek csufságára, Jeruzsálemnek utcáin hordoztatván, több ítélőszékek után Pilátus ítélőszéke eleibe vitetik.

Ah, félek édes Jézusom, hogy ily kegyetlenül kezdett megfogattatásod a római helytartó előtt új kegyetlenséggel tetéztetik.

Kiül az istentelen bíró ítélőszékébe. Előhozatik a megfogattatott isteni rab. Felállnak a hamis vádolásra felkísztetett tanuk. És midőn tanubizonyságok nem egyezik; midőn mindenben a bíró által ártatlannak találtatik; midőn tőle a bírónak kérdésére szelid és istenes felelet adatik: egy a környülálló alávaló szolgák közül, minden parancsolat, minden engedelem, minden ok nélkül, az egész népnek láttára, az ítélőszéken ülő bírónak szeméi előtt, az ártatlan Jézust kegyetlenül arculcsapá!

Pater coelestis, respice in faciem Christi tui! Ah mennyei szent Atyám! Tekints a Te szeretett Fiadnak megsebezett, megszegyenített orczájára! Nem szántad-é ezen istentelen kezét, amely a Krisztusod ellen felemeltetett? Nem nyilik meg ezen istentelen vérszopó alatt a földnek gyomra, hogy éktelen tüze őtet eltüntesse? Ah nem! Ez az óra, amelyben az istenteleneknek akarátjára adatott az ártatlan Jézus. Ez az óra, amely-

[102]

ben mint az igaztalan Pilátus is látta, a vérszopó hóhéroknak akarattjára hagyja az ártatlanul szenvedő Jézust. „*Tradidit voluntati eorum.*”

Nem kellett több a mérges népnek: lerántják azonnal szent testéről ruháját, kötelekkel a gyalázatos oszlophoz kötik, elővételnek a kínzó eszközök, készítettnek az ostorok, lánczok, vesszők, éles vérengző eszközök, reárohanik a dühösködő hóhéroknak sokasága.

Ah, nem engedi a szeretet ezen rettenetes kínzásnak leírását. Hirdesse ezt, akinek szive ennek hirdetésére az enyémnél erősebb! Tegye eletekbe az irgalmatlan csapásoknak csattogásait; tegye eletekbe a kegyetlen hóhéroknak dühösségét: én már is látom az én Jézusomnak öszveszagotott drága testét; már is látom ártatlan testének leszagotott darabjait; már is látom felfakasztatott oldalainak csurgását; már is látom tetőtől talpig lefolyó vérenek veres patakjait. Ah, már is látom, hogy a rettenetes kínzások súlyát nem viselheti, leesik és véreben hever az én édes Üdvözítőm.

Oh drága Jézus! Téged látlak, tégedet szemlélek? Tiéd-e ezen emberi képből is kiöltözött, ezen öszveszagotott test? Te vagy angyaloknak gyönyörüsége, Atyádnak szerelmes szent Fia, a mennyei seregek öröndetessége? Ah, ismerem tagjaidat, ismerem szent véredét és ily öszveszagotott testedet is, mint üdvösségünknek váltságát, imádom.

Ki adja nékem, hogy ezen szent vérből lelkemnek sebeire csak egy cseppet is felvehessek?

Ki adja nékem, hogy ezen szám nélkül való sebek közül vétkeimnek letörlésére csak egyet is vétkes testemben viselhessek?

Nem engedik eztet a dühösködő hóhérok, akiknek erőszakok miatt, ily sebesítettett vállain viszi ezen ártatlan Izsák a Kálvária hegyére maga halálára készítettett súlyos keresztjét.

Alég ére a halálos hegynek tetejére, uj kegyetlenséggel, öszvedagadt testéhez ragadott ruháit levonják és minden sebeinek folyását egyszerre megújítják. Szent kezeit a halálos fának végein erőszakosan helyéből kimozdítják. Bántják immár

[103]

a szegeknek hegyei által elszakasztott inak; természet szerint való helyekből kimozdulnak a csontok; foly egész testébül a földet áztató drága vér, egyszóval *crucifixerunt eum*. Független immár a gyalázatos kereszten az ég és föld között a világnak felfeszített Megváltója.

Oh b-nös lélek! Vesd szemeidet ezen szomorú képre és lásd ebben gonoszságodnak nagy voltát! Lásd kinjait, lásd sebeit, lásd utolsó haldoklását ezen Isten Fiának!

Nem volt áldozat, amely vétkeidnek gonoszságát letörölje, ezen isteni áldozaton kívül. Így ostromozta, így büntette a végzetlen igazságu Isten az ő drága szent Fiát, az ő egy igaz és véle örökkön örökké uralkodó Fiát, a te büneidért. Oh vétek, mely iszonyu a te gonoszságod!

Midőn szólok, alig kóstolyod meg, felfeszített Jézusom, a nádszálon szájadhoz nyújtott epét és ecetet. Elhomályosodnak szent szemeid, elállanak érzékenységeid, a halálos izzadás elfogja testedet, lehajlik vállaidra imádandó szent fejed, elkékelnek ajakid, és Atyádnak kezeibe ajánlott szent lelked elvél felfeszített testedtül. Vége az áldozatnak, megholt az élő Istennek halhatatlan Fia. Megholt a maga szeretete miatt, megholt a mi gyűlölségünk miatt.

Epilogus

Igazságos Isten! Gonoszságaim által nem egyszer megbántott Isten! Ime: „*Consummatum est!*” Elvégeződött az érettem tett üdvösséges áldozat. Tudom ugyan, hogy az én gonoszságim előtted utálatosak, de nem vetted-é bé ennek elmosására a Te szent Fiának ezen nagy szeretettel bemutatott áldozatját? Tudom ugyan, hogy az én vétkemnek száma az én hajaimnak szálaival felülhaladja, de megvetted-é szerelmes szent Fiának vérét, amelylyel befedetem? Rabja vagyok ugyan talán eddig is az én gonoszságaim miatt az ördögnek; de a megváltásnak végzetlen ára miatt, igazságosan ezen felfeszített Jézushoz tartozom. Ha mindjárt az én hiteseget, háládatlan, istentelen gonoszságom miatt haragodnak fiává lettem is, de csakugyan a Te szent Fiának halála által a Te országodnak birtokosa, rendeltetett örököse vagyok.

Oh drága Jézus! Üdvösségünk reménysége! Ne engedd,

[104]

hogy annyi kinjaid, annyi szenvedéseid lelkünkben hasztalanok legyenek!

Részt veszünk irgalmas Megváltónk, részt veszünk szenvedésedből; keservedben véled együtt kesergünk, siratunk gonoszságaink miatt.

Bár soha a vétket, amelyért ennyit szenvedtél, ne ismertük volna!

Oh én Istenem! Adj részt a Te véghetetlen irgalmasságod szerint, adj részt keserüségednek gyümölcsébül nekünk, érdemetlen alkotmányidnak!

Hogy ömölhetett volna ki érettünk hiába ilyen drága, ilyen imádandó vér?

Folyj reám, én Üdvözítőmnek drága vére, hogy gonoszságaimtól megmossál! Ereszkedj bűnös lelkemre, hogy elkövetett vétkeimtől megtisztítsál!

Légy nékem védelmezőm üdvösségem ellenségei ellen, világosítsd meg az én elhomályosodott értelmemet, elevenítsd meg a vétek által elnyomorodott szívemet, erősítsd erőtlenségemet!

Oh irgalmas Jézus, a Te öt mélységes sebeidbe igazságos haragod ellen rejts el és védelmezz meg engemet! Amen.

Nagybőjti szentbeszéd.

Nagybőjt első vasárnapjára.

In Parochia Varadiensi 1784. Conc. Quadr. I.

„Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram. Luc. 22, 44. És lőn az ő ve rejtéke, mint a földre folyó vérnek cseppjei.

Exordium

Három fő oka volt Krisztus Urunk szenvedéseinek. Első, hogy az emberi nemzetet megváltsa; második, hogy azt oktassa; a harmadik, hogy példájával az üdvösség útjaiban vezesse és bátorítsa. Azért mondja magáról szent Jánosnál: *„Ego.sum via et veritas et vita.”* Joan. 14. 6. Én vagyok az ut és az igazság és az élet.

Utunk volt példájával, igazság tanításával, *életünk* szent vére kiontásával. Mint életünktől veszszük üdvösségünket; mint oktatónktól veszszük szent hitünket; mint vezérünktől veszszük hitünk szerint való életünket.

Valamint tehát ezen élet nélkül senki nem él; valamint ezen tanító hallása nélkül az igazságot meg nem isméri: ugy ezen vezérnek példái követése nélkül, senki, ugy amint szükséges, az üdvösségnek utján nem jár.

Ezt csak avégre hoztam elől, hogy lássuk, mely szükséges legyen minden kereszténynek ezen édes Üdvözétönktől adatott példákat egész igyekezettel követni.

[106]

Szent Péter ugyan, első levelében azt mondja (1. Petr. 2. 21.): „*Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.*” A Krisztus is szenvedett érettünk, néktek példát hagyván, hogy az ő nyomdokait kövessétek.

De mit munkálkodom? Van-e tehát e szent helyen jelen egyvalaki, aki még arra, hogy az ő Üdvözítőjét kövesse, kész nem volna? Ha ilyen volna valaki jelen e helyen, ennek nem prédikálnék, hanem érette leborulnék az én felfeszített Jézusom előtt és kérném őtet szent vérenek érdemére, hogy fordítsa meg, lágyítsa meg, hajtsa meg az ilyen szerencsétleneknek szívét és ne engedje, hogy az ő szenvedése példáit e helyről haszon nélkül hallván s nem követvén, nagyobbítsa ítéletét és nagy számadását. Távul légyen éntőlem, hogy a jelenlevők felől illet ítéljek. Tudom, hogy ezen szerelmes Üdvözítőknél nyomdokit örömmel kívánjátok követni. Azért e következő pénteken az ő szenvedésében adott szent példáit teszem előtökbe.

Propositio et partio

Kezdjük el ott oktatásunkat, ahol az édes Jézus elkezdette szenvedését: a Geczemányi kertben. És légyen ez mai beszédemnek célja a Krisztus vérrel verétékezése.

Erről így osztom be beszédemet: *Mit szenvedett Krisztus ezen vérrel való verétékezésében? — első része.*

Mint szenvedte ezt Krisztus az ő vérrel való verétékezésében, — második része beszédemnek.

Az első részben, a Krisztus szenvedésének nagy voltában, a mi szenvedéseinknek csekélységét meglátjuk; a másodikban, a Krisztus szenvedésének módjában, az érdemes szenvedésnek módját megtanuljuk. Röviden: a vérrel verétékező Krisztus megismérteti velünk, mely keveset szenvedünk az Istenért; a vérrel verétékező Krisztus megtanít bennünket, mint kellessék szenvedni e keveset is az Istenért. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

A mi édes Üdvözítőnk az ő keserves szenvedését elkezdvén, amint az evangélisták előnkbe adják, kiméne az Olajfák hegyére; és jutván a helyre, meginté az ő tanítványit, hogy vigyázzanak és imádkozzanak, hogy a kísértetbe ne

[107]

essenek. Maga pedig egy kőhajtásnyira eltávozván tőlük, kezde bánkódni, félni, szomorkodni. Térdre ese és a halállal tusakodván, hosszabban imádkozék; és lőn az ő veritéke, mint a földre folyó vérnek cseppei.

Függeszszük itt, Keresztény Hallgatók, szemeinket ezen érettünk vérrel verétékező Jézusunkra! Szedjük öszve gondolatinkat és lássuk, mely nagy, mely rettenetes légyen ezen vérrel való verétékezés alatt az ő szenvedése.

Nagy voltát ennek soha jobban által nem látjuk, mintsem ha azon okokat, amelyek ily drága vért szent testébül kivertek, jól megfontoljuk. Tudni illik, hogy a szeretetnek széke, a sziv, legelső légyen a szenvedésben. Isteni hatalmával eleibe tette eleven és világos móddal ezen Isten-ember mindazoknak, amiket szenvedni fog, nagy voltát, mindemellett is az emberi nemzetnek háládatlanságát, mindannyi számtalan lelkeknek ily keserves szenvedése után szerencsétlen elkárhozását. Három kútja, három eredete egész testén kifolyó véres verétékezésének.

Látta először, mely szörnyü kinok, mely iszonyu gyalázat, mely keserves halál várja őtet. Látta, hogy azon népe lesz nemsokára kinzója, hóhéra, felfeszétője, amelyhez az ő szeretének legtöbb jeleit adta. Azon népe lesz kinzója, amelyet Egyiptusbul kiszabadított, a Verestengeren szárazon átalvitt, amelynek a kősziklábul vizet természettt, amelyet az égbül adatott mannával táplált, amelyet a pusztában felyhő alatt vezérelt, amelynek tejjel és mézzel folyó tartományt rendelt. Azon népe lesz hóhéra, akinek védelmezésére Mojzes és Józsue alatt harminczegy ellenkező királyokat minden hadi táborokkal együtt, majd semmivé tett; Gedeon alatt szászhuszezer madianitáknál többet, három százbul álló tábor által levágatot; Asa alatt tízszer százezer szerecsnyeket az ő Zára királyokkal együtt ugy kipusztétott, hogy még csak hirmondó sem maradt ezen teméntelen nép közül. Azon népe lesz kinzója, amelynek védelmezéseért Szennacherib táborjában egy éjjel száznolczvanötezer asszirusokat az angyal keze által megölettetett. Egyszóval látta édes Üdvözítőnk, hogy ezen kedves, ezen választott, ezen annyi ke-

[108]

gyességgel ápolgatott népe lesz nemsokára kinzója. Szemei előtt forgottak a gyalázatos lánczok, kötelek, amelyekkel nem sokára mint egy lator, mint egy gonosztevő megkötöztetik. Szemei előtt forgottak azon vesszők, azon ostorok, azon kinzó eszközök, melyekkel szent teste öszve fog szaggattatni. Szemei előtt forgott a tövisbül font korona, melylyel szent feje által meg által fog szurdáltatni. Szemlélte, mely gyalázatosan ki fog csufoltatni, meg fog mezételenítettetni, köpdöstetni, arculveretteteni, íteltetni, hurczoltatni, két lator közt keresztre függesztetni, ottan lándzsával általveretteteni, epével itattatni, káromoltatni és életét, három óráig csufyságra ott függvén, ugyanottan végezni. Mely szörnyü, mely iszonyu tekintet!

És mindezen szenvedésédért mi lesz, édes Jézusom, a háládás? Ah fájdalom! Halálig szeretted az emberi nemzetet, és látod, hogy attul vissza nem szeretettel! Véredet ontod érette, és látod, hogy könnyhullatást sem ad Teéretted. Megtörettetel érette, és látod, hogy háládó emlékezetet sem ad vissza Éretted. Felfeszéttetel érette, és látod, hogy a háládás helyett uj büneivel, amint azt az Apostol mondja, ugyanezen emberi nemzet, amennyire rajta áll, fel fog feszéteni Tégedet. Mi verheti által a szenvedő Jézusnak szívét, ha ezen háládatlanság által nem veri! Mely szomorúság volt egyszerre látni egész világnak büneit, ezen bünöknek sokaságát, fertelmességet; látni egyrészrül minden vétket, amely a világ kezdetétül elkövettetett és világ végéig el fog követtetni, másrészrül pedig a megbántatott Istennek nagy voltát, véghetetlen jóságát, méltóságát, bölcsességét, kegyességét; látni, hogy ugyanezen gonoszságokat, ugyanezen nagy Isten ellen, ennyi szenvedés után is követni, üzni fogja a háládatlan ember!

Mit szóljak a keserüségrül, amely ennyi szenvedésének sok lelkekben haszontalan voltátul eredett? Azon keserüségrül, melyet az ő szívében okozott az elkárhozandóknak nagy száma és az üdvözülendőknek kevéssége. Kivánt mindeneket üdvözéteni; tudta azon véghetetlen érdemü szenvedését, amely ezer világnak üdvözítésére elég lett volna: és látta még is, hogy mindezek számtalanokban haszon nélkül lesznek, mivel számtalanok sem ezen véghetetlen érdemü vérnek kiöntéseivel,

[109]

sem az mennyei dücsőségnek ígéretivel, sem az örök kinoknak félelmével a vétektől el nem vonattatnak. Már annyi ezernyi-ezer lelkeknek kárhozatja, azon lelkeknek, amelyek az isten hasonlatosságára teremtetek, azon lelkeknek, amelyek az ő vérenek ily keserves kiöntésével megváltattak, örök kárhozatja, mely fájdalmat okozott szent szívében! Tudhatta-é, láthatta-é szörnyű keserőség nélkül az ezen lelkeket halálíg szerető Jézus, hogy ugyanezek, ezen mennynek örökösei, az ördögnek, az isten esküdt ellenségének kezébe jutnak; ennek rabságában örökre maradnak, míg az Isten Isten lesz; az örök tűzben, kinokban enyésztetnek, de soha meg nem emésztetnek! Nem csudálom, szerelmes Jézusom, nem csudálom immár, hogy ilyen szörnyű tekintetnek, véres verétéked volt a vége! Ennyi ezer lelkeknek az elveszése, és ugyan ily keserves szenvedésed után elveszése, ennyi ezer lelkeknek ellened való háládatlansága, és ugyanily nagy szereteted után való háládatlansága, annyi számtalan és iszonyu vétkeknek egész gonoszságokkal általlátása, mennyei szent Atyádnak, akit véghetetlenül szerettél, ily istentelen megbecstelenítettése, megvetése, megbántása, a reád következő éktelen kinoknak, halálnak eleven tekintete mit tehettek egyebet, hanem hogy, ami eddig példa nélkül van, egész testeden vérrel verétékezzél? „*Et factus, est sador ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.*”

Tegyük már, Keresztény Hallgatóim, ezen szenvedéshez a mi szenvedéseinket. Jézus miérettünk vérrel verétékezett: mi adtunk-é egy csép vért eddig érette? Ő miérettünk egész a vére kiadásáig, egész halállal való tusakodásáig szomorkodott, epesztetett! Meddig ment érette a mi szomorúságunk? Szedjük össze, amit eddig szenvedtünk és most szenvedünk s lássuk, mely részecskéje lehet csak annak is, amit érettünk, ezen kezdetén az ő szenvedésének viselt a mi Megváltónk.

Miből állott mindeddig keserőségünk? Talán földi javainkban kárt láttunk? Előmenetelünkben meggátoltattunk? Akikkel legtöbb jót tettünk, azoktól sok háládatlanságot tapasztaltunk? Hirünkben-nevünkben ártatlanul megkissébbéttünk? Nyeljük mindennap az alávalóktul is a bosszuságot? Sok az

[110]

irigy ellenünk? Áskálódnak sorsunk alá? Nincs semmihez szerencsénk? Akármilyen kezünk, semminek előmenetelét nem láthatjuk? Most ez, most ama magzatunktól, most atyántól, anyántól, most atyánkfiától, kedveseinktől fosztatunk meg? Viseljük a szegénységnek terhét? Isten látja, hogy a mindennapi kenyerünket is alig tudjuk megkeresni. Talán ezekhez járulnak a testi fájdalmak is, a súlyos, a hosszas nyavalyák? Talán súlyosítják a keresztet a házasságnak titkos, de keserves keresztjei? Talán keserítik kinjainkat a mindennapi otthon való bosszúságok? Talán még az isteni dolgokban is nincsen vigasztalásunk? Talán nem találjuk örömét megkeseredett szívünknek a legszentebb dolgok között is? Egyszerűen úgy látszik, mintha mind földiképpen, mind lelkiéppen csak keserűség volna reánk mérve az Égtől. Ime alkalmasint az egész terh, amely vállainkon, sziveinken fekszik; az egész terh, amely előttünk elviselhetetlennek látszik; az egész terh, amely alatt keserűnk, békétlenkedünk és talán a mi mennyei szent Atyánk ellen zúgolódunk is: és nem vesszük észre, hogy ezek a Krisztus keresztjének csak egy kevés és igen kis részecskéi.

Tedd öszve még, Keseredett Lélek, amit te ezen keresztvedben szenvedel azzal, amit Krisztus az ő vérral veritékezésiben szenvedett. Te egy előjáródtól, egy hozzád hasonlótól, egy alábbvalótól valami bosszúságot szenvedel: Krisztus az egész emberi nemzetnek őellene való hálátlanságát, az ő Atyja ellen való gonoszságát szívében szenvedte. Te egy kevés fő-, fog-, vagy más testi fájdalmat szenvedsz: Ő egész testének szaggatását már előre szívében szenvedte. Te nem úgy, amint kívánod, vagy érdemlened, tiszteltetel: Ő mindenek előtt való megbecstelenítését már is szívében szenvedte. Kevés úgy-é mindez és igen kevés, ha ahhoz teszed, amit a te szeretetedért mindjárt szenvedésének elein viselt a te Jézusod? Kevés igenis, de mi haszna, ha ezen keveset is, úgy nem szenvedheted, amint kellene! Mi haszna, ha ezen keveset is úgy nem viselheted, amint szükséges volna! Légy jó szíveddel, szomorú ember! Éppen ez az, amihez most fogok! És minekutánna megláttad, hogy nem oly szörnyű, amit szenvedsz, mint ez magában látszik: lásd már azt is, hogy kell ezen keveset szenvedned!

Confirmatio secundae partis

Krisztus, midőn ezen keserűségben volt, amelynek sulya miatt vérrel verétekezett, mit cselekedett? Kettőt oktatásunkra. Imádkozott és az Isten akaratjához kapcsolta akaratját. Imádkozott, mint az evangélista mondja: „*Factus in agonia prolixius orabat.* (Luc. 22. 43.) A halálos tusakodásban lévén, hosszabban imádkozott. Az Isten akaratjához kapcsolta akaratját, mert az evangélium szerint e volt imádságának vége: „*Non mea voluntas, sed tua fiat!*” (Luc. 22. 42.) Nem az én akaratom legyen, hanem a tied. Ime, Keresztény Hallgatók! Két eszköz minden szomorúság, szenvedés, keserűség, kereszt ellen. Első: az imádság. Második: az Isten akaratjához való kapcsoltságunk. Mi talán, ha valami szerencsétlenség, kár, szomorúság ér, a világban, az emberekben, a mulandó örömeinkben keressük vigasztalásunkat. És hiába, mert ezek egy kevés ideig látszanak talán könnyebbíteni bajunkon, de voltaképpen nem segíthetnek. Az *Isten* a megszorodott, kesergő sziveknek vigasztalója. Ehhez kell tehát fordulnunk és Krisztus példája szerint imádkoznunk. Bizonyos dolog, hogy valamint Krisztusnak megjelent az angyal, bátorítván Őtet: úgy minékünk is küld az Isten oly vigasztalót, ad oly vigasztalást, amely szívünken segítsen. Ugyde mi haszna imádkozom, mikor olyan keserves állapotomban az imádság sem tetszik? Csak tétovázó és a bajomban, kóborló elmével, csak mintha a szalmát rágnám, úgy imádkozom; sem az Isten, sem az imádság nem tetszik. Első és közönséges hiba. Jól figyelmezzetek, mert szükséges oktatás! Megszomorodott, kesergő atyámfia, nem kívánja tőled az Isten, hogy ilyen keserűségben, édesdeden imádkozz, hanem hogy imádkozz. Azt kívánja, hogy azon szokott imádságodat, melyet, el szoktál mondani, keserűségben el ne hadd. Azt kívánja, hogy híjd Őtet segítségül; nem kívánja, hogy édesdeden híjd. Tudja azt az Isten, hogy az imádságnak édessége nincs hatalmunkban és ez nem mindétig adatik, de az imádság az Isten kegyelmével hatalmunkban van. Ugy-é, azon tétovázásod és az imádságban is szomorúságodtul, törekedő gondolatjaid nem szántszándékkal esnek? Mit emészted tehát magadat? Vétkül nem tulajdoníthatnak. Az Isten az akaratot nézi és látja azon akaratbul, mely reá visz, hogy ily keserves

[112]

sorsodban imádkozz, látja, hogy Benne bízol, Hozzá hív vagy, Őtet hívod segítségül, magadat Előtte megalázod. Ez, amit az Isten kíván. Akár édesdeden menjen tehát, akár minden tetszés nélkül, csak folyamodj Istenedhez és keresd Nála a segedelemet. Ha egyszer meg nem hallgat, imádkozz másodszor, harmadszor, tovább is! Ez az első segedelem.

Második az, hogy az Isten akaratjához kapcsoljuk akaratunkat és minden nyomoruságunkban mondjuk Krisztussal: „Non mea, sed Tua voluntas fiat.” Nem az én akaratom, hanem a Tied legyen, én Istenem! Emlékezz meg, szomorú ember, hogy ezen keresztet, ezen nyomoruságot, melyet viselsz, a te menyői szent Atyád öröktől fogva kirendelte néked! Azon Atyád, aki jobban szeret tégedet, mintsem az anya az ő csecsemős gyermekét. Azon Atyád, aki előtt még a hajad szála is, amint az irás mondja, számba van véve és egy szálacska az ő akaratja nélkül el nem esik. Azon Atyád, aki legjobban tudja, mi legyen üdvösségedre hasznos, és látja, hogy ugyanezen kereszt legalkalmasabb eszköz, hogy tégedet vagy maga szeretetében megtartsa, vagy abba visszavonjon. Emlékezz meg, hogy azon Atyád rendelte ki néked ezen keserüséget, aki amint szent Pál mondja, megostoroz minden fiát, akit befogad; aki ugyanezen úton vitt mennybe annyi sok drága lelkeket, akik vele már örökké vigadnak. Azon Atyád, aki szent Fiát is e világon fájdalomra, keserüségre küldötte. Azon Atyád, aki egy kevés szenvedésért örök bért ígér és készen tart részedre. Hogy vonjad ki tehát magadat akaratja alól, hogy vonjad ki magadat üdvösséged utjából? Mondd kész, és az ő atyai kebelébe vettetett szívvvel: „Non mea, sed tua voluntas fiat!” Nem az én akaratom legyen, hanem a Tied! Oh minden szeretetreméltó és mindeneket az én lelkemhez való szeretetből szentül, üdvösségesen rendelő menyői szent Atyám! Ah — de sóhajtozik itten egy valaki, — ah de hiszen éppen az, amire nem mehetek keserüségemnek nagy volta miatt. Sulya a keresztnek, nagy volta fájdalomnak nem engedik, hogy így adjam akaratomat az Isten rendeléséhez. Második szükséges oktatás. Atyámfia! Talán csak úgy látszik és nem úgy van, amint mondod. Meg kell kü-

[113]

lönböztetni az érzékenységet az értelemtől, az indulatot az eltökéllett akarattal. A nyomoruságnak, a keresztnek súlyát érezni természet szerént való dolog. Valaki megkárosít, valaki megbecstelenít, valakitül nagy hálátlanságot tapasztalok: nem lehet nem éreznem, mert ember vagyok. Fáj érette a szívem, nehezen esik, felgerjed ellene a bosszuságra való indulatom, elkeseredek. Ez még mind olyan, amivel nem véték. Ha úgy fáj is, ha úgy érzem is, hogy keserőségemben sírok. Ellene még nem vétettem, mert ez csak az érzékenységnek munkája vala. Valamint midőn a testi fájdalmak körülvesznek, és ezeknek sulya miatt kiáltok, zokogok, synylődök, míg az értelemben fennt van azon ítélet, ezt nékem, ámbár úgy fáj is, viselnem kell, mert az Isten akarja; míg az akaratban fennt van az a feltétel, ezt én viselni kész vagyok, ámbár keserves is, mert az Isten akarja: jól van a dolog, ámbár a keserőség kiverje is könnyhullatásunkat, zokogásunkat. Akkor vétünk az ilyen keresztben *belsőképpen*, ha az ilyen keresztnek viselése által rendetlenül megindulván, szívünkben oly módokrul gondolkozunk annak elhárítására, amelyek tiltva vannak. Mint Ézsau, midőn felindulván azon, hogy Jákob, az öcscse, az atyai áldást előtte elnyerte, eltökélte magában, hogy ezt megöli. Akkor vétünk az ilyen keresztben *külsőképpen*, midőn az belső indulattal viseltetvén, szóval morgolódunk, mint az Izrael népe az Isten ellen; midőn becstelenkedünk, mint Tóbiásnak az ő jó cselekedetit szemére hányja felesége; midőn szitkozódunk, mint Sárának a szolgálója; midőn átkozódunk, mint a farizeusok; midőn káromkodunk, mint Holofernes.

Akkor vétünk az ilyen keresztben *cselekedettel*, midőn ezek miatt valami vétkes dolgokra vetemedünk, mint Ámán, aki Mardocheus ellen való mérgében nékie akasztófát készíttetett; mint Nabuchodonozor, aki Sidrách, Misách, és Abdenágó ellen való mérgében a tüzes kemenczét őnékiek háromszor meggyujtatá. Akkor vétünk az ilyen keresztben az elhagyással, midőn ezek miatt valami olyat hagyunk el, amire máskép kötelesek volnánk: mint a tékozló fiunak testvére, aki be nem akart menni haragja miatt az atyjátul adatott örömvendégségbe; mint Abner, aki az ő királyát védelmezni

[114]

nem akarta. Mig ezekre nem fakadunk, mig akaratumk, mig
ézelmünk az Isten rendelése ellen fel nem támad: jól van a dolog.
Ha sirunk is Krisztussal, ha mindjárt a nehézség miatt vérrel
veritékezünk is Krisztussal: Krisztussal szenvedünk, Krisztussal
viseljük a keresztet. És igazán mondjuk, akármikép ellenkezik az
érzékenység, igazán mondjuk: *Non mea, sed Tua voluntas fiat!* Nem
az én akaratom, hanem a tied legyen.

Epilogus.

Oh vérrel veritékező drága Jézusom! Ezen tusakodásodhoz,
ezen keserüségedhez, ezen halálíg való szomorúságodhoz képest
mely kevés, mely semmi, amit eddig szenvedtem, vagy most
szenvedek! És mégis a Te szent keresztednek ezen egy kis
részecskéjét is oly békétlenül szenvedtem! Hozzám való
szeretetedbül reám adtad azon keserves pohárnak, melylyel Te
itattattál, egy kevés cseppeit, és ugyan ugy az üdvösségemre adtad:
és én ettül, mint a keserü epétül, irtóztam. Azaz: Véled dücsöíttetni
akartam, de Véled szenvedni nem akartam. A Te országodba Véled
bemenni akartam, de Véled ezért szenvedni nem akartam.
Koronáztatni a győzedelmesekkel akartam, de harcolni bajnokiddal
nem akartam. Örülni örökké a Te szent szined előtt akartam, de itt
evégre egy keveset siránkozni nem akartam. Egyszóval itt ez életben
is boldog, búvelkedő, kedvem szerint való módon élni kívántam: és
mégis ugyanazon bérben részesülni akartam, amelyet a Te
szenteidnek sok keserves szenvedések után, siralmok, keserüségék,
fajdalmok, nyomorúságok után engedtéél. Nem ugy ezután! Szent
rendelésed, szent akaratom alá vetem egész akaratomat, és akármint
ostorozol, akármint sanyargatol, akármint látogatsz, tudván, hogy
ösztönzésidben is Atyám vagy, Istenem vagy: akármint ellenkezzen
érzékenységem, mondja és mondani fogja kegyelmeddel az én bünös
szivem: *Non mea, sed Tua voluntas fiat.* Nem az én akaratom, hanem
a Tiéd legyen. Amen.

Nagybőjt második vasárnapjára.

In Parochia Varadiensi Anno 1784. Concio Quadragesimalis II. Concio Quadr.
II. Szathmarini 1810.

„Tunc accesserunt et manus injecerunt in Jesum
et tenuerunt eum. „Math. 26. 50. Akkor hozzája me-
nének és kezeket Jézusra tevék és megfogák őt.

Exordium

Minekutánna édes Üdvözítőnk az Olajfák-hegyén halálíg szomorkodott, tusakodott volna; minekutánna az ő verejtéke lőn, mint a földre folyó vérnek cseppei; minekutánna ily szomorúságban és tusakodásban is a keserves szenvedésnek poharát, mely öröktül fogva ki volt rendelve, örömmel felvette volna: tudván, hogy közelget elárulásának órája, így szólítá meg véle lévő, de álmoság miatt elnehezedett tanítványait: „Keljetek fel, menjünk el, ime elközelgetett, aki engem elárul. Matth. 26. v. 46. Midőn még szólana, ime — amint az evangélista mondja — ime Judás, egy a tizenkettő közül, eljőve és ővele sok sereg kardokkal és dorongokkal, küldetvén a papi fejedelmektől és a nép véneitől. (v. 47.) És mivelhogy azt a jelt adta volna az őtet követőknek, hogy valakit megcsókol, az a Krisztus, azt fogják: a Jézushoz járulván, Őtet Mesterének nevezi, megcsókolja és a csókkal elárulja. Ezt cselekszi Judás. Jézus pedig mit? Két édes, és az kősziklánál is keményebb szívet meglágyítható szavát említik az evangelisták: „Barátom, mire jöttél?” (v. 50.) És: „Judás csókkal árulod el az em-

[116]

ber fiát?” (Luc. 22. 48.) „*Tunc accesserant et manus inje-cerunt in Jesum et tenuerunt eum.*” Akkor hozzája menének és kezeket Jézusra tevék és megfogák Őtet.

Oh isteni szeretet! Oh emberi szívnek keménysége! Nem tudom, ezen rettenetes esetben az Istennek-é az emberhez való kegyességét, vagy az embernek az Istenhez való megátalkodását csodáljam? Nem tudom, úgy nézzem-é ezen szerencsétlen elárulót, mint Isten irgalmasságának, vagy mint az Isten igazságának célját. Ha nézem őtet annakelőtte, minekelőtte a szentségtelen gonoszságát betöltötte, valóban az isteni irgalmasságnak nagy célja. Ha nézem őtet, minekutána gonoszságát betöltötte, valóban az isteni igazságnak rettenetes példája. Két tekintet, amelynek egyike reménységgel, másika félelemmel méltán megtöltheti halandó sziveinket. Mind a kettőt fontoljuk üdvösségesen ez órában!

Propositio et partitio

Nagy volt az Istennek ezen szerencsétlen elárulóhoz a büntül őtet elvonni kívánó irgalmassága, — *ez első*; nagy volt az Istennek ezen szerencsétlen eláruló ellen az elkövetett bűnét büntető igazsága, — *ez második* része beszédemnek. Sem aztat, sem eztet, csak úgy mint csupa történetet nem hozom elől, hanem úgy, hogy azon kegyelmekben, melyek Judásnak nyujtattak, imádjuk Istenünknek hozzánk való hasonló kegyességét; azon büntetésben, mely alá Judás vettetett, féljük Istenünknek reánk is szállható büntetését. Kérek csendes és figyelmetes hallgatást!

Confirmatio primae partis

Nagy volt az Istennek ezen szerencsétlen elárulóhoz a büntől őtet elvonni kívánó irgalmassága. Hogy ne szóljak azon kegyelmekről, melyekkel büvelkedett Krisztussal való társalkodása miatt; azon csudákrul, melyek annyi lelkeket megtérítettek, látása miatt; azon oktatásoknak, melyekkel anynyi nemzetek a Krisztus zászlója alá vezéreltettek, hallása miatt; hogy mondám ezekről ne szóljak, amelyek nemcsak a vétektül megőrizhették volna, hanem apostoli hivataljához való szentségre, ha azokkal élt volna, felemelhették volna: nemde minekutánna az ördög — amint szent János mondja

[117]

— Judásnak a szívébe bocsátotta volna, hogy Jézust elárulná, (Joan. 13, 2.) Jézus Judásnak is vétkes lábait megmosá és megtörölé? Csudálkozottatok egek! Egy vétkes embernek lábai előtt meghajlott az ég és föld Teremtője, ezt tisztogatja, ezt törülgeti a mindeneknek Ura, Alkotója! Ama bűnös Magdolna ezen Isten fiának lábaihoz egyszer borulván, azt egyszer mosogatván, kitisztította minden bűneitül: és itten nem a bűnös az isten fiának, hanem az Isten fia a bűnös Judásnak lábait mossa, törüli; és mégis ez, ezen véghetetlen alázatosságra is, gonosz akaratját, feltételét ki nem veti. Ime az első kegyelemnek megvetése!

Menjünk tovább! Midőn letelepedett volna Jézus a tizenkét tanítványival vacsorára — amint szent Márk (14. c. v. 18.) írja — és ennének, monda Jézus: *„Bizony mondom nektek, hogy egy közületek elárul engem, aki velem eszik. Azok pedig kezdenek szomorkodni és mondani egyenként: Vajjon én-é? Ki monda nekik: Egy a tizenkettő közül, aki velem a kezét a tálba mártja. És az ember fia elmégyen ugyan, amint megiratott felőle, de jaj annak az embernek, aki által az ember fia elárultatik. Jobb lett volna néki, ha nem született volna az az ember.”* Ezt hallja és érti Júdás. Hallja, hogy tudva van gonosz szándéka; hallja ennek rettenetes büntetését; hallja az Istentül ellene kimondatott „jajt:” és mégis meg nem indul, vétkét meg nem bánja. Ime a második kegyelemnek megvetése!

Menjünk ismét tovább! Midőn ennének, *„vevé Jézus a kenyeret és megáldván, megszegé és nékik adá és mondá: Vegyétek, ez az én testem! És vevén a poharat, hálákat adván, nékik adá és ivának abbul mindnyájan és mondá nekik: Ez az én vérem, az új testamentomé, mely sokakért kiontatik.”* Én Istenem! Krisztusnak egy illétése elég volt sokaknak üdvösségekre, és itt Krisztus szent testének és vérének bevétele, ezzel való tápláltatása Judást a gonosz szándékának megbánására, visszavonására meg nem hajtja, sőt mivel méltatlanul veszi ezen élők kenyerét, vétkes szívet megkeményíti. Ime a harmadik kegyelemnek megvetése! Végre mit nem tett a Geczemányi kertben is, midőn gonosz szándékát ezen áruló már

[118]

teljesítésre viszi vala? Mit, nem tett ennek meggátolására az irgalmas Jézus? Nem irtózik eláruló csókjátul, hogy ennek alkalmatosságával végső kegyelmét nyujthassa elárulójához. Megengedi, hogy általa megcsókoltassék. Barátjának hijja: „*Barátom, mire jöttél?*” És atyai szeretettel teljes szavakkal szemei eleibe teszi, mit cselekszik: „*Juda, osculo filium hominis tradis?*” *Judás, csókkal árulod-é el az embernek fiát?* Mintha mondaná: Judás, én apostolom, akit én oktatásommal, példámmal, csudáimmal oly szentül vezéreltem; Judás, kedves barátom, akinek lábait nem régen oly alázatosan megmostam; akit nem régen szent testemmel és véremmel oly kegyesen tápláltam; te-é oh Judás, te árulod-é el, te adod-é el, és ugyan csak harmincz ezüst pénzért adod el a hóhéroknak, a gonoszoknak kezébe; ily szörnyü halálra, ily kegyetlen kinokra adod-é el, csókkal adod-é el, a szeretetnek jelével árulod-é el az *embernek fiát?* Engemet árulsz-é el, édes Mesteredet, Teremtődöt, Uradat, Istenedet? Oh kegyességgel teljes és a kösziklánál is keményebb sziveket meglágyítható szavak! De mind hiába! Elmerült gonosz akaratjában, megkeményedett szívében! Mindennyi kegyelmek, malasztok után is megcsókolja, elárulja, a gonoszok kezébe adja az ártatlan Jézust, Mesterét, Urát, Istenét.

Fordétsuk magunkra a dolgot. Édes Jézusom! Nem hasonló kegyességeket cselekszel-é most is velünk bünösökkel, hogy büneinkbül megtisztítsál? Mely régen teszed lelkiisméretünknek habozása, békételessége, félelme és furdalása által szemeink elébe szerencsétlen sorsunkat! Mely régen édesgeted szívünket a penitenciára! Kész mindig a kegyelem, az irgalmasság Nálad, nyitva vannak szüntelen kegyessednek elfogyhatatlan kincsei! Csak egy alázatos gyónást, egy szívbéli töredelmes bánatot kívánsz, hajunk szálait is felőlhaladó gonoszságainknak elfelejtésére. Oh mely régen zörgetsz bünös szívünknek ajtaján? Mely régen látogatsz sokféle és csak Teelötted és a mi lelkiisméretünk előtt tudvalévő belső ostoriddal? Mely régen gerjesztel hozzánk hasonló, de buzgó, szent életü embertársaink példájával? Mely régen vonzol szent igédnek hirdetésével, belső sugárlásiddal, malasztiddal, kegyel

[119]

meiddel? Ennyi segedelmek, ennyi kegyelmek mellett, ily kegyes, reád így gondoskodó, tégedet így kereső atyád mellett *quare moriemini Domus Israel?* Izrael háza, Sionnak leánya, Krisztus vérének ára, bűnös lelkem, miért halsz meg? Miért nem sietsz vissza a te Atyádnak kebelébe? Siess én lelkem, siess, mert valamint nagy Istennek a bűnöshöz irgalmassága, úgy ha ezt megvetjük, rettenetes az ellen az Ő igazsága. Lássuk ezt ismét az eláruló Judásban.

Confirmatio secundae partis

Judásnak végét és ebben az Istennek ellene kimutatott rettenetes igazságát ezen szókkal jegyzi fel szent Máté: „*Tunc videns Judas*” etc. „*Akkoron látván Judás, aki őtet elárulta, hogy halálra kárhoztattatott, megbánván, visszavivé a harmincz ezüst pénzt a papi fejedelmeknek és a véneknek, mondván: Vétkeztem, elárulván az igaz vért. Ők pedig mondának: Mi gondunk véle? Te lássad. És elvetvén a templomban az ezüst pénzeket, visszatére, és elmenvén, felakasztá magát.* És amint az „Apostolok cselekedete” könyve hozzáadja, *kettéhasada és minden béle kiomlék.*” Act. 1. 18. *O altitudo!* Oh isteni ítéleteknek megmérhetetlen örvényei! Egy a tizenkét apostol közül kétségbeesik, felakasztja magát és ég már az ördögökkel ezerhét száz és több esztendőig s örökkön örökké égni fog! *O altitudo!* Nem régen mosta lábait az ő Megváltója; nem régen táplálta maga kezei által nyujtott szent testével és vérével; nem régen nevezte barátjának, irgalmasan szólította, sőt tőle magát megengedé csókoltatni: és már ily kegyelmekkel gazdagított apostol csügg maga kezei által a gyalázatos akasztófán! *O altitudo!* Éppen az üdvösségnek az idején, éppen akkor, mikor a világnak Megváltója az emberi nemzetnek üdvösségéért keservesen szenved, ezen apostol magának hóhéra lett és testébül erőszakkal pokolnak fenekére kiüzé szerencsétlen lelkét. *O altitudo!* Oh megfoghatatlan isteni igazságnak rettenetes volta!

Szálljunk, üdvösségtekre kérlek Kedves Hallgatóim, szálljunk egy kevéssé szívünkbe! Nincsen-e ezen rettenetes példának tekintetében, ami méltó félelemmel megtölthesse lelkünket? Szedjük számba, ha lehet, hány isteni kegyelmeket

[120]

fecsérlöttünk el ezideig? Hányszor vonzott irgalmas malasztjainak köteleivel vissza magához a megbántatott Isten? Hátha több egy esztendeje is elmúlt, hogy annyi serkentető malasztok mellett is talán most is lelkünkön fekszik régi gonoszságunk, és nyög ennek titkos, de keserves terhe alatt szerencsétlen lelkünk? Vétkezett Judás, de még akkor érette nem adta ki szent lelkét az Istennek fia! És mégis örökre elveszett. Mi az Isten fiának érettünk tett keserves halála után vétkeztünk, és élünk mégis. Vétkezett Judás és elárulta Mesterét, de csak egyszer, és egyszeri elárulása után elveszett. Mi eztet talán többször cselekedtük, és mégis a penitenciához ragaszkodhatunk! Meddig mulasztjuk az isteni irgalmasságnak idejét? Addig-é, míg az isteni igazságnak ítéletjeibe esünk? Ah, szenved ugyan, szenved sokáig az irgalmas Isten, de mennél tovább tart a szenvedése, annál rettenetesebb az ő büntetése. Most talán istentül elfajult, szabad, semmihitű lélek, neveded, megveded, kicsúfolod a hitbéli rettentő igazságokat; az örök tüzet, az örök kárhozatot emberi találmánynak tartod. Ah, de félek rajta, hogy azon égő gyertyánál, amely, ha mégis ezt eléred, amely haláloznak óráján elsárgult kezeidbe adatik, mindezen rettenetes igazságokat úgy fogod látni, hogy a kétségbeesés nagyobb lesz hitednél, reményednél; és azon rettenetes órában veszed észre, hogy az Isten ki nem csufoltatik, és ahol véghetetlen irgalmassága megvettetik, ottan rettenetes igazságra a gonosz ellen felfegyverkezik.

Epilogus

Oh, most ugyan itt látható, de nem sokára ez életből kiszólétandó ember! Mennél jobb volna most azon kegyes Atyának irgalmasságához folyamodni, mintsem valaha az véghetetlen igazságu Birónak igazságát tapasztaltatni és az élő Istennek kezeibe esni! Mennél jobb volna most vétkeinket egy hozzánk hasonló vétkes, bün alá vettetett és ezeket szívében halálig eltemető ember előtt, Krisztus helytartója előtt, üdvösségesen megvallani, mintsem ugyan akármely legtitkosabb bűneinknek az utolsó napon Józafát völgyében az egész világ előtt úgy kiterjesztetni, hogy a rettenetes szégyen és gyalázat azon kétségbeeső szavakra fakaszszon: „Oh hegyek, essetek

[121]

reánk; oh völgyek bontsatok el bennünket!” Mennél jobb volna most egyszer töredelmes könyhullatással, avagy legalább igaz szivbéli bánattal a mi jó Istenünk ellen elkövetett gonoszságunkat megsiratni, mintsem valaha azon rettenetes örök kinok között ezen szívünket szaggató gondolat által szüntelen emésztetni: Üdvözülhettem volna, oly könnyen penitenciát tarthattam volna, és ime elvesztem! Ezen társam, ezen bűnös társam, megsiratta bűneit és örvend már az Istennek színe előtt, én pedig az ő rettenetes haragjának célja vagyok és ezen tömlőcznek örök szerencsétlen rabja! Oh, a te tanítványod által elárultatott Jézus! Te látod szívünknek habjait! Ah rejts el irgalmasságodban, hogy elkerüljük igazságodat! Birónk vagy, de Atyánk is vagy! Istenünk vagy, de megváltó Istenünk vagy! Rettenetes vagy igazságodban, de véghetetlen vagy irgalmasságodban is! Ehhez ragaszkodunk, ezt kérjük, ezért esedezünk: Irgalmazz! Irgalmazz! Amen.

Nagybőjt harmadik vasárnapján.

In Parochia Varadiensi 1784. Quadrag. III.

1 „Tunc ergo apprehendit Pilatus Jesum et flagellavit.” Joan. 19. v. 1.

Akkor megfogá Pilátus Jézust és megostorozá.

Exordium

Mely rövid szavak! De az ezek által jelentett kínzás az én Jézusomnak mely keserves! Az öszvegyült seregnek láttára, mintegy gonosztévő az oszlophoz köttetik; felfegyverkeznek a kinzó hóhérok, kezdik ostorozni az ártatlan Bírányt! Egyik verés a másikat éri! Csattognak a vesszők, kötelek, ostorok, a kinzó eszközök! Hasogattatik, vérbe kevertetik a Szüz méhében a Szentlélek által fogantatott gyenge test! Foly az üdvösségünknek ára, a végzetetlen érdemü vér! Áztatja a földet, festi a gyalázatos oszlopot! Egy seb immár a kegyetlen csapások által Üdvözítőnknek öszveszagatott szent teste! „*Tunc ergo apprehendit Pilátus Jesum et flagellavit.*” Akkor megfogá Pilátus Jézust, és nem maga ugyan, hanem amint szent Hieronimus magyarázza, mások keze által megostorozá.

Kedves Hallgatóim! Volna-é közlünk oly kemény, oly istentelen szívü, hogy ezen ostorozó hóhérok között kezét szerelmes Jézusunkra felemelni nem irtózna? Meghül a vér ereinkben ennek hallására is. Ah, de mindegy, akár kezünkkel, akár nyelvünkkel ostorozzuk! Nyelvek, nyelvek! Ti-ká-

[123]

romkodó nyelvek! Ti ostorozzátok, ti szagatjátok, amennyire rajtatok áll, most is az én Jézusomat. Ti sokasétjátok sebeit. Ti facsarjátok ki véréit, ti hasogatjátok szent testét.

Propositio

Lássuk eztet ez órában. Lássuk, a káromkodás mely szörnyü, mely iszonyu vétek legyen. Nem osztom, amint szokásom, ezen beszédemet két részre, hanem hogy annál hathatósbabb legyen, eztet egészben és egyedül azon felvett célra fordítom. Adja az irgalmas Isten, hogy sziveitekben és általatok, az itt jelen nem lévőeknek is sziveikben, ezen éktelen gonoszság ellen letörülhetetlen gyűlölséget és irtózást önthessenek. Kérek csendes és figyelmes hallgatást!

Confirmatio

Micsoda a káromkodás? Rövideden így felelnek erre a theologusok: Contumeliosa contra Deum locutio, hogy a káromkodás az Isten ellen gyalázatos szólás, azaz olyan beszéd, akár ez szóval, akár csak szivünkben essék, amelylyel vagy valami olyat tulajdonitunk az Istennek, ami őhozzá nem illik; vagy valami isteni tökéletességét beszédünk által tagadjuk; vagy ami igaz is, felőle csufságbul és gyalázatosan mondjuk. Ahonnét következik, hogy a káromkodás főképpen kétféle: haereticalis et simplex, azaz vagy csupán csak káromkodás, amelyhez nincs semmi kapcsolva a hit ellen való, vagy olyan káromkodás, amelyhez van valami kapcsolva a hit ellen, és azért a gyónásban szükség ezen különbséget kitenni. De ezekről bővebben itten szólanom sem üdöm, sem szándékom. Ezeket vagy a katekizmusokból, vagy a lelkipásztoroktól, vagy a gyóntatóatyáktól, vagy a tudós könyvekből, vagy egyéb papi renden levőktől kellene megértenünk, — és bár sok egyéb üdövesztő beszélgetések helyett az ilyen lelkünkre hasznos dolgokról folynának beszédeink. Nekem itt csak az a feltett célom, hogy a káromkodás éktelen gonoszságát, a mennyire az üdő engedi, előttökbe tegyem. Az Istent szerető lélek valóban irtódzás nélkül nem olvashatja, amit ezen gonoszságról vagy az irás mond, vagy a szent atyák irnak. Mojzes harmadik könyvében, huszonnegyedik részben kiadta vala egyenesen az Isten a káromkodók ellen: „*Amely ember — ugy-*

[124]

mond — Istenét szidalmazza, viselje bűnét, és aki káromolja az Ur nevét, halállal haljon meg, kövezzék meg őtet az egész sokaság, akár polgár legyen s akár jövevény. Aki káromolja az Ur nevét, halállal haljon meg!” Szent Dávid a 36. zsoltárban ezeknek egy más veszedelmét nyilván modja: „Az Őtet átkozok pedig elvesznek. Szent Hieronimus, Izaiást magyarázván, el meri mondani: „*Nihil horribilius blasphemia, omne quod ponit in altitudinem os suum.*” Nincs semmi rettenetesebb a káromkodásnál, amely az ő szavát a magosság ellen teszi. (Hieronymus in Isai. C. 18.) Szent Tamás pedig ezen éktelen bünrül ily ítélettel van: „*Omne peccatum, comparatum blasphemia levius est*” Akármely vétekek tegyük össze a káromkodást, ehhez képest kisebb minden egyéb vétek. Ezeket előlhoztam, hogy lássátok előre is, min építem a következő igazságokat, és ne mondja valaki, hogy magam ítéletét adom elől. Tegyük tehát már ezek szerint a káromkodáshoz a lopásokat, gyilkosságokat, házasságtöréseket! Mely éktelen, mely gyalázatos vétkek! De a káromkodáshoz képest kisebbek. Miért? Mert ámbár ezekkel is megbántja az ember az Istent, de nem teszi ezekben vétkének céljául oly egyenesen az Istent, mint a káromkodásban. A *tolvaj lop*, mert szive a földi javakhoz van kötve: megkárosítja felebarátját, megbántja az Istent, aki ezeket tiltja, de nem támad lopásával egyenesen fel az ő Istene ellen. A *tisztátalan* követi buja indulatját és megbántja az Istent, aki mint tiszta lélek és szentség ezen fertelmességeket gyűlöli és tiltja, de ezen tisztátalanságával nem illeti egyenesen a: ő Istenét. A *gyilkos* követi bosszuállását, megfosztja felebarátját életétől, megbántja Istenét, aki egyedül az életnek és halálnak Ura, de gyilkosságával nem emelkedik egyenesen az Isten ellen. A káromkodó pedig egyenesen az ő Istene ellen fegyverkezik fel. Megbántódik alatta való szolgája, ellensége által. Mit csinál? Feltámad Istene ellen, ezt káromolja. Történik rajta szerencsétlenség, kárt vall: mit cselekszik? Felgerjed Istene ellen, ennek szent nevét káromolja. Nem megy kedve szerint a felvett dolga? Akadályt szenved feltett célja? Mit cselekszik? Felfegyverkezik Istene ellen, ennek nagy méltóságát káromolja.

[125]

Igy kell a káromkodótul minden teremtettt állatok, minden boszuságok, minden kedve ellen történt dolgok miatt szenvedni az ég és föld Urának, a véghetetlen méltóságu Istennek.

Avagy nem ugy van-é? Menjünk gyökerére a dolognak! Azon irtóztató „*atták*”, azon „*teremtették*”, azon „*lánczos*” és egyéb ilyenekkel öszveszedett és az Isten ellen kiokádott szavak — hogy így szóljak — mit tesznek? Mit tesznek azon szörnyü káromkodások, amelyeket más ártatlan és istenfélő lelkek, hajok borzadása, vérek meghülése és szivek irtódzása nélkül nem is hallhatnak? Mit tesznek azon pokolbul vett szavak, amelyekkel a Teremtőt — (ah szent Isten, megbocsáss, hogy szentségesszined előtt ezen éktelenségeket szükséges felhoznom.) Mit tesznek — mondám — azon pokolbul vett szavak, amelyekkel a Teremtőt, ebnek, kutyának sőt ördögnek meri az ilyen istentelen káromkodó mondani? Mit mondasz? Mit okádol ki istentelen tüzrevaló nyelv? Tehát azon Isten, akinek előtte rettegnek az angyali seregek: azon Isten, aki semmibül kihozta, valami őkivüle volt és van; azon Isten, akiben élünk, vagyunk, és mozgunk: azon isten teelőtted eb, teelőtted elkárhozott ördög? Ezt teszi, gonosz lélek, ezt teszi a szó, amelyet az ég ellen oly bátran szórsz, amelylyel oly bátran hasogatod a levegőeget, amelylyel oly bátran irtóztatod az ezeket rettegéssel halló istenfélő sziveket. És ezt, oh Egek, ezt egy firgicske, egy tehetetlen ember, egy maholnap a pondrók eledelévé változandó nyelv, egy mulandó pára, az ő Ura, az ő Istene, az ő Teremtője ellen! Ezt egy keresztény, egy az anyaszentegyháznak kebelében született, egy a kereszttség által Krisztus zászlója alá béesküdt, egy mennyországnak örökössé, egy Krisztusnak testével és vérével annyiszor tápláltatott lélek az ő mennyei kegyes irgalmas Atyja ellen, az ő drága és az ő szeretete miatt utolsó csép vérét kiöntő Megváltója ellen! Ezt egy vétkes és elkövetett sok gonoszsága miatt még a bocsánatrul is bizonytalan bünös az elevenek és holtaknak Ura ellen, az ő mindenható, véghetetlen igazságu, mindeneket látó, rettenetes Birája ellen! Mit? Nem félsz oh ember! Oh keresztény ember! oh bünös ember! Nem félsz-é, hogy amely Isten ellen gonosz nyelve-

[126]

det így szegezed, annak mindenható bosszuállása még azon szempillantásban, melyben nyelveden vannak ezen pokolbéli szavak, elszakasztja életednek fonalát és azon elkárhozott lelkeknek társaságába taszét, akiknek nyelvét káromkodással már életedben istentelenül követed?

Ah! Nem az vagyok, aki valakit kárhoztathassak. Én is bűnös, én is vétkes ember vagyok, aki sokkal inkább retteghetek, mint ama nemzetek doktora, netalántán midőn másokat intek, énmagam az Isten megfoghatatlan ítéletje szerint elvessek. Nem kárhoztatok senkit, aki magam nyomorult lelkem részére is, az én Istenemnek irgalmasságát éjjeli és nappali zokogásokkal szükséges, hogy keressem. De mégis, vegyük fel, amint van, a dolgot. Nyiljon fel előttünk azon égő tömlöcznek, pokolnak kapuja: lássuk, miben foglalatoskodnak annyi százezer esztendőktől fogva az ott kinzattatott szerencsétlen lelkek. Mit hallunk azon égő tűzben? Nemde az éktelen káromkodásokat? Nemde átkozzák, igaztalannak, kegyetlennek, tirannusnak kiáltják keserves ordítások között az élő istent? Ez ott az elkárhozott lelkeknek, az ördögöknek foglalatossága: ez ottan a közönséges nyelv! Mit remélhetek tehát azon emberről, akinek szájából már e földön ugyanazon nyelvet kell hallanom, amelyet tudok pokolban lenni? Nem viseli-é az ilyen káromkodó már is boldogtalan jelét kárhoztatjának? Nem kezdi-é már itt is azt, amit üznek szüntelen az örökre elvettetett átkozott lelkek? Sőt — nem tudom, mi gerjed szivemben — sőt néminémüképpen istentelenebbnek látszik ezen káromkodás az élő ember szájában, mintsem az elkárhozott lelkekben! Káromolják tudniillik azok az Istent, de erre viszi őket a kinoknak, melyeket szenvednek, rettenetes volta; káromolják, mert az ő haragjátul felgyújtott pokolbéli tüzet, az ő végzetetlen igazságának örökre büntető keserves ostorát, szüntelen való kétségbeeséssel érzik. De az élő ember még nem esett így az élő Istennek kezébe; nem ég még az örök tűzben; nem gerjesztetik az emésztő kénkö által ezen éktelen szavakra, hanem káromolja Istenét szántszándékkal, és káromolja annyiszor! Káromolja semmi ok nélkül, sőt káromolja annyi isteni jótéteményeknek vétele,

[127]

annyi isteni szeretetnek tapasztalása után! Oh megfoghatatlan istentelenség!

I. Mi haszna mondod ezekre nékem káromkodó ember, hogy te azon káromkodó szökat *nem ugy érted* és azokkal az Istent bécsstelenéteni nem akard? Nem ugy érted. Ugy de a szó, amelyet mondasz, azt teszi. A szó, amelyet mondasz, egyenes értelme szerint az Istent becstelenéti. A szó, amelyet mondasz, felebarátodat botránkoztatja. Megelégednél-é véle, ha a te szolgád szemtül-szembe tolvajnak, tisztátalannak kiáltana s avval mentené magát, hogy nem ugy értette? Hát a te nem ugy értésed miatt, ki ád számot azért, hogy akik eztet hallják, botránkoznak benned?

II. Mi haszna mondod másodszer: Csak szokásbul ejted. Mit? Tehát a szokás kisebbéti a bünt? Nem tagadom, hogy az olyannál, aki ezen gonosz szokást megjobbétani igazán igyekszik, és mégis hirtelenségbul, jól észre nem vétel miatt valami káromkodásra fakad, ezen mentségnek van helye. De aki ezen gonosz szokásnak kiirtására nem igyekezik, annál a szokás a bünt nem kisebbíti, hanem nagyobbítja. Mert mennél gonoszabb ezen szokás, annál nagyobb a kötelessége annak kiirtására. Amelyre ha nem igyekezik, a káromkodás, amely talán az észre nem vétel miatt magában vétkül nem tulajdonittatna, ezen szokás miatt, amely annak oka, vétkül tulajdonittatik.

III. Mi haszna mondod harmadszer, hogy hivatalod, alattad valóknak engedetlensége kényszerit erre? Nincs semmi foganatja szavadnak, nincs semmi mozdulás, ha csak káromkodással nem egyvelited. Mit? Nem felelhetsz tehát igazán meg hivatalodnak, hacsak nem káromkodol? Ah, veszzen a hivatal, amely miatt a léleknek veszni kellene! Mit használ az embernek, ha retteg is előtte az egész világ, ha legjobb hivatalviselőnek tartatik is? Mit használ, ha emellett lelkének kárát vallja? Nem tudod-é, hogy Krisztus parancsolatjába el kell válnod oly szükséges dologtul is, mint a kéz, mint a szem, mint a láb, ha egyszer ezek miatt botránkozol, azaz: vétekre vitetek (Si oculus etc. Math. 5. 29. 30.)

Veszzen tehát — kettőztetem ismét — veszzen a hivatal, amely miatt a léleknek veszni kellene! De kivel hitethe-

[128]

ted eztet el, szerencsétlen ember, hogy hivatalod, hogy kötelességed teljesítése káromkodás nélkül fennt nem állhat? Nincs tehát más szó, amelylyel az alattad valókat engedelmességre hozd, hanem csak a káromkodás? Nincs tehát más szó, amelylyel haragodat kijelentsed, hanem csak a káromkodás? Ha nem lehetne a hivatalt teljesíteni káromkodás nélkül, így minden hozzád hasonló tisztviselőnek, közkötelességet viselőnek káromkodónak kell lenni? És végsőképpen a káromkodás az Isten haragitása, akitül vannak a hivatalok, a tisztségek az elüljáróságok!

Vigyázz, vigyázz, oh ember, és jól fontold meg, ha mindezek a mentségek az Isten ítélő széke előtt ki fognak-é menteni káromkodásodnak gonoszságátul?

Epilogus.

Ne keressünk, Keresztény Hallgatóim, ne keressünk mentségeket, melyekkel ezen iszonyu véteknek gonoszságát kisebbítjük, hanem inkább mindnyájan egy szívvel egy lélekkel minden tehetségiünket fordítsuk ennek kiirtására! Kérlek Krisztus szent vérére, oh lelkiatyák, gyóntatok, hogy a gyóntató-székekben foganatos eszközöket nyujtsatok az ezen véteknek kötelei alatt fogva lévő lelkeknek! Kérlek Isten igéjét hirdető lelkipásztorok, hogy ezen gonoszságnak éktelenségét gyakorta, igaz buzgósággal terjeszszétek hallgatóitok eleibe. Kérlek világi előljárók, ezen gonoszságnak meggátolását, mint hivatalotoknak egy fő részét tartsátok! Azért közölte veletek az Isten uralkodó hatalmát, hogy az Ő szent nevét őrizzétek és ne szenvedjétek annak becstelen káromlását! Kérlek atyák és anyák, hogy ne jöjjön fel nap reátok, amelyben magzatitok, cseléditek, jobbágyitok, a ti szájatokból káromkodást hallván, ezt tőletek tanulják, utánatok mondják. Kérlek ismét titeket atyák, anyák, házigazdák, gazdaszszonyok, ne szenvedjétek gyermeketekben, cselédetekben, alattatok valótokban ezen éktelen becstelenségét az Istennek! Végre kérlek titeket is káromkodó emberek, könyörüljétek magatokon és halhatatlan lelketekben! Elég legyen immár a becstelenség, melyet az ég és a föld előtt eddig elkövettetek! Mi pedig Keresztény Hallgatóim, ha hatalmunkban nincs, hogy szájakat az ilyen ká-

[129]

romkodóknak pofon verjük, legalább keresztényi buzgósággal intsük őket, kérjük az Istenre, hogy szűnjenek meg üldözni a szent Istent. Ha ezt sem cselekedhetjük, legalább midőn az ilyen éktelen szavakat halljuk, fohászkodjunk szivünkben az Istenhez, és kérjük a Krisztus kegyetlen ostoroztatása érdemeiért, hogy ne engedje az Ő szent fiát ezen gonosz és pokolbéli nyelvek által újra ostoroztatni. Ne engedje szent nevét így káromoltatni, ne engedjen annyi lelkeket botránkoztatni. Amen.

Nagybójt negyedik vasárnapján.

In ParochiaVaradiensi 1784. Concio Quadr. IV.

Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus et veste purpurea circumdederunt eum. Et veniebant ad eum, et dicebant: Ave Rex Judaeorum, et dabant ei alapas. Joan 19. 2. 3.

És a vitézek koronát fonván tövisekbül, az ő fejére tevék, és veres bársony ruhát adának reája. És hozzája mennek vala és mondának vala: Üdvözlégy zsidók királya, és arczul csapdosák vala őtet.

Exordium

Nemcsak a zsidóknak, hanem az egész emberi nemzetnek is királya az, akivel a kegyetlen zsidók így bántak. Ezen isteni ember, akinek szentséges fejét a tövisbül font koronával általverték, akit a veres bársonyban öltöztetvén, mint tettetett királyt kicsufoltak, akit ily bectelenül arczul csapdosak, mindnyájunknak igaz üdvöztőnk, fejünk és királyunk. Lehetséges dolog-é, hogy midőn ezen nagy és szent fejünk tövissel koronáztatik, mi rózsákkal koronázzuk magunkat? Lehetséges dolog-é, hogy midőn ezen fejünk ily keservesen sanyargattatik, mi a gyönyörüséget keressük? Lehetséges dolog-é, hogy midőn ezen királyunk ily gyalázatosan kicsufoltatik, mi a felmagasztalásba, a dücsőségekbe szegezzük szivünket? Egy szóval lehetséges dolog-é, hogy a tövises fő alatt, puhán, kényenkedven élő tagok legyünk? Mit kérdem, hogy sokak-

[131]

ban éppen úgy vagyon? Maga bizonyítja az Istennek fia: *Széles* — ugymond szent Máténál — *széles a kapu és tágas az ut, mely a veszedelemre viszen, és sokan vannak, kik azon bémenni. Mely szoros a kapu és keskeny az ut, mely az életre viszen, és kevesen vannak, kik azt feltalálják!*

Édes Jézusom, ha ma ezen ide öszvegyült néped közül csak egyet is arra vihethék, hogy ezen tágas utat, mely a veszedelemre viszen, elhagyja, és üdvösségét a keskeny uton keresse, mely szerencsés volnék! Azonban, amit én legalább egyrül óhajtok, Te mindnyájunknak parancsolod azon szavaiddal, melyeket szent Máténál az említett szavak eleibe teszel: „Intrate per angustam portam!” A szoros kapun menjetek bé!

Mi az oka, hogy ezt nem követjük? Mi az oka, hogy amely országba és ugyan tulajdon országába királyunk ily fájdalmas, keserves uton ment bé, mi könnyű és csak kedvünk szerént való, puha, gyönyörűsége uton kívánunk jutni? Egyszóval mi az oka, hogy a tövissel koronázott fő alatt kényes, és üdvösségünk dolgában minden terhtől, nehézségtől irtódzó tagok vagyunk? Az: hogy a keskeny utot, mely az életre visz, sokkal nehezebbnek ítéljük lenni, mintsem magában van; a széles utot pedig, mely a veszedelemre viszen, sokkal könnyebbnek tartjuk lenni, mintsem magában van.

Propositio

Két hibás ítélet, amelyet mai beszédem értelmekben elfordítani, és üdvösségtök igaz keresését gátló fő akadálytul megmenteni kíván.

Partitio

Evégre éppen ellenkező tanétást hozok fel és azt mondom először: A széles ut, melyen sokan járnak, nem oly örvendetes és gyönyörűsége, amint külsőképpen látszik, — *ez első*; a keskeny ut, amelyen kevesen járnak, nem oly nehéz és keserves, amint külsőképpen látszik, — *ez második része* beszédemnek. Mind a kettőnek a volna a haszna, ha a tövissel koronázott fő alatt nem a rózsás, nem a gyönyörűsége, hanem a szoros, és az evangélium szerint való életet követő tagok lennénk. Kérek csendes és figyelmetes hallgatást!

Confirmatio primae partis

A széles uton két rendbéli keresztények járnak. Egyik rendet teszik a lágymeleg keresztények, azaz: se nem buzgó, se nem hideg keresztények; másikat teszik a hideg keresztények. Az elsők azok, akik ugyan halálosan vétkezni nem akarnak, de a bocsánandó bűnnel nem sokat gondolnak; akik azt ugyan, amire szoros kötelesség alatt tartoznak, elmulatni nem akarják, de ellenben avval, amire kötelességek nincsen, az Istennek kedvét, szeretetét nem keresik; akik az imádságokat megteszik, a templomba, a szentségekhez eljárnak ugyan, de csak inkább szokásbul, mint igaz ájtatosságbul; akik az igaz erkölcsöknek megszerzésére, indulatjaiknak meggyőzésére vagy igen keveset, vagy csak immel-ámmal igyekeznek; akik minden testi sanyargattatástul félnek, sőt a testnek kedveznek mindenben, amit tiltva nem látnak lenni; akik minden világi vigasságban, multságban, örömben, gyönyörűségben, hacsak egyenes véteknek nem tetszenek lenni, szorgalmatosan részt vesznek, és a penitencziatartó szorosabb életet csak a klastromokba idézik; egyszóval amint az ascéták mondják: *sub spinoso capite membra . . . delicata*, a tövises fő alatt ké-nyen-kedven élő tagok. Ha így élünk, a széles uton járunk, mert vagy ha talán még — amit igen nehéz elhiteni magammal — ha talán még ártatlanok vagyunk, bizonyosan nemsokára elesünk és a valóságos bűnösöknek számát szaporítani fogjuk. Mit is remélhetünk egyebet az ilyen életben? A bocsánandó bűnöknek szaporításából, megvetéséből erőtlenedik naponkint a lélek. Az Isten is úgy kezd velünk bánni, mint mi Ővele; azaz ad ugyan elégséges kegyelmeket, amelyekkel a vétkeket elkerülhetnénk, de megvonja azon hathatós kegyelmeket, amelyekkel látja, hogy aztat igazán elkerülnénk! Nevekednek naponként szivünkben a rosszra vivő indulatok, nagyobbodnak a késértetek, hül jobban-jobban az isteni szeretet, a vétektől való irtódzás, nem adnak erőt a szentségek, amelyeket csak szokásbul veszünk fel, az imádságok, amelyeket immel-ámmal végzünk el, a jóságos cselekedetek, amelyeket jobban-jobban hagyunk. Már ha ilyen gyenge erőtlenedett lélek egy nagyobb veszedelmes alkalmatosságba keveredik; ha megengedi az Isten, hogy egy hathatósabb ké-

[133]

sértettel ostromoltassék; ha mások késztetése, példása éj magában eleven indulatja a rosszra hatalmasabban kezdi vonni: legyetek bírák, mi lesz a következés? Tudniillik elesünk, halálosan vétekezünk, az ártatlanokbul bünösökké válunk; azért mondám, hogy ha így élünk, a széles uton járunk.

De lássuk, mert ez énnékem itt a czélom, lássuk, ha oly kellemetes élet-é magában az ilyen élet, amint külsőképpen tetszik? Az ilyen életü emberben elevenek az indulatok, és mivel ezeket zabolázni nem igyekszik, valamint a szelek a tengeri habot, úgy hányják, forgatják, zavarják minden órában az ő szívet: most a rendetlen szeretet, most a gyűlölség, most az emberi félelem, most a vakmerőség, most a szomorúság, most a hiába való öröm, most a kevély, most az irigy indulat, és így tovább ostromolják őtet. Nincs nála állandóság, nincs békesség. Talán magunk is tapasztaltuk ezt magunkban. Ez-é a kellemetes élet? Az ilyen életü ember bátran ereszkedik a vétekre való alkalmatosságokba, hacsak halálos, világos vétket nem lát; innét gyakorta hátra marad szívében, és ezt zürzavarba keveri a kétségeskedés, ha vajjon ezen beszédben, ezen cselekedetben, ezen alkalmatosságban nem ment-é tovább a bocsánandó bünnél? Ez-é ismét a kellemetes élet? Az ilyen életü ember az Istenben és az isteni dolgokban igaz vigasztalást és örömet nem talál, mert nem úgy bánik ezekkel, amint kellene. Mivel pedig sokáig vigasztalás nélkül lenni igen nehéz, amit nem talál az Istenben, keresi a világban. Innét következik, hogy magát a világnak tetszéséhez alkalmaztassa. Oh mennyi nyughatatlanságnak árja ez! Emiatt mennyi erővel cselekszi azt, amit az Istenért nem cselekedett! Titkolja mások ellen való indulatját, sőt szeretetet mutat, ahol gyűlölség fekszik a szívében. Nem él maga, hanem mások tetszése szerént! És mi a következés? Mivel mindezen külsőségek az emberi szívet, mely az Isten birtokára alkottatott, meg nem elégithetik, nem találja fel mindezekben, amit keres, sőt az Istennek rendelésébül éppen ott éri a legtöbb lelki zürzavar, nyughatatlanság, szomorúság, keserűség, ahol leginkább kereste szívének nyugodalmát, örömét. Így sem az Istenben, sem az világban igaz örömét el

[134]

nem éri. Ez-é immár az örvendetes és gyönyörűséges élet?

Menjünk tovább és lássuk az rendbélieket, akik a széles uton járnak, azaz: a bünösöket. A földhöz ragadott és azon barmokhoz hasonló emberek, melyek szemeket az égre nem emelik, hanem csak a föld felé szegeznek, ezek — mondám — mivel az igaz lelki gyönyörűséget nem ismerik, nem tapasztalják, azt itélik, hogy nem lehet örvendetesebb, mintsem a véteknek útja, amelyben a feslett indulatok szabadosan eresztetnek; amit kedvünk, kívánságunk hoz magával, minden tartózkodás nélkül elkövetetik; az Istennek, az anyaszentegyháznak törvénye, mint valami elviselhetetlen terh elrugattatik; mennyország, pokol, az örökkévalóság emberi találmánynak tartatik; ami a szemnek, fülnek, szivnek és egyéb érzékenységeinknek tetszik, szabadosan megengedtetik; egy szóval szabad, gyönyörűséges és feslett élet viseltetik; a Krisztus keresztségének viselése pedig, az indulatoknak zabolázása, az evangéliumi szoros élet a klostromba küldtetetik. De lássuk ha mind méz-é ez, mind arany-é? Nem szólok semmit a bűnnek mivoltáruul, fertelmességéruul és örök büntetéséruul. Azaz annak megmutatására, hogy nem oly örvendetes ut a vétek útja, mintsem látszik, elől nem hozom ma, hogy a bűn a lelket az Isten szent malasztjátul, mely annak igaz élete, megfosztja; ezt az Istennek barátjából, fiából ellenséggé, mennyországnak örökössébül pokolnak rabjává, az ördögnek társává változtatja. Mely siralmas következesek, amelyeknek csupán csak ilyen emlétése is, önkint meggyőzheti szivünket, mely keserü légyen a gyökér, mely ily gyümölcsöket hoz; mely keserves légyen a vétekben tetsző öröm, amely ily siralmas, és vérbeli könyhullatásokkal is, soha elegendőképpen meg nem sirathatandó boldogtalanságra veti a halhatatlan lelket. De én — mondám — ma errül hallgatok és csak azt hozom elől, mint keseréttetik meg ezen széles ut a lélekisméretnek az elkövetett bűn miatt való marczangolásai által. Vessük szemünket a koronás prófétára, az Isten szive szerént való férfira! Hosszas ártatlan és az Istennek tetsző élete után egy halálos bűnbe esik, házasságtörésbe esik, és már egy Uriás-

[135]

tul fél. Aki annak előtte bátor szívvvel állott a Góliát előtt; aki az oroslányokat megölte; aki a medvéket kétfelé szakasztotta: az első vétke után annyira jut, hogy Betszabiának férjéül, egy gyarló tulajdon katonájául, jobbágy'ul, Uriástól fél. Mit? felkiált aranyaszájú szent János: *Nonne tu imperator es?* Nemde te uralkodó vagy? Nemde parancsolatodra kész a te hadi sereged? Miért nem élsz kardoddal, lándzsáiddal? *Nonne gladii potestatem habes!* Nemde Uriásnak élete kezében van? Mit félsz tehát, ha mindjárt őellene elkövetett igaztalanságod tudtára esik is? Ezek tudniillik a vétek által felháborodott lélekisméretnek emésztő habjai. *Videte fratres* — folytatja az említett szentatya — Lássátok atyámfiain, mely nagy rossz legyen vétek alá vettetni: a király a katonájául és a maga jobbágyául fél. Másképp mi szükség, hogy a külső példákat emlétem? Mi szükség, hogy Ádámnak, Káinnak, Lameknek a vétek után való rettegéseket, Achábnak elájulásait, Balthazárnak térde összevevettetését és belső részeinek egymástul elválását előlhozzam? Talán magunk is érzettük ezen keserves szélvész, ezen félelmeket, ezen minden földi kinnál kegyetlenebb kint. Talán se békességes napunk nem volt, sem éjszakánk rettegés nélkül el nem mult, minekutánna először halálosan vétkeztünk? Talán magunk is tapasztaltuk, mely keserves epévé változtatta csak egy halálos bűn is minden vigasságunkat, gyönyörüségünket? Talán minden külső örömünket megkeserítette óránként ezen gondolat: Vétkeztem! Gyülöl engem az Isten! Az ő haragjának szerencsétlen célja vagyok! Ha ez így van, nem bizonyos-é, hogy a széles ut, a véteknek útja, nem oly örvedetes, mint ezt a mi ellenségünk, minekelőtte arra vonjon, előttünk rajzolja?

De hallom egyvalamely bűnösnek szavát. Én ugymond — vétkeztem és nem egyszer vétkeztem, de ezen lélekisméretnek nyughatatlanságául semmit sem tudok. Vétkem után szintoly csendes szívvvel nyugszom, tápláltatom, társalkodom, hivatalomat követem, mulatozok, valamint a vétek előtt. Megbocsáss, bűnös ember, én ugyan nem hiszem beszédedet, mert *quis restitit ei, et pacem habuit?* — (Job 9. 4.) kérdi szent Job. Ki állott ellene, azaz: az Isten ellen, és bé-

[136]

kessége volt? Azért mondom, hogy én ugyan nem hiszem beszédedet, de mégis legyen úgy, hogy igazán vétked után is ezen lélekismeretnek kínzó furdalását nem érzed. Mit itélsz, ezen szerencsétlen békesség meddig fog tartani? Bizonyosan igen kevés ideig. Addig talán, amíg ifuságod hervadni nem kezd, és annak gyönyörködtető napjait a közelgető halálnak emlékezete el nem osztja. Várj csak egy kevéssé, nagyobb lépésekkel közelgessen csak a halál, ejtsen csak egy veszedelmes betegség az ágyba, halljad csak egyszer az orvostul, a lelkiatyádtul, hogy életedhez reménység nincs, hanem a boldog kimulásrul, lelkednek készítéséről, az utolsó szentségeknek felvételéről gondolkozz: oh, mint felébred az eddig szerencsétlenül nyugvó lélekismeret! Hidd el, oh bűnös ember, hogy mentül hosszabb, mentül mélyebb volt most a nyugalom, annál keservesebb lesz akkor azon lélekismeretnek marczangolása! Jusson eszedbe ama Antiochus, akiről emlékszik a Machabeusok könyve! Ez hatalmas hadi sereggel Jeruzsálembe beütvén, megfosztotta az Isten templomát; az aranyat, ezüstöt abbul magáévá tette és a lakosoknak sok vérét kiontván, vagyonukat elragadván, mivel a város falait el nem vihette, tüzzel ostromolta, a hátralévő népet az Isten tiszteletétül elvonta, a szent áldozatokat megfertőztette, a környülméletétést megtiltotta, az oltárnak helyén bálványt emelt, amelyeknek a magzatokat, a szüzeket feláldoztatni parancsolta. És mégis olvassuk az írásban, hogy ezen éktelen gonoszságok hét egész esztendeig semmi nyughatatlanságot nem tettek lelke ismeretében. Mindenkor vigan, dücsőségesen élt. De meddig tartott ezen békesség? Hallom utolsó óráján keserves jajgatásai: „*Nunc reminiscor malorum, quae feci in Jerusalem.*” Nem forog immár szeme előtt győzedelmes élete, hogy az övé Babilon, azon dicsőséges város; övé Antiochia, övék a sok kincsek, hatalma alá vettetett nemzetségek. Nem ezek forganak előtte: „*Reminiscor malorum.*” Most, most emlékezem immár azon gonoszságokrul, melyeket Jeruzsálemben tettem. „*Recessit somnus ab oculis meis.*” Eltávozott az álom szemeimből. Tulajdon szavai ezek a Machabeusok könyvében: *Eltávozott az álom a szemeimtiül, és leestem, és megesett a*

[137]

szivem a szorgalmatosság miatt, és mondék szivemben: Mely nagy nyomoruságra és minemü habjaiba jutottam a bánatnak, melyben most vagyok, aki vig és jókedvü valék az én hatalmasságomban; most pedig megemlékezem a gonoszságokrul, melyeket cselekedtem Jeruzsálemben. Ha így gyötörte ezen vak és pogány, és az ő gonoszságában elmerült Antiochust halála óráján a lélek, mint fog gyötreni minket keresztényeket, minket katolikusokat, ha most, ámbár a lelkiünk a vétek alatt van is, hallgat még is, és nem vádolja azt a lélekisméret! De én ezt tovább nem vitatom. Kiki maga lelkét tudja.

Epilogus

Ezen igazságokbul tegyük már következést és lássuk, mi hasznot kellene vennetek ez órában való békességes türeستekbül. Én az én lelkemmel szólok, szóljon kiki a magáéval! A gyönyörűség, mely a széles és sokak által járatott uton látszik, csak tetszető, ideig tartó, és addig is sok keserőségekkel egyvelges, vége pedig annak az örök kárhozat. Mi hasznom benne, ha egy keveset örvendek itt ezen a széles uton, végre pedig emiatt örökre sinlődöm?

Elmulik a gyönyörűség, a dücsőség, és én is vélek kimulok innét! Te én istenem, aki engem semmiből kihoztál, életem napjainak határt tettél, amelyet által nem hágok. Talán annyi üdőt, amennyit éltem, már nem élek, és ha élek, szinte úgy elfoly ez is, mint az eddig való üdöm, mely most csak úgy látszik, mint egy óra! Talán kevesek immár a hátralévő napjaim, és talán ezen esztendő életemnek utolsó esztendeje. Mit kapdosok tehát ezen mulandó árnyékon? Mit kívánok az idegen földön? A moslyékot, aki az atyám házában angyalok kenyerével búvelkedhetem? Mit kívánok a felháborodott lélekisméretnek habjai által hanyattatni, aki az én Atyám kebelében csendes lélekismérettel nyughatom? Mit habozok a két ut között? Te tövissel koronáztatott Jézusom, Te vagy az én fejem, Te vagy az én királyom. Távul légyen, hogy a tövises fő alatt gyenge, kényes tag legyek. Koronázza a világ rózsákkal az ő fiait, Te engemet tégy részessé a Te tövisedben! Ez az ut, melyen járunk; ez az ut, amelyet a Te szent kegyelmeddel, legalább ezután, hátra lévő rövid napjaink alatt járn kivánunk. Amen.

Nagybőjt ötödik vasárnapján.

In Parochia Varadiensi 1784. Conc. Quadragesimalis V.

„Tunc ergo tradidit eis illum, ut crucifigeretur.”

Joan. 19. 16. Akkor azért kezekbe adá őtet, hogy megfeszítették.

Exordium

Oly szörnyű, oly éktelen, oly hallatlan ostorozással, amely az egész testét egy sebbé tette az édes Jézusnak, megelégedhetett volna a fene zsidóság. De úgy látszik, mintha ugyanazon drága vér, amely az ártatlannak öszveszaggattatott testébül istentelen szemek előtt sűrűn foly, az igaznak elvesztésére való igyekezeteket még hathatósabban felgerjesztené, innét származnak azon bosszuálló és vért szomjuhozó szavak : „*Tolle, tolle, crucifige eum.*” (Joan. 19. 15.) Vidd el, vidd el, feszítsd meg őtet. Pilátus, akinek ítélete alá vettetett vala Jézus, meg kell vallani, hogy nem keveset igyekezett az ő megszabadítására. Mert megvallotta az egész nép előtt, hogy ő semmi okot benne nem talál a halálra. Nyilván eszekbe hozta a zsidóknak, hogy ez az ő királyok, s kérdezte, ha ezt feszítse-é meg? Mivel szokásban volt, hogy az ünnepekre egyet a rabok közül elbocsásson, ezen uton is kívánta őtet megszabadítani; sőt azon ostorozást is azért engedte, hogy ezáltal kielégétené kívánságokat és a haláltul megmentené Jézust. Végre látván, hogy meg nem szünik a zsidóság, megmosá kezeit a nép előtt, mondván: „Ártatlan vagyok én ezen igaznak véréből;

[139]

ti lássátok!” De végre csakugyan, minekutánna a zsidóknak azon szavait hallotta: „Si hunc dimittis” (Joan. 19. 12.) „*Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja* — minekutánna mondám ezeket hallotta, az ítélszékbe üle és egy-két mentés után csakugyan: „*Tradidit eis illum, ut crucifigeretur*”, kezekbe adá őtet, hogy megfeszítették. Így áldoztatik fel az ártatlanság az emberi tekintetnek, így kell az Isten fiának az emberek szeretete, félelme, tekéntete miatt megfeszítettetni.

Oh, sok lelkeket mai napig haszontalan emésztő, és végső veszedelemre vivő bálvány, emberi tekéntet! Hány igaz követője volna, hány igaz imádója volna Krisztusnak, ha térdet ezen bálványnak nem hajtana nagy része a világnak! Ez, ami előtt erejeket elvesztik oly sokszor annyi erős oszlopok! Ez, ami annyi sziveken uralkodik, és az istennek uralkodása alól kivonni azokat igyekeznek. Világosságra hozom ezeket ez órában, ha békességesen szenveditek, amelyben az a feltett czélom, hogy az emberi tekéntetnek két főtulajdonságát élőtökbe terjeszsem.

Propositio et partitio

Egyik az ő haszontalansága, másik az ő gonoszsága. Az első az okos értelem ellen, a másik hitünk ellen van. Ugyan azért ennek megvetésére először ugyan az józan értelemből, azután hitünkből vett okokkal foglak ösztönözni. Azt mondom tudniillik: Az emberi tekéntetnek szolgálni haszontalan dolog, *ez első*; az emberi tekéntetnek szolgálni kárhuzatos dolog, *ez második* része beszédemnek. Mennél szükségesebb oktatás a mostani világban ez, annál inkább kérek csendes és figyelmetes hallgatást.

Confirmatio primae partis

Az emberi tekéntet által, amelyről itt szólok, értem azon rendetlen szeretetet és azon rendetlen félelmet, melyekkel ugy viseltetünk az emberekhez, hogy azoknak szeretete miatt, vagy azoknak félelme miatt a jóhoz vagy fogni nem merünk, vagy ha hozzá fogunk is a jó, igaz élethez, amiatt attul elállunk, avagy pedig valami rosszat elkövetünk. Ezen emberi tekéntetről azt mondom először, hogy haszontalan. Azaz: valaki annyira keresi az emberek szeretetét, annyira függ azoknak itéletétül, annyira fél azoktól, hogy azok miatt vagy a

[140]

jót elhagyja, vagy valami rosszat cselekszik, minden haszon nélkül fáradozik. Miért? Mert azt soha el nem éri, amiért fáradozik, azaz hogy minden ember helybehagyja életét, cselekedetét; másodsor, mert amennyire ezt el lehet érni, sokkal jobban eléri a világ előtt is az istenes élet által, mint a szabad és világnak tetsző élet által.

Ezennel világosságra hozom eztet. Válaszszatok magatoknak, Kedves Hallgatóim, akárminémű életü rendet. Tegyétek magatokat a gazdagok, vagy a szegények közé; a gyönyörúségek között, vagy a sanyaruságok között élők közé; válaszszatok magatoknak az udvarokat, vagy a magános csendes életet; éljete bár mint e világnak bölcsei, vagy mint ama szabad szívűek és semmi hitűek; tegyetekek előttetekbe akár olyat, aki istenesen él, vagy aki csak a világnak tetszése és maga kedve szerint él: vélitek, hogy annyira vihetitek a dolgot, hogy ezen akármely rendű életben, a ti életeteknek módját minden emberek helybenhagyják? Vélitek-é, hogy ilyen életben is, amelyben mindent a világ tetszése, regulája szerint cselekszünk és semmiben ellene járnunk nem merünk, vélitek-é, hogy ebben elérjük azt, hogy a világ, hogy minden renden lévők kedvét bétölthessük? Soha sem! Itten egy becsületes embernek, egy igaz szívű barátoknak, jóakarónak, egy igaz hadi vitéznek, egy született udvari embernek, egy okos nagy szívű, nagy tekintetű, minden szeretetre, minden tiszteletre méltó személynek fognak mondani. Amott kevélyeknek, magunkat keresőknek, gyarló, sok fogyatkozás alá vettetteknek fognak tartani. Ez szemünkbe az édig magasztal, hátunk után kicsufol. Ez arany koronákat tenne fejünkre, amaz ellenünk áskálódik. Ez előtt ártatlanok, amazok előtt képmutató farkasok vagyunk. Ne menjünk tovább édes Üdvözítőnknel! Ezen minden szentségnek kutfeje most felmagasztaltatott, ugyhogy szemébe mondotta az evangéliumban leírt asszony: „Boldog a méh, amely Tégedet hordozott, és az emlők, amelyeket szoptál.” Most megvettetett, és szemébe mondották a farizeusok: „Nemde jól mondjuk mi, hogy szamaritánus vagy és ördögöd van?” Most prófétának vallják, királynak tenni akarják, most mint a népnek csábétóját, mint istentelen ká-

[141]

romlót vádolják. Ha így volt a Mesterünknek, Urunknak, Fejünknek dolga, kétségkívül így lesz a tanítványnak, a szolgának, a tagnak is dolga. Mi haszna emésztjük tehát magunkat? Mi haszna azon fáradozásunknak, emésztésünknek, vigyázásunknak, melylyel a világnak szeretetét, helybehagyó ítéletét keressük, vagy ő megvetésétől félünk, midőn mindezekkel is, amit keresünk, soha el nem érjük; amitől félünk, soha el nem kerüljük? Sőt amit második okul adtam, sőt ha van ut, amelyen az embereknek eleget tehetünk, ez az igaz és istenes élet, nem pedig a feslett, a világ tetszése szerint rendelt élet. Csudálatosnak tetszik mondásom, de kifejtem, csak halljátok! Valóban, Keresztény Hallgatóim, maga a világ is, ámbár a Krisztusnak ellensége, maga a világ is, amely a jót rossznak, a rosszat jónak nevezi, maga a világ is tiszteli az igaz erkölcsöket, megismeri a jóknak boldogságát, keresi gyakran az erkölcsnél a vigasztalást, sőt nyilvánvaló tiszteletet ad az istenes életnek. Maga a szabad életű és feslett erkölcsü bűnös is tapasztal némelykor az értelmében oly világoskodásokat, amelyek az erkölcsnek helybehagyására készítetik, és tiszteli emiatt gyakorta azt, amit feslett élete miatt nem követ, nem szeret. Van, nem tudom minémü jel, nem tudom minémü tulajdonság az igazakban, a szent életűekben, amely első tekintetre is mintegy vonzza szívünket az ő tiszteletekre. Van nem tudom minémü ereje a religiónak, amely az ő buzgó követőjét, még az ellenségei előtt is, gyakran titkos, de igaz tiszteletben tartja. Sőt a világhoz ragaszkodó és indulatjai alatt vettetett szív, mentül szerencsétlenebb rabnak látja lenni magát, annál boldogabbnak itéli magában lenni az Istennek bátran szolgáló szívet. Mentül jobban érzi a világi gyönyörőségekkel szabad, és mások tetszésére alkalmaztatott étellel együtt járó nyughatatlanságát, terhét, semmisségét, annál jobban látja, hogy nincs semmi erősebb a világnak ítéletét, szeretetét, félelmét megvető szívnél. Egyszóval ugyanabbul tanulja nagyra vinni az istenes életet, amiben érzi annak őelőtte nehézségét. Így tündöklik az igaz erkölcs, a feslett életűeknek is ítéletek által.

Többet mondok. Menjünk a tapasztalásra! Ugyanazon

[142]

világnak tetszését imádó emberek is, midőn a keserűség elfogja szíveket; midőn a szerencsétlen sorsuk súlyát mélyebben érzik; midőn a feslett életnek terhe keményebben nyomja ellankadt erejüket: hol keresik vigasztalásokat, segedelmeket, könnyebbségeket? Nemde azoknál, akiket tudnak istenesen, szentül élni? Nem tapasztalják-é akkor, hogy csak az Istennel igazán öszvekapcsolt ember az, aki igaz és tökéletes jóakaró? Nemde ezeknek kebelébe terjesztik a világ által rajtok esett keserűségeket? Nemde ezeknek tanácsa, segedelme által szakasztják a szerencsétlen köteleket, melyekkel a mulandó gyönyörűség, az emberi szeretet és félelem a világnak útjához kapcsolta vala szerencsétlen lelkeket?

Ellenben hányszor megesik, hogy éppen azáltal, ami által az embereknek tetszeni, a világnak kedvét fenntartani kívánjuk, avval elvesztjük és megvetést nyerünk?

Te a te szabad és mindeneken keresztül menő nyelveddel a nagy szívü, a bátor, az eleven elméjűek nevét keresed. És a világ felfuvalkodott, magad felől sokat tartónak itél. Ime azáltal veszted el tiszteletedet, amely által keresed.

Te ez, vagy amaz ellen, hogy a harmadiknak kedvébe essél, hordod a szót, nevét kisebbited, ellene áskálódol, és azon harmadiknak szeretetét keresed, e pedig ugyanabbul tanul maga részére is tőled félni, hogy netalántán vele is ugy bánj, mint amavval. Ime azáltal veszted el a becsületedet, amely által kerested.

Te talán ennek, vagy amannak kedvéért a te keresztényi kötelességedet elmulasztod, az pedig ugyanabbul kihozza, hogyha az Istenhez, a religióhoz ily hitetlen vagy: a világhoz, az emberhez is ilyen leszel. Ime, elveszted ismét becsületedet éppen avval, amivel aztat kerested.

Nem igaz-é, amit mondtam, hogy az emberi tekintet szolgálja hiába fáradozik. Hiába mind azért, mert soha azt el nem éri, hogy mindeneknek eleget tegyen; mind pedig azért, mert ha valami módon eleget lehet tenni, erre az istenes élet az ut, nem pedig a világnak tetszése szerént alkalmaztatott élet.

De ez mind csak természet szerént való ok.

Confirmatio secundae partis

Menjünk beszédemnek második részére és lássuk hitünk szerint nem azt, mely haszontalan, hanem azt, *mely kárhozatos* legyen az ilyen emberi tekintet. Kárhozatos, mert az Istent elébb az emberhez hasonlítván, azután eleibe tévén, sok jótul elvonja, sok rosszra reábirja a lelket. Ime rövid szókkal egész gonoszsága ezen bálványnak. Nem ugy van-é? Nem bánysz-é így Isteneddél, te a világnak, az embernek tetszése szerint élő ember? Nem habozol-é ezer meg ezer alkalmatosságokban, kinek maradj inkább hive: egy embernek-é, vagy az Istennek? kinek töltsed kedvét, egy embernek-é, vagy az Istennek? — kinek hágiad által akarattját, egy embernek-é, vagy az Istennek? Habozol elébb, de végre csakugyan, midőn az üdvösséges jót az embernek, a világnak félelméért elhagyod; midőn a vétket ugyanezekért elköveted: megbántod az Isten szeretetét, hogy a világot, az embereket fentartsad. Nem gondolsz az Isten megvetésével, hogy a világtul, az emberektől meg ne vettessél. És így nem szóval, hanem cselekedettel, az embert isteneddé, Béliált Krisztusoddá teszed. Ama Heródes király, aki keresztelő szent Jánost szerette, hallgatta, tanácsát követte, sőt félt tőle, ezen Heródes nemde azután ezen Isten emberének vérével megfertőztette kezét? Miért? Mert nem akarta megszorítani sem Herodiást, akinek kérése teljesítését ígerte; nem akarta egyszer kiadott szavát visszavonni, meghal tehát, feje vétetik, vére kiontatik szent Jánosnak. Ah! De ily szent, ily nagyember haljon-é? Igenis, az emberi tekintet bálványának áldoztatik.

Oh én istenem! Hány ártatlan lélek most is nem a testig hanem a lelki halállal áldoztatik ezen világi bálványnak! Ha amit látunk, amit tapasztalunk, mélyebben fontoljuk, valóban annak pártfogása alatt bátran uralkodik majd minden gonoszság. Innét vannak azon képmutató hizelkedések, amelyek az emberi társaságot már sok veszedelmes kelepcebe fordították. Innét vannak annyi híres és névkisebbitések, innét annyi gyűlölségek, egymással való ellenkezések. Innét vagyon, hogy más hideg, szabad és csak név szerint való katolikusok miatt szégyenljük gyakorta a mi Krisztusunk keresztjét, félünk jóknak lenni, a religióknk szerint való életet nyilván

[144]

mutatni nem merjük. Sir a szive gyakran a buzgó embernek, midőn annyi hivekben látja szemlélni ezen hidegséget, ezen félelmet, ezen kárhozatos szégyent. Mihint az Isten az emberrel, mihint a religió az embernek tekintetével összevejön, sok, ha Istent emiatt el nem hagyják az emberek; sok, ha az emberek miatt a religijóukat el nem szégyellik. Sok! — mondám. Annyi az ereje az emberi tekintetnek.

Nem ugy van-é? Tulajdon magatokat hijlak bizonyosságul. Honnét vagyon, K. H. hogy annyi bünösök, akiket talán már sok esztendeje, hogy a penitenciára von az isteni kegyelem, úzik előbbeni életüket, szórják sok ártatlanoknak botránkozásául szabad avagy semmi hiteket? És oh siralom, amint élnek, ugy hálnak meg! Honnét vagyon? Ah, igen gyakorta az emberi tekintetből vagyon. Elunják ezek gyakran magok is a mulandó gyönyörűségeket, elfáradnak a gonoszságnak útján, haboznak, nyughatatlankodnak lelkek ismeretekben; vonzattatnak a penitenciára, a szent, példás és buzgó életre a belső isteni kegyelem által. Akarnának akkor penitenciát tartani, de mivel ezen életeknek változása a világ előtt ki fog tetszeni, mivel azon kárhozatos kérdések: mit mondanak az emberek? mit mond ez vagy amaz személy, ha társaságát elhagyom? mit mondanak társaim, ha tőlök magamat megvonom? mit fognak felőlem itélni, mi lesz a vége? — mivel — mondom — ezen kárhozatos kérdések a szivet körülveszik: ezen álomárnyékkal, ezen árnyékos félelemmel visszavonattatnak, kötve tartatnak a gonoszságban. Megtöltik sziveket a világtul való félelemmel, amely őket talán sokba sem veszi; egy szóval: akarnak penitenciát tartani és nem tartanak. Minden isteni kegyelmet felforgat és haszontalanná tesz az emberi tekintet. Halasztják naprul-napra megtéréseket, és gyakran egész koporsójukba viszik. Oh, ha azon sok lelkeknek örök siralmokat hallhatnátok, akik ezen az uton elestek üdvösségektől és már az örök tűznek a rabjai! Mely világosan látnátok ezen igazságnak nagy, de siralmas voltát.

Mindezek után, minekelőtte beszédemet befejezem, egy ellenvetést szükség kifejtenem. Azt mondja egy valaki: én azt megismerem, hogy e világon csak az az igaz boldogság, ha

[145]

az ember tökéletesen az Istennek él. De mi szükség külsőképpen is mutatni, hogy az ember új, istenes élethez kezdett? Mi szükség azt a világnak tudni, hogy az én szívem az Istenhez tért? Az ilyen nyilvánvaló szentségben a vigyázatlanság és a magunkhoz való szeretet sokszor több részt vesz, mint az Isten s az erkölcsöt csak nevetésre teszszük ki. Nem okosabban cselekszem-é, ha némely dolgokban, amit a köztársalkodás kíván, a világgal egyetértek, szívemet pedig az Istennek tartom, aki úgy is egyebet nem kíván a szívnél. És így szívvel az Istennek élek, külsőképpen pedig úgy, mint mások a világban. Szinte úgy, mint ama Tóbiással utazó angyal, aki ámbár mindéig az Isten színe előtt állott, mégis külsőképpen más emberekhez hasonló volt és szinte úgy enni látszatott — amint Tóbiás könyvében olvassuk — mint mások. Ezen ellenvetéssel tusakodott régenten ama híres öreg Viktorinus, amint szent Ágoston említi, aki Rómában az ő bölcsessége miatt oly nagy volt. Ez minekutánna a bálványoknak semmiségét állallatta, minekutánna az igazság iránt a szentírás által meggyőztetett és szívében immár keresztény volt, azt képzelte magában, hogy evvel az Isten, aki csak a szívet kívánja, megelégszik, és nem szükség őneki olyan öreg léteire Rómában az igaz hitre nyilván és világosan térni. Én — gyakran felelt így szent Szimpliciusnak — én — ugymond — keresztény vagyok, ámbár úgy látszik is másoknak, hogy nem az vagyok. És midőn erre szent Szimplicius azt felelné, hogy ezt mindaddig nem hiszi, míg az hivek gyülekezetében külsőképpen nem vallja az igaz hitet és életével nem mutatja változását: így felelt az említett Viktorinus: „Tehát a falak teszik-é a keresztényt?” Éppen ezekre megy a feljebb említett ellenvetés, amelyet minekutánna hallottatok, halljátok a feleletet is.

A világtul így félni messze van az igaz kereszténytől. Mert tudom ugyan, hogy vannak alkalmatosságok, amelyeket el nem kerülhetünk; vannak szokások, amelyek ellen, mivel béhozattak, a legjobb lelkiismeretű keresztény is haszontalan tusakodik; tudom, hogy a szeretet az okossággal nem ellenkezik; tudom, hogy némelykor az emberek az erőtlennel erőt-

[146]

lenek, és hogy gyakran nagy erkölcs az, ha — hogy úgy szóljak — mintegy erkölcs nélkül látszatunk élni: de azt is tudom, hogy minden olyan félelem és tartózkodás, amely egyébire nem használ, hanem csak arra, hogy elhitettetnek azáltal az emberek, a világ, hogy mi az ő rendetlen szokásokat, az ő helytelen tudományuknak principiumjait helyben hagyjuk, és a Jézus Krisztusnak követésével csak mint valami gyalázatos és azért alattomban viseltetni való szolgálattal úgy bánunk, az ilyen félelem — mondám — tettetés, amely a religiónak szentsége ellen van és szinte oly kárhozatos, valamint a nyilvánvaló vétkes élet. Mert mit? Tehát a mi Istenünket csak alattomban fogjuk Istenünknek vallani, az emberek előtt pedig magunkat úgy tettetni, mintha Őtet nem ismernénk? Tehát Ő csak alattomban való Istenünk, külsőképpen pedig a világot fogjuk imádni? Tehát a mennynek és földnek Istene nállunk — hogy így szóljak — csak házi Isten léssen? Avagy talán szégyenljük, hogy az isteni irgalmasságnak edényeivé lettünk, és bennünk mutatni akarja a világ-előtt az Isten az Ő irgalmasságának erejét, kincsét, kegyességét, midőn előbbeni vétkes köteleinket ily változással semmivé tette? Talán szégyenljük, hogy az isteni jósnak és szeretetnek céljai vagyunk? Követői vagyunk Krisztusnak? Mit tettetjük tehát magunkat, mintha imádói volnánk Béliálnak? Miért kellene a Krisztus igáját eltitkolnunk? Ha azon üdöket élnők is, midőn a Krisztus hite miatt üldözést kellett szenvedni, szabad volna-é szent hitünket eltitkolni? És most, midőn az Ő szent neve és ennek követői az egész világon elterjedtek; itt, ahol keresztény katolikus fejedelem alatt élünk; itt, ahol annyi keresztény városok, annyi hittel hozzánk köttetett Krisztus tagjai között élünk; itten, ahol uralkodik a Krisztus jegyese, az igaz anyaszentegyház: itten kell-e titkolnunk igaz üdvözítő hitünk szerint való életünket? Itten kell-é szégyelnünk, hogy a mi Jézusunknak igaz hívői, követői vagyunk? Itt kell-e szégyelnünk az ő szent keresztjét, szenvedését, alázatosságát és ezeknek rendében követését? Itten ne merjen-é a katolikus ember az ő Jézussá mellett szólani, hanem az emberek miatt nézze félelmében az ő szent nevének becstelenségét, sőt

[147]

abban maga is gyalázatos részt vegyen? Itten szabad legyen a világiaknak, a gonoszoknak bevett kárhozatos szokásait megtartani, és a katolikus ember féljen az anyaszentegyháznak rendeleteit nyilván és világosan követni? Egy szóval, itten uralkodjon-e szabadon Belzebub, és félelemben lappangjon Krisztus?

Epilogus

Ah! Nem így édes Jézusom! Te vagy a mi Urunk és nem a világ, nem az emberek! A Te zászlód alá eskettek, nem a világi alá a szent keresztségben! Mit veszünk véle, ha az egész világ megvet is, csak Te szeress? Mit nyerünk véle, ha az egész világ tisztel, ha Te szent színedtül elvetel? Emelkedjenek tehát bár ellenem és a Te szent tetszésed szerint rendelt életem ellen a világnak nyelvei; nevéssék alázatos, nyomoruságos, sanyaru, szenvedő életemet; rekeszsenek ki gonosz társaságokból: nem a világ teremtett bennünket, hanem Te; nem a világ halt meg érettünk, hanem Te! *Quid dicunt homines!* Mit mondanak az emberek! A Te szent lábaid alá tapodjuk ma ezen istentelen bálványt. Nem azt nézzük ezután, hogy mit mondanak az emberek, hanem mit mond a lélekismeret, mit mondanak az igazak, mit mondanak a szentek, mit mondanak az isten angyalai, mit mondasz Te, én Jézusom; mit mondunk mi magunk is, midőn egyszer a Te szent ítélőszéked eleibe jutunk; mit mondunk az utolsó óránkon! E lészen ezutáni életünknek kormányja! Így szent ígéreted szerint, ha Tégedet nem szégyellünk az emberek előtt, Te sem fogsz bennünket szégyenleni a Te atyád előtt. Ugy legyen! Amen.

Nagybőjt hatodik vasárnapján.

In Parochia Varadiensi 1784. Concio Quadr. VI.

„*Et bajulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvariae locum.*” Joan. 19. 17.

És a keresztet hordozván magának, kiméne arra a helyre, mely Agy-koponya helyének mondatik.

Exordium.

Aminek valaha az ártatlan Izsák képe volt, annak mai napon valóságát látjuk. Vitte valaha az Istentül kimutatott hegyre tulajdon vállain a rakás fát, melynek tüze által feláldoztatna az Urnak, Izsák: viszi a szenvedő Jézus is az öröktül fogva kirendeltetett hegyre a keresztnek fáját, melyre felszegeztetvén, az egész emberi nemzetnek váltságáért feláldoztasson az ő megbántatott Atyjának. „*Et bajulans sibi crucem exivit.*” És a keresztet hordozván magának, kiméne. De mit látok, mit szemlélek? A keresztnek sulya alatt ellankad és segétőt enged az édes Jézus. *Fogának* — ugymond az evangélista — *fogának egy Czirenei Simont, ki a majorbul jó vala, és reá tevék a keresztet, hogy Jézus után vinné.* (Marc. 23. v. 26.)

A Mindenható, aki három ujjai közt felfüggeszti a földnek kerektségét; a Mindenható, aki egy szava által mindeneket semmiből kihoza; a Mindenható, aki előtt nincs semmi nehézség: ellankad egy kereszt alatt és segétőt enged. Ez-é tehát drága Jézusom, ez-é azon terh, amelyről magad szent

[149]

szavával bizonyítod, hogy a Te igád gyönyör-séges és a Te terhed könnyü? Te magad ellankadsz alatta, és minékünk gyarló alkotmányodnak könny- legyen a Te keresztednek sulya; a keresztnek, az üdvösségnek keskeny utja? Ne rettenj meg keresztény ember, mert ha sulyos ezen kereszt, ennek sulyát ugy viselte Krisztus, hogy reád csak utolsó sulya jutott. Ha keserves ezen pohár, ezt ugy kiitta Krisztus, hogy reád csak egy-két cseppecske maradt. Ha nehéz a keresztnek, az üdvösségnek utja, ezt ugy megkönnyebbitette Krisztus, hogy az Ő igája igazán gyönyörüséges, és az ő terhe igazán könnyü.

Ez, amit mai beszédemnek céljául tettem. Tudniillik minekutánna ma két hete láttuk, hogy a széles ut, azaz a véteknek, a kárhozatnak utja, melyen oly sokan járnak, nem oly gyönyörüséges, mint külsőképpen látszik: ma ellenben megmutatom, hogy a keskeny, a szoros ut, azaz az erkölcsöknek, a keresztnek, az üdvösségnek utja, melyen kevesen járnak, nem oly nehéz, nem oly szomoru, mint külsőképpen látszik. Nem oly nehéz — mondám — nem oly szomoru, akár a jelenvalóra, akár a következőre néztek. Ha a jelenvaló üdöre nézek, az istenes életnek terhét könnyíti az, amit az istenfélő ember jövendőben vár. Rövideden: az erkölcsnek keskeny útját gyönyörüségesé teszi azon lelki békesség és isteni malaszt, melyet *már e mulandó* életben érez az ilyen lélek — és *ez az első*; az erkölcsnek keskeny útját gyönyörüségesé teszi azon mennyei boldogság, melyet a *következő örökkévalóságban* egész bizodalommal vár az ilyen lélek, — *ez második része* beszédemnek. Mind a kettőt mig megmutatom, kérek csendes és figyelmetes hallgatást.

Confirmatio primae partis

Az erkölcsnek keskeny útját gyönyörüségesé teszi először azon lelki békesség és isteni malaszt, melyet már e mulandó életben érez az ilyen lélek. Nem tagadom azt Keresztény Hallgatóim, hogy van az üdvösség útjában nehézség. Mert az Isten parancsolatit akármely ellenkezőre vonó alkalmatosságok között, akármely késértetek között hiven megtartani; rosszravivő hajlandóságainkat, indulatinkat, kivánságainkat oly zabolában tartani, hogy a léleknek, az értelemnek

[150]

mindétig hatalma alatt legyenek és vezérléseket kövessék; ellenségeinknek nemcsak megengedni, hanem amint Krisztus parancsolja, velek jót is tenni; a testet sanyargatni, a világnak gyönyörűségeit megvetni; úgy élni a világgal, mintha avval nem is élnénk; szívünket az Istennek mindétig tisztán tartani; egy szóval, amint Krisztus az övéitül kívánja, felvenni keresztünket mindennap s utánna vinni; és élni, nem amint többnyire szoktak élni, hanem amint kellene élni; élni nem amint sokak, hanem amint kevesek élnek: ezek — mondám — és a keresztény katolikusknak más kötelességei kétségkívül valami nehézséget foglalnak magokban. De mindezen nehézséget gyönyörűségessé teszi először ugyanazon lelki békesség és isteni malaszt, melyet az üdvösséges, az erkölcsös, a buzgó és istenes életben érez az ilyen lélek. Oh lelki békesség! O pax Dei! Oh a lélekisméretnek csendessége! Mely kincs, mely boldogság vagy! Én az ilyen lelket éppen úgy nézem, mint a tengerben meggyökerezett és a vizén feljebb emeltetett erős kősziklát. Veri eztet, csapdossa a tengernek öszveállott és hegy gyanánt felemelkedett habja; fuj körülette a tengernek örvényeiből felkeveredett szélvész; hullanak oldalai mellett az égnek tüzeiből felgyulasztatott menkövek; zug ellene a tenger; dörögnek a felyhőkben az öszveütköző elementumok: a kőszál pedig mindezek között áll, megmozdulhatlanul áll és régen mély gyökeret vert helyébül nem mozdul. Így van a dolga az igaz, a csendes lélekisméretnek. Értzi ez is gyakorta a világi szélvésznek ostromát; sanyargattatik, mint mások, ellenkező esetekkel; értzi gyakorta a szegénységet, a másoktul való megvetést, az ellenkezőknek áskálódását, az irigyeinek fulánkját; látja gyakorta vagy szüleinek, vagy magzatinak, vagy kedves barátinak halálát; most jószágában vall kárt, most felvett dolgainak szerencsétlen kimenetelével szomorittatik; most a kereszteteknek sulya, mint ama nagy apostolt a teste, pofozza; most belső szomorúság ostromolja. Mind szélvészek! Ide járulnak az istenes étellel együtt járó keresztetek. Amiben mások, a világ szerint élők, gyönyörűséget, ő abban keserűséget érez. Nem vesz részt a mulandó örömben. Zabolában tartja indulatait. Érzékenységeit szüntelen mérsékli. A gyönyörködtetés

[151]

helyett ostromolja testét, áztatja a koronás prófétával keserves könnyhullatásával az ő ágyát, és vagy maga, vagy mások bűneit siratja, midőn a világ fiai örvendenek a széles, a rózsás uton! De mindezek között áll, mint az említett kőszál, mozdulás nélkül. Csak külső szélvész, csak külső nehézségek ezek! Bennt a lélekben, a lélekisméretben, a szívben csendes békesség, békességes csendesség, öröm és ki nem magyarázhatandó vigasság vagon. *Pax Dei, quae exsuperat omnem sensum*. Philipp. 4. 7.

Bizonyoságot tesz tudniillik az ilyen léleknek az ő lelke ismerete, hogy nincs semmi benne, ami az Isten szentséges színe előtt utálatos volna. Bizonyoságot tesz, hogy vagy ártatlan, vagy a penitencia által kitisztított és az Isten szeretetére méltó az ő lelke. Oh mely öröm, mely vigasság támad az ilyen lélekben, midőn a lelke ismerete szerint igazán mondhatja az ő Istenének: Én Istenem és mindenem! Te tudod, hogy kész vagyok inkább ezerszer meghalni, mintsem Tégedet legkisebb bűnnel is megbántani! Te tudod, hogy a szent keresztségben vett ártatlanságomat mindeddig a Te szent kegyelmeddel fenntartottam. Te tudod, hogy a világnak, a testnek gyönyörűségében részt nem vettem, hanem Te voltál az én egy gyönyörűségem. Avagy ha valaha ellened a vétkek által szeretetlen, háládatlan alkotmány feltámadtam, Te tudod, mely sok, mely igaz, mely töredelmes könyekkel sirattam mindeddig ellened elkövetett gonoszságomat, esztelenségemet, háládatlanságomat. Te tudod én Istenem, hogy az én indulatimat kisdedségemtől fogva az értelemnek, a Te akaratodnak törvénye szerint zaboláztam. Te tudod, hogy mindeddig nem a világnak, nem magam kedvinek, nem a mulandóságnak, hanem Tenéked és az örökkévalóságnak éltem. Te tudod, hogy a Te szereteted birta és birja az én szívemet. Te vagy egyedül az én Istenem, Te vagy nékem egyedül az én mindenem. Oh boldog lelkek! Ki mondhatta ki, mely örömet, mely csendességet okoz bennetek az ilyen gondolat és lélekisméretnek bizonyága. Valóban: *pax Dei, quae exsuperat omnem sensum*. Ez a békesség, amelyhez hasonlítani nem lehet akármely érzékenység szerint való örömet, békességet. Mint nyugszik, én

[152]

Istenem, az ilyen lélek a Te szent kebeledben, midőn a test szerént, a világ szerént élő, az indulatoknak zabolátlan habjai között hanyattatott lélek, mint a felzavarodott tenger, rendetlen indulatai között, felháborodott lelke ismeretének furdalásai között, a vétkeknek keserves gyümölcsei, következései között, ide s tova hanyattatik, fél, változik, retteg és nincs nyugta a gonoszságnak utján! Mindkettő oly tapasztalás, hogy tovább nem szükséges vitatnom. Ha van békesség a világon, azt bírja a jó lélekismeret. Ha van nyughatatlanság, azt érzi a vétkes lélekismeret.

Ezen lélekisméretnek tisztaságátul származott csendességhez járul azon öröm is, azon lelki gyönyörűség, amelyben az Őtet szerető lelkeket belső szent malasztja által részessé teszi az irgalmas Isten. Nem lehet eztet, Keresztény Hallgatóim, amint van, leirni, hanem csak azt mondom a koronás prófétával: „Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus!” Kóstoljátok és lássátok, hogy édes az Ur. Édes valóban, és ugyan még a keserűségben is, még a nehézségben, még a keresztben is édes. Ne ítéljük, hogy a mi Istenünk csak sanyargatja e földön az ő hiveit és nem vigasztalja! Ne ítéljük, hogy a mi mennyei Atyánk csak a keresztnek súlyát rakja az Ő fiainak vállára és ezt nem könnyebbíti! Ah, egy-két szempillantásig tartó belső szent malaszt, belső világosítás, belső gerjesztése a szívnek, belső gyönyörködtetése, melyet az ilyenekben az isteni malaszt felgerjeszt, elveszi ugyszólván minden súlyát keresztjeiknek, úgy hogy mint némely szentek félnek, netalántán ezen belső lelki gyönyörűséggel kipótolja, kifizesse az Isten, valamit szenvednek, türnek, munkálkodnak. érette. „*Gustate ei videte.*” Innét vagyon, hogy az ilyen lelkek örömmel szenvednek, örömmel vetik meg a világot, örömmel sanyargatják testeket, örömmel vesznek erőt az indulatjaikon, egy szóval: könnyü előttök a terhe, gyönyörűséges előttök a Krisztusnak igája. Gustate et videte, quoniam svavis est Dominus. Szerencsés Lelkek! Amit mások a cseppekben keresnek, ti aztat a tengerben tapasztaljátok. Azaz: minden gyönyörűséget, amelyet mások a teremtett állatokban haszon nélkül keresnek, az Istenben, azon megmérhetetlen Jóságban, azon

[153]

végzetlen Szépségben, azon végzetlen Bölcsességben, azon minden tökéletességnek Fejében érzitek, tapasztaljátok. Gustate et videte, quoniam svavis est Dominus.

Confirmatio secundae partis

És ime, Keresztény Hallgatóim! Mindezen könnyűség az üdvösségnek keskeny útjában még csak abból származik, ami jelenvaló. Hátra van még ezen könnyítésnek legfőbb ára: az tudniillik, hogy mindezen nehézségért, amelyet érez az igaz ember az üdvösségnek útján, örök boldogságot vár és ugyan igen bizodalmasan vár. Szemei előtt forog az ilyen léleknek, hogy a szenvedés, a nehézség ideigtartó; de a jutalom, a mennyei boldogság örökkévaló. Mondhatja az Isten ígérete után bátor szível magának: Most egy keveset sanyargattatom, de ezért vég nélkül kárpótoltatom. Sirok most az Isten fiaival, midőn örvendenek a világ fiai: de örvendek valaha, midőn ezek sirni fognak. Én értelmem, amelyet most a hitnek homálya alá az én Istenemnek szava miatt vetek, mint fogod valaha ezért ugyanezen elrejtett titkokat a te Istenedben látni! Én akaratom, amelyet most sok indulatjaimnak ostromlása által az én Istenemnek akaratjához ragasztok, mint fogsz valaha ugyanez Isten akaratjával örökre egyesülni és evvel boldog lenni! Én emlékezetem, melyet most a vétkes képzelésektől megvonok, mint fogsz valaha ugyanezen győzelem által nyert mennyei boldogságban elmerülni! Én kezeim, szemeim és egyéb tagjaim, melyeket most a vétkes érzékenységektől megtartóztatok; én testem, melyet most a léleknek hatalma alá vetek, sanyargatok, keseritek, mint fogtok valaha ugyanezekért a tündöklő csillagoknak módjára fényeskedni! Én lelkem, aki most a te Istenedért a keskeny, a szoros és a mulandó gyönyörűségek miatt megfosztott utat járod; aki most megveted a földet az ő vagyonával; aki élsz, mint az igaz lélekismeret, mint igaz hited, mint az evangélium parancsolja, mely bért, mely jutalmat vársz sanyaru életedért! Nemde tenéked készítettett a boldog ország, amelynek gyönyörűségeit sem a szem nem látta, sem a fül nem hallotta, sem az embernek szívébe nem szállott. Nemde vár tégedet egy néhány esztendei munkálkodásod, fáradozásod, szenvedésed után azon mennyei bol-

[154]

dogság, ahol maga az Isten, azon megmérhetetlen Jóság, lesz a te béred. „Ego ero merces tua!” Ah, Te lészesz bérem, én Istenem! Tégedet foglak látni, Tégedet foglak szeretni, Tebenned fogok elmerülni, minden szépségnek, jóságnak és tökéletességnek véghetetlen tengere! Te lészesz az én bérem, Te énbennem és én Tebenned! Te lészesz az én bérem, és ugyan mind örökkön örökké tartó bérem. És ezen kevés szenvedésért, ezen mulandó szenvedésért lészesz az én bérem! „Ego ero merces tua.” Óh boldog szenvedések! Oh szerencsés keresztiek! Oh édes keserőségek, melyeknek ez a vége! Ki adja nékem, hogy ezen számkivetésnek helyébül, ezen tömlöczbül, ezen testbül mentül elébb kiszabaduljon lelkem, hogy ez utolsó végemhez, ezen béremhez, ezen Istenemhez, ezen mindenemhez kapcsoltasson!

Meddig viszen indulatom? Még a munkálkodásnak, még a szenvedésnek vagyon ideje. Ezen gyarló és árnyék ábrázolásokkal csak azt akartam élőtökbe tenni, mely erőt ad, mely vigasztalást ad, mely örömet ad az üdvösség útját igazán járó léleknek, és mint édesíti a keresztnek minden nehézségét a bér, melyet mindezekért az Isten ígérete után mennyországban vár. Ezen reménység, ezen bér, ennek eleven emlékezete vitte valaha a szent mártirokat az éles kardok alá, a hóhéroknak keze alá, az égő tüzek alá, a sütögető vasok alá, a testeknek konzoltatása alá, a keserves halálok alá. Ezen reménység zárt annyi ártatlan szüzeket, annyi főnembül való véreket a kőfalak közé. Ez töltötte meg annyi szent emberekkel a vadon erdőket, a pusztákat, a mély, setét barlangokat. Ez édesíti mai napig az igazaknak keresztjét; ez könnyebíti az üdvösségnek útjait; ez a Krisztus tövises koronáját kellemetesebbé teszi a világnak szem szerént, ideig és mulandó módon gyönyörködtető, de csakhamar elenyésző, elhervadó és örök gyötrellemmel pótolandó rózsáinál. Ezen reménység teszi azon akármely sanyaruságok között is vig színüvé úgy a lelket az igazakban! Ez teszi, hogy sokkal nagyobb örömmel vigyék Krisztus után ezek a sulyos keresztet, mintsem a világnak terhét viselik a testnek, a világnak, a mulandóságnak szerencsétlen rabjai.

Epilogus

Béfejezem beszédemet és az egész dolgot választástokra hagyom. A Krisztus keresztje alatt állunk. Itt válaszszuk meg, kinek akarunk ezután szolgálni. Krisztusnak-é, vagy a világnak. Ha Krisztusnak szolgálatját választjuk, a tövises, a keskeny, a szoros uton szükség járnunk. Ha a világnak szolgálatját választjuk, a széles, a gyönyörűsége, a rózsás uton lehet járnunk. Mind a világ, mind Krisztus bérét igéri szolgálatunknak. A világ igéri a földi vagyonokat, a földi dicsőséget, a földi gyönyörűséget; Krisztus igéri a mennyei kincseket, a mennyei dicsőséget, a mennyei gyönyörűséget. Ha a világnak szolgálatját felvesszük, fogunk egy kevésé örvedeni, ámbár örömünk sok keserűséggel egyvelges lesz, de az örökkévalóságban sirni fogunk. Nem, nem lehet mind a földön, mind a mennyben egy részt vennünk. Ha a Krisztusnak szolgálatját felvesszük, fogunk egy kevésé szenvedni, ámbár szenvedésünk gyönyörűsége lesz: de az örökkévalóságban örvedeni fogunk, mert nem lehet az Istenért viselt szenvedés jutalom nélkül. Válaszszuk egyik szolgálatot, mert amint Krisztus mondja: *Nemo potest duobus dominis servire*. Senki ezen két urnak együtt nem szolgálhat. A Krisztus szent keresztje előtt vagyunk: itt állunk be vagy ő mellé, vagy a világ mellé. Minémü habozás, minemü kételkedő választás? Ah édes Jézusom! Régen a Te zászlód alá esküdtünk, régen ellene mondtunk a világnak, a testnek a szent kereszttségben. Tehozzád tartozunk tehát: a Te szolgáid, ámbár nem tökéletes, de csakugyan a Te szolgáid vagyunk. Válaszsa, akinek hite nincsen, a széles, a gyönyörűsége utat, mi a Te szent keresztjed mellett mind holtig maradunk Ujjétsuk e szent helyen régi ígétünket, fogadásunkat. Akár sanyaru, akár keserves ut légyen is, elég az, hogy a Te utad; elég az, hogy Te ezen mentél elöttünk; elég az, hogy ennek vége a vég nélkül való boldogság. Ezt választjuk, ezt járjuk; ebben élünk, ebben halunk meg! Amen.

Nagypénteken.

In Parochia Varadiensis 1784. Conc. Quadr. VII. In Parasceve.

*„Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam
Deo in odorem suavitatis. Ephes. 5. 2.*

Önnönmagát adta érettünk ajándécul és áldozatul
az Istennek gyönyörűsége illatra.

Exordium

Aki ennekelőtte a gonoszságnak utjait űző lelkeket az Isten ítélőszékével gyakorta rettentetem, ma minden, akár mint megátalkodott bűnöst is az Isten irgalmasságában való bizodalomra egész szeretettel hívok. Ez tudniillik a kegyelemnek azon napja, amelyben e világnak minden bűnöseiért feláldoztatott az isteni Bárány! Ez a nap, amelyben az Isten az elveszett emberhez az ő nagy irgalmasságának véghetetlen kincseit megfoghatatlan kegyességgel kimutatta. Örvendjete, óh bűnös lelkek! Emeljéte fel vétke szezeiteket bizodalmas reménységgel a megbántatott Atyátokhoz! Ime a megbántatott Isten és vétke ember között az engesztelő! Ime az ég és föld között az Isten örök titkai szerint lett egyességnek megszerzője! Függ már a keresztnak oltárán, aki elveszi a világnak bűneit. Kíadta immár szept lelkét, aki által az elkárhózt angyaloknak mennyben a helyét elveszi a semmiből kihózt gyarló ember! Feláldoztatott immár és ugyan a mi szeretetünkért, a mi üdvösségünkért áldoztatott fel és önként

[157]

áldoztatott fel az élő Istennek, véle egyetemben élő és uralkodó isteni Fia, Krisztus Jézus. „*Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem svavitatis.*” Önnönmagát adta érettünk ajándéku­l és áldozatul az Istennek gyönyörűsége illatra.

Propositio et partitio

Ily nagy áldozat mellett, ily szószóló, ily közbenjáró mellett, ki ne bizon­n, ki ne reméljen? Ki ne siessen bizodalmas szí­vvel vissza az ő elhagyatott Atyjához? Ki ne áztassa töredelmes könnyeivel ily jó, ily irgalmas Isten ellen elkövetett bűneit? Nékem ugyan ez órában az Ur segedelmével egész igyekezetem a lesz, hogy minden szegény bűnöst az Istenben való bizodalomra és üdvösségérül való bizodalmas reménységre indítsak. Evégre hitünk szerént való két fő ösztönt hozok fel, mely beszédemet két részre fogja osztani.

Oh Bűnösök! Azon Atyánknak, akit bűneitekkel megbántottatok, irgalmassága véghetetlen: ez reménységünknek első fundamentuma és beszédemnek *első része*.

Oh Bűnösök! Azon Jézusnak, akinek vére által megváltattatok, érettetek adott érdeme véghetetlen: ez a reménységünknek második fundamentoma és beszédemnek *második része*.

Világnak irgalmas Megváltója, üdvösségünknek reménye, bűneinkért felfeszítettett drága Jézus! Ne veszzen el véred e bűnösökben, kik itten a Te szent halálo­d­nak emlékezetét oly buzgóan tisztelik! Érezzék az érettek adatott nagy bérnek hasznát! Világosítsd, lágyítsd, vond vissza magadhoz bűnös sziveket! És mennél mélyebb gonoszságoknak örvénye, annál inkább könyörülj gyámoltalan lelkeken és indítsd a Benned való üdvösséges reménységre! Ti pedig, Keresztény Hallgatóim! Mig a felvett isteni irgalmal­masságnak és isteni közbenjárásnak véghetetlen voltát, amennyire az Isten adja, minden bűnösnek reménységére előttökbe teszem, ájtatos és csendes szívvel figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Oh Bűnösök! Azon Atyának, akit bűneitekkel megbántottatok, irgalmassága véghetetlen. Ez a reménységünknek

[158]

első fundamentoma. Ezt, hogy amennyire lehet, leírjam, tegyétek előtökbe az Istennek nagy voltát és a ti semmiségeket; az Ő véghetetlen méltóságát, amely előtt az égnek erősségei, a földnek nagyjai, a pokolnak rabjai rettegnek, és a ti gyámoltalanságokat, melyet az Isten szent színe előtt a semminél is alacsonyabbá tett az elkövetett bűnnek undoksága! Véghetetlen Isten! Adj erőt együgyü nyelvemnek, hogy méltán számlálhassam elő, meddig megy ily nagy voltod mellett is egy gyarló, egy semmi, egy méltatlan bűnösnek megtéritésében minden atyai kegyességgel munkálkodó irgalmasságod.

Vétkeztél bűnös ember, Istened ellen feltámadtál, ennek a bűn által ellensége lettél, az isteni haragnak czéljául tétettél. Azon órátl fogva, melyben Istened kegyelméből kiestél és a megszentelő malasztot elvesztetted; azon órátl fogva bosszuállást kívánt ellened mind a megbántatott Istennek igazsága, mind a teremtett állatok, és ezen Istennek hatalma által alkottatott elementomok. Amit az irás az utolsó napról emlét: „*Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.*” (Sap. 5. 21.) — Hadakozik véle a föld kereksege az esztelenek ellen — az eddig is az első vétkezők órájátul elkezdődött. Készen voltak azon vétkezők szempillantástul fogva az egeknek tüzei, hogy elenyésztesseken. Készen voltak a tengernek és egyéb folyóknak vizei, hogy eltemessenek. Készen volt a földnek gyomra és setét örvényei, hogy elnyeljenek. Készen volt a levegőg, hogy vagy a lélegzetnek változkodásait megtagadja, vagy ez által mérges nedvességeket ereszszen ereidbe, fel s alá járó véred közé. Mindezek készen voltak, hogy bossztl álljanak az ő Teremtőjök mellett ily semmi, ily háládatlan alkotmányon. Mennyibe állott volna ezen nagy Istennek, ha akármely teremtett állatját reád szabadétotta volna? Mennyibe került volna, mi kárt vallott volna, mit szenvedett volna ezen nagy és magában legboldogabb Isten, ha egy betegség, egy szerencsétlen eset által elszakasztotta volna életednek fonalát; isteni ítélőszéke eleibe szólitott volna, és a te örök vesztésseddel isteni igazságának eleget tett volna? Nem cselekedte! Megtartóztatta teremtett állatjait, hogy ne ártsanak. Védelmezte életedet, hogy el ne enyészsen. Halasztotta büntetését,

[159]

hogy magához visszavehessen. Várt mindedig békeséggel, várta megtéréseidet, várta penitenciádat. Vétkeztél egyszer, nem büntetett. Vétkeztél másodszor, másodszor sem büntetett. Vétkeztél többször, vétkeztél hússzor, harminczszor, ah talán most is fertőzteti lelkedet a sok bűnöknek undoksága; és még sem büntetett, mégis atyai kegyességgel ez órában is várja, hogy visszatérj, hogy kebelébe visszasieess, hogy ismét barátja, kedvese, szerelmes fia légy. „*Dissimulas peccata hominam propter poenitentiam.*” Láthatlanná tészed az emberek bűneit a penitenciáért. (Sap. 11. 24.)

Sőt nemcsak vár, hanem keres is, hanem ő jár utánad, ő indét, ő von atyai irgalmasságának lánczaival oldalához vissza. Mint gerjesztett eddig számtalanszor! Mint verte ki a szeretetnek könyveit nem egyszer szemeidbül! Mint lágýtotta nem egyszer a töredelmességre, a vétékben megkeményedett szivedet! Azon felháborodott lélekisméretnek nyughatatlanságai, azon az örökkévalóságnak emlékezetébül felgerjedett félelmek, azon szerencsétlen esetek, azon szivbéli háborodások, azon a világi gyönyörűségeknek sok móddal esett megkeserítettései: mindezek nagy irgalmasságának eszközei voltak, melyek által a bűnbül lelkedet kivonni, megtisztítani és atyai szeretetében vissza igyekezett helyheztetni. Ah, talán most is, talán ez órában is érzed atyai munkálkodásának édes vonzását! Talán ez órában is zörget szivednek ajtaján? Talán most is vonja szivedet, csak előtted és Őelőtte tudvalévó gerjesztésekkel! Hosszu tudniillik, mint ama evangéliumbéli tékozló fiu atyjának, hosszu ezen mennyei Atyádnak az üdő, melyben Tőle messze földre, a bűnnek tartományába eltávoztál. Alég várja, hogy az Ő szent malasztjainak kincseivel felékesítsen. Alég várja, hogy válladra boruljon. Alég várja, hogy atyai szeretetének jeléül megöleljen, magához kapcsoljon, megcsókoljon. Ezért hij, ezért ösztönöz Ozeás próféta által: „*Convertere Israel ad Dominum Deum tuum.*” (Os. 14. 2.) Térj meg Izrael a te Uradhoz, Istenedhez. Oh lélek, oh Énáltalam alkottatott lélek, térj vissza a te utolsó végedhez, térj vissza a te Istenedhez, térj vissza az egy és tégedet így szerető Istenedhez. Te szavad-é ez nagy Isten? Te vagy-é, aki egy háládat-

[160]

lan bűnösnek megtéréséért ennyit fáradozol? Te vagy kétségkívül, Te vagy én Istenem! Mert ily szeretet, ily kegyesség, nem lehet egyébnak tulajdona, hanem Tenéked, aki valamint mindenben, úgy az irgalmasságban is véghetetlen vagy! Te vagy én Istenem! A Te szavaid ezek, amelyekkel a háládatlan, a Tőled elpártolt, a bűnnek terhe alatt raboskodó lelket Hozzád visszaédesgeted. Te vagy én Istenem, aki bizonyítod az evangélistánál, hogy: *öröm léssen az Isten angyali előtt egy penitencziatartó bűnösön.* (Luc. 15. 10.) Te vagy az, én Istenem, aki Ezechiél prófétád által ígéred, hogy: *ha az istentelen penitenciát tart, étellel él és meg nem hal,* (Ezech. 18. 21.) *és minden hamisságáru, melyeket cselekedett, meg nem emlékezel.* Te vagy, én Istenem, aki Dávid próféta által bizonyossá teszel, hogy a töredelmes és alázatos szívet meg nem utálod. Mindezek a Te szavaid, a Te ígéretid, a te szeretetednek tüzei, én édes Istenem!

Ily Istennel, ily atyáddal lévén dolgozol, bűnös ember, mi tartóztat, hogy ama tékozló fiuval vissza atyádhoz nem sietsz, lábaihoz nem borulsz, könyveiddel ezeket nem áztatod? Mi tartóztat, hogy egyszer immár, ennyi békességes türeése után, ennyi irgalmassága után helyt szivedben Őnéki nem adsz? Rettent talán büneidnek sokasága? Tartóztat talán büneidnek szokása? Félsz annál inkább igazságától, mentül nagyobbnak látod hozzád irgalmasságát? Ah mit félsz, mit rettegsz? Atyáddal van dolgozol, és ugyan tégedet öröktül fogva szerető, a te üdvösségedet szomjúhozó atyáddal! Nem tudod büneidnek számát? De csakugyan van ezeknek száma, van határa. Ezen Atyád irgalmasságának pedig se száma, se határa nincsen! Mennél nagyobb az Isten az embernél, annál nagyobb az isteni irgalmasság az emberi akármely gonoszságánál! Csak egy töredelmesség, csak egy igaz alázatos gyónás kívántatik, hogy a tengernek fővényeit felőlhaladó bűnöknek sokasságát eltöröljed. Mit tartasz az isteni igazságtul, midőn ugyanazon igaz Isten irgalmasságát nyújtja és önként nyújtja hozzád. Mit tartasz vétkeidnek szokásátul? Ah, lehet-é erősebb az ördögnek láncza az Isten szeretetének kötélénél? Megtarthatott eddig a te ellenséged vétkeidben: és ki nem szabadíthat

[161]

ennek rabságából a te Istened? Avagy talán magad fogsz ebben egyedül munkálkodni? Nem, nem, veled munkálkodik a Mindenható. Ennek malasztja, ennek ereje kipótolja, megerősíti, megsegíti erőtlenségedet. Omnia possum in eo, qui me confirmat.

De talán mindezekre sem indulsz? Hallja füled az Isten irgalmasságának magasztalását, de nem érzi szived ezen irgalmasságnak munkálkodását. Nem gerjedsz, nem vonattatol ily kegyes Istenhez mindezek által is. Siralmas dolog, meg kell vallanom. Mert nem tudom, ha emberi szívnek kelljen-é tartanom, amely az Istennek ennyi kegyességére meg nem lágyul. De mégis, ily sorsban is ne vesd el reménységedet, bűnös lélek! Akármely megátalkodott legyen is szerencsétlen szived, mondhatod mégis hited szerint ezen megátalkodott szivednek is: Akármint megátalkodott, kemény legyek is, fennt van mégis az Istenben, akit hallok hirdetni, fennt van az Istenben énhozzám minden jósága egy szeretettel teljes pásztornak, minden érzékenysége egy szeretetreméltó atyának, minden édessége egy kegyes és jó anyának. Akármint megátalkodott legyek is én, azon Isten mindazonáltal, akit énnékem hirdetnek, reám nézve is csak ugyanazon Isten, aki első igaz siránkozásomra előbbeni kegyelmét kész visszaadni; aki mihént hozzá visszatérek, mennyben az ő angyalaival örvideni fog; aki büneimnek megbocsátásán felül, szeretetének új kincseivel kész engemet felgazdagítani. Akármint megátalkodott legyek is, az én Istenem csakugyan énhozzám ez, és nem más Isten.

Igy kell ezen siralmas sorsodban is hited szerint gondolkodnod, bűnös ember! De hát ezen hit szerint való nagy elmélkedés is, meg nem lágyíthatja szivedet? Mit mondjak? Oh, bűnösök, oh minden érzékenység nélkül való bűnösök!

Oh bűnösök, kiknek szívét a vétek ennyire megkeményítette! Halljátok, mennyire törekedik ugyanezen keménységtekben sziveteknek meglágyítására! Ha ily megátalkodottságra jutott szivetek, ah, tireátok nézve sokkal inkább irgalmasságnak Istene az Isten, mint más bűnösökhöz.

Szükség ezen irgalmas Istennek timiattatok az Ő irgalmasságának új kincseit, drágább malasztjait kinyitni. A más

[162]

bünösökhöz való irgalmassága — hogy úgy szóljak — kell, hogy reátok nézve magamagát felőlhaladja; szükség ezen Istennek sokkal hathatósabb malasztjait szivetekbe önteni, hogy titeket keressen, védelmezzen, megindítson, visszavonjon, amit ez órában is tesz. Mentül mélyebben vert gyökeret szivetekben ezen az Isten ellen való kemény megátalkodás, annál nagyobb hozzátok az Istennek békességes tűrése, hogy ily rettenetes keménységtekben is, szent színe előtt szenved és az élőknék számábul mindeddig kárhozatra nem vet. Ezen véghetetlen és éppen különös kegyessége által vonja kétségkívül sziveteket, hogy az Istennek ily jóságát érezvén, legalább fájlaljátok megátalkodástokat, legalább kívánjátok ettül szabadulástokat. Amelyet ha egyszer szivetektül megnyer az Isten, azon irgalmassága, melylyel oly iszonyu sorsban is várt és édesgetett, kétségkívül végreviszi, amit elkezdett. Beléönti szivetekbe az igaz bizodalmat, ebbül a bánatot, a szeretetet, és a penitencia által visszaadja az elveszített megszentelő malasztot.

Confirmatio secundae partis

Mindezeknek bizodalmas reménységére van egy véghetetlen érdemü szószólónk, és ugyan a keresztfának oltárán függ immár miérettünk! Ellankadt minden ereje, általverettetek szent kezei, kinyitott szent oldala, foly minden sebeibül a drága vér, és a szörnyü kinok között életének utolsó keserves óráin van. Oh világnak bünösei! Közelítsünk reménységünknek gerjesztésére, közelítsünk ezen drága Közbenjárónknak szentséges keresztyéhez. Miért függ ezen élő Istennek mindenható egy örök isteni fia e gyalázatos kereszten? Miért verétékezett vérrel a Geczemányi kertben? Miért fogattatott meg dorongok és kardok között? Miért hurczoltatott Heródesnek és Pilátusnak igaztalan széke eleibe? Miért csufoltatott ki a kezébe adatott nádszállal, a veres bársony ruhával mint valami tettetett király? Miért pökdöstetett, miért csapdotatott arczul az istentelen zsidóktul? Miért szaggattatott öszve teste az éktelen ostoroztatás által? Miért verettetett által szent feje a hallatlan töviskoronáztatás által? Miért vitte megsebesített vállain az Agykoponya helyére a sulyos keresztet? Miért feszéttetett fel erre? Miért függ az ég és földnek láttára két

[163]

gonosztévő lator között? Megfelel az Apostol: „*Tradidit semetipsum pro nobis!*” Önnönmagát adta érettünk.

Ah, ezen vér tehát a miérettünk kiöntetett vér? Ezen sebek a miérettünk szenvedett sebek? Ezen nagy áldozat a miérettünk tétetett áldozat? Kiált tehát miérettünk az Isten előtt az engedelemért ezen vér sokkal inkább, mint valaha kiáltott Ábelnek vére Káin ellen a bosszuállásért? „*Tradidit semetipsum pro nobis.*” Ha egy csepp vérét öntötte volna ki ezen Jézus, ezer és több világnak megváltásáért elegendő lett volna. Most vérét utolsó cseppig kiöntötte miérettünk. Most egész szent testét egy sebbé tette miérettünk. Most oly szörnyű és emberi erő által elviselhetetlen kinok között, oly szívet epesztő gyalázatok között kiadta szent lelkét miérettünk. „*Tradidit semetipsum pro nobis.*” Ily véghetetlen érdemü közbenjáró mellett ki ne reméljen? Ily véghetetlen érdemü szószóló mellett miért vesznél el bűnös ember?

Talán, mint ama bűnös Magdolna, rabja vagy régen immár nem egy, hanem több gonoszságnak? Ime a Jézus, aki a bűnös Magdolnának büneit egy könyhullatásra megbocsátotta! Talán hitetlenséged által a félelem, az emberi tekintet miatt mindedig megvallani azon Jézust a világ előtt nem merted, akit szivedben jól ismertél; sőt mintha nem ismernéd, Péterrel megtagadod? Ime a Jézus, aki a tagadó Pétert egy irgalmas tekintettel töredelmes penitenciára gerjesztette! Talán üldözted az anyaszentegyházat és annak istenes tagjait amaz üldöző Saullal? Ime a Jézus, aki ezen üldöző Saulat az anyaszentegyház apostolává és nemzetek doktorává választotta! Talán mindedig egész életedet nem az Istennek, hanem a testnek, hanem a világnak, hanem az Isten ellenségének szentelted? Ime a Jézus, aki a latort életének utolsó órájában is a paradicsomba hajtja! Egyszóval talán éktelen káromkodásiddal, gyalázatos fertelmességiddal, botránkoztató szavaiddal, cselekedetiddal, sok esztendeig tartó vétkes gyónásiddal, szentségtöréseiddal ugyanezen üdvözítő Jézust, lelkednek egy reménységét — amint szent Pál mondja — ismét keresztre feszítetted. Ah, ime ugyanezen Jézus, aki a keresztfának oltárán az ő felfeszetőiért is szent Atyjának esedezett! „*Tradidit semetipsum pro nobis.*”

Epilogus

Mit késel tehát a te Atyádnak ölelésére visszatérni? Várja visszatéréseidet a teljes Szentháromság. Várják a szent angyalok, várják az Istennek szentei, várják a földön élő igazak, várja az anyaszentegyház, várják a hozzád szeretetteljes lelki gyóntatóatyák. Mit késel, mit halasztód megtéréseidet? Miért nem szakasztod el egyszer immár az alázatos, az igaz, a töredelmes penitencia által undok vétkeidnek szerencsétlen lánczait? Ah, egyszer immár, egyszer immár add lelkedet Istenednek, amelyet mindeddig engedtéll a te ellenségednek. Borulj le sziv szerént ezen éretted, a te üdvösségedért, a te szeretetedért felfeszítettett Jézusodnak szent keresztje előtt! Vesd egész reménységedet a megbántatott Atyádnak véghetetlen irgalmasságában s ezen isteni közbenjárónak véghetetlen érdemében! Emeld fel az égre alázatos könyhullatásokban elmerült szemeidet és fohászkodj szivednek mélységébül a te mennyei szent Atyához: Bocsásd meg, bocsásd meg az én bűneimet, mennyei szent Atyám! Így merlek nevezni a Te szent Fiadnak oktatása után, hogy megkülönböztesselek azon atyámtul, melyet pokolban az én bűneim által választottam! Ime, kiterjesztem Előtted az én undok és szerencsétlen lelkemet, régen gyötrő vétkeimet, melyeket ha lehetne szivemnek vérével elfedeznék inkább, hogy ily éktelen képek szent szinedet bosszuállásra ne gerjesztenék. De mivel sem az állatoknak, sem szivemnek vére az én vétkeimnek eltörlésére nem elegendő, kiterjesztem azokat Előtted, hogy szent Fiadnak egy csepp vérével eltörüljed. Kiterjesztem Előtted, mert az én gonoszságom nem csonkítja a Te jóságodat, és ámbár én elvesztettem, ami a fiui részrül volt, Te el nem vesztetted, ami az édes atyának részrül volt.

Ah, hányszor akartam elmosni keserves könyhullatásimmal undokságaimat, de ezt csak az én Jézusomnak vére moshatja el. Ezen undokságomnak mély örvényében elmerülvén, nem egy csepp vizet, mint valaha ama dugszagdag Ábrahámtul, hanem egy cseppet kérek az én Jézusomnak érettem utolsó cseppig kiöntött szent vérébül.

Oh drága vér! Oh véghetetlen érdemü vér! Szállj az én bűnös lelkemre és tisztétsd ki aztat éktelen gonoszságaitul!

[165]

Te látod, én Istenem, mint gyötri szívemet, mint siratom, mint bánom, hogy valaha ellened, véghetetlen Jóság, a vétkekkel feltámadtam! Utálom minden bűneimet, mert tiszta szivemből önnönmagadért szeretlek Tégedet!

Oh én Istenem! Én mindenem! Oh megmérhetetlen Jóság! Oh magadban véghetetlen Kegyesség! Véghetetlen Szépség! Véghetetlen Gyönyörűség! És a Te tökéletességeid miatt minden szeretetreméltó Isten! Legalább ezután a Te szent kegyelmeddel Néked élek, Néked halok. Amen.

Ötvened vasárnapra.

Dominica Quinquagesimae 1785.

„Sicut enim corpus sine Spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.” Jac. 2. 26.

Mert amint a test lélek nélkül megholt, úgy a hit is a cselekedetek nélkül megholt.

Exordium.

Ha csak az kívántatna az üdvösségre, hogy higgyünk és emellett szabad volna életünket nem a hithez, hanem feslett természetünkhöz alkalmaztatni, valóban nem oly keskeny volna az üdvösségnek utja, nem szenvedne oly erőszakot a mennyország és nem volnának oly kevés számmal az elválasztottak. Könnyebb tudniillik hinni, hogy van boldog és boldogtalan örökkévalóság, mintsem vagy azt állhatatosan gyakorolni, ami a boldog örökkévalóságnak elnyerésére kívántatik, vagy azt utolsó kimulásunkig eltávoztatni, ami a boldogtalan örökkévalóságnak elkerülésére szükséges. Azonban ha üdvözülni akarunk, nem lehet e két dolog között elválasztást tennünk. Szükséges, hogy a hit elevenítse a cselekedeteinket, a cselekedetek elevenítsék hitünket; sem a cselekedeteknek nincs elég érdeme az üdvösségünk elnyerésére, ha a hittől nem származnak, sem a hitnek nincs elegendő ereje az üdvösségünk elnyerésére, ha a cselekedetek hozzája nem kapcsoltnak. Ez, amit szent Jakabnak szavaibul tanulunk, midőn azt adja előnkbe, hogy valamint a test a lélek

[167]

nélkül megholt, úgy a hit is a cselekedetek nélkül megholt. „*Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.*”

Propositio et partitio

Amelyet midőn emlétek, ne ítélje senki, hogy ez órában az eretnekekkel fogok vetekedni és ő ellenök a jóságos cselekedeteknek a hittel való szükségét igyekszem megmutatni. Nem ez a szándékom. Azt, hogy a hithez a jóságos cselekedetek is kívántatnak, avagy rövidebben: hogy hitünk szerint kell élnünk, ha üdvözülni akarunk, a katolikusoknak akarom ma megmutatni; és ugyan két fontos okbul, amelyek beszédemet két részre ekképen osztják. Ha hitünk szerint nem élünk, igen könnyen elveszthetjük hitünket; első ok és beszédemnek első része.

Ha hitünk szerint nem élünk, bizonyosan elveszítjük lelkünket; második ok és beszédemnek második része. Kérek csendes és figyelmetes hallgatást!

Confirmatio primae partis

Az igaz hitre két rendbéli kegyelem kívántatik. Egyik az értelmünket, másik az akaratunkat illeti. Meg kell — tudniillik — az emberi értelemnek az isteni világosító szent malaszt által világosíttatni, hogy a hitbéli igazságot értse; meg kell az emberi szívnek az isteni indító szent malaszt által hajtatni arra, hogy az értett igazságot elhigye. Ezen mind a két malasztnak elvesztésére és így hitünknek is elvesztésére annál inkább sietünk, mennél inkább ellenkezik életünk, cselekedetünk a hitünkkel. Hozzuk ezt világosságra!

Tegyünk fel itten egy kételkedőt a hitben, (mert ha kételkedünk, már hitünk nincsen)! Tegyük fel itten egy ilyen kételkedőt és lássuk, honnan vette eredetét ezen hitbéli kétségeskedése? Valld meg, oh kétségeskedő ember, mikor kezdődtek ezen kétségeskedéseid? Nemde, midőn még az első ártatlanságodban éltél, akkor a hitbéli dolgok előtted mind szent, mind isteni dolgok voltak? Nemde míg a halálos bűnnel meg nem fertőztetted lelkedet, a halálos bűnnek örökké tartandó büntetése igazságosnak látszott? Nemde míg a pokol tüzeire a gonoszságnak gyakorlása által érdemessé nem tetted

[168]

lelkedet, hitted minden kétségeskedés nélkül a léleknek halhatatlanságát? Nemde míg az anyaszentegyháznak parancsolatit hiven megőrizted; míg érzékenységeidet a hit oktatása szerint zabolában tartottad; míg éltél, amint katolika hited tanította: nem volt ugy-é semmi kétséged a hitednek igazsága szerint? Honnét vagyon tehát, hogy amit annak előtte értelmed bizonyosnak tartott; aminek oly erős hitelére kész volt az akaratom : most már az előttem mind kétséges dolog? Honnét vannak azon szerencsétlen és szivedben feltámadó kérdéseid? Vajjon halhatatlan-é igazán az embernek lelke? Vajjon vagyon-é igazán örökkévalóság? Vajjon igazságos-é, hogy egy halálos b-nért is vég nélkül büntesse az Isten a b-nöst? Vajjon igaz-é a hit, amelyet eddig tartottam? Honnét vannak ezen szerencsétlen kétségeskedések? Ah! Előbb éltél boldogtalan ember, előbb éltél hitetlenül, azután lettél hitetlenné. Az érzékenységednek engedett szabadság által, a feslettség által, a világhoz való ragaszkodás által, a mulandó, a veszedelmes társalkodások által lassan-lassan oltani kezdetted az Istenhez való, ifjúságodban szivedbe öntött szeretetet, félelmet; lassan-lassan alább kezdettel hagyni az első buzgóságbul; lassan-lassan halasztani, mulasztani kezdetted szent gyónásodat, áldozásodat, imádságodat, szent szokásaidat; lassan-lassan tetszeni kezdett a világ és az ő javai, unalmassá lenni a lelki dolgok. Először egy bünbe is félelemmel keveredtél, ez maga után huzta a másodikat, a második a harmadikat; egyszóval eltávoztál életeddel attul, amit a hited tart: mi csuda, hogy már kételkedel is arrul, amit a hited tart?

Tudniillik, sohasem első véték az eretnecség. Mind az értelem a kevélység által, mind a szív a gonoszság által megromlik előbb, minek előtte az Isten ezen szörnyü ostorát ereszsze a lélekre.

Az alázatos, a buzgó keresztény soha nem lesz eretnökké, hanem mivel a szemek kívánsága, a testnek kívánsága és az életnek kevélysége uralkodik a világban, azért uralkodik benne a hittül való elszakadás is. Régen megmondotta aztat szent Pál, hogy a gonoszság visz a szakadásra, és mind a kettő a lelki vakságra, a hitetlenségre vezérli az embert. Szomoruaabb

[169]

dolog ez, mintsem példákkal bizonyítsam. Most is kicsordítja könyeinket azon országoknak szerencsétlen romlása, amelyek régenten annyi szentatyáknak eredendő helyei voltak, most pedig az eretnekségnek szerencsétlen setéségében vannak. Hol volt kezdete romlásoknak? A rossz életben, a hittel nem egyező életjökben. Nem azt mondom, hogy minden vétek által elvesztjük a hitet. Hiba volna ez. A hit egyenesen semmi vétekkal el nem vesztődik, csak a hitetlenséggel. Hanem azt mondom, hogy a feslett, a hitnek tanításával ellenkező élet készíti a szegény lelket arra, hogy az Isten ezen nagy ajándékát ne őrizze őbenne. Azt mondom, hogy a hittel ellenkező élet homályosítja értelmünkben a hitbéli igazságokat és vonja azoknak hitelétől sziveinket. Azt mondom egy szóval, hogy ha nem úgy élünk, amint hiszünk, igen féltő, hogy nem sokára nem is hiszünk. Ez, amitől a mostani világot féltethetjük.

Confirmatio secundae partis

De ha mindjárt ezen szörnyü ostorától megment az irgalmas Isten, ha mindjárt a hit ellen viselt életünk mellett megmarad is a hitünk, mi haszna lesz ennek? Ilyen hite az elkárhozott léleknek is vagy. *Tu credis* — ugymond szent Jakab — 2. 19. — *quoniam unus est Deus, bene facis; et daemones credunt et contremiscunt.*” Te hiszed, hogy egy az Isten; jól teszed. Az ördögök is hiszik és megrettennek. Hiszik ők is, hogy az Isten magában véghetetlen jó és minden szeretetreméltó. De mi haszna, ha még is őtet gyűlölik. Hiszik ők is, hogy az Isten igazságos. De mi haszna, ha mégis Őtet szüntelen átkozzák? Hiszik ők is, hogy az Isten törvénye szent. De mi haszna, ha eztet meg nem tartják? Hiszik ők is, hogy a penitenciatartás üdvösséges. De mi haszna, ha mégis a bűnben örökre megátalkodott akarattal megmaradnak. „*Et daemones credunt et contremiscunt.*” Szinte úgy mi haszon minékünk, ha hitünknek ágazatait szóval hiszszük, de ezeket cselekedeteinkkel, életünkkel tagadjuk? Megmondom, amit az ilyen keresztényekről itélek. Avagy inkább nem én, hanem itél az, aki az eleveneknek és holtaknak ítélő bírása. Sokkal szorosabb az ítélete, sokkal nehezebb a számadása a keresztény katolikus embernek, mintsem a más hitűeknek. „*Si non*

[170]

venissem — ugymond Krisztus, Ján. 15. 22—*et locutus fuisset eis, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo.*” Ha a hitnek világossága nem oktatna bennünket, mint kelljen élnünk, az ellenkező étellel talán tudatlanságbul vétkeznénk. Most pedig, midőn a hitbül tudjuk, mint kell élnünk, és hisszük ezt, hogy így kell élnünk, és mégis ellenkezőképen élünk, gonoszságbul vétkezünk. Mit is mondhatok egyebet? *Nem gonoszság-é* hinni, hogy az Isten természet szerint való véghetetlen urunk, és mégis azon istentelen káromkodó szavakkal Örvend a barmoknak, azoktalan állatoknak, az ördögöknek számába teli torokkal helyeztetni? *Nem gonoszság-é* hinni, hogy a Halálos bünt örök tüzzel bünteti az igazságos Isten, és mégis esztendőig heverni a lelkünket-szívünket terhelő istentelenségekben? *Nem gonoszság-e* hinni, hogy az Isten, aki valaha az egész világ előtt ellenünk tanúsítja gonoszságunkat, mindenütt jelenvaló és sziveinknek legtitkosabb rejtekét szemléli, és mégis megfertőztetett lélekismerettel az Isten házának szent küszöbét úgy gyakorolni, mintha nem élne az Isten, akinek a vétek által ellenségei lettünk. *Nem gonoszság-é* hinni, hogy a mi templomainkban jelen vagy az Oltáriszentségben a mi élő Istenünk, és mégis feslett szabadságunkal és botránkoztató magunkviseletével latroknak barlangjává fordítani az Isten házát és úgy lenni jelen az isteni áldozaton, amely alatt az Istennek angyalai az ő királyokat rettegve magasztalják, azon isteni áldozaton, amelyben az ég és föld egyesül és így váltságunknak legszentebb titka ujittatik, úgy lenni ezen jelen, amint nem mertünk volna jelen lenni a bálvány-isteneknek tett régi pogány áldozatokon? „*Si non venissem et locutus fuisset eis, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo.*”

Valóban *surgent in iudicio Ninivitae*. Felkelnek az ítélet napján ellenünk a ninivíták, akik Jónásnak első intésére szőrben és zsákban penitenciát tartottak, mi pedig talán most is minden mozdulás nélkül heverünk sok gonoszságainknak mélységes örvényében, ámbár hisszük a penitenciatartásnak szükséges voltát. Felkelnek ellenünk sidon- és tirusbéliek, akikben ha a hitnek

[171]

azon jelei fényeskedtek volna, amelyek nálunk, Betszaida és Korozaimba fényeskednek, az Urhoz tértek volna, mi pedig ezekkel is az isteni kegyelem ellen szívünket megkeményítjük.

Felkelnek az ítélet napján ellenünk annyi sok pogány nemzetségek, akiknek ha az Isten az igaz hitet hirdettette volna, az Ur színe eleibe eljutottak volna. Mi pedig, akik szent hitünket mindennap halljuk és tartjuk, nem a hitnek, nem az evangyéliumnak oktatása szerént, hanem a világnak, a feslett természetnek kívánsága szerént viselt életünkkel még másokat is a szentséges titkoknak felvételétül elidegenítünk. „*Vae tibi Corosaim, vae tibi Betsaida.*” Jaj neked Korozaim, jaj neked Betszaida! Jaj nekünk, keresztyén katolikusoknak, nekünk akik a Krisztusnak szent testével annyiszor tápláltatunk és mégis elhagyjuk hagyományait; e mulandó világnak javait, a fertelmes gyönyörűségeknek moslékjait szomjuhozuk. Jaj nekünk, keresztyén katolikusoknak, akik a boldog és boldogtalan örökkévalóságot hiszszük és mégis a testhez, a világhoz úgy ragaszkodunk, mintha a barmokkal egyformán elmulna életünk, mintha halhatatlan nem volna lelkünk, mintha el lehetne kerülni a két rettenetes örökkévalóságnak egy változhatatlan és lelkünket váró elérkezését.

Epilogus

Oh hitünknek szerzője, drága Jézus! Mely rettenetes két igazság, hogy ezen élet, melyet élünk, veszedelembé ejti szívünket és lelkünket. Mely igaz mind a kettőből, hogy a hithez a hit szerint való élet is szükséges.

Ha visszafordítjuk szemünket eddig viselt életünkre, Te tudod, mely ellenkezés volt hitünk között és életünk között. Istenes volt a hitünk, istentelen volt az életünk. Szavunkkal vallottunk Tégedet, életünkkel megtagadtunk Tégedet. Szakaszd el édes Jézusom, szakaszd el a Te szent kegyelmeddel ezen hitetlen életünknek kötelékeit, egyeztesd meg egyszer hitünket életünkkel. Gerjessz fel egyszer sziveinkben azon buzgóságot, azon gyümölcsököt, amelyeket hozott a régi keresztyégekben ugyanezen hit, amelyet mi is vallunk.

Eleget rontottuk eddig dicsőségedet hitünk ellen való életünkkel; adjad, hogy térítsük vissza eztet hitünkhez alkalmaztatott cselekedeteinkkel! Amen.

Nagyboldogasszony napján.

Dicta Colocae 1789. in festo Assumptae Virginis. Repetita in festo Assumptionis B. M V. 1825. Colocae.

„Gaudeamus omnes in Domino diem festum celebrantes, sub honore B. Mariae Virginis, de cujus Assumptione gaudent Angeli, et collaudant Filium Dei.”

Örvendjünk mindnyájan az Urban, ünnepi napot tartván a Boldogságos Szüz Mária tiszteletére, akinek felvitetésében örvendenek az angyalok és együtt dicsérik az Istennek Fiát.

Ezen felvett szavakban nagy örömet hirdet az ő hiveinek a keresztény katholika anyaszentegyház. Ennek okát és eredetét hogy megértsük, menjünk vissza egy kevésé gondolatainkkal a régen eltöltött időkre és képzeljük magunknak, mintha az Istennek szent anyját e földön viselt életének utolsó óráján szemlélnénk.

Mit látunk, mit szemlélünk benne? Szent Isten! Mely csendesség uralkodik ezen nagy lélekben! Mely erős hittel világoskodik az ő értelme, mely bizodalmas reménységgel tápláltatik akarátja, mely hathatósan gerjedezik szívében azon buzgó szeretétnék eleven tüze, amely által szent Fia után annak mennybemenetelétül fogva szünet nélkül vonzattatott! Ah, mi tartóztathat e nyomoruság völgyében, ártatlan drága lélek? Szakaszd el halandóságodnak kötelét, menj bé örök nyugodalmadnak és Isten- anyai dicsőségednek nagy országába!

[173]

Midőn szólok, a szeretetnek ereje elhervasztja Szívét, ellankadnak ezáltal csendesen egymás után érzékenységei: kiadja szent lelkét. Megnyílnak azonnal mennyeknek kapui, zeng az örvendező angyali karoknak serege, sietnek az Isten anyja elébe a mennyei Jeruzsálemnek boldog lakosi. Felhat a mennyei magasságba; nagy örömmel, nagy vigassággal bevitetik ; minden angyalok, minden kerubimok, minden szerafimok felett felmagasztaltatik és isteni Fia után mint a mennynek és földnek királynéja, minden csupa teremtett állatok felett legfőbb, legérdemesebb dicsőségbe helyeztetik.

Követi nemsokára a megdicsőült lelket a szüz, a tiszta, az ártatlan test is. Nem vészen ez részt a rothadásban, részt adván magából a megtestesült isteni Ige testének. Megelőzi a minden testnek közönséges feltámadását; elhagyván a mulandó földet, felemeltetik ez is az ő Teremtőjének országába. Öszvekapcsolatik ismét azon nagy lélekkel, amely által e földön kormányoztatott, és így az Istennek szent anyja lelkestül testestül elveszi mennyben uralkodó dicsőségének Isten után és a megtestesült isteni Ige után mindeneket felülhaladó méltóságát.

Az Isten anyjának ezen dicsőséges mennybemenetelére néz az anyaszentegyház, midőn mai napon a felvett szavakon kezdi a szentmise áldozatot, és minden hiveit így gerjeszti az örömré: „*Gaudeamus omnes in Domino diem festum celebrantes sub honore B. M. Virginis, de cujus as-sumptione gaudent Angeli et collaudant Filium Dei.*” Örvendjünk mindnyájan az Urban, ünnepi napot tartván a Boldogságos Szüz Mária tiszteletére, akinek felvitetésében örvendenek az angyalok és együtt dicsérik az Istennek Fiát.

Propositio et partitio

Nem távozom el, Krisztusban kedves Híveim, az anyaszentegyháznak ezen céljától, hanem inkább evvel egybekapcsolván ügyefogyott igyekezetemet, megmutatom ez órában, mely örvendetes légyen az Isten Anyjának mennybemenetele, amelyet mai napon tisztelünk. Két részről nézhetjük ezt: az Isten Anyja részéről és a mi részünkről. Mind a két részről örömmelteljes és örvendetes.

[174]

Örvedetes az Isten anyjának mennybemenetele az Isten anyja részéről, mert ezáltal helyeztetik az őtet illető dicsőséges székébe. És ez első —

Örvedetes az Isten anyjának mennybemenetele a mi részünkről, mert ezáltal helyeztetik a minket segítő kegyelme székébe. Ez második része beszédemnek.

Tudom, oh drága szüz, hogy mind dicsőségednek, mind kegyelmeidnek hirdetésére én gyarló, hideg és vétkes szolgád, érdemetlen vagyok. Mindazonáltal ma anyai segedelmedet mind a kettőre annál alázatosabb bizodalommal kérem és reménylem, mivel éppen ezen a napon, amely minden kegyelmeknek napja, szólok éppen ezen templomban, amely mennybemeneteled tiszteletére vagyon szentelve; szólok, és épen ezen hozzád mindég igaz tisztelettel és bizodalommal viseltetett népedhez szólok. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Örvedetes az Isten anyjának mennybemenetele az Isten anyja részéről, mert ezáltal helyeztetetik őtet illető dicsősége székébe. Hogy az Isten anyjának ezen mennyei dicsőségét, amennyire lehet, átallássuk, vegyük fel gyükeréből a dolgot. Két eszköz vagyon, amelylyel a mennyei dicsőségre eljutunk, valakik arra eszünkkel való élés korban eljutunk. Első az Isteni malaszt; második az ezzel való munkálkodásunk. Ezt ittend nem bizonyitom, hanem mint hitbéli igazságot csak előrebocsájtom. Bér t. i. és korona a szentírás szerént a mennyei dicsőség, és ugyan természet felett való bér és korona, mivel az Isten látásában és szeretetében áll, amely minden természeti erőt felülhalad. És így sem a malaszt egyedül nem üdvezit, mivel senkinek a jutalom és korona nem adatik munka és harcz nélkül; sem a malaszt nélkül való munkálkodás nem üdvezithet, mert ezzel a természet felett való bért és koronát nem érdemelhetjük.

Mi ebbül a következés? Az, hogy mivel a mennyei dicsőségnek az eszköze az isteni malaszt és az embernek avval való munkálkodása, azon mennyei dicsőséget is, melyben az Istennek anyja mennybemenetele által helyeztetetett, azon malasztokbul kell mérni, amelyeket ő e földön az Isten

[175]

tül vett, és azon munkálkodásból, amelyet ezen malasztokkal e földön tett. Lássuk tehát mind a kettőt.

De mely örvénybe ereszkedünk! Ha azon kegyelmekről, amelyekkel az ő szent anyját az Isten e földön gazdagította, az Istenről való tudományoknak tanítóit kérdem, olvasom azokban, hogy ezen szűznek az ő első megszenteltetésében nagyobb malaszt adatott, mint akármely embernek vagy angyalnak, nemcsak az első megszenteltetésekben, hanem az ő szentségeknek utolsó tökéletességében is. Suarez. Tom. 17. Pag. 30. Sőt ama nagy Albert, *Albertus Magnus* (Lib. de B. Mar. C. 69. 70. 71.) el meri mondani, hogy ezen igazság, hogy a Boldogságos Szűznek minden szenteknek adatott kegyelmek tökéletesebb módon adattak, oly igazság, amely minden bizonyítás nélkül magában nyilvánvaló. „*Principium ex terminis per se notum, Virgini perfectius collatas omnium Sanctorum gratias.*”

Ha ezen kegyelmekről a szentatyákat kérdem, megfelel Damascenus szent János és ezen szüzet a kegyelem megmérhetetlen örvényének mondja lenni. „*Gratiae abyssus immensa.*” Orat. 1. de Assump. Megfelel szent Tamás, aki egyenesen tanítja, hogy a Boldogságos Szűzben oly teljes és tökéletes malaszt volt, amilyen illette az ő isteni anyaságának méltóságát. „*In Virgine fuisse plenitudinem gratiae tali dignitati proportionatam.*” Ezen isteni anyaságot pedig annyira viszi ezen angyali doktor, hogy abban néminemü véghetlenséget ismért lenni.

Ha ezen malasztokról a szentírást kérdem, megfelel a teljes Szentháromságnak ezen szüzhöz küldött követje, Gábiel arkangyal, szent Lukácsnál az első részben, midőn ezen drága szüzet így köszönté: „Üdvözlégy, malaszttal teljes!” *Ave, gratia plena.*

Vegyük jól észre, Kedves Hiveim, hogy midőn ezen angyal a szüzhöz mondotta ezeket; még akkor ez Isten anyja nem volt és mégis akkor is már malaszttal teljes volt, *gratia plena*. Mít itélünk tehát, minémü malasztokkal gazdagított a Szentlélektül, minekutánna ez, amint az angyal megjövendölte, reá szállott; minekutánna a Magasságbélinek ereje őtet megárnýé-

[176]

kozta; minekutánna ennek ereje által az élő Istennek Fiát voltaképpen méhében foganta?

Ha ezen Isten Fia életét adta azokért, akik őtet felfeszítették, minémü malasztjait adta annak, akitől vette érettünk kiontott vérét? Ha az Isten Fia szent Erzsébet házába való vitetésében megszentelte az anyja méhében örvendező kisdedet: mely malasztokkal szentelte meg azt, akinek és akiből maga hozzánk hasonló kisded lett; akinek méhében kilencz hónapig hordoztatott; aki által e világra hozattatott és akinek szüz tejével tápláltatott?

Elveszti ezekbe magát az emberi elme. Mert valamint az istenség után és a megtestesült isteni Ige embersége után az isteni anyaságnál méltóbbat nem tudunk: úgy az Isten anyjának adatott kegyelmeknél, valami csupa teremtett állatban több és nagyobb kegyelmeket nem gondolhatunk. *És ez az ő mennyei nagy dicsőségének első eszköze, első árja.*

Lássuk már a második eszközt is, avagy mint munkálkodott ezen malasztokkal ezen drága szüz. Itten legelőre fundamentumul kell vetnünk, hogy igen nagykülönbség van köztünk, avagy egyéb szentek között is és ezen szüz között a malasztal való munkálkodásban. Mink akár mint igyekezzünk is a malasztal való élni és munkálkodni, soha akadály nélkül erre nem igyekszünk. Bennünk vannak az eredendő bűnök szomorú következései, ugymint: az értelemnek homályossága, az akaratnak a jótul való visszavonása és a rosszra való készsége, a testnek a lélek ellen való tusakodása. Emellett a mindennapi bűneink is (hogy ne szóljak a gonoszságokrul), a vétkek által vett rossz szokásaink, az ezek által lelkünkben okoztatott sok erőtlenségeink ugyanannyi akadályok bennünk az isteni malasztal való tökéletes és állhatatos munkálkodásra.

Nem így volt e drága szüznek a dolga. Ezt az Isten véghetetlen irgalmasságából az eredendő büntől megtartóztatta. Nem vett ez semmi részt ezen egész emberi nemzetre kiterjedett gonoszságbul; következőképen ennek említett súlyait sem viselte. Szent volt ennek fogantatásában az ő teste, szent volt a lelke; nem tett tehát ezen ártatlan test, nem tett az ép érzékenység őbenne akadályt, hogy az isteni malasztokkal,

[177]

amelyekkel teljes volt, úgy ne éljen, amint isteni anyasága magával hozta.

Ide járul az is, hogy ezen szűznek lelke oly alkalmas eszköze volt ezen isteni malasztoknak, hogy soha csak egy bocsánandó bűnnel is ezen malasztoknak nem tett akadályt, amint ezt a szentatyáknak tanításából és a tridentumi gyülekezetből tudjuk. Ugyannyira, hogy szent Ágoston doktor, midőn a vétkekről van a szó, még csak kérdést sem akart tétettetni a Boldogságos Szüzről, az Isten szent anyjáról: „*Cum de peccatis agimus, nullam de Virgine matre haberi volo quaestionem.*”

Már ezt fundamentumul vetvén, ki foghatja meg, mely gyümölcse volt annyi különös malasztoknak ezen szűzben, amelyekkel ő oly nagy anyaságának méltóságához képest teljes volt? Ki foghatja meg, mely gyümölcsöket hozott *azon nagy hittel, nagy reménységgel, nagy szeretettel*, melyet benne elevenen tartott az isteni Ige, amelyhez ő annyira volt öszvekapcsolva? Ki foghatja meg azon mély alázatosságát, amely miatt, midőn az angyaltul Isten anyjának hirdették, ő az Isten szolgálójának vallja magát lenni? Ki foghatja meg azon megtántorithatatlan *nagy erősséget és maga akaratjának az Isten akaratjához való kapcsoltatását*, melylyel szent Fiának utolsó és kimondhatatlan kinjait úgy viselte, hogy ámbár a Simeon prófétálása szerint azon hegyes lándzsa, amely a haldokló Jézusnak oldalát általverte, lélek szerint ezen szűznek szívéet sokkal keservesebben sértette: mégis amint szent Ambrus mondja, „állani a kereszt alatt olvastatik, sirni nem olvastatik.” *Stantem lego, flentem non lego.* Ki foghatja meg az ő minden angyali tisztaságot felülhaladó *lelki és testi szűzességét és tisztaságát*, amely benne oly nagy mértékkel volt, hogy szent Tamásnak tanítása szerint ezen tiszta szűznek külső tekintete is az őtet nézőkben a szűzességet és tisztaságot fel szokta vala gerjeszteni? Tudniillik, amint szent Anzelmus elmélkedik, *ily tisztának illett lenni azon szűznek, akinek az Atya-Isten az ő szent Fiát úgy adni rendelte, hogy egy Fia lenne ez az Atyának és a szűz Máriának.*

Ezeket — mondám — ki foghatja meg? Te egyedül

[178]

kegyelmeknek Ura, és az ennek gyümölcseit számba tartó nagy Isten! Te tudod egyedül, mint munkálkodott ezen nagy lélek az őbelé egész bővséggel kiöntött malasztjaiddal. Legalább Tereád egyedül igazít bennünket ennek megismerésében a Te szolgád, szent Agoston, aki el meri mondani, hogy egyedül azon Isten tudja, mit tett ezen szüzben a nékie adatott kimondhatatlan kegyelem, aki ezen szüznek természetéből emberi természetét vette. „*Ineffabilis sanctificationis gratia quantum in Virgine valuerit, illi soli notum est, qui de ejus natura naturam suscepit.* (Serm. de Assump. B. V.)

Befejezem ezen részt és kérdem: *Ily nagy kegyelmeket* és ily kegyelmekkel való *ily nagy munkálkodást*, mi követhette egyéb, ha nem az, amit ezen mennybe felemeltetett szüztől szent Ildefonzus írva hagyott. Tudniillik, hogy valamint kimondhatatlan az a malaszt, amit az Istentől vett, és hasonlatosság nélkül való, amit ezen szüz tett, úgy megbecsülhetetlen és megfoghatatlan a bér és a dicsőség, amelyet minden szentek felett érdemlett. „*Sicut incomparabile est, quod gessit, et ineffabile donum, quod percepit: ita et inaestimabile atque incomprehensibile praemium et gloria — non dico inter caeteras sacras virgines, verum etiam inter omnes sanctos — quod promeruit.* (Serm. 2. de Assump. V.)

Mi követhette ezen két eszközt, melyek ezen szüzben hathatósabbak voltak, mintsem akármely csupa teremtett állatban, ha nem azon kimondhatatlan dicsőség, melyre mennyben őtet minden egek felett felmagasztaltnak és minden angyali karoknak eleibe tétettnak lenni, szent Anzelmus az egész kereszténységgel vallja. „*Tota Christianitas novit, quae illam super omnes coelos exaltatam et Angelicis choris praelatam certissime credit.* (De excellentia V. C. 4. Vide Suares pag. 167.)

Egyszóval mi követhette egyéb e két eszközt, ha nem az, amit szent Damiánus Péter tanít, tudniillik, hogy valami az Isten alatt nagy, az mind kisebb ezen szüznél, és az egy Teremtő haladja meg ezen nagy teremtett állatot. „*Attende Seraphim et videbis, quidquid majus est, minus Virgine, solumque opificem opus istud supergredi.* Ez az Isten Anyjának

[179]

a mennybe felmagasztaltatása által elért dicsősége. *Ez az, ami az ő mennybemenetelét örvendetessé teszi az ő részéül.*

Confirmatio secundae partis

Vonjuk vissza már, Kedves Hiveim, ezen dicsőségürl secunda. szemeinket és fordítsuk ezeket hozzánk való *kegyességére*. *Az Isten anyjának menybemenetele Örvendetes a mi részünkrül, mert ez által helyheztesetik a hozzánk való kegyelmei székebe.* Két részre lehet bennünket osztani: *vagy ártatlanok vagyunk tudniillik, vagy bünösök.* Mindkét rendbélieknek örvendetes ezen szüznek mennybemenetele.

Először ugyan örvendetes az ártatlanoknak. Amelyet midőn mondok, nem tudom minémü lelki gyönyörűség fogja el értelmemet és szívemet? Mit tesz ártatlannak lenni? Kik ezen ártatlanok? Ti vagytok, oh boldog lelkek, akik az isteni megszentelő malasztot, melyet a szent keresztségben vettetek, mindeddig fenntartottátok. Ti vagytok a Szentléleknek templomai, akik bátran és örvendezve mondhatjátok, hogy az Isten tietekés ti az Istené vagytok. Oh boldog sors! Óh minden világi kincseknél drágább és nagyobb érdemü kincs! De minémü bátorságban birattatik ezen kincs! Töredékeny edényben és ezer veszedelmek között hordozzátok eztet ártatlan lelkek! Tusakodik ellenetek naponként ezen kincznek elrablására az ördög, aki szent Péter bizonyysága szerint körüljár, mint az ordító oroszlány, keresvén, akit elnyeljen. Tusakodik ellenetek azon testi melyet szüntelen magatokkal hordoztok. Tusakodik azon világ, amelyben utolsó kimulástokig éltek. Veszedelem vár benneteket a csendességben, veszedelem a multságban, veszedelem az utczákon, veszedelem a *rejtett hajlékokban*. Mit mondjak? Veszedelem várhat ezen *szent helyen* is, ezen felszentelt falak között, ezen szent oltároknak oldalai mellett is. Ennyi veszedelmek között, mit itélünk, sok esztendőbéli ostromlás kivántatik-é, hogy ezen kincsektől megfosztattassatok? Ah *egy óra, egy szempillantás, egy tekintet, egy kívánság, egy szó, egy gondolat elég ennek elrablására.* Tanit az anyaszentegyház főpásztorának, Péternek, tanit az Isten szive szerént való férfiunak, Dávidnak szerencsétlen esete.

Azonban nagy szívvel, nagy lélekkel legyetek! Van erő-

[180]

lenségteknek mennyben Isten után legfőbb segítője, a mennybe elmagasztaltatott Isten anyjában.

Látja ez a ti harczotokat, látja veszedelmeiteket. És ha látja, lehetséges-é, hogy segedelmét ne nyujtsa? Ki hihesse el, hogy ezen drága szüz, minekutánna maga az ő földicsőségének örök birtokába bátran nyugszik, e világnak tengerében annyi veszedelmekkel tusakodó fiait és leányait, és ugyan ártatlan fiait és leányait elhagyja, ne segítse?

Avagy talán nem tudja ezen drága szüz, mely siralomra méltó eset legyen a Szentléleknek, az ilyen ártatlan lélekből, amelyben szent malasztja által különösen lakozik, a véték által kiüzetése? Nem tudja talán, mi legyen az Isten fiából az *ördög rabjává* lenni? Nem tudja talán, mely *visszanyerheletlen kincs* legyen az egyszer elvesztett ártatlanság?

Oh, nincs ezen szüzben egyéb a kegyelemnél! És eztet vonhassa-é meg az ilyen veszedelemben lévő magzatitul? *Siessetek bátran anyai kebelébe*, mint a kised veszedelmei között siet az ő anyja kebelébe. Még hivei vagytok, bátorságban van ártatlanságtok, mivel van az Isten előtt mennybe felmagasztaltatott hatalmas és hozzátok éppen kegyelmes anyátok.

Erre mintha bünösöknek siralmas fohászzkodását hallanám. Kétségkívül — így gondolkoznak — kétségkívül anyát találnak ezen ma felmagasztaltatott Isten anyjában az ő szeretetére *méltó ártatlan lelkek*. — *De mi bünösök, mi vétkes, mi gonosz emberek!* Ah! — akarjátok mondani siránkozó lelkek: *A bünösöknek nincsen része ezen felmagasztaltatott szüznek segedelmében.* Jaj nekünk, ha ez így volna! Legyetek figyelmetességgel, kifejtem ezennel ezen szomorú ellenvetést, hogy e mai nap tinétek is örvendetes legyen.

Mélyebben beeresztem a metsző vasat sebeitekbe, hogy hathatósabb legyen azoknak gyógyulása. *Nagyok talán, bünös fiaim, bünös leányim, a ti lelketeknek sebei és oly nagyok, hogy ezeknek csak egy tekéntete is keserves könyeiteket kicsordíthatja?* Talán több esztendeje immár, hogy a vétkeknek eltűrhetetlen terhe alatt kötve tart benneteket lelketeknek ellensége? Talán szokássá lett immár bennetek a gonoszság, melytül valaha, midőn még az első ártatlanságtok fenn volt,

[181]

oh mennyire irtóztatok? Talán ugyanazon szemek, amelyeknek az elkövetett bűneitekért siralom árjává kellene lennie; ugyanazon nyelvek, amelyeknek a Krisztus teste reávétele miatt régen meg kellett volna szenteltetniök; ugyanazon értelmek, amelyeknek gonoszúságtok nagy voltán hitetek szerint meg kellene rettenni; ugyanazon szívek, amelyeknek a szeretetből eredett penitenciatartás által meg kellene törettetniök: mindezek talán most is naponként új és új vétkeknek szerencsétlen eszközei?

Szomoru kép, szomoru tekintet! Messze vagy boldogtalan fiam, boldogtalan leányom, messze vagy Istenedtül! *De véled-e, hogy ily boldogtalan sorsodban is nem merlek tégedet ezen ma felmagasztaltatott anyádhoz vinni?* Anyádhoz — mondám - mert nemcsak az igazakat, hanem a bűnösöket is fiaivá adta néki a keresztfán a bűnösökért haldokló Fia, midőn amint ezt a szentatyák magyarázták — szent Jánosban az egész emberi nemzetet fiaivá ajánlotta. Ott foganta — nem méhében, hanem szívében — ezeket is ezen fájdalomnak anyja. Halljad, mely bátran foháskodik minden bűnösöknek képében ezen bűnösök anyjához szent Efreml: „Te vagy — ugymond — a bűnösöknek és elhagyatottaknak egyetlenegy szószólója és segítője. Te vagy a hajótörést szenvedőknek legbátorságosabb partja.” *Tu peccatorum et auxilio destitutorum unica advocata es atque adjutrix. — Tu portus naufragantium tutissimus.* (Vide Canis. P. 74.)

Halljad, mely bátran meri mondani szent Anzelmus: „Gondold meg, oh drága szüz, hogy nem kárhoztatásokra, hanem üdvösségekre a bűnösöknek, lett belőled emberré a mi Teremtőnk! Mért nem segitenél tehát minket, bűnösöket, midőn miérettünk magasztaltattál fel oly nagy dicsőségre, hogy tégedet asszonyának ismerjen és tiszteljen minden teremtett állat?” *Cogita — quaeso — et recogita apud Te, quia non ad damnandum, sed ad salvandum peccatores Conditor noster ex Te factus est homo. Cur itaque non juvabis nos peccatores, quando propter nos in tantam celsitudinem es levata, ut Te Dominam habeat et veneretur omnis creatura.* (Canis. Pag. 75.)

Halljad, mely bátran foháskodik szent Bernárd, ama nagy

[182]

tisztelője ezen drága szűznek, aki annak szeretetével szüntelen égett és ugyanerre mindeneket akart gerjeszteni! „Hallgasson — uymond — irgalmasságod felől, oh Boldogságos Szűz, ha van valaki, aki tégedet az ő szükségében segítségül hívott és segedelmedet nem tapasztalta!” *Sileat misericordiam tuam Virgo Beata, si quis est, qui invocatam Te in suis necessitatibus sibi meminit defuisse.* (Serm. 4. de Assumpt. Nr. 8.)

Ily irgalmas segítő mellett, ily kegyességgel teljes anya mellett, miért vesznél el, bűnös fiam, bűnös leányom! Már ma, sőt ez órában siess és borulj le szent lábaihoz, felmagasztaltott székéhez! Ez a nap a kegyelemnek napja, ez az óra az irgalmasságnak órája. Ne retentsen gonoszságod! Több és mélyebb sebeket is meggyógyított immár ezen irgalmasságnak anyja. Ha te elvesztetted is, ami a magzaté volt, nem vesztette még el ezen anya, ami az anyáé volt. Bizzál anyavoltában! Esedezzél, zokogj előtte, áztassad lelkiképpen szent lábait könnyhullatással! Kérd esedezését, kérd pártfogását, de bizodalmas, de alázatos, de töredelmes szíveddel kérjed. Avagy ha ezt még nem érzed, kérjed tőle, hogy érezd. Kérjed tőle ugyanezen üdvösséges bizodalmat, kérjed tőle ezen töredelmes szívet! Megezik rajtad — ne kételkedjél benne — megezik rajtad anyai szíve, kinyeri Istenedhez való visszatéréseidet, és így fogod megismerni, mely anyja magasztaltott fel ezen szűzben nemcsak az ártatlanoknak, hanem a bűnösöknek is. Így fogod vélünk együtt megösmérni, mely örvedetes nemcsak a Boldogságos Szűznek részére, hanem a mi részünkre is ezen drága anyánknak mennybe felmenetele.

Epilogus

Mennynek és földnek királynéja, Boldogságos Szűz Mária!
Mely nagy és minden csupa teremtett állatok felett felmagasztaltott a te mennyei dicsőségnek széke! Ki ne örvedjen ebben a te részedre? Mely nagy és mindeneknek segedelmére kiterjedő a te mennyei kegyelmednek széke! Ki ne örvedjen ebben a mi részünkre?

Örvedetes nap, örvedetes mennybemenetel, amely ily dicsőséget szerzett Nagyasszonyunknak, ily kegyelmet szerzett Ádám maradékinak!

[183]

Istennek szent anyja és minékünk is szerelmes anyánk, engedd meg beszédemnek befejezésére, hogy ezen buzgó népeddel együtt szent lábaidhoz borulván, kiadhassam előtted mindnyájunknak szívét!

Te immár szerencsés, malaszttal és dicsőséggel teljes szüz, birtokában vagy ezen elváltozhatatlan boldogságnak. Ezen mennyei dicsőségbe azért vitt által e földről az Ur Isten tégedet — amint az egyház a tegnapi misében esedezik —: „*ut pro peccatis nostris intercedas*”, hogy a mi bűneinkért esedezzél ottan szent Fiad előtt.

Oh vess egy irgalmas tekintetet dicsőségednek székébül mireánk is, érdemetlen fiaidra, leányidra!

Tehozzád fohászkodik, Isten után leginkább benned bizik a mi bűnös szívünk. *Szakaszd el bűneinknek szerencsétlen kötelét!* Ne nézd eddig való hidegségünket, amelyet ma az Isten kegyelmével buzgó szeretetre fordítani kívánunk. Ne nézd vétkeinket, amelyeket szent szined előtt a véghetetlen jó Istennek szeretetiért bánunk, siratunk és utálunk! Ne nézd mindezeket, hanem nézd anyai voltodat; nézd lelkünkön fekvő véghetetlen árát szent Fiad drága vérének; nézd a vétek által megsebesített lelkünkben is képét a te és a mi Teremtőnknek! *Sancta Maria, succurre miseris, juva pusillanimes!* Bátorkodunk így folyamodni hozzád ama nagy tisztelőddelel, szent Ágostonnal. Jöjj segítségül a nyomorultaknak, bátorítsd a félelmeseket, vigasztald a megkeseredetteket! Esedezzél a köznépért, légy közbenjáró az egyháziakért, kérjed Istent a buzgó asszonyi népért! Érezze e mai napon, ezen örvendetes, ezen dicsőséges, ezen kegyelemnek napján, érezze segedelmedet, valaki velünk együtt tiszteli örvendetes mennybemeneteledet. Amen.

Nagyboldogasszony napján.

In festo Assumptionis B. M. V. in Metropoli Colocae 1796.

Assumpta est Maria in coelum. Ecclesia in Missa
Ass. Felvétetett Mária mennybe.

Exordium

Az Istennek anyja, akinek mennybe testestül és lelkestül felvitetését ama szavakkal adja előnkbe a mai szent misében az anyaszentegyház: „*Assumpta est Maria in coelum,*” felvétetett Mária mennybe — az Istennek anyja, nemcsak avégre vétetett föl e nyomoruság völgyéből a mennyei dicsőségbe, hogy ottan kimondhatatlan érdeme szerint minden csupa teremtett állatok felett megdicsőíttessék, hanem azért is, hogy az Isten színe előtt miérettünk és a mi vétkeinkért esedezzék. Ezt adja előnkbe az anyaszentegyház ezen ünnep vigiliáján a szent misében, amelyben az offertórium után így imádkozik: „*Munera nostra Domine, apud clementiam Tuam Dei Genitricis commendat oratio, quam idcirco de praesenti saeculo transtulisti, ut pro peccatis nostris apud Te fiducialiter intercedat.*” Uram! A Te kegyesség előtt a mi áldozatainkat az Isten anyjának imádsága tegye kellemetessé, akit azért vittél által e mulandó életből, hogy Teelőtted a mi vétkeinkért bizodalmasan esedezzen. — Oh mely vigasztalás ez minekünk, bűnösöknek, most leginkább és a mostani üdőkben.

Most — mondám — midőn az igaz hit, a religió, annyi utak és annyi az ellene egybeszövetkezettek által ostromol-

[185]

tatik; midőn a gonoszság majd mindenfelől győzedelmeskedik; midőn az Istennek és az oltárnak szolgálói kicsufoltatnak, megvetetnek, üldöztetnek; midőn az Isten és az anyaszentegyház törvényei minden tartózkodás nélkül lábbal tapodtatnak; midőn a keresztények között magunkat keresztényeknek vallani, mutatni, bizonyítani szégyeneljük.

Szent Isten! akinek ítéletei és titkai retteneteseek, nem félhetünk-é méltán, hogy az így eláradott gonoszságunk miatt azon ellenségünk fegyvere alá juttatsz bennünket is, aki a nagy voltod ellen is tusakodni nem irtóztat, a te anyaszentegyházadat és minden uralkodó fejedelmeknek koronáit a földnek színéről eltörülni istentelen czéljául vette?

Nem félhetünk-é méltán, hogy megtetézett gonoszságunk miatt, valamint más tartományokban, amelyeket összedult, felforgatott, kirabolt: úgy nálunk is az ő istentagadó vakmerősége által szent oltárainkra a Krisztus teste és vére helyett, az imádandó bálvány felálléttatik és az Istennek, hiv szolgálóinak, az anyaszentegyház tagjainak, nemzetünknek, rokonságunknak kegyetlenül kiontandó vére által áztattatni fog édes hazánknak azon földje, amelyet első szent királyaink — hogy abban a Krisztus országát felállítsák — oly sűrű, oly buzgó, oly hosszas könyhullatásokkal áztattak?

Ah, mit mondjak egyebet? Siess édes hazámnak népe, siess oltalma alá azon irgalmasság anyjának, akit avégre magasztalt fel mennyben az ő Istene, hogy ott a mi vétkeinkért esedezzen és az isteni igazságnak ezek által érdemlett ostorit rólunk eltávoztassa. Siess ezen szerelmes anyádnak, siess ezen Nagyasszonyodnak oltalma alá! Az ő anyai irgalmasságát el nem fogyasztotta még az annyira kiterjedett emberi nagy gonoszság.

Mondom ismét, és ezen szüzhöz való bizodal munknak gerjesztésére beszédemnek czéljául teszem, hogy ezen megdicsőített szüznek irgalmasságát a mostani gonoszság el nem fogyasztotta. Bizonyítja ezt *Ankóna városában kimutatott irgalmassága*, amint meglátjuk az *első részben*.

Bizonyítja ezt *Róma városában kimutatott irgalmassága*, amint meglátjuk a *második részben*.

[186]

„*Dignare me laudare Te Virgo, Sacrata. Da mihi virtutem contra hostes tuos.*” Oh tégy méltóvá engem, szentséges szüz, a te dicséretedre és adj erőt nekem a te ellenségeid ellen. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

A mennybe felmagasztaltatott Isten anyjának irgalmasságát nem fogyasztotta még a mostani elterjedett emberi gonoszság. Bizonyosság ebben azon irgalmassága ezen kegyes szüznek, melyet Ankóna városában mutatott.

Vegyétek észre, Kedves Hallgatók, hogy nem valami kigondolt, hanem bizonyos és szoros vizsgálás után is helybenhagyatott történetet, nem valami régi, hanem e folyó esztendőben és pedig az elmúlt júniusban esett történetet fogok felhozni.

Ankóna Olaszországnak az Adriánumi tenger mellett városa. Ezen városnak népe az emléttett június hónapnak 25. napján eltökélé magában, hogy a mostani szomorú környülállásokban a mennyei segedelemért hathatósan esedezzen. Azért az ott levő kardinális püspöknek, Ranuzzinak, könyhullatások között könyörgött, hogy nyitatták fel boldog Fatati Antalnak ott lévő koporsója. Ezen Istennek boldog hive Ankóna városának a XV-ik században püspöke és lakosa vala, s az ő tisztelete a mostani szentséges pápától a mult esztendőben helybenhagyatott vala. Kinyitattik az emléttett koporsó délután 6 órakor, és megtéve az ájtatos nép ezen Isten szolgájához, fenszóval és sok fohászok és zokogások között az ő reménységgel teljes ájtatosságát.

Azonban beérkezik az óra, amelyben minden szombaton a Boldogságos Szüz Máriának litániája. énekeltetni szokott. Erre mindnyájan felmennek a templomnak felső részébe, hogy ott a Boldogságos Szüzet a nagy ékességü oltáron helyeztetett s vászonra rajzoltatott képében, amelyben mint minden szentek királynéja ábrázoltatik, megtiszteljék.

Oly hathatósan felgerjedett az egész népnek szive, oly sürüen eláradott szemeikből kicsorduló könnye, annyira hatott szívének mélységéből eredő esedező fohászok, hogy mintegy erős erőszakot tett az irgalmasság anyjának kegyes szívéen.

[187]

Látszatott tudniillik egyszerre, hogy ezen kegyes szűznek szemei, amelyek azon képből mintegy bezárva és a földre függesztve valának lerajzolva, kinyitlak, a szeme-fénye most erre, most ama részre fordítottatott, a szemhéja pedig most felemelkedett, most bezárattott. Ezen Csudát először csak némely, talán ájtatosabb és ártatlan személyek vették észre, de nemsokára, 8 és 9 estvéli óra tájban, mindenek előtt nyilvánvaló lett.

Elterjedett azonban a csudának hirtel az egész városban, és ámbár sokan aztat csak a képzelés erejének tulajdonították, mindazonáltal azon főtemplomban a nép nagy számmal egybegyűlt és alig ment el valaki ezen sokaság közül a templombul, aki ugyanazon csudát tulajdon szemével nem látta, nem csodálta volna. Sőt azok is, akik előbb másokat, mint könnyen Hivőket megítéltek vala, renden kívül megrémülvén, a magok hitetlenségét kárhoztatták és nyilván megvallották, hogy Máriának szeretetre indító kegyes szemei valóságosan kinyitlak és mozgottak.

Midőn az öszvecsődülő népnek száma sokasodnék, beérkeze a templomba a kardinális püspök, a városnak kormányzója, Campanari ur, több minden rendben lévő egyházi, nemes és külömbféle sorsu személyeknek nagy száma. Nyitva kellett egész éjszaka tartani a templomot, hogy elég tétetődjön a tisztelőknak, akik minden órában jövének és alig tudtak megszűnni az Isten anyja gyönyörködtető kegyes, szemeinek szemlélésétül.

Ezek között az egyháziak által a zsoltárok és ájtatos imádságok énekeltetének, amelyeket gyakorta félbeszakasztott a népnek buzgó kiáltása. A csudának minden megújítására és a drága szűz szemeinek megnyitására hallattak ama örvendező szavak: „Ime, ime! *Éljen Mária!* Éljen Mária! És a sokaság egy szívvel, egy lélekkel az ő irgalmasságát segítségül hívá.

Másnap, azaz vasárnap a szent képpel processió tartatott a kardinális püspök engedelméből. Megjelent erre a számtalan nép, a szerzetesek, a nemesség; Sokan ezek közül mezétláb, mindnyájan pedig kezekben égő gyertyát hordván. A szent

[188]

képet négy kanonok vitte; követte áztat a kardinális püspök, a város kormányzója, a tanács, a nagyobbrendű asszonyi személyek és a népnek számtalan sokasága, amely a tizezer számot meghaladta.

Mely kegyeséggel vette legyen ezen eleven hitbül és bizodalombul eredett tiszteltetését az irgalmas szűz, kimutatta avval, hogy ezen processió alatt is meg nem szünt anyai kegyelmeit az utczákon a tisztelőin terjeszteni, több izekben megnyitván kegyes szemeit és irgalmasan tekintvén az ő buzgó népét és városát, amely most valóban Mária városának mondattathatik.

Elvégeztetvén a processió és a szent kép vigasztalással és bizodalommal teljes siránkozásuk között szokott helyére visszatétetvén, mindnyájan lementek az említett boldog Fatati Antal testéhez, áztat hálaadással tisztelni kívánván, mivel az ő esedezésének tulajdonították ezen csudákat, amelyek által reménylék, hogy az Isten őnekiek megkegyelmez. És ime, ottan is ismét uj és uj csudák!

Az említett boldog Fatati Antalnak koporsója felett kőre metszve van szent Annának képe és az ő szűz leányának, a kised Máriaának képe, kezében könyvet tartván, mintha abbul olvasna. Volt azonkívül ugyanazon templomban egy Hétfájdalmu Boldog Asszony képe is. Volt szent Ciriákus püspök és mártir képe, amely az ő oltárán vala helyheztetve. Mindezen képekben kimutatá az Isten az ő mindenhatóságát. Mert mind a szent Anna, mind a hajadon leánykája, Mária, mind a Hétfájdalmu Szűz képe szemeiket megnyitván, a népet kegyesen tekintették és mindenekben uj álmélgodást, uj tiszteletet, uj siránkozást okoztak. Szent Ciriákus képe pedig, amely Ankóna városának egy főpártfogója, az ábrázatját mosolygó és örvendező módon gyakran változtatta. Sőt midőn emiatt, hogy őtet is különösen megtiszteljük, az ő koporsóját is, amelyben az ő teste hanyatt vala helyheztetve, megnyitották volna, szokott fekvéséből egy kevéssé az ő kedves népe felé fordula szent teste.

Ily sokszori és sokrendű csudák, mely indétást tettek legyen az ankónái népben, könnyen általláthatjuk. Éjjel és

[189]

nappal nem volt látni egyebet, hanem a minden rendü személyeket, akik között nemes vérből valók is alacsony sorsu öltözetekben voltak, s akik mind különösen, mind a processiókkal a templomokat ájtatosan járták, az olvasót és litániákat imádkoztak. Nem volt egyebet hallani, hanem hogy az egész város a Boldogságos Szűznek dicséretével hangzott, úgy hogy Ankonát azon napokban a palesztinai városokhoz lehetett hasonlítani, amelyekben szent Hieronimus idejében más nem hallatszott a zoltároknak és istenes énekeknek zengésénél. Egy része a papoknak a főtemplomban a népet istenes oktatásokkal gerjesztette; más része a sok gyónók kihallgatásában foglalatoskodott. A nép a papokkal egyesítvén magát, valamint az anyaszentegyháznak első idejében, éjjeli vigiliákat tartott a főtemplomban, áldván és dicsérvén az Istent zoltárokkal és egyéb ájtatos imádságokban. Hogy ne említsem a különféle nagy számu áldozatokat, az egész népben csudálatos lelki változás szemléltették.

Megerősödött benne az eleven és munkálkodó hit; a ruházatban, a társalkodásban a tisztesség uralkodék. Akik egymással gyűlölségben voltak véletlenül, igaz szeretettel egybe-kapcsoltattak, úgy hogy azon fegyvereket is, amelyeket azoknak, akikkel gyűlölségben voltak, megölésére titkon magokkal hordoztak: az Isten anyjának oltárára nagy szívvvel felfüggesztették. Sőt olyanok is, akik az Istenről már semmit tudni nem akartak, az élő Istenhez töredelmes szívvvel visszatértek.

Amelyeket midőn emlétek, ne ítélje valaki, hogy csak kigondolt, vagy bizonytalan költeményeket beszélek. Távul legyen; ezen helynek, amelyről szólok, szentsége ellen volna. Az említett szent képben tett csodákrul szoros vizsgálás tétetett, hogy minden csalatkozhatásrul és mesterségrül való gyanakodás kirekesztethessék.

Évégre a mult julius hónapnak 6-ik napján déltájban az ottani generális vikárius, a dolgot előmozdító fiskális, egy püspöki notárius és három tudós és értelmes képírók az ankoniai főtemplomba általmenvén, levették a szent képet a szokott helyéről, elmozdíták róla a kristályüveget. Hiteles bizonyságok jelenlétében a három képíró minden szorgalmatossággal

[190]

és vigyázással megvizsgálták a szentképet, de mindezek után nyilvánosságosan kitetszett, hogy a csupa vásznon, amelyen a kép rajzolva volt, és amely vászon minden részében ép és fogyatkozás nélkül vala, semmi egyéb nem volt a csupa és oly együgyű rajzolásnál, hogy az valami képzeltető csalatkoztatásra éppen alkalmatlan és elégtelen. Sőt a szentkép — oh isteni irgalmasság! — ugyanakkor, midőn a vizsgálatnak okáért, ha nincs-é valamiképzelés, vagy csalatkozás alatta, a generális-vikárius kezében vala, akkor is újra az a drága szűznek anyai szemei megnyitak és ezeket a vizsgálókra s körülállókra fordítván az irgalmasságnak anyja, mindnyájokat uj álmétkodással, sziveiket pedig édes és kimondhatatlan gyönyörködtetéssel bétölté ugyannyira, hogy egy a jelenlevők közül a nagy buzgótságtul és szeretettül felgerjesztetvén, az ujjánlevő drága gyűrűjét levonván, maga kezével a kép felett lévő koronára függeszté és ajándékul adá az irgalmasság anyjának.

Ezen képnek vizsgálása után lenienének a vizsgáló személyek a feljebb említett és köven metszetett szent Anna képének vizsgálására: Itt is minden szorgalmatos vizsgálás után nyilvánosságossá lett, hogy semmi csalárdság, semmi mesterség, semmi, ami a csalatkozásra okot adhatott volna, nincs és nem volt a képben. Sőt ezen képben is ujra nyilván szemléltetett, hogy a szemei megnyitak és a jelenvalókra fordítottak, mintha örvendene azon tiszteletnek, amely a mindenszentek Királynéjának és az említett Fatati Antalnak a buzgó nép által tétetett.

Igy az ezen csudákról való kételkedésnek helye nem lehet, mind ezen szoros megvizsgáltatás miatt, mind azért, hogy ezek nem egy-két izben, hanem igen gyakran, nem. egy-két nap, hanem a vizsgálásnak napját véve, már akkor is 16 napokig tartottak és az egész népben az Istenhez és az Isten anyjához való szeretetnek és hálaadásnak buzgótságát ujjabb és ujjabb ösztönökkel elevenítették; mind azért, hogy nem egy-két személy által, hanem a számtalan nép által nyilván szemléltetettek, amelyek között sok hitetlen, sok zsidók voltak. Többen ezek közül a hitre térésekkel, az istennek csudálatos erejét ezen csudában bizonyítják.

[191]

Confirmatio secundae partis

De menjünk Ankonából Rómába.

Hogy az Isten anyjának irgalmasságát a mostani elterjedett gonoszság el nem fogyasztotta, bizonyság Róma is, a kereszténységnek fővárosa. Ezen városnak, amely a Krisztus helytartója széke, annyi élő kardinálisoknak, püspököknek, papoknak, szerzeteseknek, az anyaszentegyház annyi igaz és eleven hitű tagjainak, annyi számtalan ottan fekvő szentek és ezek között az apostolok fejedelmeinek, szent Péter és szent Pál testeinek nyugodalma helye — ezen városnak — irtózom kimondani az elmúlt kilenczedik júliusban éjszakán, tüzzel, prédálással, összekonczolással el kelle vala veszni. Így volt elvégezve, így volt kicsinálva nagyszámu öszveszövetkezett istentelen csoportok által. Nem engedéd, oh irgalmasságnak anyja!

Midőn 8-ik júliusban, azaz a kieszeltetett marczangolás napja előtt való napon, egy az öszveszövetkezett pártütők közül nézne, meglágyítád egyszerre az isteni malaszt által, megkeményedet szivét, megismerteted vele éktelen gonoszságát: maga lett az előljárók előtt maga vádolója; kiterjeszté ezek elébe az egész éktelen szövetséget és a gonosz feltételek végbevételére öszveszövetkezett társait. És így a főbb gonosztevők elfogattattak, tömlöczre hányattattak s így éppen marada ezen kereszténységnek helye.

Ismét, éppen szent Péter és szent Pál apostolok ünnepén, azaz azon szent apostolok napján, akiknek vére által fundáltattál, el kellett vala pusztulnod, Róma városa. Mert így volt ez elvégezve a te és az egész kereszténység ellensége által, az istentelen győzedelemben felfuvalkodott francziák által, hogy éppen ezen a napon rohanjon az ellenkező tábor, amely már Hetruria felől odasietett, e roppant városba és magát azon s annak szent tagjain kegyetlenül megbuszulja. Nem engedted ismét, óh irgalmasságnak Anyja! Visszavonattaték a vérszopó tábor, és áll a kereszténységnek fővárosa.

Áll — mondám — és ugyan az Isten után, a te esedezésed, a te hatalmas pártfogásod által áll a kereszténységnek fővárosa.

Jelét adtad ennek ugyan azon rettenetes napon, amelyen Rómának fel kellene raboltatni. Ez a nap volt az, amelyen

[192]

a te képed, mely szent Péter és szent Pál apostolok temploma mellett Del Archetto név alatt tiszteltetik, anyai szemeit először megnyitotta és ezt mind az égre, mind a buzgó népre kimondhatatlan kegyességgel fordította. Ezen első csudát több hasonló csudák követték. Sok számos hasonló szent képek mind a templomokban, mind az utczákon, mind a különös házakban, mintha újra festették volna, gyönyörűségesebbekké változtattak, mintegy testi szemeket vévén, az égre és a népre függesztették megnyilt csodálatos szemeiket. Az egész város bámulásra gerjedett a csudáknak nagy volta és sokasága által. Megeredtek a könyhullatások, zengeni kezdettek az utcák az esedező fohászok által, megtelének minden utak a Máriát dicsérőknek, magasztalóknak sokasága által. Látnád a gazdagokat a szegényekkel, a nagy rendüket az alázatos néppel egyesülve mezitláb, Máriát segítségül hívni, Máriát magasztalni, Máriának éjjel-nappal tiszteletében lenni. Ha mégis éjszakáknak lehet mondanom azon éjszakákat, amelyeknek setéségét az Isten anyjának szüz és drága szemei megvilágosították; azon éjszakákat, amelyek az egész városban meggyújtott számtalan égő fáklyák és gyertyavilágok által a déli világossághoz hasonlítottak. Ama főhelye a városnak, amely Kapitoliumnak neveztetik, amelyen az ellenség a szabadságnak istentelen zászlaját fel akará állítani, égő fáklyákkal tündökölvén, mint a religiónak dicsőséges czimere, különösen fényeskedett.

Ki irhatja itten le a rómaiaknak buzgóságokat és szent örvendetességöket? Ki irhatja le mind a kegyességeket, amelyeket őhozzájok azon napokban az irgalmas szüz kimutatott; mind a hálaadásokat, amelyeket azoktól vett. Tudjuk olyanoknak hiteles tudósítása által, akik eztet szemekkel látták. Tudjuk, hogy *Nerva* piacznán a Boldogságos Szüz képe mellett lévő liliomoknak száraz és porral teljes kötetei, jobb kézrül egy, balkézrül pedig három friss és zöldelő (Calices) liliom-száracskákat eresztettek magokbul.

Tudjuk, hogy a szentképek, amelyeknek szemei megnyiltak, naponkint sokasodtak és oly számossá lettek, hogy a sokaságuk miatt már meg sem számláltathattak.

[193]

Tudjuk, hogy az Istennek ezen csudái már nemcsak Rómában, hanem Olaszországnak több helyein is nyilvánossá tétettek.

Tudjuk, hogy a csudákrul, amelyek *Vechia* városban a Boldogságos Szüz képével és szent *Firmina* faragott képével történtek, magok az azon kikötőhelyre érkezett francia hajóknak vezérjei bizonyosságot tettek.

Tudjuk, hogy Aemilia, Bononia és Ferrária tartományokat kivévén, alig látszatik a szentséges pápa birodalmában valamely tartomány, valamely város hátra lenni, amely az ilyen csudákat e napokon nem szemlélte volna.

Tudjuk, hogy nagyon hallatlan csudák már Neapolisban kezdődnek, ahol szinte ugy az angyalok királynéja képe és Krisztusnak faragott statuácskája is a szemeket csudálatosan megnyitják. És hogy mindezek iránt semmi kételkedés hátra ne lehessen az emberek szemében, tudjuk azt is, hogy az isteni Gondviselésnek csudálatos rendelésébül Róma városában ezen csudák még eddig a Boldogságos Szüznek nem az olyan képeivel történtek, amelyeket eddig a nép különös buzgósággal tisztelt, hanem többnyire az elhagyatott és semmi különös tisztelettel nem tiszteltetett képeivel történtek.

Igy senki ezen csudákban nem vethet a rendkívül való buzgóságra és hirtelen hitadásra, kiváltképen midőn ugyanezen csudákrul már bizonyosságot tesznek azok is, akiknek az ugynevezett filozófusi gondolkodásoknak módja és szabad cselekedetek Rómában tudva vannak, s ezen csudáknak szemlélésére előbbeni istentelen utjaikat megátkozván, az üdvösség utjára visszatértek.

Ez tudniillik a gyümölcse azon igaz penitencziatartásnak, amelyet Róma városának lakosai az Istennek ily jelenvaló ostorozása alatt érezni kezdtek. Ezen irgalmasságának jeleivel tetőzte az Isten azon kilencz napi buzgó ájtatosságot, amely a szentséges pápa rendelésébül — szent Péter és szent Pál apostolok ünnepe közelgetvén — az isteni büntetésnek eltávoztatására az egész városnak minden paróchiáján tartatott.

Igy vette bé az Isten azon buzgó imádságokat, melyeket ugyanazon üdőben Róma városának majd minden templomai-

[194]

ban a nép a szentséges pápa akaratjából három nap alatt az égbe tiszta szivből eresztett. Így vette bé az Isten azon missziókat, amelyek Róma városában a szentséges pápa rendelkezéséből 10-ik juliustól fogva 20-ikig, azon penitenciatartó processiókat, amelyek ugyanazon missionáriusok által 21., 22., 23. júliusban tartattak, amelyek alatt ki nem lehet mondani, le nem lehet rajzolni, mely változás és mely szivből való buzgóság okoztatott az egész népben. Nem foghatta meg ennek sokaságát a roppant templom; azért szükség volt annak ajtaja előtt oltárokat felállítani és a számtalan népnek onnét áldást adni.

Igazsággal lehet mondani, hogy valóban az egész város a legnagyobbtól a legkisebbig az ő esedezését, fohászzkodását és könyhullatásait az Istennek széke eleibe kimutatta. Igazsággal lehet mondani, hogy az Isten igéje hallgatásában, a kevélységnek és hiuságnak letevésében Róma Ninivét, és a római lakosok a Ninive város lakosait igazán és szivből követték.

Oh igazságos, haragodban is irgalmasságodrul meg nem felejtkező Isten! Valóban ezen buzgóságnak, ezen penitenciatartásnak, ezen könyhullatásoknak és az Isten anyja irgalmasságának, az ő népén könyörülő anyai szívének és szent fia előtt oly hathatós esedezésének köszönhetjük, hogy elhallgatni a többi győzelmeit hadi táborunknak nem lehet.

Ama régen ostrom alatt lévő Mantua várát, amelyről méltán lehet mondani, hogy egész Olaszországnak sorsa tőle függött, az ellenség ostroma alul felszabadítád. Felszabadítád, jóllehet ennek erőszakos megvételére ötszáz ágyuk készen valának. Felszabadítád, jóllehet az előbbeni ostromló sereghez új huszezer álló hadi sereg kapcsoltaték. Felszabadítád, jóllehet ama felfuvalkodott francia fővezér, Bonaparte kevélysége annyira ment vala, hogy a körüllevő tartományoknak lakosait ezen várnak vivásának szemlélésére hívta legyen, hogy lássák, miként veszi meg a francia sereg a meggyőzhetetlen várat is.

Felszabadítád és ugyan úgy szabadítád fel, hogy az ellenségnek mintegy száz hosszú ágyuit, tizenkét bombahányó mozsarait, nyolczvan és kilencvenezer között levő golyóbisait

[195]

és bombáit, négyezer mázsa ónját rész szerént golyóbisokban, rész szerént darabokban, kétszáz ugynevezett doppelhakent, sok apró fegyvereit és kardjait, négy hajó municióját, két puskaforos magazinját, ötezernél több elfogatott emberét és oly tömérdek eleségeit, hogy ezeknek illendőképen lajstromba való szedésére, amint a mantuai kommandánsnak tudósítása tartja, egy néhány hetek kívántatnak, a Tebenned bizó, Tehozzád és a szent anyádhoz folyamodó népednek birtokába adtad.

Epilogus

Ah, Kedves Hallgatók! Ily irgalmas, ily hathatós pártfogó mellett mit félünk, mit rettegünk? Maga az anyaszentegyház ezen drága szüzet az hadiseregnek rendbe kapcsolt erősségéhez hasonlítja. „*Terribilis, ut castrorum acies ordinata!*”

Semmi ezen nagy szüz hatalmához minden ellenségünk ereje, hatalma, dühössége. — Miért nem sietünk anyai palástja alá? Visszavonnak — jól tudom — visszavonnak vétkeink! Nem merünk szent színe előtt vétkes szivünkkel megjelenni; nem merjük szentséges méltóságához vétkes kezeinket bizodalommal felemelni. Oh bünös társaim! Ezen drága anya a bünösöknek is anyja, és jaj volna a világnak, ha ő a bünösöknek anyja nem volna! Ezen anyának irgalmasságát el nem fogyatkoztatta még a mostani eláradott gonoszság. Bizonyság Ankóna, bizonyság Róma.

Oh, legyen bizonyság ezen föld, ezen ország is! És miért ne lehetne, miért ne áradhatna reád is ily veszedelmes üdőkben ezen szüz anyának irgalmassága? Hiszen édes hazám népe, te ezen Nagyasszonynak első szent királyunktul adatott öröksége vagy! Te ezen drága szüznek mindétig különösen tisztelője, és ő mindétig különösen anyád volt. Neki köszönheted, hogy annyi külső és belső vérontások között, annyi száz esztendőig állasz. Ah, ne kételkedjél benne, ha te fiának untad magadat lenni, anyádnak fogja ő magát mutatni. Kövessük csak példáját Ankónának és Rómának, én élő keze vagyok anyai irgalmának. Tegyük le fegyverünket, tegyük le haragunkat, gyűlölségünket, melylyel ellenségünkhöz viseltetünk, ezen szent szüznek oltárára! Tegyük az ő

[196]

oltárára a káromkodó, a rágalmozó és tisztátalan nyelveket ; tegyük oltárára a vétkes kezeket, az idegen jószágokat, a botránkoztató szemeket, füleket!

Vegyük fel a régi magyaroknak ezen Nagyasszonyunkhoz való buzgóságát, ujjítsuk meg a szentségek gyakorlását, a a példaadó buzgó keresztény életet. Kezdjünk az isten és anyaszentegyház törvényeinek hiv megtartói lenni, és fogadom, ezen szűznek irgalmát elmulthatatlanul fogjuk tapasztalni. „*Eja advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte!*” Oh hatalmas pártfogónk, azon irgalmas szemeidet, amelyeket Ankóna és Róma városa népére annyiszor és oly anyai kegyességgel megnyitottál, tüntesd fel, ha nem testiképen is, amelyre érdemesek nem vagyunk, fordítsd lelkiképen teelőtted leboruló és ezen szomorú s veszedelmes környüállásokban irgalmasságodért esedező népedre! Nyujts nekünk igaz penitenciát és ezáltal a reánk következő veszedelmeket távoztasd el országunktul. O clemens, o pia, o dulcis virgo Maria! Oh irgalmas, oh kegyes, édes szűz Mária! Ámen.

Ezen prédikációban említett ankónai Szűz-Mária-kép eredete a következő:

Ezen képet egy venéciai hajónak, amely Ankónában kikötött vala, kapitánya hagyta ezen főpüspöki templomban, oly bizonyítással, hogy midőn egyszer a tengeri szélvészben lévén, egyik fiát, aki a hajónak külsőbb részén vala, egy tengeri hab tengerbe elmeríté, ő ennek életéért ezen kép előtt, amely vele a hajóban vala, arczra borulván, a Boldogságos Szűzhöz folyamodott, akinek esedezése által csakugyan a tengerben a hab által elborított fia más hab által ismét a hajóba elevenen bevettetett.

Nagyboldogasszony napján.

Concio in Festo Assumptae Virginis. Colocae 1832. dicta.

„Ex hoc beatam me dicent omnes generationes.”

Luc. 1. v. 48.

Mostantól fogva boldognak mondanak engem minden nemzetségek.

Exordium

Ezen felvett evangyéliombéli szavakkal megjövendölte a Szentlélek sugarlásából a boldogságos szüz Mária, hogy őtet mint Istennek anyját minden nemzetségek tisztelni, segítségül hívni és magasztalni fogják. „*Ex hoc beatam me dicent omnes generationes.*” Be is teljesedett voltaképpen ezen jövendölés, mert látjuk, hogy az Istennek ezen elválasztott teremtése, ezen isteni anya, sok száz esztendőktől fogva az ő tiszteletére felállított oszlopok, képek, templomok, oltárok, ünnepek, társaságok, esedezések, fogadások és ezekből eredett arany, ezüst és egyéb drága adakozások által oly tiszteletet vesz az egész világon kiterjedett keresztény néptől, amilyent a többi szentek mindösszesen sem vesznek.

Mert éppen ez a nagy hatalmu, nagy irgalmasságu szüz az, akit a Krisztusnak nem hibázható anyaszentegyháza oly különös tisztelettel dicsőít, amely az élő Istent illető tiszteletnél, mely egyedül igaz imádás (*cultus latriae*), véghetetlenül ugyan alábbvaló, de minden egyéb szentekhez való tiszteletet (*cultus duliae*) sokkal felülhaladó tisztelet (*cultus hyperduliae*). Mivel a többi szenteket tiszteli az anyaszentegyház mint az

[198]

Istennek hiv szolgálait és megboldogult barátjait, ezen szüzet pedig tiszteli, mint a mindenható Istennek igaz és valóságos anyját. És így annyival feljebb viszi az ő tiszteletét az egyéb szentek tiszteleténél, mennyivel méltóbb és feljebb való az anya a szolgálknál.

Tusakodjon tehát ellened, oh Istennek szent anyja, minden eretnkség, minden hitetlenség és pokolnak minden erőssége: te minden ostromlásod mellett e földön és mennyben tiszteltetni, áldattatni és magasztaltatni fogsz. E földön ugyan, valameddig a kereszténység fel léssen, mely más véget nem tud a világ végénél; mennyben pedig, valameddig ottan fennt lesznek az angyali seregek, valameddig ott fennt lesznek az Istennek megdicsőített szentei, valameddig ottan fennt lesz a te isteni Fiad, Jézus Krisztus, aki él és uralkodik az Atyával és a Szentlélekkel most és mindörökkön örökké. „*Beatam me dicent omnes generationes.*”

Krisztusban Kedves Hallgatók! Midőn ezeket mondom, mely nagy lelki vigasztalással nézem, hogy ti is, akik Nagyasszonyunknak e mai legtündöklőbb ünnepén e szent helyre oly számosan egybegyűltetek, éppen azon nemzetségek közül vagytok, akikről megjövendölte az Isten anyja, hogy őtet tisztelni, áldani és magasztalni fogják. Így kell felőletek szólanom, így kell itélnem, midőn közöttetek szemlélek több oly buzgó lelkipásztorokat, akik magok juhait e nagy szüz dicsőítésére processióval is ide vezérlették; midőn közöttetek szemlélek több fáradhatatlan lelkiatyákat, akik ezen nagy szüzhöz való buzgóságokat ma és tegnap oly nagyszámu gyónások hallgatásával kimutatták; midőn közöttetek szemlélek oly buzgó atyákat, anyákat, gazdákat, gazdasszonyokat és a nevendék ifjúságnak istenes oktatóit, akik az ő magzatjaikat és egyéb alattvalóikat e mai nagy ünnepre már régen készítvén, ugyan evvel ezen drága szüzhöz való példás buzgóságokat megbizonyították; midőn közöttetek oly számos keresztényeket szemlélek, akik ezen ünnep előtt tett alamiználkodásaikkal, bőjtölésekkel, hosszas esedezéseikkel és a penitenciatartás és az Oltáriszentség felvételével, mely buzgó tisztelői legyenek azIsten anyjának, kinyilatkoztatták.

[199]

Propositio et partio

Folytasd, oh buzgó népe Nagyasszonyunknak, folytasd ezen nagy szüzhöz istenes tiszteletedet! Folytasd, de tiszta, de buzgó szívvvel folytasd! Ez az, ami a te tiszteletedet ezen nagy szüz előtt kellemetessé fogja tenni, és ez az, ami ez órában egész beszédemnek határt fog tenni. Evégre azt mondom rövideden, hogy ezen szüz előtt a mi tiszteletünk kellemetes legyen, *azt tiszta szívből* kell tennünk, — ez beszédemnek első része; hogy ezen szüz előtt a mi tiszteletünk kellemetes legyen, *ezt buzgó szívből* kell tennünk, — ez beszédemnek második része. Mig szólok ezen Isten anyjára nézve, csendes és figyelmetes hallgatást kérek!

Confirmatio primae partis

A tiszta szív által, amelylyel egybe kell kapcsoltatni a boldogságos szüzhöz való tiszteletnek, hogy ez őelőtte kedves legyen, értem a büntől kitisztított és az erkölcsökkel felékesített szívet és lelket. Szükséges — mondám — hogy aki az Isten anyját tisztelni akarja, a büntől, azaz legalább a halálos büntől, vagy voltaképpen ment legyen, vagy ment lenni kívánjon. Ennek gyökeres oka az, hogy a halálos bün által az ember az Istennek ellensége. Hogy lehessen tehát az Isten anyjának kellemetes az a tisztelet, amelyet őhöz mutat egy igaz és megtérni sem akaró ellensége az ő Istenének? A hit tanítja, hogy a halálos bün ezen szüzhöz az ő isteni Fiát, Krisztus Jézust, egyszer immár megölte és megölné ismét, ha a bünösben a bünhöz hasonló erő és hatalom lenne. Ha tehát találkozna közöttünk oly vakmerő és istentelen Joáb, aki ezen isteni anya ártatlan szent Fiának, a Jézus Krisztusnak, szívet halálos vétkeivel átaverné, a Jézus vérével még forró három lándzsát vinné kezében ezen szüz eleibe, nem hogy azokat az ő szent lábaihoz, a pártfogásnak megnyerésére töredelmes szívvvel letegye, hanem hogy azokat uj sebesítésére a megfeszített Jézusnak élesítse és fordítsa: az ilyent merné-e valaki az Isten anyjának igaz tisztelői közül, akármely külső tisztelete között is számlálni?

Jól tudom én, hogy ezen szüz *refugium peccatorum*, a szegény bünösöknek oltalmazója: de nem a bünben meg

[200]

átalkodott, hanem abból kitérni igyekező, vagy legalább kivánó bűnösöknek.

Aki tehát a halálos bűnben megmaradni akarna és mégis ezen szűznek pártfogását meg akarná nyerni, ez nem egyebet akarna, hanem hogy kebelében hordja ezen isteni anya azt, akit ő utál és utálja vele együtt az ő isteni Fia. Jól tudom azt is, hogy ezen drága szűz némelykor a megátalkodott bűnösökhöz is kimutatja anyai irgalmasságának nagy voltát, midőn ezeknek az Istentől oly rendkívül való nagy és hatalmas malasztot nyer, amely akármiképpen megkeményedett sziveiket meglágyítja és mintegy erőszakosan az Istenhez visszatéríti. De tudom azt is, hogy az ily nagy malaszt az Isten irgalmasságának nagy s éppen rendkívül való csodája, amely vajmi ritkán szokott adattetni. Aki tehát erre bizná üdvösségét, jaj, mely veszedelmes kockára vetné egyetlenegy lelkét!

Mi ebből a következés? Az-é, hogy aki magát halálos bűnben látja lenni, hagyja el emiatt azon imádságait, bőjtöléseit, alamizsnálkodásait és egyéb buzgóságait, amelyekkel eddig ezen nagy szüzet tisztelte? Távol légyen!

Ezt cselekedni nem egyéb volna, hanem az isteni irgalmasság elnyerésének egy nagy árát, azaz a Boldogságos Szűznek esedezését önként elzárni magától. Nem ez tehát ebből a következés, hanem az, hogy aki ily szerencsétlen állapotban lenni látja boldogtalan lelkét, első s legfőbb gondja az legyen, hogy szívét, lelkét a szent gyónás által, és míg eztet véghez viheti, addig is a tökéletes töredelmes bánattal kitisztítsa, megbánván bűneit azért, mivel azokkal azt az Istent bántotta meg, aki magában véghetetlen jó és akit ugyanazért mindenek felett szeret, felfogadván egyszersmind, hogy soha többé őtet meg nem bántja. Ha pedig ezen töredelmességet még nem érezné szívében, óhajtsa legalább azt érezni; kérjen arra malasztot az Isten anyja esedezése által és ennek elnyerésére ajánlja fel éppen azon jóságos cselekedeteit, amelyekkel másképp tisztelni szokta ezen szüzet. Így magának ezen szűznek nagy irgalmassága által legalább utat nyithat szívének igaz megtisztítására és így ezen szűznek igaz és előtte kellemetes tiszteletére.

[201]

Itt azonban a Boldogságos Szűz igaz tisztelője még meg nem állhat; mivel ezen szűz az ő tisztelőjében nemcsak a büntől kitisztított, hanem az erkölcsökkel is felékesített szívet s lelket kíván. Ugyanis ki hitetheti el magával, hogy ezen minden erkölcsökkel teljes szűz előtt tökéletesen kellemetes léssen tiszteletünk, ha ő ezen erkölcsöknek a mi lelkünkben semmi hasonlatosságát nem látja?

Vessünk itt, Kedves Hallgatók, egy-két tekintetet ezen nagy szűzre és magunkra. Ő az ő isteni anyaságának méltóságában is, amelynek nagy voltát semmi elme fel nem érheti, oly alázatos volt, hogy éppen akkor, midőn az angyaltól ezen nagy voltát értette, magát az Ur szolgálójának vallotta lenni. Minket pedig talán egy ma-hólnap tartandó, mások felett való uralkodásunk, felsőségünk, vagyonunk, értelmünk, tiszteltetésünk kevélységre, felfuvalkodásra gerjeszt.

Ő az ő szüzességét, tisztaságát annyira becsülte, hogy ha ennek elvesztésével kellett volna Isten anyjává lenni, inkább választotta volna a szüzességet ezen isteni anyaság nélkül, mintsem ezen isteni anyaságot a szüzesség nélkül. Mi pedig ezen nagy kincsünket egy külső vagy belső nagy késértet miatt, egy ma-hólnap teste szerént a férgek eledelévé leendő személynek tetszése miatt, egy feslett indulatunknak veszedelemre kiteszszük, sőt örökre elvesztjük.

Ő Isten anyja lévén és már az élő Istennek Fiát méhében hordozván, Erzsébethez a hegyes tartományi hosszú és bajos uton sietett és annak több hónapokig segedelmére, vigasztalására, szolgálatjára volt. Mi az ügyefogyottak, a megszomorodottak és egyéb felebarátunknak lelki és testi segedelmére, ha ebben magunknak terhét és nehézségét látjuk, talán alig mozdulunk.

Ő szent Fiának keserves halálát a keresztfa alatt tulajdon szemeivel látván, ezen megfoghatatlan fájalmában is úgy egybekapcsolá a maga akaratját az Isten akaratjával, hogy sziv szerént ezen drága kincsét, ezen isteni magzatját a világnak váltáságáért örömmel feláldozta. Mi a mi mindennapi keresztünket is házastársunktól, magzatinktól, ellenségeinktől, az isteni gondviselés szerént reánk eresztetett kárvallásokból okoz-

[202]

tatott szenvedéseinket, békétlenség és zugolódás nélkül talán igen ritkán viseljük.

Már akinek szive-lelke ily messze van az erkölcsökben a Boldogságos Szüz szivétül-lelkétül és ahhoz közelíteni sem igyekszik, az ilyen a csupa külső tisztelet által megnyerheti-é kedvét ezen minden erkölcsökkel tündöklő szüznek? Mit? Ezen alázatos szüzet az ő alázatosságának, ezen békességes türesü szüzet az ő békességes türesének, ezen minden angyaloknál tisztább szüzet az ő tisztaságának, egyszóval ezen drága szüzet, aki az ő istenes erkölcsével minden egyéb csupa teremtések felett tündöklött, ugyanezen erkölcsnek követése nélkül igazán, voltaképpen s őelőtte kellemetesen tisztelhetjük-e? Megfelel erre szent Ágoston ama nagy mondással, amelylyel én ezen beszédemnek első részét befejezem: *Summa religionis est imitari, quem colis*. Az igaz tiszteletnek mivelta abban áll, hogy akit tisztelsz, azt kövesd.

Confirmatio secundae partis

Láttuk eddig, hogy a Boldogságos Szüzhöz való tiszteletünknek *tiszta, azaz a halálos vétektől vagy kitisztult, vagy kitisztulni igyekező és egyszersmind az erkölcsöket gyakorló szívvvel kell egybekapcsoltatni*.

Lássuk már azt is, *hogy ugyanezen tiszteletet buzgó szívvvel kelletik véghezvinni*. Miben áll ez a buzgó szív? Abban, hogy amit ezen szüznek tiszteletére teszünk, vagy gyakorolunk, aztat *örömmel és állhatatosan* gyakoroljuk.

Megkivánja az ő tisztelőitül ezen nagy szüz: 1-ör, hogy amit az ő tiszteletére teszünk, azt örömmel tegyük. És hogy is ne kivánná meg eztet, hiszen mi is, egy alávaló férgesckék, az immel-ámmal, a kedvetlenül, a tunyául szolgáló cseléddel megunatkozunk. És az ilyen tisztelőjén meg ne unatkozzék az Isten anyja? Tekintsük a királyi udvarokat, mint tétetik ottan azon szolgálát, amely egyenesen a fejedelem személyének tétetik? Nemde a napok éjszakákkal örömmel pótoltatnak, és akármely fáradozás, nyughatatlanság, nehézség számba sem vétetik, csakhogy ezek által a fejedelemnek kedve teljen? És ennek a földnek és mennynek királynéja, akit az Isten minden számtalan teremtései közül maga szent Fiának anyjává válasz-

[203]

tott, akit az ő kegyelmeivel minden csupa teremései között legfőbb mértékben meggazdagított, akit mennyben, amint a mai ünnepen tiszteli s hirdeti az anyaszentegyház, minden mennyei szentek és anygali karok felett felmagasztalt: ezen mennynek s földnek királynéja — mondám — meglegedhessen az ő tiszteletére olykor-olykor immel-ámmal gyakorlott és tétovázó elmével, sebes nyelvvel elhadart imádságainkkal; meglegedhessen az ő tiszteletére önként, vagy parancsolatbul, de kedvetlenül és vonakodva tett böjtölésünkkel; meglegedhessen egy-két szegénynek nagynehezen nyujtott és kevés fillérekbul álló alamizsnálkodásunkkal?

Oh nem így, nem ily hideg szívvvel tisztelték a mi régi őseink, akik előtt oly tekintetben volt a Boldogságos Szűz Mária, hogy ezen nevet vagy ki sem mondták a mély tisztelet miatt, hanem ehelyett őtet Nagyasszonyunknak nevezték, — vagy ha kimondták, arra térdet-fejet hajtottak. Nem ilyen hidegen tisztelték ezen nagy szűzet a mi első szentkirályaink, akik az ő tiszteletére annyi roppant templomoknak, klastromoknak, fundációknak felállításával is, sőt az egész országnak örökség gyanánt ezen szűz lábaihoz való vetésével is, a magok itéletjek szerint alig látszottak ezen szűzhöz való égő szereteteknek és az isten anyjához való buzgóságoknak eleget tenni. Nem oly hidegen tisztelték ezen szűznek tiszteletére felállított társaságokban annyi ártatlan, istenfélő és ugyanannyi nemzetségekbül való ifiak, akiknek csodálkozásraméltó magok sanyargattatását és egyéb jóságos cselekedeteiket, melyekkel ezen nagy szűzhöz fiui buzgóságukat kimutatták, öröm-könyhullatások között régenten láthattuk, vagy legalább régenten hallhattuk és olvashattuk. Istenem! Mikor serkented fel a mi hideg sziveinkben a régi hőseinknek ezen Isten anyjához való buzgóságát, amely által a mi csekély tiszteletünk is az ő szent színe előtt kellemetes legyen? Mikor viszed véghez, hogy ezen drága szűzhöz vonzó tiszteletünk nemcsak örömmel, hanem állhatatosan is gyakoroltasson?

Állhatatosan, — mondom. Avagy nincsen-é okom ezen fohászzkodásra? Mit használ és végképpen is mit fog használni az ezen szűzhöz annyiszor elkezdett buzgóságunk, ha ebben

[204]

állhatatosan meg nem maradunk? Csak az állhatatosság az, ami valamint egyebet, ugy ezen szüzhöz való tiszteletünket is koronázza. — Mit használ, ha a vitézkedő hadi nép eleinte ugyan nagy szívvvel ostromolja a dühösködő ellenséget, azután pedig fegyvereitül megrettenvén, hátat fordít és a győzedelmet annak általadja? Mit használ, ha a mesterember az ő munkáját, az építő az ő házát, a szántóvető ember az ő szántását s egyéb munkáját elkezd, de el nem végzi? Szinte ugy mit használna nekünk végképpen, Kedves Hallgatók, ha most ugyan ezen drága szüznek jelesebb ünnepein meggyónunk, megáldozunk, az ő olvasóját mindennap buzgón elmondjuk, a szombatnapokat az ő tiszteletére megbőjtöljük, az ő szent képeit tiszteletben tartjuk, az ő kegyelemhelyeire ájtatosan eljárunk, órála nagy tisztelettel szólunk, az őhöz való buzgóságra gerjesztő könyveket gyakran és örömmel olvassuk, az ő szeretetért kivánságainkat gyakran megszegjük, szemünket, nyelvünket, testünket sorsunk szerint megzabolázzuk, az ő tekintetért ellenségeinknek megengedünk, sőt velök jót teszünk, az ő szeretetét és tiszteletét magzatjainknak, cselédjeinknek, az alattunk valóknak, társainknak és egyebeknek szívében beleönteni és nevelni igyekezünk, egyszóval lelkiisméretünknek tisztaságával és az ő nagy erkölcsének követésével ezen isteni anyának szeretetét, pártfogását, segedelmét megnyerni kívánjuk: mit fognak — mondom — mindezek végképpen nekünk használni, ha ezekben állhatatosan meg nem maradunk?

Oh, mely könnyen megeshetik pedig, hogy ámbár ezen drága nagy szüzhöz és az ő tiszteletéhez teljes buzgósággal vagyunk most, ezen istenes indulat elhüljön szívből! Oly időket élünk, Kedves Hallgatók, amelyekben ezen szüz tisztelete ellenségeinek, még a keresztény katolikus nevet viselők között is olyan segítői vannak, akik a gyengébb lelkekben a nyilvánvaló eretnekeknél is több és mélyebb sebeket okozhatnak. Kicsodák ezek? Azok, akik az ő szemfényvesztő okoskodások szerint féltik a Krisztus imádását ezen szüznek tisztelete miatt; féltik a Krisztusnak egyetlenegy közbenjárását az Istennél ezen szüznek segítségül hívása miatt. Azok, akik ezen szüznek igaz tiszteletét csak a szívnek belső buzgósá-

[205]

gának lenni hirdetik, hogy így az ő képeinek, oltárainak, csodatevő képeinek tiszteletét megvetésbe hozzák, és így ezt megrontván, nemsokára a belső tiszteletet is az isten anyja tisztelői szívéből eloltsák. Azok, akik szégyenlik az olvasót még a templomban is kezükbe venni. Azok egyszóval, akik azon ájtatos szokásokat, amelyek által ezen irgalmasság anyjához való buzgóságunkat bizonyítani, növelni, erősíteni szoktuk, mind a rendetlen tiszteleteknek nemébe számlálják, és azokat, akik ezekkel élnek, mint gyarló, tudatlan elméket megvetik és ezen buzgó istenfélő lelkeket legveszedelmesebben ostromolják.

De ki ellen tusakodtok pokolnak szerencsétlen álorczásai? Ki ellen tusakodtok? Azon nagy szüz ellen, aki valaminthé eddig — amint éneklé az anyaszentegyház — minden eretnkségeket megrontott, úgy a ti istentelen feltételeiteket is az Istentől vett nagy hatalma által előbb vagy utóbb, de csakugyan volt képpen megrontja és megismerteti veletek azt a nagy igazságot legalább halálotok óráján, hogy nem lehet a Krisztus Jézusnak barátja, aki az ő anyjának ellensége.

In Epilogo

Facta repetitione partitionis, commendatur usus quotidianus Rosarii eo etiam argumento, quod sic per diem 63, per mensem 1893., per annum 22680 vicibus (quid ergo per totam vitam?) implorabitur patrocinium beatæ Mariæ Virginis pro felici morte.

A Boldogságos Szűz Mária nevé- napján.

Concio in Festo SS. Kominis Mariae — in Metropoli. 1799.

„Et nomen Virginis Maria.” Luc. 1. v. 27.
„És a szűz neve vala Mária.”

Exordium.

Ma tiszteli az anyaszentegyház az Isten anyjává választott ama drága szűznek szent nevét, amelyet az Isten a mai szent evangéliumban ugyanazon anygala által hirdettetett ki, aki által a maga egyetlenegy szent Fiának imádandó Jézus nevét kihirdetette. „Et nomen Virginis Maria.” És a szűznek neve Mária.

Hogy az anyaszentegyház ezen szent névnek tiszteletét ily közönségessé tette, okot és alkalmatosságot adott erre ama tündöklő nagy győzelem, amelyet nyert ezen szűznek esedezése által a keresztényi tábor 1683. esztendőben a töröknek roppant tábora ellen. Az említett esztendőben az ő fejedelme ellen többször immár pártot ütő eretnokség Magyarország és Ausztria ellen a töröknek egész hatalmasságát kihívá, midőn 14-ik júliusban kétszáz ezer törökök Bécs városát kimondhatatlan dühösséggel ostromlani kezdték. Ezen rettenes veszedelemben az istenfélő Leopold császár Máriához folyamoda és az ő segedelmének megnyerésére oly szoros szombatnapi böjtöt rendele, amelyben csupa kenyérrel és vízzel kellene kinek-kinek megelégedni.

[207]

Mi lett belőle? Az ellenkező nagy számu sokaság a Boldogságos Szüz születése, avagy Kisasszony napja alatt eső vasárnapon, amely éppen ma vagyon, egész rettentő táborától megfosztata és Bécs városa alól diadalmasan visszaverettete. Megismerte a mi hadseregünk az ötlet segítő szent anyának irgalmasságát; azért a III. János lengyel királylyal a hadi vezérek Bécsbe bemenvén, legelőször is ezen szűznek Lauretonról neveztetett templomába sietének és ott méltó hálaadást mondtak a megszabadító kegyelmes anyának. Az akkori szentséges pápa pedig, XI. Innocencius, ezen kegyelemnek emlékezetére, a mai szent ünnepet az egész anyaszentegyházra kiterjesztette és örökössé tette.

Ily hathatós az Isten anyja segedelme földi szükségünkben. De vajjon tehet-e valamit ugyanezen szüz üdvösségünk dolgában? Ezen kérdésre a felelet más üdőkben az igaz katolikusok előtt haszontalan volna, mivel ezek üdvösségek dolgában a teremtő, megváltó és megszentelő Isten után legfőbb reménységöket az Isten anyjának esedezésébe helyeztetik. De most, midőn az anyaszentegyházat ostromlók ugyanezen szűznek esedezésében helyeztetett bizodal munkat, mint Megváltónk érdemeinek kisebbitését tekintik, hasznos lesz megfelelni a feltett kérdésre: mind azért, hogy az igaz tudományban erősödjünk; mind azért, hogy az ellenkezőknek eleget tegyünk. Azt mondom tehát:

Propositio et partitio

Éppen az a Jézus Krisztus, az a Megváltó, akinek megváltása hathatosságát és érdemeit féltik ezen szűznek üdvösségünkre segítő esedezése miatt az ellenkezők, *éppen az a Krisztus akarja aztat, hogy az ő anyai esedezése által a mi üdvösségünk elnyerését segítse; akarja — mondom — eztet mind önmaga miatt, mind az ő szent anyja miatt.*

Akarja önnönmaga miatt, mert azért, hogy ezen szüz az ő esedezése által a mi üdvösségünket segíti, a Krisztus érdemei nagyobbban tündöklenek. Megmutatom ezt az első részben.

Akarja a *maga anyja miatt*, mert azzal, hogy ezen szüz az ő esedezése által a mi üdvösségünket segíti, a Krisztus

[208]

anyja tisztelete szívünkben hathatósabbá tétetik. Megmutatom ezt a második részben. Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Akarja Krisztus aztat, hogy az ő anyja, anyai esedezése által a mi üdvösségünk elnyerését segítse. Akarja eztet — mondám — először önnönmaga miatt, mivel ezáltal a Krisztus érdemei nagyobbban tündöklenek. Ha igaz az, hogy a Boldoggágos Szűznek a mi üdvösségünk elnyerését segítő esedezése a Krisztus érdemeit tündöklőbbé teszi, azaz hogy nagyobb dicsőségére válik a mi Megváltónknak ezen hathatós anyai esedezés: nem lehet okosan kételkedni, hogy valóban ily hathatóssá tette az ő anyja esedezését ezen Üdvözítő, mert őneki az egész megváltásban és minden örök végzéseiben utolsó célja volt az ő mennyei Atyjának dicsősége és így a maga dicsősége is, amely egy az Atya dicsőségével. Csak az tehát a kérdés, ha vajjon válik-é az Krisztusnak nagyobb dicsőségére és az ő érdemeit nagyobbban tündökölteti-é előttünk az, ha az ő szent anyja esedezése sokat tehet a mi üdvösségünkre; vagy pedig éppen ez az ő megváltó érdemeinek kissebbitésére és így az ő megváltói dicsősége ellen vagyon?

Ezt, hogy gyökeresebben felvegyük, előre kell bocsátanom azon megmásolhatatlan fundamentumot, hogy a mi hitünk szerint is, akár mint rajzolják is aztat le a mi ellenségeink, nincs több Üdvözítő az egy Jézus Krisztusnál, nincs más név az ég és föld alatt, amelyben lehessen üdvözülni az egy Jézus nevének kívül. Azaz: hisszük mi is aztat, hogy a mi megváltásunknak zsoldját, amely a Krisztus Jézusszent vére kiontásában áll, maga egyedül Krisztus Urunk fizette le érettünk az ő mennyei szent Atyjának.

Mindazonáltal tagadhatatlan az is, hogy ugyanezen üdvösségünket végrehajtó munkálásában tetszett ezen Megváltónak magán kívül még más eszközökkel is irgalmasan élni, amikor ezt mind maga által megtehetette volna. Szintugy, valamint tetszett neki a teremtett alkotmányinak fenntartásában más teremtésekkel élni, egyiket a másik által nevelni, táplálni, őrizni, ámbár ő mindezeket egyenesen maga által is fenntarthatta, nevelhette, táplálhatta volna.

[209]

Ki tagadhatja azt, hogyha ezen Megváltó Istenünk akarta volna, emberi korban jöhetett volna megváltásunkra e világra, valamint emberi korban teremtette Ádámot? De nem akarta, hanem csecsemős gyermek akart lenni. Ugy akarta, hogy fogantassék az anyai méhben. Ugy akarta, hogy nékie egy anyja legyen, amely őtet e világra szülje, tejével táplálja és nevelje fel a mi megváltásunkra.

Ki tagadhatja, hogy ha Krisztus akarta volna, mint örök világosság, az egész világot egyenesen önnönmaga által is az ő mennyei szent Atyjának ismerésére és imadására reávihette volna? De nem akarta, hanem tizenkét ügyefogyott, együgyü halászokat apostolaivá választott és ezeknek tanítása, munkálása, fáradozása, szenvedése, halála által terjeszté ki az evangéliumot és az ő szent keresztye alá veté a világnak, bölcseit és hatalmasait.

Mit tesz ez egyebet, ha nem amit szent Pál a korinthusokhoz irt levelének harmadik részében mond: *Dei adjutores sumus*. Hogy tudniillik, ámbár Krisztus egyedül a mi Megváltónk, mégis, ezen megváltásunk munkájának előmozdítására, végrehajtására, őmaga méltóztatott az ő teremtésinek, szolgálainak segítő eszközlésével is kegyelmesen élni.

Ilyen eszközök a mi üdvösségünk elnyerésére az ő szentjei és különösen az ő szent anyjának érettünk való esedezése, amely által részünkre most az igaz hitnek világosságát, vagy abban való erős állhatatosságot, most az ártatlanságnak fenntartását, vagy az elkövetett halálos bün után a töredelmes penitenciát, most ez vagy amaz veszedelmes alkalmatosságban a bün ellen erősítő, vagy ama üdvösségünkre oly szükséges, különös erkölcsre hathatósan reá segítő és egyéb serkentő s velünk együtt munkálkodó, főképen pedig a végső állhatatosságra szükséges utolsó malasztot az Istentől kinyeri.

De vajjon ezen esedezés által és azon bizodalom által, melyet ezen esedezésbe helyheztetünk, nem sértetnek, nem kisebbítettnek-é a Megváltónknak a mi üdvösségünkért tett érdemei? Nem, mert, ezen esedezésnek egész hathatósága a Krisztus ; érdemeitül veszi eredetét és így az egész bizodalomunk, amelyet ezen esedezésbe helyheztetünk, Krisztus érdemire: építtetik.

[210]

Igy hiszszük, így tanítjuk eztet; azért bátran állítom, hogy ezen esedezés és bizodalom által nemcsak rövidség nem tétetik a Krisztus érdemeinek, hanem inkább azoknak hathatósága ugyanez által nagyobbban és dicsőségesebben tündöklük.

Szedjétek — kérlek — össze Kedves Hallgatók, gondolatitokat! Egy-két hasonlatosság által az egész igazságnak valóságát megismertetem veletek. Tudjuk, hogy az. ember élete, elevensége a lélektől van, amely a testet kormányozza. Vajjon azzal, hogy ezen életre, ezen elevenségre a szem kinézi az élelmet, a láb ennek keresésére elindul, a kéz a szájba ezt beteszi, a fogak megrágják, a gyomor megemésztí és így táplálóvá teszi; vajjon — mondom — az által, hogy ezen tagok az életre, az elevenségre az emberben annyit tehetnek és tesznek: kisebbedik-é az ezen tagokat és egész testet kormányozó s elevenítő léleknek hathatósága? Éppen nem; sőt inkább ez által is nyilvánosságosabban tündöklük, midőn így kimutattatik az, hogy azon lélek nemcsak magában, hanem még az alatta való tagokban is hathatós, és lát a szem által, megy a láb által, munkálkodik a kéz által, rág a fogak által, emészt a gyomor által.

Vajjon a folyóviznek érdeme, természeti tekintete kisebbedik-é avval, hogy több szakaszokban, több csatornyák, több árkok által adja ki a maga vizét? Éppen nem; sőt inkább avval tündöklük inkább az ő nagy volta, mivel éppen abbul, hogy annyi részen, annyi utakon, oly vastag és mély árkokon adja ki az ő vizeit, az okos elme kihozza azt, hogy magában annál nagyobbnak kell lenni azon folyóviznek, mennél több utakon adhatja ki annyi sok vizeit.

Vajjon (hogy közelítsünk a célunkhoz) azzal, hogy egy királyi felségnél való nagy miniszter annyira vitte a maga tekintetét a király előtt, hogy nemcsak őtet magát meghallgassa, midőn valakiért esedezik, hanem az ő nevében esedező alábbvaló szolgának is könyörgéseit őmiatta bévegye: vajjon — mondám — ez által ezen miniszternek érdeme, tekintete, becse kisebbedik-é? Sőt inkább éppen avval mutatódik ki különösen, mely tekintetben legyenek az ő érdemei a király előtt, mivel nemcsak személye szerint tett esedezéseit, hanem

[211]

őérette még a másik esedezéseit is ily kegyelmesen béveszi és teljesíti.

Faráó az őhöz á folyamodókat Józsefhez küldi. Ezzel megszünt-é király lenni? Sőt inkább éppen avval mutatta meg, hogy király, mivel őtet királylyá rendelte.

Az isteni Ige testbe öltözik; emberré lesz. Megszünt-é ezzel Isten lenni? Sőt inkább, ha valamiben, éppen azzal mutatta meg isteni nagy voltát, midőn a mi üdvösségünket a gyarló emberi természetben is helyreállította.

Igy van a dolog, Kedves Hallgatók, a szentek és különösen az Isten anyja esedezésében, melyet a mi üdvösségünkért tesz. A mi üdvösségünk és minden érdemeink, minden erre szolgáló eszközök, akár azok szent kegyelmek, akár ezekkel tett jóságos cselekedetek, akár különös esedezések legyenek, mind a Krisztus érdemeitől veszik Isten előtt való kedvességeket és üdvösségünkre való hathatóságukat. Krisztus tehát az, aki mindezeket eleveníti; Krisztus a lélek, amely által a tagok az elevenségre, az életre munkálkodnak; Krisztus a folyóvíz, akitől a kifolyó sok szent vizek erednek; Krisztus az Isten előtt való ama nagy közbenjáró, aki miatt másoknak is esedezése az Istentől bevétetik. És nem tündökölteti ez nyilvánosabban az Ő érdemeinek nagy voltát? Nem válik-é Krisztusnak nagyobb dücsőségére, hogy az Ő érdemei, melyeket a mi üdvösségünkért az Ő mennyei Atyjának letett, oly tekintetben vannak előtte, hogy ezek miatt Őtet nemcsak személyében, hanem az Ő szolgálóiban is meghallgatja? És így, hogy beszédemnek egyenes céljához szóljak, a Krisztus érdemeinek nagyobb magasztalására van, hogy az Ő szent anyjának esedezése nagy hathatósága a mi üdvösségünkre.

Vessünk még egy latot a másikhoz és menjünk tovább! A mi egymásért való, esedezésünk, ha úgy tétetnek, amint kellek, kellemetesek, hathatósak az Isten előtt. Ha kellemetesek és hathatósak, vajjon ez által a Krisztus érdemei kisebbítettnek-é, vagy inkább nyilvánabban tündöklenek? Aki az első állítaná, szent Jakabot Krisztus érdemei kisebbítőjének vallaná; mert ez int bennünket, hogy egymásért imádkozzunk, hogy üdvözlünk, „*Orate pro invicem, at salvemini.*”

[212]

Ha már tehát a bűnös, a vétkes és úgy pokolnak lakosaivá és Istennek örökös ellenségivé levő emberek egymásnak üdvösségiért való esedezéseknak az Isten előtt való kellemetessége, hathatossága a Krisztus érettünk tett érdemeit nem kisebbíti, sőt nagyobbban tündökölteti: az Isten anyjának a mi üdvösségünkért tett esedezésének hathatossága, Isten előtt kellemetessége a Krisztus érdemeit kisebbíti? nem tündökölteti? Már több száz esztendeje, hogy erre a feleletet az ellenkezőktől várják az igaz katolikusok. Lássuk a második részt.

Confirmatio secundae partis

Nemcsak önmagáért, hanem az ő szent anyjáért is akarja Krisztus, hogy ez az ő esedezése által sokat tehesen a mi üdvösségünknek elnyerésére. Mert valamint Krisztusnak nagyobb dicsőségére válik az, amint eddig láttuk, hogy az ő Atyjánál meghallgattatik érettünk: úgy ugyanezen hathatossága az ő anyja esedezésének azon tiszteletet, melyet tőlünk az ő anyjához Krisztus Urunk kétségkívül megkíván, igen hathatósan öregbíti.

Itt a dolgok veleje. De tagadhatatlan veleje az, hogy Krisztus az ő szent anyját általunk tiszteltetni és ugyan mélyen tiszteltetni hathatósan akarja. Ezt sem a józan ész, sem annál inkább a hittel megvilágosított elme nem tagadhatja. Mivel ezen tisztelétben nemcsak szent Erzsébetet, aki a mai evangéliumban őt a Szentlélekkel teljesnek mondja, nemcsak a maga szent anyját, amint a mai evangéliumban hallottuk, hanem önmagát is példánkul adta. Magát ezen szűznek — mint anyjának — hatalma alá tenni méltóztatott az evangéliumnak ama világos bizonyossága szerint: „*Et erat subditus illis.*”

Ezt fundamentumul tévén, azt kérdem: Várhatta-e Krisztus Urunk az emberi nemzettül az ő anyjának azon tiszteletet, amelyet az ő isteni anyasága megkíván, ha ezen nagy méltósága mellett egyszersmind miérettünk esedezővé és így üdvösségünk elnyerésére hathatós eszközzé nem tette volna? Oh az emberi nemzetnek gyarlósága oly nagy, hogy a nehéz dolgoknak állhatatos folytatására az ő hasznára célzó eszközök által is kell annak segítettetni! Így ámbár ez Isten maga vég-

[213]

hetetlen jósága miatt minden tiszteletökre, szolgálatokra méltó, mégis mivel ezen szolgálatban sok nehézség adja elő magát, a mennyei örök jutalomnak ígéretével is méltóztatott az Isten a mi gyarlóságunkat támogatni.

Szintén így, ámbár az Isten anyja az ő anyai nagy volta miatt az Isten után legfőbb tiszteletünkre és leghivebb szolgálatunkra méltó, mégis mivel az Isten anyja igaz és állhatatos tisztelete, kiváltképpen amennyiben ez az ő nagy erkölcsöknek buzgó követésében áll, sok nehézséggel van összekapcsolva: ezeknek meggyőzésére és így az ő tiszteletének az emberi nemzet szívében meggyökereztetésére szükséges volt őtet üdvösségünk dolgában hathatós pártfogónak tételni az ő szent Fiátul, hogy ugyanez által az őhozzá való tiszteletben állhatatosan megmaradjunk.

Ezt hogy jobban megfogjuk, emelkedjünk fel gondolatainkkal a mennyei hazába, ahol ez a szűz minden anygali karok felett fel van az ő szent Fiátul magasztaltatva.

Tegyük fel, hogy midőn Krisztus Jézus ezen drága szent szűz anyját testestül-lelkestül azon kimondhatlan dicsőségébe helyeztette, így szólott légyen hozzá: *Vedd el édes anyám ezen országodban a szent anyai nagy voltodat illető dicsőséget! Te légy itten első utánam, minden megdicsőített szentjeim és angyalaim felett. De úgy, hogy az én közbenjáró hivatalomba magadat ne egyeztessed és az én Atyám előtt a lelkekért se esedezz. Ez néked örökre tiltva vagy és bizonyos légy benne, hogy sem én, sem az Atyám az ilyen esedezésedet soha bé nem vesszük.* Minemü érzékenységet tesznek szíveinkbe, Kedves Hallgatók, ezen szavak? Nem irtózik-e ezen feltételtől a hittel megvilágosított, az isteni anyaságnak nagy voltát, a Krisztusnak az ő anyjához való nagy szeretetét esmérő keresztény elme? Ha Krisztus így bánt volna az ő szent anyjával; ha ily rendet szabott volna annak mennyben, akinek esedezését még e földön is, amint Kánában, Galileá-ban megmutatta, egy csudatétellel is bévette: ki ítélhetné, hogy az ő anyját az emberi nemzettül igazán tiszteltetni megkivánja, akinek segedelmétül az ő anyját így elvonta?

Tudta eztet a mindeneket tudó és előre látó Krisztus;

[214]

azért utolsó óráján is a keresztfán úgy adta elénkbe ezen nagy szüzet, amint leghathatósabbán adhatta az ő tiszteletének sziveinkben fenntartására.

Anyai képében tudniillik és minket nékie fiai képében, így szólítá meg Jánost: *Ime a te anyád*; ecce mater tua, és anyját: *Ime a te fiad*; ecce filius tuus. Nem lehet ezen szavakat betű szerint venni. Mert sem János a Boldogságos Szüznek természet szerint való fia, sem a Boldogságos Szüz természet szerint való anyja neki nem volt.

Lelki anyaságot, lelki fiuságot kell ezen szavakban érteni. És ez, amit értenek ezekben a szentatyák és élénkbe adnak, hogy ezen szavak által ezen szüzet mindnyájunknak anyjának és minket neki fiának adott a mi Megváltónk. Férhet-e az anyai szivhez, hogy az ő magzatjairul ne gondoskodjon, és ha őket csupa esedezéssel legfőbb szükségekben segítheti, elmulasztja? Avagy nem tette-é inkább egyenesen az ő anyjára ezen érettünk való esedezését az ő szent Fia, midőn őtet haldokló szavaiban anyánknak rendelte, hirdette? Ha pedig reá tetté, nem tette-é ugyanez által foganatossá esedezését, nem kötelezte-é le önnönmagát annak bévételére?

Epilogus.

Folytasd, ájtatos buzgó nép, — intlek ismét, amint nem régen egyszer e helyről — folytasd ájtatos nép, ezen nagy szűzhöz buzgóságodat! Erős ennek a fundamentuma, mivel ez a Krisztus dücsőségére és az ő anyja dücsőségére építették. Maga Krisztus az, aki mind magáért, mind az ő anyjáért akarja, hogy ezen szüz az ő anyai esedezésével sokat tehessen üdvösségünk dolgában. És így maga Krisztus az, aki akarja, hogy ezen szüzben Isten és Megváltónk után legfőbb bizodal-munkat helyheztessek és őhöz, mint asszonyunkhoz főképen a lelki szükségünkben folyamodjunk.

Ne engedjünk csorbát ejtetni ezen buzgóságunkban a már régen megczáfoltatott szemfényvesztő ellentételek által, melyekkel az ellenkezők ezen szűzhöz való tiszteletet és bizodalma kiirtani, eloltani igyekeznek.

Ne féltsük e bizodalom mellett a Krisztus érdemeit, midőn ezt őmaga nem félti! Mi ezen szüz esedezésében is a

[215]

Krisztus érdemeit ismerjük, valljuk, tiszteljük, és midőn benne bizunk, Krisztusban bizunk. Ne tántorítottunk meg ama régen hányt-vetett kérdés által: hogy hallhatja, hogy tudhatja ezen szüz a hozzája folyamodóknak szóval, vagy éppen csak szívvvel tett esedezéseit? Régen megfelelt erre szent Gergely ama jeles szavaival: „*Qui intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credibile est, quia foris sit aliquid, quod ignorent.*” Akik az Istent látják, benne egyebeket is látnak, valamint tudniillik aki a tükröt látja etc. Avagy talán kételkedhetik valaki abban, ha vajjon azt, amit e földön való és még tusakodó szolgálainak gyakran megadott az Isten, azt az ővele uralkodó és már örökké boldog hiveitül megtagadja?

Itt e földön is kimutatta az Isten több szolgálainak a mások titkos szivejárását, amint ezt az írásból tudjuk: és az ő országában eltitkolja az ő szentei előtt s kivált a maga szent anyja előtt az őhozzájok folyamodóknak esedezéseit? Mit érne így a tökéletes és minden kívánságokat felülhaladó mennyei boldogság, ha a szenteknek azon utolsó kívánságát — melylyel azoknak, akik hozzájuk folyamodnak, buzgóságát, esedezését tudni méltán óhajtják és amely kívánság oly illendő mind az ő boldog sorsukhoz, mind a mi sorsunkhoz, hogy így egymással egyesülésünk lehessen, mint Krisztus tagjainak — bé nem töltené a mindenható és lehetetlenséget nem tudó Isten?

Tudják tehát a szentek, látják, hallják — és különösen az Isten szent anyja — a mi esedezéseinket és sziveinknek hozzájuk járuló kívánságunkat, nem magok által, hanem az Isten által.

De ha ugyanazt nem tudnák is, ezzel semmi csorba nem ejtetik a Szentek és az Isten anyja tiszteletében. Mert ha nem látná, nem hallaná is az őhozzá eresztett esedezéseket az Istennek anyja, bizonyos mégis az, hogy ezeket hallja, látja és beveszi és ezernyi-ezerszer teljesíti az Isten, amit a tapasztalás miatt is tagadni lehetetlen. Ha teljesíti az Isten, kétségkívül kedves előtte az ilyen esedezés. Ha kedves előtte, okosan és hasznosan és érdemesen folytatjuk eztet.

Befejezem ezen egész beszédemet ex Saurez: *Definiciones fidei Catholicae adversus Anglicanae sectae errores*. Cap. 9, de Sanctorum invocatione. §.21.

Remete szent Pál napján.

In Festo Sancti Pauli I. Eremitae apud Paulinos Varienses. 1784.

Annos aeternos in mente habui.

Az örök esztendőők voltak elmémben.” Psalm. 76. 6.

Exordium.

Hogy ezen rövid, de magában hitünknek legrettenetesebb ágazatját foglaló szókat beszédemnek eleibe tettem, e mai remete szent Pálnak, kinek, dicsőséges ünnepét tiszteljük, példája ösztönzött. Olvastam e nagy szentnek szent Hieronimus doktor által irt életét, és úgy tetszik nekem, nem egyebet olvasok, nem egyebet szemlélek benne, hanem mintha vagy az említett szent doktornak példája szerint az utolsó feltámadásra hívó trombitának harsogásai szüntelenül zengenének füleiben, vagy ama koronás prófétával az örök esztendőöket szünet nélkül forgatná, ezekben elmerült álmélnkódó elméjében. „*Annos aeternos in mente habui.*” Látom, hogy még életének zsengejében az emberek társaságát elhagyván, a kősziklák között elterjedett barlangba rejtekezik. Látom, hogy az említett kősziklában hatvan egész esztendeig csak a hollótul naprul-napra hordott kenyérnek darabjával tápláltatik és éjjeli-nappali sanyargatásaiban mintha e világon kívül élne, úgy folytatja életét, hogy a hozzája jövő remete szent Antaltul tudakozódik, ha fennt van-é még a világon az emberi nemzet? Valóban forgattad elmédben, Krisztusnak bajnoka, azon örökkévalóságot, amely ezen üdő után várta lelkedet;

[217]

forgattad elmédben, hogy mindezen szenvedések csak árnyékai sem lehetnek az örök szenvedésnek; forgattad szemeid előtt, hogy mindezeket és ezernyi ilyeneket az örök jónak elnyeréseért tűrni, szenvedni, gyakorolni méltó. Ez tette, hogy már e mulandó időben is úgy élnél, mint aki minden órán az örökkévalóra átállépni készülnél, akarnál, igyekeznél. „*Annos aeternos in mente habui.*”

Oh ha mi is eleven hittel, fontos elmélkedéssel gyakrabban vétnők szemeinket ezen örökkévalóságra, mely másképpen rendeznök életünket! Mely semmi volna előttünk, ami most legnagyobb! Mely könnyű volna, ami most legterhesebb! Mely örvendetes volna, ami most legkeservesebb!

Ereszkedjünk be egy kevéssé, Kedves hallgatók, ezen megmérhetetlen örvénybe; ébreszszük fel egy kevéssé hitünket; fordítsuk egy kevéssé lelki szemeinket ezen mulandó és egy kevés ideig való idő után lelkünket váró örök esztendőkbé! Amelyre midőn igyekszem, úgy tetszik, mintha hallanám egy kétségeskedő és csak névszerént való kereszténynek tusakodását. Vajjon van-e igazán örökkévalóság? Vajjon igaz-e, hogy az emberi lélek e testből kiszakadván, vagy örökké boldog lesz, vagy örökké boldogtalan lesz? Szerencsétlen és szomorú kétségeskedés, szerencsétlen kérdés! Feleljünk meg ezen hitetlennek és osszszuk el beszédünket.

Propositio et partitio

Van-e örökkévalóság? Van örökkévalóság, ezt először, — és ezen örökkévalóság mindnyájunk lelkét várja, ezt azután mutatom meg.

Gerjesszététek fel hiteteket, minden rendben lévő hallgatóim és figyelmetességetek ezen két örök igazságra, míg azokat kifejtegetem, fordítsátok.

Confirmatio primae partis

Van *örökkévalóság!* Azaz: E rothadandó testben öltözködött lélek, minekutánna attul megválna, vagy örökké boldog lesz jó élete miatt, vagy örökké boldogtalan lesz rossz élete miatt; vagy örökké örvendezni fog az Istennel, vagy örökké gyötrettetni fog az ördöggel. Mert van boldog és van boldogtalan örökkévalóság. Honnét tudjuk ezt? Onnét tudjuk, ahon-

[218]

nét tudjuk, avagy inkább hisszük, hogy egy az Isten állatjában, hármás a személyében. Onnét tudjuk, ahonnét tudjuk, avagy hisszük, hogy az isteni második személy, az Atyától öröktől fogva nemzettetett Ige, mi érettünk emberekért és a mi üdvösségünkért emberré lett, felfeszéttetett és harmadnapra halottaibul feltámadott. Ugyanazon Isten, aki mint mindeneket látó, meg nem csalatkozhatik; azon Isten, aki mint véghetetlen igazmondó, bennünket meg nem csalhat; azon Isten valamint a feljebb nevezett hitbéli ágazatokat kijelentette: ugy ezen ágazatját is hitünknek világosan kijelentette. Ugyanazon anyaszentegyház, amely szent Pál szerint (1. Tim. 3. 15.) „*Columna et firmamentum veritatis*,” az igazság oszlopa és erős támasza; azon anyaszentegyház, amely ellen Krisztus ígérete szerint *portae inferi non praevalerunt* Math. 16. 18, a pokolnak kapui erőt nem vesznek; azon anyaszentegyház, valamint az isteni egy természetben a három isteni személyt, valamint a megtestesült Igében a két, t. i. isteni és emberi természetet előnkbe adja, hogy higyjük: ugy ugyanazon hitünknek 12 ágazatjai között az örökkévalóságot előnkbe adja az utolsó ágazatban, hogy higyjük „*vitam aeternam*”, hiszem az örökéletet.

Lássuk az Isten szavát szent Máténál a 25-ik részben 34-ik versben! „Azon utolsó napon, amelyen az embernek Fia az ő dücsőségében szent angyalaival eleveneket és holtakat itélni eljövend, az utolsó napon, amelyen az Ő ítélő széke eleibe összegyűjtetnek-minden nemzetségek, minekutánna a jobb kéz felől lévőket azon örvendetes szóval hívni fogja: „*Venite benedicti Patris mei*.” Math. 25. v. 34., jöjjetek én Atyámnak áldottjai, a bal kéz felől állókat pedig azon sen-tenciával elveti: *Discedite a me maledicti in ignem aeternum*,” 41. v. menjetek el tőlem átkozottak az örök tüzre: ezen szavak után — mondám — mi lesz a kimenetele az ítéletnek, azt mondja szent Máté: „*Et ibunt hi in supplicium aeternum, justi autem in vitam aeternam*.” v. 46., és ezek (t. i. a gonoszok) az örök kinba mennek, az igazak pedig az örök életbe. „*In vitam aeternam*,” az örök életbe; van tehát boldog örökkévalóság. És ebbe jutnak az igazak: *justi autem (ibunt) in vitam aeternam. „In supplicium aeternum,”*

[219]

az örök kinba; van tehát boldogtalan örökkévalóság. És ebbe esnek a gonoszok, „*lbunt hi in supplicium aeternum*.”

Ez a hit, amelyet az apostoloktól és utánok következőktől vettünk. Ez a hit, amelyet errül egyenlőképen vallottak a szentatyák. Ez a hit, amelyet erősített a lateránumbéli (Conc. Later cap. Firmiter de SS. Trinit.) és több közönséges gyülekezetek. Egy szóval ez a hit, amelyet a 12-ik ágazatban hisz és vall az egész világon elterjedett hiveknek sokasága. „*Credo vitam aeternam*” hiszem az örök életet.

Ah, de egy kevés ideig, gyakran csak egy-két szempillantásig tartó halálos bűnért hogy büntetheti az igaz Isten, az ő alkotmányit szerető Isten, ugyanezen gyarló alkotmányit örökké tartandó büntetéssel? Ezt hozza-e magával az igazság; ezt engedi-e meg az atyai szeretet? Így ítéltetel, nagy Isten, így ítéltetel a te alkotmányod által, a semmiből kihozott teremtésed által! Tudom ugyan, hogy eljön a nap, melyen az egész világ előtt ezen örök büntetés miatt ostromoltatott tökéletességeidnek igazságát megbizonyítod. „*Ut vincas, cum judicaris.*” Psalm 50. De addig is feleljünk meg ez ellened és véghetetlen igazságod, véghetetlen jóságod ellen tusakodó pornak és mulandó párának. Azt ítéled szerencsétlen, hit nélkül való ember, hogyha egy kevés ideig tartó bűn miatt örök büntetés alá veti az ő alkotmányát a Mindenható, igazsága ellen, szeretete ellen vét? Jól vagyon! Vesd tehát eszerént elébb igazságtalanság, kegyetlenség alá a földi bírakat, akik egyikét szempillantásig tartó gyilkosságért az ilyen gyilkost vagy holtig tartó tömlöczökkel sanyargatják, vagy az élőknek számából a fejére hozott halálos sentencia által úgy kivégzik, hogy őtet ezeknek emberi társaságátul, minden földi vagyónárul, sőt a földi javak között legfőbb javátul, t i. földi életétül örökre megfoszszák. Ugy-e szabad a teremtett állatnak felebarátja ellen elkövetett gonoszságért, az ilyen vétkes teremtett állatot, amennyire rajta áll, tönkre büntetni? És nem szabad a Teremtőnek a maga véghetetlen méltósága ellen pártütő teremtést örök tüzre taszítani?

Tehát a büntetést a bűnnek idejéhez, nem pedig a bűnnek gonoszságához kell szabni? Tehát midőn e földön

[220]

az emberek ellen elkövetett vétek annál tovább, annál keményebben büntetetik, mennél nagyobb az, aki ellen van a vétek: a végzetlen Isten ellen elkövetett gonoszságot, midőn eztet a vétkes embernek meghatározott volta miatt oly büntetéssel nem lehet büntetni, amely maga voltában végzetlen volna, nem szabad ugy-e olyannal illetni, amely legalább idejében, tartásában végzetlen legyen és így a megbántott isteni méltóságnak e részről legalább elég tétessen?

De hátha valamint a büntetés örökkévaló, ugy örökre való volt az is, ami így büntetetik? Mit mondasz erre, Istenedet ítélő lélek? Jól figyelmezz! Nem magam gondolatjait, hanem szent Tamásnak, a prófétáknak, az anyaszentegyház doktorainak, ama nagy Ágostonnak, Hieronimusnak a véteknek természetén épített tanítását hozom fel. *Qui propter aliquod bonum temporale aversus est ab ultimo fine etc.* L. 3. contra gent. C. 144. „Aki — ugymond szent Tamás, — valami ideig tartó jóért elfordult az ő utolsó végétül, amelyet örökké birt volna, ez azon ideig tartó jónak birtokát nagyobbra tartotta az utolsó végnek örökké tartandó birtokánál. Amelybül kitetszik, hogy inkább akart volna azon ideig tartó jóval örökké birni; tehát az isteni ítélet szerént ugy kell nékie büntetődni, mintha örökké vétkezett volna. Senki pedig nem kételkedhetik, hogy az örök véteknek örök büntetéssel kell büntetődni.” Eddig szent Tamás.

Mit is mondhatunk egyebet? Minekutánna a bünös oly gonoszságra, amelybül tudja, hogy maga ereje által ki nem szabadulhat, szántsándékkal, tudva adja magát; minekutánna a bünös egy mulandó jónak tekintetéért a végzetlen Jót, melyet örökre birhatott volna, tudva megveti; minekutánna így az utolsó végétül a bün által elfordulván, ugyanezen gonoszságot vagy mind holtig gyakorolja, vagy legalább akaratját vissza nem vonja, hanem ebben addig megmarad, ameddig élete megmarad, azaz mindétig, ameddig lehet: mit lehet egyebet ítélni, hanem hogyha lehetne, örökre így maradna, örökre űzné gonoszságát, örökre megvetné az Istenét és így, mivel a gonosz akarat, amennyire a bünösön áll örökké tartandó, a büntetésnek is nem kell-e örökké tartani?

[221]

És mégis Istenednek igazsága ellen, jósága ellen mersz felállani megátalkodott lélek! Te háládatlan, tudva, szántszándékkal megveded az ő szeretetét, barátságát; te szántszándékkal ellene mondasz az örök boldogságnak. Nyujtja szüntelen irgalmas kezeit segedelmedre mennyei szent Atyád: most belső édesgetésekkel, vagy a lélekismeretnek furdalásátul származó nyughatatlanságok által; most a szerencsétlen földi esetek, csapások, gyalázatok által; most ennek, vagy amannak halála által; most az ő igéinek hirdetői által; most az örök boldogságnak ígérete által; majd az örök tüzzel való fenyegetése által hiv, serkent, von, atyai kebelébe visszavinni igyekeznek. Megveded mindezeket, gonoszságotat űzni meg nem szünsz, ezt meg nem bánod, gonosz akaratodat vissza nem vonod, vétkeidet egész a koporsóba, egész az isteni ítélő Birádnak széke eleibe viszed lelkesen! Mit tehet a gonoszságnak undokságával előtte megjelenő lelkeseddel az igazságos Isten? Látja, hogy elmúltak a kegyelemnek idejei; látja, hogy lelkesedben van a vétkek és lelkesed a vétkekben; látja, hogy soha többet ebből ki nem tisztulhatsz; látja, hogy soha többet hozzá vissza nem térhatsz: mit tehet — mondám — veled egyebet? Elvét és ugyan örökre elvét szent színétül. Büntet és pedig örökre büntet, mert igazságos haragjának célját, azaz a vétkeket örökké látja; lelkesedben égni fogsz és ugyan örökké égni fogsz, mert a soha le nem törlendő bűnöd az isteni bosszuállásnak tüzet mind örökkön örökké gyulasztani fogja. Ezt tudtad, ezt hitted, minekelőtte vétkeztél. És vétkeztél mégis, és vétkezesben mind holtig, azaz akkor is, midőn láttad, hogy ha azon utolsó szempillantásban gonosz akaratodat vissza nem vonod, soha az egész örökkévalóságban nem vonhatod vissza, akkor is — mondám — azaz az egész örökkévalóságra megmaradtál vétkezesben. Eredj már és az örökké fenntévő bűnnek örökké tartandó büntetését mondd igaztalanságnak, mondd iszonyu kegyetlenségnek!

Ah! „*Justus es Domine et rectam judicium tuum.*” Psalm. 118. 137. Igaz vagy Uram, és igaz a te ítéleted! Büntettetik a vétek a földön sanyaru csapások, kínzások, halálok által, és mégis vétkezünk! Miért? Mert ideig való és nem örökké

[222]

tartandó ezen büntetés. Büntetetik a bocsánandó bűn a purgatóriumban keserves és minden világi kinokat felülhaladó tűz által. És mégis vétekezünk s az ilyen bűnöknek számát hajunk száma felett minden tartózkodás nélkül szaporítjuk! Miért? Mert ezen büntetés is csak ideig való, nem örökké tartandó büntetés. Ha a halálos bűnnek is büntetése csak ideig tartó volna, valóban szinte oly keveset gondolnánk evvel! Hogy tehát hathatósan elvonjad ettől az emberi szívet, szükség volt ennek örökké tartandó büntetést rendelned. „*Justus es Domine et rectum judicium tuum!*” Most, midőn tudjuk, midőn hiszszük, hogy a bűn miatt, míg te Isten Isten lészesz, égni fogunk; Tégedet, megmérhetetlen Jóság, örökre elvesztünk, soha szent színedet látni nem fogjuk, igazságos gyűlölségednek mindörökké szerencsétlen célja leszünk, most — mondám — midőn eztet tudjuk, midőn eztet hiszszük: vétekezünk mégis és annyiszor és oly undok módra vétkezünk és vétünkben sokszor holtig, sőt halálunkkor is megmaradunk! Mi lenne még, ha ezen örök büntetésnek rettenetes megmásolhatatlansága zabolátlan indulatunkat valamennyire vissza nem vonná! „*Justus es Domine et rectum judicium tuum.*”

Confirmatio secundae partis

Forditsuk már ezen beszédet, ezen hitbéli igazságot lelkünk hasznára! Kérlek, amit ezekből rövideden beszédem végére kihozok, összeszedett gondolatokkal hallgassátok! Van örökkévalóság; ezt eddig láttuk. És ezen örökkévalóság mindnyájunkra vár, ezt egy kevéssé az Isten előtt megalázott szívvel fejtegetjük. Ez lesz a haszna eddig való itten békességes türeteknek.

Él mindnyájunkban, akik itten jelen vagyunk, él egy halhatatlan lélek. Ezen lelket várja szüntelen a boldog, vagy a boldogtalan örökkévalóság. Hamarább, vagy későbbben, de csakugyan egytől-egyre beléereszkedünk valaha azon megmérhetetlen örvénybe. Hamarább vagy későbbben, de csakugyan kinyitattik egyszer azon könyv, amelyben mind a jóknak, mind a gonoszoknak száma fel van jegyezve. Kinyitattik egyszer lelki szemünk is, és melyek száma között legyünk, megmásol-hatatlanul látni fogjuk.

[223]

Rettenetes különböztetés! Vagy örökké boldognak lenni, vagy örökké boldogtalannak lenni. Mely részt reméljük, avagy mely résztől félünk? Mit mond lelkünk ismerete? Mit mond eddig viselt életünk? Ha ezen óra, ha ezen szempillantás volna életünknek utolsó órája, utolsó szempillantása, mely részre jutnánk? Fentt van-é lelkünkben a keresztségben vett első ártatlanság, avagy ha ezt szerencsétlenül elvesztettük, az igaz penitencia által, az alázatos, tiszta és fájdalmas gyónás által visszahelyhezítettük-é az isteni kegyelembe bűnös lelkünket? Nincs-é még valami, ami lelkünket terheli és a szent gyónás által ki nem tisztult? Mire nézett eddig egész életünkbeli fáradozásunk? Kinek szenteltük fel életünk napjaiban tett és viselt fáradozásunkat? Az örökkévalóságnak-é, az Istennek-é a léleknek-é, vagy a mulandóságnak, a világnak, a feslett kívánságainknak? Életünknek 30—40, vagy több esztendei között egy esztendő, egy hónapot, egy hetet adtunk-é igazán Istenünknek, lelkünknek, üdvösségünknek? Mit szenvedtünk eddig, úgy amint üdvösségesen kellett volna, Krisztussal? Mit túrtunk, mit munkálkodtunk mennyországért? Van-é valami, amiért az örök boldogságot bizodalommal várnánk? Egyszóval kívánunk-é így, amint most vagyunk, Krisztus széke eleibe megjelenni? Kívánunk-é ezen életért, amelyet eddig éltünk, annak fordítása nélkül az isteni Birótul utolsó és a két örökkévalóság között megmásolhatatlan választást tévő szentenciát venni?

Epilogus

„*Non intres in iudicium cum servo tuo Domine!*” Psalm. 142. v. 2. Ne! Ne menj ítéletbe a Te szolgáloddal, véghetetlen igazságu Isten! Vétkeztem, és hogy vétkeemben bátrabban nyughassam, ennek készített örök büntetését szivemben, szavamban kétségessé tettem, tagadtam! Esztelen lélek! Midőn gonoszságom bocsánatjáért isteni irgalmasságot kérnem kellett volna, én a bünt örökre büntető igazságod ellen, én mulandó pára százszor indétottam! Nagy Isten, ha ezen hitetlenségem-ben elvágtd volna éltémnek fonalát, mely mindenható kezében volt, hol lenne lelkem? Az égne már! És mig Te Isten, Isten lészesz, égne azon tűzben, az örökkévalóságban, amelyet

[224]

tagadtam életemnek folytában. Mihaszna tusakodom; szent szavad ellen? Mi haszna szegezem fogyatkozó okoskodásomat megmérhetetlen ítéletid, igazságod, rendelésid ellen? Mihaszna tusakodom felháborodott nyughatatlan lelkem ismerete ellen? „*Credo vitam aeternam.*” Hiszem a Te szavaidért, hogy van boldog, van boldogtalan örökkévalóság! Erősítsd a Te szent Fiaid véérért hitlenségemet és adj kegyelmet, hogy ezen hitnek valóságát a Te örök birtokodban, valaha örökkön örökké tapasztaljam. Amen.

Nepomuki szent Jánosról.

Concio infra Octavam Sancti Joannis Nepom. dicta in Hajós 1799.

Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae. (Ecclesia.)

Asszonyunk szűz Mária, Istennek szent anyja, imádj Istent miérettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján.

Exordium

Mely hathatós legyen a boldogságos szűz Máriának pártfogása az ő hiveihez mind életekben, mind halálok óráján, csak ezen dücsőséges szentnek, akinek tiszteletére ma egybegyűltünk, Nepomucénus szent Jánosnak — mondám — élete is elegendőképen bizonyítja. Híve volt és nagy tisztelője a Boldogságos Szűznek ezen szent. De viszontag anyja és ugyan pártfogója volt a Boldogságos Szűz ezen szentnek.

Ha nézem őtet kisdéd gyermeki korában, látom, hogy már akkor is az ő ártatlan szivecskéjének gyönyörködtetését nem másutt kereste és találta fel, hanem a czisterczitáknak ama „Zöld hegyről” neveztetett templomában, ahol az Isten anyja az ott levő, nagy kegyelmek által jeles képében különösen szokott vala tiszteltetni.

Ha nézem őtet nevedékeny ifiuságában, látom, hogy a nevedező esztendejével nevededett benne ezen nagy szűzhöz a szeretet és a fiui buzgóság, midőn ezen szűzet nemcsak különös pártfogójává, hanem tulajdon akaratján és minden

[226]

indulatjain és egész szivén teljes hatalommal uralkodható asszonyának, királynéjának választotta.

Ha nézem őtet meglett idejében és koros voltában, látom, hogy azon égő szeretetet, melylyel ezen nagy szüzhöz az ő szive lángadozott, minden egyebeknek szivében is, valamint a köz, ugy a különös társalkodásokban, valamint a gyóntatásokban, ugy az Isten igéje hirdetésében egész buzgósággal terjesztette.

Végre ha nézem őtet életének végén, látom, hogy azon utolsó harcra, melyben a szent gyónási titkot Moldava vizébe lett vettetésével és halálával pecsételte, nem másutt kereste a segedelmet, hanem ezen nagy szüznek esedezésében, amelynek megnyerésére a boleszláviai templomba sietvén, ottan közelgető utolsó óráját az Isten anyjának leborulva és hosszas zokogások között egész fiui bizodalommal ajánlotta.

Ily tisztelet, ily szeretet, ily fiui bizodalom ezen nagy hatalmu szüznek részéről mit vonhatott maga után egyebet, hanem azt, hogy valamint őtet az ő szüleinek magtalan létekre az Istentül kinyerte; valamint az ő életét kisdéd korában a halálos nyavalyája mellett is megtartotta: ugy őtet anyai esedezése által istenfélő és minden erkölcsökkel teljes életében ugyan nagy konfessorrá, utolsó harczában pedig dücsőséges és kegyetlen tirannus által meg nem győzhetendő mártírrá tette.

Igy szokott a Boldogságos Szüz pártfogója és anyja lenni az ő hiveinek és igaz tisztelőinek mind életökben, mind halálokban. És azért esedezik őhözója annyi számtalan hivi által naponkint az egész világon ama fohászkozással az anyaszentegyház: „*Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae.*” Asszonyunk szüz Mária, Istennek szent anyja, imádj Istent miérettünk, most és halálunk óráján.”

Propositio et partitio

Amelyet midőn mondok, veszitek észre Kedves Hallgatóim, mire czéloz egész beszédem. Ezen Isten anyjához való tiszteletet kívánom szivetekben gyökeressé tenni éppen ama

[227]

két nagy ösztön által, amelyeket a fenti fohászkodásban előnkbe ad az anyaszentegyház és amelyek egész beszédemet önként két részre osztják, hogy tudniillik ezen drága szüz az ő tisztelőinek nagy és hathatós pártfogója életök napjában, *ora pro nobis nunc* — és ez első; nagy és hatós pártfogója halálok óráján: *in hora mortis nostrae*, ez második része. beszédemnek.

Segíts irgalmas esedezésed által, óh drága szüz, hogy mind a kettőt fogatosan adjam eleibe ezen buzgó tisztelőidnek! Figyelmezzetek!

Confirmatio primae partis

Ezen drága szüz az ő tisztelőinek nagy és hathatós pártfogója életeknek napjaiban. Minekutánna tudniillik a keresztfán függő Üdvözítőnk szent Jánosnak képében az egész emberi nemzetet és különösen a keresztényeket ezen szüznek fiává adta ama szavaival, amelyeket szent János evangélista feljegyzett: *Mulier, ecce filius tuus!* Asszonyállat, ime a te fiad: ki nem lehet mondani, mely igaz anyai szeretettel szorgalmatoskodik miérettünk ezen Istennek anyja. Látja ő az Istenben a mi lelki és testi szükségünket; látja és hallja az árváknak, az özvegyeknek, a szegényeknek, az elnyomottaknak, a siránkozóknak és kesergőknek zokogásait.

Látja a szegény bünösöknek az ördögnek kegyetlen rabságában és a bűnnek kárhozatos terhe alatt nyomoruságos sinylődését. Látja ezeket, és vajjon lehetséges-e, hogy ezeket látván, irgalmasságra ne induljon és szent Fia előtt a segedelemnek kérésére ne gerjedjen anyai szive? Azon anyai szív, amely valamint az Istent lángadozóbb szeretettel szereti, mintsem minden angyalok, arkangyalok és szeretettel égő szerafimok: úgy az emberekhez is, akik az Isten képét viselik, minden csupa teremtettt állatok felett legindulatosabb szeretettel viseltetik. Ha pedig egyszer miérettünk anyai esedezését nyújtja szent Fiához, lehetséges dolog-é, hogy meg ne hallgassa őtet szent Fia és kérését bé ne teljesítse? Mit? Ezen isteni magzat, ezen véghetetlen irgalmasságu Isten-ember megvethesse könyörgését azon szüznek, akit ő minden csupa teremtettt állatok felett való méltóságra felmagasztaltatott és

[228]

ahhoz méltó kegyelmekkel felékesített? Megvethesse könyörgését azon szüznek, aki a maga szüz véréből vért, maga szent testéből testet adott őneki; aki őtet kilencz hónapokig méhében hordozta, szüz tejével táplálta? Megvethesse könyörgését azon szüznek, akihez mint tulajdon igaz anyjához és ugyan oly anyjához kimondhatatlanul feljebb való szeretettel viseltetik, mintsem az egész emberi nemzethez és minden mennyei megdűcsöült szenteknek és az egész angyali karoknak megszámlálhatatlan seregeihez?

Képzeljük magunknak, Kedves Hallgatók, hogy azon testi vagy lelki sanyaruságunkban, amelylyel talán már több esztendőktől fogva és talán még ez órában is tusakodunk, az egész menyeyi lakosoknak, a szent szüzeknek, konfessoroknak, martiroknak és annyi milliom és milliom szenteknek sokasága a megszámlálhatatlan angyaloknak, arkangyaloknak, cheruboknak, szerafimoknak sokaságával a Krisztus Jézus előtt érettünk leborulnak és minden érdemeiket bemutatván, esedeznek, hogy segítsen bennünket az említett lelki vagy testi szükségünkben, szenvedésünkben, sanyaruságunkban. Mely boldogoknak ítéljük magunkat lenni ily nagy, ily hatalmas, ily számtalan és Krisztus Jézus előtt ily kellemetes esedezők mellett! És tünhet-é csak első gondolatjaiban közlünk valakinek az, hogy érettünk bemutatott ily esedezését az egész mennyei seregnek bé nem veszi az irgalmas Jézus?

Ah Kedves Hallgatók, sokkal boldogabbak vagyunk, ha az Istennek szent anya az ő szent Fia előtt miérettünk esedezni méltóztatik! Mert valamint az ő isteni anyaságának megfoghatatlan méltósága és ehhez kapcsolatott majd végnélkül való érdemei őtet minden szentek, minden angyalok és minden csupa teremtés felett helyhezítették; valamint ő egyedül kedvesebb alkotmány az Isten előtt, mintsem az ő mindenhatóságának csupa teremtett munkái: úgy az ő kérése, az ő esedezése sokkal fogatosabb az ő szent Fia előtt minden megdűcsöült szentek és angyali seregeknek akármiképpen egyesítettett esedezéseknél.

Mindezeknek erősítésére itt volna helye felhozni azon szentatyákat, akik majd elegendő szavakat nem találnak,

[229]

amelyekkel ezen nagy szűznek az ő hiveihez való irgalmasságát magasztalják; akik közül ötet szent Bernárd kegyelemmel, kegyességgel és irgalmassággal teljességünek mondja lenni. „*Vere est plena pietatis et gratiae, plena mansuetudinis et misericordiae.*” (Horn. in „Missus.”)

Szent Ágoston pedig egyenesen bizonyítja, hogy valamint az isten előtt minden szentek felett hatalmasabb: úgy miérettünk minden szentek felett szorgalmasabb. „*Sicut omnibus sanctis est potior, ita omnibus sanctis pro nobis sollicitior.*”

Damiáni szent Péter nyilván hirdeti, hogy ezen Isten anyjának mennyben és a földön minden hatalom adatott.

Ama nagy tisztelője pedig és Máriának szeretetével teljes *szent Bernárd* azt meri állítani, hogy nincs az egész világon csak egy is, aki ezen szűzhöz folyamodván, irgalmasságában nem részesülne, midőn ama nagy mondásra fakad: „Hallgasson a te irgalmasságodról és ne dicsérje, ne magasztalja azt, ha van csak egy is, aki az ő szükségeiben hozzád folyamodott és meg nem hallgatódott. „*Sileat misericordiam tuam Virgo beata, si quis est, qui invocatum se in suis necessita-tibus sibi meminit defuisse.*” (Serm. 4. de Assump. N. 8.)

Itt volna helye kifejtteni az anyaszentegyháznak ama nagy bizodalját, melyet Isten után legfőképpen ezen szűznek irgalmasságába és esedezésébe helyeztet és amelyet nyilvánságosan bizonyít, midőn ezen szűzet életünknek, reménységünknek, irgalmasság anyjának nevezi. „*Vita, dulcedo et spes nostra, salve*”; midőn az ő tiszteletére annyi ünnepeket és oly tisztelettel tart, annyi különös szentmiséket rendelt; midőn minden papjait és egyéb erre köteles egyházi személyeket arra kötelez, hogy a breviáriumban mindennap hétszer tiszteljék ezen szűzet az „Üdvözlég Mária” esedezéssel; midőn az egész kereszténységet mindennap a reggeli, déli és estvéli harangozással arra serkenti, hogy napjában háromszor tiszteljék ezen Istennek anyját az „Angyali üdvözet”-tel.

Itt volna helye előszámlálni azon számtalan lelki és testi kegyelmeket, amelyeket ezen irgalmasságnak anyja annyi *csudálatos és a kegyelmekkel megdűcsőítettett képeiben* az őhöz á folyamodóknak még mai napig is meg nem szűnik osztogatni.

[230]

De mi tenne határt beszédemnek, ha ezen messzeterjedő pontokba beléereszkedném? Énelőttem, ha mind ezekről hallgatok is, ezen nagy szűznek az ő tisztelőihez való irgalmasságáru te magad, e szent helyen álló és szavaimtul oly figyelmetesen függő nép elegendő bizonyosságot teszsz. Oh hajósi, szegedi, zentai, bajai, kalocsai és egyéb körülvaló helyekbül esztendőnként nagy buzgósággal itten megjelenni szokott ájtatos sokaság! Oh, ha szólhatnátok, oh ha helyettem fejenként előszámlálhatnátok annyi lelki sebeteknek, annyi testi szükségteknek orvoslását, annyi veszedelmeknek eltávoztatását, annyi istenes kívánságtoknak betöltését, amelyeket részetekre ezen kegyelmeknek helyén kinyert az irgalmasságnak anyja! Nem kellene egyéb, nem kellene hathatósabb hirdetője és magasztalója ezen drága szüz kegyességének!

De mivel ti sem szólhattok, emeld fel szavadat régen eltemetett hamvaiddból te, ezen kalocsai érsekségnek régenten nagyérdemű főpásztora és érsekje, Csáky Miklós, emeld fel hamvaiddbul szavadat és az Isten dicsőségére s az ő szent anyja irgalmasságának magasztalására hirdesd ki azon kegyelmeket, amelyekben ezen drága szűznek esedezésére itten Hajóson részesültél. Ezt midőn mondom, figyelmetességeteket ébreszteni kívánván, felhozom beszédemnek ezen része befejezésére, amit e dologban ezen említett ur, 1753. esztendőben januáriusnak 3-ik napján, már mint esztergomi érsek, maga tulajdon kezével írásba foglalt és az akkori kalocsai érseknek, Klobusiczky Ferencznek megküldött, amely írás a kalocsai érseki konzisztóriumnak archívumában most is tartatik és általam olvastattott.*) Az említett maga tulajdon írásában tehát ezen nagy érsek a maga papi lelkiismeretének tisztaságára (amely a papoknál esküvés helyett van) bizonyítja, hogy ő ezen hajósi templomban lévő képét a Boldogságos Szűznek ájtatosan tisztelvén, a Boldogságos Szüz esedezése által ezen különös kegyelmeket tapasztalta:

Először. Midőn nagy testi és lelki szorongatásokban és nyughatatlanságokban volt, a Boldogságos Szüzhöz folyamod-

*) Ennek hiteles másolatát lásd a 235-236. lapokon

[231]

ván, ezekből hirtelen és egyszerre megkönnyebbedett és soha többet azokat nem szenvedte.

Másodszor. A járásban sulyosan megütötte vala a lábát, megbotolván, úgy hogy abban nagy veszedelem látszatott legyen. Azonban midőn aztat be akarná köttetni, fogadást tévén, hogy a Boldogságos Szüz tiszteletére oltárt és kápolnát fog építtetni, a lábón, amely elébb sulyosan megsértetett vala, ennek még csak helye sem látszatott.

Harmadszor. Egy nagy esésből bizonyos nyavalyának (amelyet megnevez) veszedelmes következése vala. Azonban a Boldogságos Szüzhöz folyamodván, annak esedezése által egész azon napig, melyen ezeket írta vala, egészségesen megmaradott. — Kedves hallgatók! Ezen kegyelmeket nem hirdetem ugyan úgy, mint csudákat, mivel ez nem szabad, hacsak az ilyen kegyelmek az apostoli Szentszék ítélete által csudáknak nem ítéltetnek; mindazonáltal, mely emberi hitelt érdemeljen, egy ilyen és papi lelkeismerete tisztaságára szóló érsek és ennek ilyen bizonyosága mennyit adhat az Isten anyjának az ő hiveihez való hatalmas pártfogásának bizonyítására, kiki közületek, ha én hallgatok is, általlátja.

Confirmatio secundae partis

Lépjünk a második részre. Az Isten anyja az ő tisztelőinek hatalmas pártfogója halálok óráján is. „*In hora mortis nostrae.*” Nem kell erre hathatósabb bizonyítás, mintsem az anyaszentegyháznak azon buzgósága, amelylyel ezen drága szűznek érettünk esedezését naponként kéri, éppen halálunk órájára. Ugyanis tenné-e az anyaszentegyház annyi ezernyiezer hiveinek, kisdedeknek, korosaknak, világiaknak, egyháziaknak ajakába ama buzgó fohászkodást, melyet naponként gyakorol az egész világon elterjedett kereszténység: *Sancta Maria, ora pro nobis peccatoribus, in hora mortis nostrae.* Szentséges szűz Mária, imádj Istent miérettünk halálunk óráján! Tenné-e — mondám — az anyaszentegyház az egész kereszténységnek ajakában ezen esedező szavakat, ha az Isten anyjában halálunk óráján nagy hatalmu és nagy irgalmu pártfogónkat nem ismerné lenni?

Oktatná-e a lelkiatyákat? akik a haldoklókat az örökké-

[232]

valóságra készítik, hogy az ő kimulásoknak utolsó szempillantásában is a Jézus és Mária nevét adják füleikbe, szivökbe a halállal küzködő és az örökkévalóságra már-már általlépő haldoklónak? A Mária nevével bocsátaná-é ki az árnyékvilágbul az ő hiveit az anyaszentegyház, ha annak a halálnak óráján nagy irgalmasságát nem tudná?

Ah, aki egyébképen gondolkodna és ezen drága szüznek az ő hiveihez az utolsó órában való pártfogásáruul kételkedne: az vagy azon veszedelmet, amelybe az emberi lélek a halálnak óráján forog, nem tudja, vagy ugyan a léleknek nagy árát nem érti, vagy ezen szüznek az emberi lélekhez való szeretetét nem ismeri.

Rettenetes, Kedves Hallgatók, rettenetes és legveszedelmesebb azon utolsó óra, a halálnak órája! Abban az órában a haldokló ember testiképpen a halálos fájdalom, hideg verejtékezések és az utolsó szorongattatások által körülvetetik, lelkiképpen pedig az elkövetett bünei miatt, az elfecsérlett üdö és isteni kegyelmek miatt, a következő isteni ítélet miatt, a véget nem tudó örökkévalóságnak jelenléte miatt kimondhatatlan félelmek által háborgattatik. Ide járulnak ama dühös ellenségünknek, aki szent Péter apostol bizonyosága szerint mint az ordító orosz lány körüljár, keresvén, akit elnyeljen, az ördögnek — mondám — azon órában annyival is hathatósabban ostromló késértetjéi, mivel tudja, hogy az az utolsó óra és ha abban a haldokló embernek lelkét a maga rabjává nem teszi, soha többé nem lehet annak elkárkozásához reménysége.

Már ítélhetjük-é, Kedves Hallgatók, ama nagy irgalmu és hatalmas szüzrül, hogy ily rettenetes és veszedelmes órában, amelyben az egész örökkévalóságról tétetik a végzés — azon órában, amelyben a szegény lelken az egész világnak minden ereje és hatalma is semmit sem segíthet, — azon órában, amelyben egy halálos vétkü gondolat, egy kívánság, egy indulat és akármely — oh, mely könnyen — akkor elkövethetendő halálos vétek egy szempillantás alatt pokolnak tüzébe eltemetheti a haldoklónak lelkét: ítélhetjük-é, — mondám — hogy ezen rettenetes és veszedelmes órában elhagyja, nem

[233]

oltalmazza, nem védelmezi az ő igaz tisztelőjét azon irgalmasságnak anyja, aki a keresztfának alatta tulajdon szemeivel szemlélte, mennyit szenvedett és mely szeretettel öntötte vérét és kiadta isteni lelkét miérettünk, bűnösökért az ő szerelmes szent Fia, Jézus Krisztus!

Óh szerencsés és boldog haldoklók, akik éltetekben ezen szüznek igaz és állhatatos tisztelői voltatok! Ti vagytok azok, akik a halálnak magában ugyan rettenetes óráját ily nagy pártfogótoknak védelme mellett örömmel várhatjátok. Mert ha, amint *Damiáni szent Péter* mondja: „Máriának kezeiben vannak minden isteni irgalmasságnak kincsei, *in manibus ejus sunt omnes thesauri misericordiarum Domini*: azon utolsó órában kiket részesít ezekből inkább, mintsem tiktetek?

Ha amint *szent Bernárd* mondja, Mária az ő irgalmasságának anyai keblét mindenknek megnyitja, *Maria omnibus misericordiae sinum aperit*: azon utolsó órában, kiknek nyitja ezt meg inkább, mintsem tinétek?

Ha amint *szent Anzelmus* mondja: „*Valamint lehetetlen, hogy azok üdvözljenek, akiktől Mária anyai szemeit elfordítja, ugy szükséges, hogy azok üdvözljenek, akikre Mária anyai szemeit reájok fordítja.*” (*Sicut impossibile est, ut ii, a quibus oculos suos avertit, sic necessarium est, quod ii, ad quos suos oculos convertit, justifitentur et glorificentur*): azon órában kikre fogja inkább anyai szemeit fordítani, mintsem tireátok, és kiknek nyeri ki inkább a boldog kimulásra szükséges végső kegyelmet, mintsem tinétek?

Keresztény Hallgatóim! Eljön minékünk is mindnyájunknak, akik itten állunk és ezeket halljuk, eljön minékünk is egyszer a mi halálunknak órája. Azon utolsó óránkban megismér-é igaz hiveinek ezen hatalmas és irgalmas szüz, hogy, mint ezekre, anyai pártfogását reánk is hathatósan fordítsa? Mit mond életünk, mit mond lelkünk ismerete? Vert-é mély gyökeret szivünkben az ezen szüzhöz való igaz tisztelet, igaz szeretet, igaz bizodalom? Igyekszünk-e *lelkünk isméréstét* nemcsak a halálos büntől, hanem a bocsánandótól, kivált amely teljes észrevétellel és akarattal elkövettetik, tisztán tartani, hogy az ő anyai szemeit vétkeinkkel ne sértsük?

[234]

Igyekszünk-é az ő mély alázatosságát, engedelmességét, isteni és felebaráti szeretetét, szüzességét, vagy legalább tisztaságát, békességes türelését és egyéb erkölceit sorsunk szerint követni? Igyekszünk-é az ő jelesebb ünnepjeit szent gyónással, szent áldozással, előre bocsájtott bűjtöléssel, tőlünk kitelhető alamizsnálkodással tisztelni? Igyekszünk é mindennapi, ha mindjárt kevésbül álló, de állhatatosan és buzgón végbevitt imádságainkkal, kivált az őelőtte oly kedves olvasóval őtet tisztelni és segedelmét keresni? Igyekszünk-é példaadásunkkal, istenes beszédjeinkkel, az órála való könyveknek olvasásával, szent képeinek, oltárjainak, templomjainak tiszteletével és tehetségünkől kitelő költség által ékesítésével és egyéb utakon, amelyeket az ő szeretete élőkbe ad, az ő tiszteletét és szeretetét sziveinkben buzgóan gyarapítani?

Epilogus

Ha ezeket űzzük, oh, fiait, leányait, igaz tisztelőit ismeri meg bennünk Mária, és mi anyánkat birjuk Máriában. Ha ezeket űzzük, bizzunk és ugyan erősen bizzunk ezen nagy szűznek mind életünkben, mind és kiváltképpen halálunk óráján anyai pártfogásában! Szentté teszi ezen szűz az ő esedezése által életünket, boldoggá teszi halálunkat. Harcolni fog mellettünk azon utolsó órában dühös ellenségünknek incselkedései ellen. Megerősíti szívünket a hitben, reménységben, szeretetben. Megcsendesíti lelkünk ismeretét a halálos félelmek által feltámasztandó habozásiban. Megtölti szívünket a mennyei Jeruzsálemnek kívánságaival, hogy e nyomoruságunk völgyét, minden mulandó vagyonaival és tulajdon életünkkel együtt vigasságosan hagyjuk el és kimulásunknak utolsó szempillantását közelgetni érezvén, az Istenben elmerült szívvel és békességes lélekismérettel mondjuk ezen szűznek ama nagy tisztelőjével, szent Alojziussal: Laetantes imus! Laetantes imus! Örvendezve megyünk! Örvendezve megyünk! Oh ugy legyen és, hogy ugy legyen, mondjuk: „Sancta Maria! Mater Dei! Ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae. Szentséges Szűz Mária, Istennek szent anyja, imádj Istent miérettünk most és halálunk óráján. Amen.

Egy okmány a hajósi csodatévő Boldogasszonyról.

In Consione Hajósini dicta promulgatio gratiarum ibidem
acceptarum.

Copia Copiae

Méltóságos Báró Kalocsai Érsek, Nagy jó Uram Öcsém! A midőn Bécsben együtt lettünk volna, Excellentiád emlékezni, sőt kérni méltóztatott, hogy Hajóson levő Boldog Asszonyunk képérül és velem történt malasztirul Excellentiádat tudósitanám. Ime azért mindazokat önnön kezem irásával három punktumokban rövideden foglalván, Istenünk és az Ő szent Anyja tisztességére midőn Excellentiádnak ide rekesztve megküldöm, egyszersmind tapasztalt atyafiságos jóakarójában ajánlottan maradok Excellentiádnak Magyarbél, 4-a Januar 1753. Igaz atyafi állandó szolgája **Csáky Miklós** Esztergomi Herczeg és Érsek m. p. Excellentissimo Dno Archi-Eppo Colocensi.

Titulus exterior

Excellentissimo Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Libero Baroni Francisco Xav. Klobusiczky de Zetény, Metropolitanæ Colocensis et Bácsiensis canonice unitarum Ecclesiarum Archi-Eppo I. Cottus Bacsiensis Supremo ac perpetuo Comiti, S. C. R. M. actuali intimo Consiliario et in Ejusdem Tabula Septemvirali Assessori, Domino et Fratri mihi colendissimo. Pestini, per Budam.

L. J. Ch! Ad majorem Dei gloriam, et magnæ Matris Ejus Divæ Virginis Mariæ honorem augendum et promo-

Copia adnexi

[236]

vendum, sequentia intercessione ejusdem ad gratiosam Ejus Iconem Hajósini pie et devote cultam, expertus sum gratias speciales, — et

1-mo: In gravibus anxietatibus corporis et animi, facto recurso, instantanee sum relevatus, nec amplius easdem passus sum.

2-do : Deambulando, graviter concussi pedem, offendendo eundem ita, ut periculum grave sese ostenderit in eodem, et dum vellem eum curare ligari, qui prius graviter laesus fuerat, facto voto Eidem aram et Capellam erigendi, ne cicatrix quidem apparuerit.

3-o: Ex gravi casu periculum grave herniae imminabat, facto recurso per Dei et Ejusdem Divae Matris gratiam ad hodiernum diem sanus persisto. Haec ita contigisse in puritate conscientiae testor. Magyarbélini, 3-a Januarii 1753. Nicolaus e Comitibus Csáky Princeps, Archi-Episcopus Strigoniensis m. p.

Haec omnia Hajósini successerunt.

Praesens scriptum ex originali in Archivo Consistorii Archi-Episcopalis Colocensis existente et plene manu propria praenominati Archi-Episcopi exarato, Sigilloque ejusdem externe corroborato folio, ad augendum Dei et sanctissimae Virginis Mariae honorem descripsi, prouti etiam praemissam epistolam in eodem Archivo in origine existentem et propria Ejusdem Archi-Eppi manu subscriptam, utrumque cum originali contuli et eidem ad verbum conforme esse testor. Colo-cae, 24-a Junii 1797. Petrus Klobusiczky m. p. praepositus Sancti Pauli de Bács et Metropolitanae Colocensis Ecclesiae Canonicus.

Totam supra praemissam relationem manu mea propria descriptam fuisse hisce testor.

Colocae, die 12-a Aprilis 1834. *Petrus Klobusiczky* m. p.,
Archi-Eppus Colocensis. (L. S.)

Originale scriptum meum misi Dno Illmo Jordánszky, Eppo die 12-a Augusti 1834,

Beszéd a pozsonyi zsinaton.

Nagyméltóságú és főtisztelendő kalocsai érsek Klobusiczi Klobusiczky Péter ur ő excellentiájának beszéde, melyet a szent zsinathoz a szent Megváltó templomában, Pozsonyban, október 16.-ik napján, az 1822-ik esztendőben tartott.

(Fordítás deákból magyarra.)

Főméltóságú és Főtisztelendő Herczeg, Ország Primása!
Méltóságos és Főtisztelendő Atyák!

Herczogséged legbuzgóbb könyörgéseivel egyesíti a legteljesebb lelki örömmel ezen szinathoz gyülekezet is a maga könyörgéseit, és az Istennek, ki dolgainkat óhajtott véggel koronázta, s az Isten szentséges anyjának, ki azt az Istentől, minden jóknak kutfejétől, kitől minden legjobb és legtökéletesebb ajándék származik, anyai közbenjárásával megnyerte, a legalázatosabb lélekkel örökös hálákat ad.

Magasztaljátok Nagyérdemű Atyák, magasztaljátok az Urat velem együtt és felségesítsük az ő nevét Önnönmagában: mivel ezen zsinathoz is sokat cselekedett nekünk az, ki hatalmas és akinek neve szent.

Bevégeztük a jó Isten segedelmével szent gyűlésünket, véget értek tanácskozásaink. Mindenek oly ékesen, felségesen s oly egyetértőleg tétettek, amint azt egy ilyen, egy Lélektől élesztetett s vezéreltetett testnek méltósága, megkívánta. Harmincznyolcz napok töltek el legelső összejövetelünk óta. Mit mivelünk legyen azalatt, Herczogséged rövid, de igen fontos és velős beszédében előadta.

[238]

Szerencsésen végrehajtott dolgainkat Herczséged, ritka mérsékletességéhez s leereszkedéséhez képest isten után nekünk s igyekezetünknek méltóztatott tulajdonítani. Hanem emellett — ámbátor megvallani kényteleníttem, hogy azon különös buzgóság s a közjóra célzó azon példás gondoskodás, melylyel minden egy-egy tagjait ezen nagytiszteletű gyülekezetnek lelkesítve lenni, teljes meglelégedéssel szemlélttem, a legnagyobb dicséretre méltó legyen is; mindazonáltal egy sem találkozik közöttünk, aki minden munkáinknak dicsőségét Isten után, kitől minden meglelégedésünk ered, egész jussal és tiszta haladó szives érzéssel nem Herczségedre ruházná.

Mert akár ezen zsinat tartására nyert legfelsőbb engedelmet, akár ennek elkezdésére szükséges előintézeteket, akár ennek folytatására megkívántató készüléteket, akár pedig végtére a zsinatbeli mind sokaságokra, mind nagyságokra nézve legfontosabb tárgyaknak tanácskozás alá lett vételöket tekintsük: mindezek Herczségednek bölcs atyáskodó gondos elméjét, melyet ugyancsak hallgatva tisztelni kívánok, hirdetik.

Ugyanis, hát vajjon nem Herczséged volt-e az, ki mindjárt a zsinat kezdetével, bölcsessége és a nagy léleknek tulajdon feltalálása szerint, a tanácskozásokban elért azon egyetértésnek, melylyel most méltán dicsekedhetünk, legerősebb talpkövét megvetvén, aztat minden maga s mások jussai sérelme nélkül, az egész gyűlésnek lefolyta alatt szerencsésen megállapította?

Hát vajjon nem Herczséged volt-e az, ki az értelmek kinyilatkoztatásában kinek-kinek teljes szabadságot tulajdonítván, azokat háborithatatlan békességes türéssel kihallgatta, az egymástól különböző véleményeket csudálkozásra méltó elmésséggel egyesítette s a legnehezebb dolgokat is ritka szerencsével óhajtott célra vezette?

Egyszóval kimondván: Herczségednek a vallás eránt buzgó zélussa, mind a két köztársaság javáért fáradozó törekedése és külön-külön mindnyájunkhoz vonzó szives szeretete, ha valaha — ezen nemzeti zsinatban ugyan tökéletesen kivilágosítottak, bébizonyítottak és minket mindnyájunkat ujjabb

[239]

tisztelettel (ha netalán az eddig valóhoz még valami járulhatna) és szeretettel Herczegségedhez kötöztek.

Emlékezetben hagyják azt a zsinat jegyzőkönyvei, és a késő maradék bámulva fogja szemlélni a magyar anyaszentegyház krónikáiban, mi pedig mindezekért háladatos sziveinkben örökös emlékoszlopot emelünk.

Szabad legyen már Nagyérdemű Atyák, kiknek társaságokban ezen szent gyűlés ideje alatt részesültem, akiknek midőn isteni félelmöket, tudományokat és a közjóért fáradhatatlan munkásságokat tisztelhettem, magamat legszerencsésebbnek lenni véltem, — szabad legyen nékem legkisebb atyátokfiának, amennyiben már nemsokára kénytelenítettünk egymástól elválni, egy-két szóval Titeket is érdekelni.

Két főpapok s ékesen szóló beszélők közülünk magán ezen a szent helyen olyan erős lelket fuvallottak belénk, bájos szavaik s előadásaik által, amelyet mind a magyarországi anyaszentegyházaknak nyomoruságos állapotjok, mind pedig szent hivatalunk tökéletes jussal megkívánnak tőlünk.

Ezen erős lélek a többek között munkásságát abban is minden bizonynyal megmutatni tartozik, hogy mindazokat, amiket ezen zsinatban a magunk s az Ur nyájának valóságos boldogságára meghatároztunk, változhatatlan állhatatossággal végre is hajtsuk. Mivel enélkül haszontalanok fáradozásaink, füstbe mennek minden munkáink. Mitőlünk várja a magyarországi anyaszentegyház minden zsinatbeli rendelkezéseknek betöltését, kiket őrzők s felvigyázóknak tett az Ur a maga szállójébe.

Jól tudom, hogy sok fontos akadályok fogják ebbéli törekedéseinket gátolni. Mit is várhatunk egyebet az erkölcsöknek ennyire lett elfajulása után, amelyen méltán kesergünk? De hát csupán ezért az Isten szent akaratját fel sem vegyük-é? Valjon ezért atyánkfiainak, felebarátinknak, avagy nyájunknak lelki sebeit orvosolhatatlan hagyjuk-é? Valjon ezért, a mai gondolkozás, beszélés és élés zabolátlan módja miatt, annyi sok elveszett lelkeket örökös elkárhozásokból eredhető minden szánakozó érzés nélkül fogjuk-é elnézni?

Távol legyen tőlünk, akikre Krisztus Urunk a drágalátos

[240]

vére hullásával megváltott lelkeket bizta, hogy a világnak, az ördögnek és annak követőinek akárminemű ellentállása miatt hivatalunk kötelességeitől elállanánk. Erősödjünk az Urban, Nagyérdemű Atyámfiái, és legyünk férfiak, míg egy csepp vérig nem állottunk ellent. Tekintsük a mi előjárónkat, a Jézus Krisztust, ki azon lelkekért, melyekért most, a mi munkás gondoskodásunkat kívánja, két latrok között keresztfára feszítette megholt. Bizzunk Abban, akiben mindent reménylhetünk; Annak a szeretete, aki minket a halálig, még pedig a keresztfának haláláig szeretett, mindeneket meg fog győzni.

Nincsen a természetben semmi, amit egy keresztény a mennyért és az Istenért cselekedni és tünni nem tartozna, mennyivel inkább egy püspök? Az Istenért teszünk és szenvedünk, azért az Istenért, ki azon boldog hazában, ahová törekszünk és amelyhez minden pillanatban közelebb lépünk, felette nagy bérünk leszen; azért az Istenért, ki ha szinte megjutalmaztatónk nem lenne is, már magában is véghetetlen szeretetre méltó Isten. Lássá meg a világ, vegyék észre ellenségeink, hogy ahol az Isten dicsősége jön kérdésbe, semmi sincs, amit ezért megtenni, vagy eltünni az Isten kegyelmességéből készek nem volnánk. Egyszóval legyen a mi sziveinkbe akkor is, midőn majd egymástól elválunk, azon megvívhatatlan paizs, szent Ignácznak ama mondása bémetszve: „Mindeneket az Isten nagyobb dicsőségéért!”

A kiskőrösi templom fölszentelésén.

Concio in Kis-Kőrös occasione benedictae novae, quae ibi exstructa erat, Ecclesiae.
(Dicta 9-a Ootobris 1827. die nempe benedictionis ipsius.)

„Magnificate Dominum mecum et exaltemus nomen
Ejus in id ipsum.” Psalm. 33. v. 4.
Magasztaljátok az Urat énvelem és dicsőítsük az
Ő nevét egyenlőképen.

Hogy Kis-Kőrös városába római katolikus plébános behelyeztessék, még 1733-ik esztendőben, azaz 97 esztendő előtt, kirendelte volt a religióról nagy lélekkel gondoskodó VI. Károly császár.

A következő esztendőben ugyanezen célra egész buzgósággal, ámbár sok ellenkezésekkel tusakodva, törekedtek ezen megyének nagy és örök emlékezetű érsekjei: Patasics Gábor, Klobusiczky Ferencz, Batthyáni József. De csakugyan éppen Batthyáni érsek volt az, aki tulajdon költségével a plébánosnak és az iskolatanítónak házat építvén, mind a kettőt 1773. esztendőben ezen városba behelyeztette.

Azóta, azaz 54 esztendő alatt a szentmisék, az Isten igéjének hirdetése és egyéb szentségeknek kiszolgáltatása azon kis szobában végeztek, amely egy részét teszi a mostani plebániához és mindeddig templom gyanánt szolgált az itten levő katolikusoknak.

Ma van azon szerencsés és örvendetes nap, amely véget

[242]

vetett azon sok nehézségeknek, amelyeket annyi esztendők alatt ki kellett az említett templomi kis szobácskában állani az idevaló hiveknek és az ő lelkipásztorjoknak.

Ah már az Istennek dicsőségére és a ti lelketek üdvösségére felépített és ma megszenteltetett az ékes templom! Általvittük ma abba nagy lelki magasztalással a mi Urunk Jézus Krisztusnak szent testét, amelyet imádunk az Oltáriszentségben. Itt lesz ezután ezen szent falak között, ezen szent oltáron helye a mi drága Üdvözítőnknek, aki ül mennyben — az írás szavai szerint — jobbján a nagy Istennek. Ezen szent helyen fogja ezután isteni áldásait reátok terjeszteni és üdvösségeteket irgalmasan munkálni.

Mely részt veszek én, Kedves Hallgatók, a ti lelketekre ily kegyes isteni gondviselésben, csak én magam érzem lelegevenebben. De ti is általláthatjátok, ha hozzátok való atyai szivemet igazán ismeritek. Szivemben hordozlak én tikteket lelkiképpen. A ti lelki boldogságtok a hozzátok való szeretetem által az én boldogságom is. Ezen lelketekhez való szeretetem vitt reá, hogy ezen templomotoknak megszenteltetését nem más által, hanem tulajdon személyemben végezzem; ez vitt reá, hogy abban az első oltári szent áldozatot magam mutassam be érettetek az Ur Istennek?ez vitt reá, hogy az Isten igéjének első hirdetését nem biztam más papjaimra, hanem ezt tőlem veszitek, tőlem halljátok, mint fő lelkipásztorotoktul.

Egyesítsük tehát, Kedves Hiveim, örömrüket és háladatosságunkat! Áldjuk az irgalmas Istennek ezen templomnak felállításában hozzánk kimutatott isteni gondviselését! „*Magnificate Dominum mecum et exaltemus nomen Ejus in id ipsum*” *Magasztaljátok az Urat énvelem és dicsőítsük az ő nevét egyenlőképen!*

Documenta

Ezeket a mai örvendetes foglalatosságom szerint előre bocsátván, engedjétek meg, Kedves Hallgatók, hogy amire minden egyházi beszédeimben leginkább szoktam igyekezni, ebben is a lelki hasznokra, amit részetekre az Urban legüdvösségesebbnek itélek lenni, felhozhassam.

Négy lelki tanuságba fogom ezeket foglalni.

[243]

Első lelki tanuság a templomnak alázatos és buzgó gyakorlását illeti.

A második a lélekismeretnek tisztaságát illeti.

A harmadik a felsőség iránt való engedelmességet és tiszteletet illeti.

A negyedik az egymáshoz való szeretetet illeti.

Mindenikben csak azt fogom felhozni, amit lelketek javára leghasznosabbnak itélek lenni. Első oktatásom ez hozzátok; remélem, atyátoknak első szavait fiui szívvvel fogjátok venni és használni.

1. De templis

Első, amit szivemből javallok, az, hogy minekutánna az Isten templommal benneteket megáldott, ezt alázatos és buzgó szívvvel gyakoroljátok.

Megkivánja ezt az *Istennek dicsőítése, megkivánja lelketeknek haszna.*

A templom az Isten háza. Így nevezte már az ó-testamentombeli templomot is, amelyben csak frigszekerény volt, maga Krisztus. „*Domus mea domus orationis est.*” Az én házam imádságnak háza. Mentül inkább Isten háza a mi templomunk, amelyben az Isten Fia, Jézus Krisztus, az Oltáriszentségben állhatatosan jelen vagyon; amelyben ugyanazon Isten áldoztatik vérkiontás nélkül, aki magát a Kálvária-hegyen az emberi nemzetért vére kiontásával az ő mennyei Atyjának feláldozta.

Innét vagyon, hogy a templomokat sok imádságok és esedezések között, amint ma is láttátok, meg szokta szentelni az egyház, minekelőtte abban a szentmise szolgáltatik; innét vagyon, hogy minden oltárokat, minden misemondó ruhákat, minden kelyheket arra rendeltetett különös imádságokkal meg szokta áldani az egyház, minekelőtte ezek a szentmise szolgáltatására használtatnak. Oh mely alázatos szívet kívánnak mindezek azoktul, akik a mi templomaink küszöbén belépnek!

De egyszersmind mely buzgó szívet kívánnak tőlünk azon leghathatósabb eszközei üdvösségünknek, amelyekben a templomokban részesülünk! Nemde ezen szent falak között szoktuk keresni a szent gyónás által vétkeinknek bocsánatját és

[244]

az ördög rabságából, amelybe a halálos véték az embert ejti, kiszabadulásunkat? Nemde ezen szent falak között töröltetik le a szent keresztségben az eredendő bűn, és Isten fiává tétetik, akit hatalma alatt tartott a gonosz, büszke Lucifer? Nemde ezen szent falak között veszszük magunkhoz a Jézus Krisztus szent testét és véréát az Oltáriszentségben, amely örök életet ad az aztat méltán evőknek? Nemde ezen szent falak között halljuk az Isten szavát, amely által a megkeményedett bűnös szivek az isteni malaszt mellett, töredelmes penitenciára gerjednek és az Isten kegyelmébe visszatérítettnek ? Oh ennyi és ily hathatós eszközei között üdvösségünknek, lehet-e érzékenytelen szívvel megjeleni a mi templomainkban? A jó, a hit szerint élő keresztyény, midőn a templomba belép, az ajtónál levő szentelt vízzel meghinti magát, felgerjeszti szívében a bűntől való bánatot és térdet-fejet hajtván az ottan tartatni szokott Oltáriszentségnek, megalázza magát az ő semmiségében, imádja ott Istenét, egybeszedvén gondolatit, kiterjeszti lelki sebeit, keresvén ezek orvoslását Üdvözítője előtt, és minden lelki és testi szükségeit azon nagy Istennek, akit imád az Oltáriszentségben, fiui bizodalommal bemutatja, kérvén a segedelmet a Jézus Krisztus véghetetlen érdemei által. Ki vehesse számba azon ezernyi-ezer kegyelmeket, amelyekben a templomokat így gyakorló és azokban, a szentmise hallgatása alatt az abban áldoztatott Isten Fia véghetetlen érdemei által az Isten irgalmasságáért esedező hivek egész életekben részesülnek?

Adja az Ur Isten, hogy ezek közül legyünk mindnyájan, akikhez e szent helyről szólok.

2. De conscientiae puritate

Második tanuság, amelyet ezen oktatásomban szívetekbe önteni kívánok, a lelkiismeretnek tisztasága, amely nem egyéb, hanem a vétéknek elkerülése, vagy ha abban estünk, annak letörlése.

Mely szükséges ez mindnyájunknak, Kedves Hallgatóim! Csak a véték az — szolván a halálos vétékről — amely miatt pokolnak kinjaira jutunk és az Istentül örökre elvettetünk ugy, hogy ha valaki az Isten előtt annyi érdemeket szer

[245]

zett volna magának, mint az egész mennyországnak boldog lakosai, a számtalan szent mártirok, szüzek, konfessorok és az egész mennyei sereg, ide számlálván az Isten anyját is, aki az ő megfoghatatlan szentségével, érdemeivel, minden szenteknek szentségét és érdemeit felülhaladja, ha ilyen boldog lélek csak egyetlen egy halálos bünt elkövetne, ámbár ez csak egy vétkes gondolattal követtetne el, abban a szempillantásban minden ezen érdemeitül egyszerre megfosztatna, és ha akkor így meghalna, abban a szempillantásban pokolnak örök tüzére esne és az Isten fiából az ördögnek mindörökön örökké szerencsétlen elkárhozott rabja lenne.

Ki magyarázhatja tehát meg, minemüképpen kellene a halálos büntől félni, irtózni, rettenni minden embernek? Mely szorgalmatossággal kellene aztat távoztatni? Én valóban, valamint magamnak inkább kívánok ezer halálokat, mintsem az én Istenem ellen csak egy halálos bünt is elkövetni: úgy közületek is, Kedves Híveim, kit-kit egyenkint inkább óhajtok halva, mintsem csak egy halálos bűnnel is megfertőztetve látni.

Legyen tehát, Kedves Hallgatók, az az erős fogadás, amelyet tenni szoktunk, midőn gyónni készülünk és gyónunk: „Istenem, készebb vagyok meghalni, mintsem Tégedet leginkább halálos bűnnel megbántani, — legyen — mondom — ezen fogadás mindennapi kenyerünk, ujítsuk eztet, gerjeszszük eztet fel reggeli és estveli imádságunkban, ujítsuk azon esetekben, ahol véteknek veszedelmében, a kísértésekben látjuk magunkat lenni. De emellett a bűnre vivő alkalmatosságot kerüljük szorgalmasan, mivel az irva vagyon, hogy aki a veszedelmet szereti, azaz nem kerüli, elvész abban; kerüljük szorgalmasan a bocsánandó bűnöket, kivált azokat, amelyek a mi tulajdon rosszra való hajlandóságaink miatt veszedelmesebbek; kerüljük a rossz társalkodásokat, kerüljük a hit ellen, a jó erkölcs ellen irt istentelen könyveket, amelyeket — adná Isten — hogy mint az apostolok idejében olvassuk az első keresztényekről, az egyházi előjárók lábainál tüzre hányattatnának; kerüljük szemeink, füleink, nyelvünknek zabolátlan szabadságát, amelyekkel mint ugyanannyi eszközökkel ezer és ezer vétkekre el- és reávisz bennünket az ördög, amelyekbe

[246]

máskép magáévá nem tehetné lelkünket; kerüljük a felfuvalkodást, a kevélységet, amely mintegy szülőanya majd minden gonoszságnak.

De mindezek mellett éljük az istenes könyveknek olvasásával, amelyekből leginkább kitaláljuk azon utakat, azon eszközöket, melyek megőrzik ártatlanságunkat és a halálos vétékbe való elesésünket. Járjunk gyakran a szent gyónásra, vegyük gyakran magunkhoz az Oltáriszentséget, melyet az egyház angyalok kenyerének nevez; mert e két szentségnél nincs hathatósabb eszköz az ártatlanság fenntartására. Aki esztendőben csak egyszer gyónik és egyszer áldozik, féltő, hogy olyanná ne legyen lelke ismerete és lelke, amilyenné változhat az a szoba, amelyet esztendőben csak egyszer sepernek.

Amelyeket midőn előhozok, talán gondolja magában valaki: Hová való ezen sok eszköz a halálos bűnnek elkerülésére? Ki győzné mindezeket üzni? Hová való ? Halljad édes Fiam! Halljad csak, mit mond, mit hirdet szent Péter I. levelének 5. részében, 8. versében: „*Sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circumit, quaerens, quem devoret.*” Józanok legyetek és vigyázzatok, mert a ti ellenségetek, az ördög, mint az ordétó oroszlány körüljár, keresvén, akit elnyeljen.

Oh mely rettenetes ellenséggel van dolgunk, midőn üdvösségünk elvesztésére igyekszik ezen rettenetes ellenségünk, Lucifer! Ezen Lucifer, aki mint egy ordétó oroszlány, *tamquam leo rugiens*, körül jár; keresi az embert, kelepcczét vet a véték elkövetésére és semmi kevesebbet nem kíván, hanem egész elvesztésünket, *quaerens, quem devoret.* I. Petr. 4. v. 8. Hallod-e, Édes Fiam, hogy ezen ellenségedet nemcsak oroszlányhoz, hanem ordétó oroszlányhoz hasonlítja szent Péter. *Leo rugiens.* Mikor szokott az oroszlány ordétani? Akkor, mikor beleit emészti az éhség és látja az állatot, amelyet magáévá tehet és éhségét avval kielégítheti. Ordét tehát és ezen rettenetes ordétásával az állatot úgy megrettentí, hogy minden erejét a szaladásra elvesztvén, csakugyan az éhes oroszlánnak körmeibe akad s összeszaggattatik,

[247]

Ime ehhez a szörnyü veszedelemhez hasonlítja az Apostol a mi veszedelmünket. Elég ennek rövid, de rettenetes kimagyarázására, ha azt mondom: oly szörnyü oly irtóztató ellenségünk van az ördögben üdvösségünk ellen, hogy ha lehetne, egy falatba mindnyájunkat elnyelne; *quaerens, quem devoret*. Mert ő mentül több lelkeket vesz el, annál többet kíván veszteni. Az éhségtől emésztetett oroszlány, ha egyszer jóllakott, nem keres akkor több eledelt, de az ördög soha bé nem telik az elvesztett lelkekkel; mindig többet kíván. Nincs reménység, hogy megszűnjön örök veszedelmünket óhajtani, szomjuhozni, keresni és arra ezer és ezer utakon munkálkodni.

És nincsen-e ily rettenetes környülállásainkban szükség a védelmező eszközökre, amelyeket felhoztam a halálos vétetek elkerülésére?

Évégre — Krisztus Urunknak ama szavai szerint: „*Oportet semper orare et non deficere*.” Luc. 18. v. 1. — szükséges mindenkor imádkozni és meg nem szünni. És ismét: „*Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem*.” Math. 26. v. 41. Vigyázatok és imádkozatok, hogy kísértetbe ne esetek. Meg ne szünjete kéni, zörgetni, esedezni az isteni segítő kegyelemért az Isten előtt, amely nélkül lehetetlen a halálos bünöket elkerülni; meg ne szünjünk a Jézus Krisztus érdemei által az ördög, a kísértetek, a mi tulajdon gyarlóságunknak meggyőzésére szükséges malasztokért naponként, óránként szivünk megalázásával az irgalmas Istennek ajánlani szegény lelkünket. Meg ne szünjünk a Boldogságos szüz Máriát, mint Isten után leghatalmasabb s legirgalmasabb pártfogónkat, a mi őrző angyalainkat és egyéb szentjeit az Istennek segítségül hívni, hogy magok esedezése által nyerjék ki részünkre az Istentől azon kegyelmeket, azon isteni gondviselést, amelyet lát az Isten szükségesnek lenni avégre, hogy halálunk órájáig megmaradjunk az Istennek megszentelő malasztjában.

3. Charitas mutua

Harmadik tanuság, amelyet szivetekbe önteni kívánok ezen alkalmatosságból, az egymáshoz való szeretet.

Ezt mindenekefelett javasolja szent Péter az ő első levelének negyedik része nyolczadik versében, ama szavakkal:

[248]

„*Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum.*” Mindenekelőtte pedig az egymáshoz való szeretet legyen bennetek; mert a szeretet befödözi a bűnöknek sokaságát.

Ezen egymáshoz való szeretetre úgy kellene vigyáznunk, mint tulajdon szemünk fényére. Miért? Mert ezen felebaráti szeretetet annyira viszi az Ur Isten, hogy ezt az arról való parancsolatot egybekapcsolta az Istenhez való parancsolatjával, sőt ahhoz hasonlónak mondotta. Mert ezen szeretetről azt mondja Krisztus Urunk Márk. 12. 32, hogy ez nagyobb minden áldozatoknál. Mert ugyanezen Krisztus, ámbár már az erről való parancsolat állott az ő testamentomban, eztet újra hirdette és ugyan mint maga különös parancsolatját: „*Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.*” Joan. 15. Mert végre, hogy az írásnak igen sok helyeit ne említsem, nem lehet magát az Ur Istent sem szeretni, ha felebarátunkat nem szeretjük, amint ezt egyenesen tanítja szent János apostol. Joan. 4. 20: „*Qui enim non diligit fratrem, quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere?* Ide járul ezen szeretetnek ama megbecsülhetetlen tulajdonsága, amelyet arról Krisztus Urunk szent Jánosnál kihirdetett: „*In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.*” Joan. 13. 35.

Ime azon jelre, amelyből meg lehessen esmerni, kicsoda az Ő tanítványa, Krisztus Urunk nem választotta a csodatételeket, nem a nagy tudományt, nem az alázatosságot, nem a békességes türelést, nem a sanyaru életet, nem egyéb erkölcsöket, hanem egyenesen az egymáshoz való szeretetet. „*In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.*”

De ez a dolog, Kedves Hallgatók, oly igazság, amelyet mindenki, aki keresztyén, tökéletesen általlát, sőt senkitől nem is tagadtatik, aki egyszer a keresztyén nevet viseli. Ez iránt tehát nem azon kell igyekeznünk, hogy ezt hallgatóinkkal elhitessük, hanem inkább, hogy ezen szeretetnek bételjesítésére utat mutassunk. Azonban eztet is már előre kipótolta

[249]

az evangélium három cikkelyben, amelyeket ezennel felhozok.

Első reguláját az egymáshoz való szeretetünknek Krisztus Urunk így adja előnkbe szent Máténál: „*Omnia, quaecunque vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis.*” Math. 7. v. 12.

Második reguláját az egymáshoz való szeretetnek olvassuk a Tóbiás könyvében: „*Quod ab alio oderis fieri tibi vide, ne tu aliquando alteri facias.*” Tob. 4. v. 16.

Harmadik reguláját az egymáshoz való szeretetnek szent Pál hozza fel a galatiakhoz írt levelében: „*Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi.*” Gal. 6. v. 2.

Mit hoz magával ezen három regula, alkalmasint és igen szép világossággal előnkbe adja szent Bazilius és szent Ágoston doktor.

Előre bocsátja szent Bazilius, amit jól eszünkben kell tartanunk, szent Pálnak ama mondását az epehuzsiakhoz írt leveléből: „*Vos autem estis corpus Christi et membra de membro.*” 1. Cor. cap. 12. v. 27.

Ezen két szentatya tehát előnkbe adja, minemü öszveköttetés vagyon a testben a tagok között és ahhoz kívánja alkalmaztatni a mi egybeköttetésünket és szeretetünket egymáshoz. Előnkbe adja, mint szolgál egyik tag a másiknak, mint segíti egyik a másikat, minemü szolgálatot tesz a szem a lábnak, a láb a kéznek, a kéz a főnek. „Ha — ugymond — valaki a lábadra hág, a nyelv azonnal szól és inti, hogy ne sértse a lábat.” Előnkbe teszi, mint segíti egyik a másikat minden szükségében. Miképpen minden tag, ami az ő táplálására szükséges, beveszi ugyan; ami nem szükséges pedig, más tagnak engedi és adja. Miképen gondoskodik egy tag a másakra; és ha egy tag szenved, a többi tagok rajta szánakodnak; ha egy tag egészséges, a többi neki örvendez.

Szent Ágoston pedig ezeket egy példában foglalja össze: „*Ecce pes calcit spinam, quid tam longe ab oculis, quam pes? Longe est loco, sed propingvus affectu.*” Mihelyt tehát a tövis a lábba bement, azt a szem azonnal megvizsgálja és kinézi, hova ment be. Evégre az egész test meghajlik és kö-

[250]

veti a szem vizsgálatát. A nyelv pedig kérdi, hol van a tövis? A kéz azonnal siet annak kihuzására. Mindemellett pedig a szemek egészségesek; egészséges a kéz, a test, a fő, a nyelv, sőt a láb is, kivévn azt a részecskéjét a talpának, amelybe bement a tövis, melynek hegye fájdalmat okoz azon helyen. „Ime látod — ugymond szent Ágoston — mint gondoskodnak a tagok, egyik a másikért, mint fájlalják minden tagok és szánják a lábat, valameddig ez meg nem gyógyul. Midőn pedig ez meggyógyul, minden tagok vigadnak és örvendenek neki.

Mihént ti is, Kedves Hallgatók, elhíttetek magatokkal és eszetekbe fogjátok hozni, hogy szent Pál tanítása szerint Krisztusban egy test vagytok és Krisztusnak lelkiképen tagjai: ti is minden felebarátotoknak baját érezni, fájlalni fogjátok, mint magatokét; őtet abban, amennyire rajtatok fog állani, segíteni fogjátok; az ő szerencséjén örvendezni fogtok; egyik a másiknak az Istentől adott tulajdonságait irigyelni nem fogjátok, valamint a szemnek nem irigyli a láb, hogy az lát, sem pedig a fülnek a szem nem irigyli, hogy az hall, ő pedig nem hall. Valamint a testnek terhét a láb hordja, de azért a fő ellen nem zúgolódik, amely ilyen terhet nem visel; a fő a kéz ellen nem zúgolódik, hogy ő a test kormányzásában, melyre a fő vigyáz, részt nem vesz; a kéz a láb ellen nem panaszkodik, hogy az semmit sem dolgozik, a kéz pedig majd egész nap fárad: így ti is, Kedves Hallgatók, egyik a másiknak terhét szívesen fogjátok viselni, mint mindnyájan az egy Krisztusnak tagjai. Sőt ha valamely felebarátaitok ellenetek véténének, akkor sem fogtok rajtok, mint egy testnek tagjain boszut állani. Mert soha még akármely esztelen gyermek is a fogát ki nem huzza azért, hogy a nyelvét megsértette. Hanem azt, aki benneteket megsértett, úgy nézvé, mint egy testi tagotokat, az Isten segedelmével könnyen fogjátok mondani: Megsértett, de hiszen mind a ketten Krisztus egy testének tagjai vagyunk; azért bocsássunk meg neki.

Conclusio

Ime, Kedves Hallgatók, az én atyai intéseim a felvett hármas lelki tanuságból. Felhoztam először, mint és miképpen

[251]

kellessék az Isten házát, amelyet ma felszenteltem, gyakorolni. Felhoztam másodszer, miért és miképpen kellessék lelketek ismeretét tisztán tartani. Felhoztam harmadszer, miért és miképpen kellessék az egymáshoz való szereteteket, mint szemetek fényét, őrizni és gyakorolni.

Rajtatok áll atyai intésemet az Isten segedelmével követni.

Te pedig, véghetetlen uralkodásu és dicsőségü Isten, a kit az ég és föld meg nem foghat, mégis a mi szeretetünkért ezen népednek lelki üdvösségére ezen szent templomot helyednek választottad, amelyben tőlünk az imádást, mi pedig az áldást vegyük, vedd be kegyesen a Te véghetetlen jószágod szerint a Te szent dicsőségedre néző igyekezetünket! Vedd atyai gondviselésedbe ezen kiseded nyájadat! Erősítsd őket szent hitedben, Benned való reménységben és Hozzád való mennyei szeretetedben. Add áldásodat mind földi, mind és leginkább lelkiképpen ezen város földesuraságinak, előljáróinak, tanácsának és minden lakosinak! Kormányozd, óh mennyei Atya, a szent Fiadnak érdemeiért, kormányozd ezen árnyékéletben ugy fejenkint az ő sziveket, hogy ami az üdvösségre megkívántatik, azt a Te szent malasztod által itten teljesítvén, az örökkévalóságban ők is velünk együtt szent szinednek örök látására és örök szeretetére eljussanak. Amen.

Szatmár-Németi sz. kir. város jubileumán.

In jubilaeo civitatis Szathmariensis. 3-a Decembris 1815.

„Protegam civitatem istam, ut salvem eam propter me et propter servum meum, David.” 4. Reg. XIX. 34.
Megoltalmazom e várost, hogy megszabadítsam azt önmagamért és az én szolgámért, Dávidért.

Istenfélő Ezechiás, Juda királyának idejében Szennacheribnek, az asszíriai királynak tábora Jeruzsálem városát megszállván, annak vezére, Rabszacesz így szólítja meg a város fokain őrtálló vitézeket: *„Ne hallgassátok Ezechiás királyt, mert ő nem szabadíthat meg titeket az Urral, mondván: Az Ur megszabadít minket.* Adjátok fel inkább magatokat az asszíriai királynak. De amint az irás utánna veti, a nép erre nem hallgatott, mert a király parancsolatját vették, hogy ne feleljenek neki, (4. Reg. XVIII. 36.) hanem a királylyal együtt az Ur színe előtt leborulván, annak segítségéért teljes bizalommal könyörögnek vala és így mind Istenekhez, mind királyukhoz hivek maradának. Meg is tekintette Isten e város hűségét és ily üzenetet küldött hozzájuk Izaiás próféta által! *„Megoltalmazom ezt a várost, hogy megszabadítsam azt önmagamért és az én szolgámért, Dávidért.* Dávidnak nevezetik tudniillik Ezechiás király, mivel ugyanottan felőle írva vagyon: *Jót cselekedett az Ur előtt mind a szerint, amint cselekedett az ő atyja, Dávid.* V. 2. A felvett igék azért annyit tesznek: Meg-

[253]

oltalmazom e várost, hogy megszabadítsam azt a hozzám és a királyához mutatott hűségéért.

Nemes szabad királyi város, Szatmár-Németi, mely a ma kimuló esztendőben szabadításodnak, vagyis országunk lajstromába, a szabad királyi városok közé hires neved beigtatásának 100-ik esztendejét szerencsésen elérted és azért a mai napon Istennek hálaadó, magadnak örömnepet készítesz: úgy tetszik, hogy a felvett ígék igen reád illenek! Szatmári Eredetednek nyoma a régiségben, elenyészik, és ha a krónikáknak hiszünk, már a magyaroknak második bejövetelekor ez országba, mintegy ezer esztendőök előtt kulcsos város és erősség voltál. *Németi!* Szent István első dicső királyunk hitvese, Gizella királynétól, Németországból kihítt vendégek ültek meg először. Mindketten még a 13-ik században törvényes királyaink adományából szép szabadságokkal és bő határokkal diszeskedtetek. Azután országunkkal együtt sokféle viszontagságokon mentetek által. Most a tatár majd a lengyel pusztított; most a labancz, újra a kurucz földig égetett, úgyhogy egy lakó gunyhó sem maradna határitokon és lakosítok szőlőhegyeiken kintelenítették magoknak menedékhelyet keresni. De mindezek közt törvényes fejedelmeitek iránt hűségtelenséggel nem vádoltattatok, sőt inkább a legszorosabb környülállások közt is, vagyonitoknak s véreteknek áldozatával is, hozzájok való hűségteknek jeles próbáit adtátok. Mikor a török országunk nagy részét elfoglalta, Szatmár, végbéli vár lévén, a kereszténységnek a pogányság ellen erős bástyája voltál és kétszer állottad ki vitézen dühösködő osromát. Lakosid pedig akkor is, mikor honukból kiszorítottván, a szőlőhegyeken minden eleségnek szükségével küszködtek, készek voltak nagy uzsora, mellett kölcsönözött pénzzel is törvényes királyuknak hadait alattomban felsegíteni. Mindezen és több más ízben mutatott ritka hűségteknek hiteles bizonyítója, de egyszersmind jutalmazója is azon királyi levél, mely által 1715-ik esztendőben Szatmár s Németi egyesült nevezet, egy bíróság és tanács alatt szabad királyi városok rendibe; felemeltetett. Megoltalmazta tehát az Ur Szatmár-Németit és pedig úgy, hogy azt megszabadítaná, szabad várossá tenné az ő királyá-

[254]

hoz mutatott hűségéért. Reád illik tehát a felvett igéknek egy része: „*Megoltalmazom e várost, hogy megszabadítsam azt az én szolgálóimért, Dávidért.*”

De vajjon lehet-e a másik részét is oly könnyen reád alkalmaztatni: „*Megoltalmazom e várost, hogy megszabadítsam azt önmagamért,* a nékem megtartott hűségéért? Próbáljuk meg! Mikor hozatott bé Szatmárba s Németibe a keresztény religió, feljegyezve nem találok; hanem hihető, hogy még a magyarok második bejövetele előtt, valamint több helyein országunknak, ugy Szatmáron is az ösmeretes vala. Németiről pedig csak el lehet gondolni, hogy már az ő lakosi, kiket Gizella apostoli királyné küldött, keresztények voltak. De akármint legyenek ezek, elég az hozzá, hogy a 13-ik században ugy a szatmári, mint a németi közönségnek a királytul engedelem adatott, hogy önválasztások szerint papokat a megyebéli püspöktül nyerhessenek. Sőt a 15-ik században — amint Bonifácziusnak és II. Pius római pápáknak függő pecsét alatt kelt leveleiből kitetszik, — a szatmári plébánusok a megyebeli püspök hatalma alul ki valának véve és az esztergomi érsekség alá vetve. Hogy pedig ezek a római katholika hiten levő papok voltak, ha nem magyarázom is, értitek. Aminő volt a pap, a nép is olyan volt. A római katholika religió virágzott tehát e két városban elejétől fogva és több jeles templomokkal, melyek közt Boldog Asszony és szent Örszebet asszony tiszteletére szenteltettek a nevezetesebbek, és szerzetes házakkal, melyekben szent Ferencznek és szent Domonkosnak mindkét nemen való familiái Istennek szolgáltak, fényeskedett a XVI. századnak kezdetéig, miglen azon boldogtalan szakadásnak árja, mely a reformáció színe alatt Európa északi nagy részét elborította, Szatmárt s Németit is magával elragadta. Boldog Isten, mire jutánk akkor itten katholikusok! Templomainktul, szent óltárainktul, papjainktul megfosztottak és hacsak a Sabaoth Istene magot nem hagyott volna nekünk, egészen semmivé lettünk volna. De ezen drága magok, azon kevés katholikusok, kik őseiknek hitét hiven megtartották, a várban találtak menedékhelyeket és a Jézus-társaságbéli atyákban lelkipásztoraikat s egyszer-

[255]

mind gyeremekeiknek tanítóit. Hanem itt sem lehettek bátorságban, mert nem sokára az országgyűlésen panasz tétetett ellenek, hogy az ország költségén épített vár, a hadaknak lakhelye, oskolává tétetett. Nem használván a panasz, erőszak követte. Hányszor üzetek ki honjuktól e Krisztus bajnoki? Egnémely közülök gyalázatosan meg is verettetett. Mit mondok, gyalázatosan? Ah, ki adja azt nékem, hogy a ti áldott hamvaitokat feltaláljam s azokat megölelvén, ájtatos könyveimmal áztassam? Ti hordoztátok az én Jézusomnak bélegét testeiteken, ti birtátok a Túle tanítványainak hagyott örökséget: „*Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.*” De tetszett az Urnak tovább is megpróbálni állhatatosságtokat. Ezen lelki-atyáktul is, kik minekutánna tovább száz esztendőknél legeltették itten a Krisztus kised nyáját, az anyaszentegyház alattomos ellenségei praktikáinak áldozatai levének, elmaradtatok. Küldettek ugyan hozzátok a megyebéli főpásztortul más szorgalmas pásztorok, de aklyotok, vagyis templomotok nem lévén, sokáig kintelenek voltatok vagy bérlett vagy koldult hajlékokban az isteni szolgálatra egybegyülni. Sőt mivel helybéli pásztorotok tartására értéketek nem vala, annyira jutottatok, hogy már a mi ideinkben arról vala a szó, melyik szomszéd plébániához kapcsolhatnátok filiálisképpen. Ah, ne félj kised nyájacska, ne csüggedjen szivetek, megtekintette az Ur a ti állhatatos hüvségteket! Ime, elközelgetett az óra és jelen van: „*Complacuit patri vestro dare vobis regnum.*” Tetszett a ti mennyei Atyátoknak országot adni nektek. A megyebeli püspökség káptalanjával együtt közepedbe szállítottat és így Szatmár városa Istennek kegyelméből püspöki székes-, és az öt vármegyére kiterjedt katholika szentegyháznak anyavárosa lettél. Rád illik tehát sz. kir. város Szatmár-Németi, a felvett igéknek másik része is: *Megoltalmazom e várost, hogy megszabadítsam öt önmagamért a nékem megtartott hűségért.*

Látjátok, Kedves Hallgatóim, miképpen a felvett szent igék természetesen arra vezetnének, hogy lelki tanítástokra dicső eleitek nyomdokinak követésére buzdítsalak, szólván az Istenhez és a királyhoz tartozó hűségről. De mivel az önként

[256]

futóknak, nem kell az ösztön és éppen a királyhoz való hűségteknek s háladatosságotoknak munkájában foglalatoskodni látlak, mikor hozzávaló hűségteknek tőle vett jutalmából érzett örömetek ünnepét tartjátok: úgy tetszik, nemcsak szükségtelenek, hanem némünémüképpen, mintha arrul kételkedni látszatnék, sérelemnek is vehetnétek a királyhoz való hűségre serkentetésimet. De ezenkívül is nem lehet az királyához hűségtelen, aki Istenéhez hiv; sőt a királyhoz való hűség az istenhez való hűségben találja legerősebb talpkövet. Azért az Istenhez való hűségrül és mivel ennek is magyarázatja messzebb terjed, mintsem azt egy prédikációba lehetne szorítani, csak az Istenhez tartozó hitrül, mely ugyis minden hozzávaló kötelességünknek fundamentuma, azon szent Pál mondása szerint: *a hit nélkül lehetetlen Istennek tetszeni*, Hebr. XI. 6. az istenes hitrül, mondom, akarok a jelenvaló órában szólani. Ezen beszédemre pedig alkalmatosságot ad egy új, veszedelmes és már nemcsak titkon, hanem nyilván az utcákon prédikáltatott és nyomtatványokban közzébozsátott s vajmi messzeterjedett állítás: Hogy tudniillik, ámbár különböző, sőt egymással ellenkező hitformát tartsanak a keresztény felekezetek, mégis egy üdvösséges keresztény szentegyházat formálhatnak, csak egynémely fő ágazatiban a hitnek egyezzenek, és keresztény módon éljenek. Érdemes Hallgatóim, kik talán, a helvéciai vallást tartók közül itt jelen vattok, semmiképpen nem érdekel titeket beszédem, mivel ezen állítás, amint tudjátok, valamint a közönséges római hitvallással, úgy a ti vallástokkal is ellenkezik; azért ha valaki közületek fanáltatik, aki ezt állítja, nem tudom miképpen élhet azon haza törvényeinek oltalmával, melyek a helvéciai hitvallásnak szabadsága iránt hozattattak. Mert valóban ez; az állítás a vallásbeli indifferentizmust, vagyis minden vallás iránt egyforma tekintetet szülni látszatik, de csakugyan végre az üdvösséges hitnek utolsó szikráját is eloltja a szivekben és az embert vallástalanná teszi. Oh vajha a tapasztalás e szomorú következszt már is ne éreztetné velünk! Ezen állításnak a mérge annál veszedelmesebb pedig, mivel az a felebaráti szeretetnek arany poharában kínáltatik, és azok,

[257]

kik azt el nem fogadják, a szeretetnek sérelmivel vádoltatnak. Így a pokolnak kapui, minekutánna a Krisztus anyaszentegházán nyilvánvaló megtámadással erőt nem vehettek, a szeretetnek álorczája alatt akarnak alattomban belécsuszni s azt megvíni. Mikép őrizkedjünk tehát e farkával hizelkedő pokolbeli oroszlántul? Fegyvert ád szent Péter, mondván: „*Álljatok ellen néki, erősek a hitben!*” I. Petr. 5. 9. Mit mondunk, mit vallunk naponként, mikor anyaszentegházunk oktatása szerént az istenes hitnek indulatját magunkban felgerjesztjük? Mondjuk: „*Hiszem mindazokat, amiket a Krisztus Jézus tanított, az apostolok hirdettek és a közönséges római anyaszentegház előnkbe ád, hogy higyjük.*” Ez a hitnek az a pajzsa, melynek felöltésére ösztönöz szent Pál, hogy abban a gonosznak minden tüzes nyilait, következésképpen ezen felebaráti szeretetnek tündértüzivel fénylő nyilát is elolthassuk. Az első része a hitvallásnak: *hiszem mindazokat, amiket a Krisztus Jézus tanított s az apostolok hirdettek*, magában foglalja mit kell hinnünk. A második része: *és a közönséges római anyaszentegház előmbe ád, hogy higyjem*, mutatja azt az Istentül rendelt csatornát, mely által a hitbéli tudomány maga eredeti valóságában és tisztaságában foly hozzánk. Mig közértelmetekhez alkalmaztatván magamat, ez iránt bővebben szólok, kérlek, csendes figyelemmel legyetek!

*

Hogy az Isten az embereknek üdvösségére némely dolgokat a természet rendén kívül kijelentett, és nevezetesen a keresztyén vallás Istentül vette eredetét, és az Istentül kijelentett igazságokat tárgyazza: azok is, akik e beszédre alkalmatosságot adtak, legalább szóval megvallják; hanem azt állítják, hogy nem szükség üdvösségünkre, hogy azokat mind elhigyjük, hanem elegendő hinni a fő ágazatokat, amelyeken épittetik a keresztyén erkölcs. Ezen állítás ellen szegezem én a felvett szavakat hitvallásunkbul: „*Hiszem mindazokat, amiket Krisztus Jézus tanított s az apostolok hirdettek.*” Hogy pedig ezt megértsük, fejtsük meg, mit tesz hinni? Azokat, amiket vagy érzékenységünkkel, tapasztalatunkkal, vagy eszünkkel felérünk, megösmérünk: tudjuk, nem hiszszük. Hinni azért köz-

[258]

értelemben annyit tészén, mint valamit, amit nem tudunk, igaznak tartani annak tekintetiért, aki azt nekünk mondja. A tekintet abban gyökereztetik, ha valaki felül meg vagyunk győződve, hogy ő tudja is voltaképpen a dolgot s akarja is, amint tudja, előadni; szóval, hogy sem maga nem csalatkozik abban, amit mond, sem pedig meg nem akar csalni. Mennél nagyobb pedig valakinek ebbeli tekintete előttünk, annál erősebb hitelt adunk szavának; ellenben a tudatlan, vagy hazug embernek kevés, vagy semmi hitelt nem adunk.

Már most mit tesz Istennek hinni? Istennek hinni annyit tészén, mint a Tüle kijelentett dolgokat az ő segítségével által igaznak tartani, az Ő végzetlen nagy tekintetiért, mivel tudniillik végzetlen bölcsessége szerint mindeneket voltaképpen ösmér és azért azokban *meg nem csalatkozhatik*; és végzetlen jósága szerint azokat, amint ösméri, nekünk kijelenteni akarja, *azért meg nem csalhat* senkit. Ugy hogy, ha vagy Ő megcsalatkozhatna valamiben, vagy megcsalhatna minket, már nem volna Isten, mivel az Istenhez semmi fogyatkozás, vagy tökéletlenség nem férhet, és ez ugy ellenkezik Véle, mint a semmi a valósággal. Innen következik, hogy az Isten tekintetinek iszonyu sérelme nélkül a Tüle kijelentett igazságot megtagadni, vagy kétségbe is hozni, nagy vétek. Mert ez annyit tenne, mint az Istennek vagy bölcsességét, vagy igazmondóságát tagadni, vagy kétségbe hozni. Mivel pedig a pogány bölcs is megösmérte, jobb ezerszer meghalni, mint az Istent bántani: készebbek vagyunk életünkül s mindenünkül megválni, mint az Istentül kijelentett s megösmért igazságot megtagadni. Ugyanazért az Istentül kijelentett igazságokat bizonyosabbaknak tartjuk azoknál is, amiket vagy érzékenységeink tapasztalásából, vagy elménk futtatásából tudni magunknak látszatunk. Miért? Mert ezek által vajmi gyakran megcsalattatva lenni érzük magunkat, de lehetetlen, hogy az Isten megcsaljon. Ámbár azért az Istentül kijelentett egynémely igazságok értelmünköt felülhaladják és azoknak módját, egybe-kötését elménkkel meg nem foghatjuk, tartozunk mégis azokat elhinni. Miért? Mert meg kell vallanunk, hogy az isteni bölcsesség végzetlen, és végzetlen módon többeket s nagyob-

[259]

bakat ösmér, mintsem a mi környékezett értelmünk felérhessen. Ugyaninnen következik tovább, hogy nem szabad nekünk az Istentől kijelentett igazságok között válogatni, hogy ezt higyük, amazt ne. Miért? Mert minden kijelentett igazságnak hitele ugyanazon egy csalhatatlan és meg nem csalható tekintetén az Istennek gyökereztetik.

Szükséges tovább az Isten szavát, melyben a Túle kijelentett igazság előnkbe adatik, ugyanazon értelemben venni és hinni, amelyet az Isten ahhoz kötött, és nem szabad azt nekünk ellenkezőképpen magyarázni. *Mert az igazság csak egy és megoszolhatatlan, úgy hogy az avval ellenkező értelem szükségképpen hamis. De az Isten csak az igazságot jelentheti ki; aki tehát az Isten szavát nem a Túle hozzákötött, hanem ellenkező értelemben venné, nemcsak nem hinné azt, amit az Isten kijelentett, hanem az avval ellenkező hamis értelmet, mint Istentől kijelenteti dolgot hinné és így az Istent a hamisság szerzőjének állítaná.* Ezt pedig az Isten, aki magamagát meg nem tagadhatja, semmiképpen jóvá nem hagyhatja; azért nem is adhat arra engedelmet, hogy a kijelentett Istenszavát, melyet hinni tartozunk, az ember maga tetszése szerint magyarázhassa.

De innen kiki általláthatja, hogy minekutánna *az Isten senkinek közép nélkül jelentést nem tesz* és mégis a kijelentett igazságokat oly tántorithatatlan hittel — amint mondám — elfogadni tartozunk, szükséges, hogy az a közép, mely által az Istentől kijelentett igazságok előnkbe adatnak, az isteni bizonyításnak hiteles pecsétjét viselje és engemet arról egészen megnyugtasson, hogy azon kijelentett igazságok magok eredeti valóságokban és pedig az Istentől hozzájuk kötött értelmekben adatnak előnkbe. Ha ezek iránt okos kétségem lehet, már vége van istenes hitemnek, mely minden kételkedést kirekeszt, és legfeljebb emberi hitem, vagy vélekedésem marad a dolog felül. Valamint ha csak egyrül is a kijelentett s egybekötött igazságok közül meggyőztetném, hogy az megmásolva, megvesztegetve adatik élőmbé, már az a közép elvesztené hitelességét és a többirül se lehetne kezes előttem. Ezeket előre kellett bocsájtanom, mert ezeken épül további beszédem is.

[260]

Hiszem tehát és vallom mindazokat, amiket a Jézus Krisztus tanított. Miért hiszem? Mert a Krisztus Jézus oly csodákkal és jelekkel jelent meg a világon, aminőket az Isteneen kívül senkiséem cselekedhetik; mert a világ kezdetétől fogva megígért és várt Messiásrúl való jövendölési a prófétáknak, őrajta egészen beteljesedtek. Senki pedig a jövendőket az Isteneen kívül nem tudhatja.

Ily isteni bizonyításnak hiteles pecsétjével , tehát a Jézus Krisztus megmutatta, hogy Ő az Istentől jött s küldetett a világra. Valamit azért akár mennyei Atyjára, akár Önnönmagára, akár az emberekre nézve tanított, mindannyi Istentől kijelentett igazságok valának.

Nem szükség ezt nekem itten bővebben próbálni, mivel amint feljebb mondám, nincs erről semmi vetélkedés azok között, kik keresztényeknek tartják magukat Valamint az is tudva léssen előttem, hogy a Krisztus Jézus az egész zsidó népet ugyan fáradszhatatlanul tanította prédikálása idejében: de kiváltképen 12 tanítványokat, kiket apostoloknak nevezte, vett oldala mellé; ezeket különösen oktatta. Ezeknek mondá szent Lukácsnál VIII. 10: *„Tinéktek adatott megösmerni az Isten országának titkait”*; és szent Jánosnál XVII. 14, hogy az Ő Atyjának beszédjét nekik adta által. Mivel pedig tudta, hogy magok együgyüségekre és gyarlóságokra hagyattatván az apostolok, könnyen elfelejtkeznének szent Mesteröknek tanításárúl, azért megígérte nekik csakugyan szent Jánosnál a XVI. 7., hogy Szentlelket küld nekik XIV. v. 26: *„A Vigasztaló Szentlélek pedig, akit küldend az Atya az én nevemben, mindenekre megtanít és elmétekbe hoz mindeneket, valamiket mondottam néktek.”* Amint valóban mennybemenetele után az ígért Szentlelket látható jelekben apostolaira reászállította.

De mivégre cselekedte mindezeket apostolai között a Jézus Krisztus? Azért, mert őáltak akarta kihirdettetni az egész világon mennyei tanítását Czimeresen leirják ezen követségét szent Máté és szent Márk evangelisták könyveiknek végső részében, kiknek szavait, mivel egymást világositják, együvé veszem.

Szent Máté így adja elő ezen küldöttséget: *„Adatott —*

[261]

ugymond Krisztus Urunk — *nékem minden hatalom az égen és a földön; elmenvén tehát, tanitsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiunak és Szentlélek Istennek nevében, tanítván őket megtartani mindazokat, valamiket parancsoltam néktek, és ime én veletek vagyok világ végezetéig.*

Szent Márk pedig ekképen: *„Menvén az egész világra, prédikáljátok az evangéliumot minden teremtménynek; aki hiszen és megkereszteltetik, üdvözül; aki pedig nem hisz, elkárhozik. Ők pedig elmenvén, prédikálának mindeniütt, az Ur vélek munkálkodván és beszédjeket erősítvén, azokat követő jettekkel”*

Fontoljuk meg bővebben e szavakat s hozzuk ki azokból a következtetést. Azon órában tehát, minekelőtte Krisztus Urunk tanítványitúl végsőképpen megválna és szemek láttára mennybe felmenne, így szólítá meg őket: *„Minden hatalom a mennyben és a földön nékem adatott.”*

Óh felséges hatalom! Ki ne hódoljon parancsolatodra? De mit parancsolsz Uram? *„Elmenvén azért az egész világra, tanitsatok!”* Kit? *Minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiunak és Szentlélek Istennek nevében.* De mire tanítsák? *„Tanítván őket megtartani mindeneket, amiket parancsoltam nektek.”* Minden kivétel nélkül? Ugy vagyon; az Ur senkit sem vesz ki. De talán szabad lesz legalább, amit az Ur mondott, másképp érteni, mintsem Ő értette? Ugy de akkor nem az Ur hagyományát, hanem magunk gondolatját s véleményét tartanánk; az Ur pedig mondá: *„Tanitsatok mindeneket megtartani, amiket parancsoltam nektek.”* Talán ez az Ur parancsolatja csak az apostolokat kötelezte, hogy ők ugyan tanítsanak mindeneket, amiket nékik Krisztus parancsolt, de ne kötelezzék a népeket azoknak elfogadására s megtartására? Ah rettenetes, ami következik: *„Aki — ugymond — megkereszteltetik és hisz, üdvözöl: aki pedig nem hisz, elkárhozik.”* Aki tehát nem hisz, nem tart mindeneket, amiket az apostolok tanítottak, elkárhozik? Ugy vagyon, ki van adva az életnek és halálnak legfőbb Urátul a sentencia, és azt senki meg nem változtathatja. Ugy de talán csak az apostolok idejében élő embereknek szólott ez a leczke, nem pedig a kö-

[262]

vetkezendő időkben élőknek? Csak hab, amihez kapdosol, a hitben haldokló ember. Szent Péter I. Petr. I. 25. világosan mondja: „Az Urnak igéje megmarad mindörökké; a pedig az ige, amely hirdettetett néktek.” Szól a leczke minden embereknek világ végezetéig; azért utána veti Krisztus Urunk apostolainak küldése után: „És ime, én veletek vagyok mindennap, világ végezetéig.” Ugyde az apostolokkal személyekben nem lehetett világ végezetéig, mert azok nem sokára mind elhaltak; vélek van tehát ígérete szerint az ő hivatalokban következő hirdetőivel az evangéliumnak. Valamint azért az Ur Jézusnak, a minden idők királyának rendeléséből mindenkor világnak végezetéig lesznek, akik tanítani fogják a nemzeteket megtartani mindazokat, amiket az Ur parancsolt és tanított: ugy ezek tartoznak viszont a világ végezetéig mindazokat hinni s megtartani az örök kárhozatnak büntetése alatt. Miképpen végezték tehát az apostolok a reájok bizott követséget és miképpen mutatták meg, hogy ők Istentől küldettek? „Ők pedig — ugymond szent Márk az utolsó versben — *ők pedig, az apostolok, elmenvén, mindenütt prédikálának, az Ur vélek munkálkodván és megerősítvén beszédjeket követő jelekkel.*” Elmenvén tehát az apostolok az egész világra, prédikállották a parancsolat szerint Krisztusnak minden tanítását, oktatóván s kötelezvén mindeneket annak egész megtartására. Az Ur Jézus Krisztus pedig velők munkálkodván, az ő beszédjeket az isteni bizonyításnak hiteles pecsétjével megerősítette, számtalan csodákat tevén őáltak és a Szentlélek ajándékinak látható és természetfelett való ajándékaival ugy őket, mint azokat, kik általok hittek, felruházván. Azért az apostoloknak szavai oly hitelesek lettek az egész világon, hogy minekutánna ők magok előre, utánok számtalan keresztyenyek azoknak bizonyításáért véroket öntötték s élteket letették. Valamit azért az apostolok hirdettek, mivel csak Krisztus tanítását hirdették, tartozunk egészen elhinni. De éppen azért, mivel csak az apostolok által hirdetődőtt ki a Krisztus tanítása a világon, csak azt tartozunk közönséges hittel hinni, amit az apostolok hirdettek. Erős hittel hiszem azért, Uram, mindazokat, amiket a Krisztus Jézus tanított és az apostolok hirdettek, mert hogy azokat Te

[263]

jelentted ki őáltalok: „*Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.*„, Ps. XCII. 5. — A Te bizonyításid igen hitelesek lettek. Te pedig, véghetetlen igazmondó Isten, sem meg nem csa-latkozhatol, sem meg nem csalhatsz senkit.

De oh Uram, én Istenem! Engedd meg, mivel por és hamu vagyok, hadd szóljak néked! Honnan tudhatom én azt meg, hogy amiket a Te szerelmes Egyetlened tanított és az ő apostoli hirdettek, magok eredeti valóságokban, minden csonkítás, minden toldás, minden változtatás nélkül és éppen abban az értelemben, amelyben kijelentted azokat, adatnak előmbe?

Mert vajmi messze elestünk már az apostoli időktől és vajmi sokan sokfelé magyarázták azóta szent Fiadnak s az apostoloknak tanítását! Ha pedig ez iránt bizonyos nem lehetek, miképpen fogadhatom el azokat oly erős hittel, aminőt kívánsz tőlünk? Ah valóban! Minekutánna azoknak elhitéhez, vagy nem hitéhez kötötted létemnek örökös sorsát, örök üdvösségemet, vagy örök kárhozatomat: mind véghetetlen bölcsességed, mely a véget az ahhoz alkalmaztatott eszköz nélkül nem kívánja; mind véghetetlen jóságod, melyből üdvösségemet igazán akarod; mind véghetetlen igazságod, mely senkit büne nélkül el nem kárhoztat, megkívánja, hogy azoknak megösmérésére bátorságos és szívemet megnyugtató módot és eszközt nyujtottál legyen. Nem is maradt ebben adós az isteni Gondviselés, csak akarjuk aztat megösmérni.

* *

Ugyanis — mondjuk tovább istenes hitindulatunkban —: *És hiszem, amit a közönséges római anyaszentegyház, hogy higgyem, előmbe ad.* Ez az az Istentől rendelt csatorna, amelyen az életnek vize, Krisztus és az apostolok tanítása, maga egész kiterjedésében, eredeti épségében és tisztaságában, minden toldás és csonkítás nélkül hozzánk aláfol, és amelyből aztat bátran merithetjük lelkünk élélmére. Bátor állítás ez! — mondja talán valaki közületek. Bátor igenis, mert megvitathatatlan igazság. Nem hozom én itten elő azon tudósaink fontos előadásait, melyekkel megmutatják, hogy a Krisztus

[264]

igaz anyaszentegyházának a szentírásban kimutatott jeleivel, úgy mint, hogy egy, szent, közönséges és apostoli légyen, minden különböző keresztény gyülekezetek között egyedül csak a római szentegyház diszeskedik s tündöklök, mert ezek nem egy predikációnak határai közé valók, és ezeket kiki azon tudósok könyveiben olvashatja. Csak egy észrevételt hozok elő, mely ítéletem szerént valamint önmagamat, úgy hallgatóimat is ezen igazság felől egészen megnyugtathatja.

Nincs senki a római kath. egyháznak ellenségei közül is, legalább már ez időben, aki tagadná azt, hogy a római anyaszentegyházat Krisztusnak főapostola, szent Péter, segélő apostoli társával, szent Pállal fundálta, ahol is mind a ketten a római szentegyháznak általadott tanításoknak igazságát a mártiromság által vérekkkel pecsételték meg. Szent Péter és szent Pál apostolok tehát Krisztus Urunknak feljebb említett parancsolatja szerént a római katolikus egyházat megtanították, megtartani mindeneket, amiket Krisztus Urunk parancsolt. Azaz Krisztus Urunknak minden tanítását a maga eredeti épségében és tisztaságában, minden csonkítás és tódás nélkül, ugyanazon meghatározott értelemben, amelyben azt a Krisztustul vették, a római szentegyháznak általadták. És szent Pál valamint Timótheus tanítványának (I. Tim. VI. v. 20.), úgy a rómaiaknak is kétségkívül meghagyta: „*Depositum custodi!*” A Krisztus tanításának nálad letett jószágát őrizd meg! És valóban szent Pál a római szentegyháznak hitét, a hozzájok küldött levelének I. részében nemcsak dicséri, amely hirdettetik az egész világon, hanem az ő hiteket maga hitének is vallja. Hogy tehát a római szentegyház legalább eleintén a Krisztus tanítását annak tökéletességében birta, senkisé tagadhatja; sőt azt sem, aki a régi történetekben csak kevésbé is jártas, hogy a római szentegyház az ő fundátorának, szent Péternek és az ő szukcesszorainak a római püspökségben tekintete miatt, az egész kereszténység és a többi apostoloktul fundált szentegyházak egyessége középpontomának tartatott, úgy hogy csak az tartatott még a pogányoktól is igaz keresztény püspöknek, akivel a római püspök egyesülve levelezett. A római anyaszentegyház tehát, értem a véle egyesült kereszt-

[265]

tényi külön egyházakkal együtt, legalább kezdetén a Krisztus Jézusnak igaz anyaszentegyháza volt. Tehát rá illett, valami mondatik a szentírásban a Krisztus szentegyházáról, és őtet illetik a Krisztustul az ő anyaszentegyházának tett ígéreték. A római anyaszentegyház a vele egyező szentegyházakkal együtt volt tehát a Krisztus Jézusnak szeplőtelen mátkája, melyet úgy szeretett, hogy magát adná érte. Ephes. V. 25. E volt az élő Istennek szentegyháza, az igazságnak oszlopa és erőssége. I. Tim. III. 15. Erről mondotta Krisztus Urunk: „Aki a szentegyházat nem hallgatja, legyen olyan néked, mint a pogány és a publikánus.” Math. 18. 17. Ez volt az a anyaszentegyház, melyet Krisztus a kőszálon épített és amelynek megígérte, hogy a pokolnak kapui soha erőt nem vesznek rajta. Math. 16. Ennek ígérte meg az apostolok személyében: „Ime, én veletek vagyok mindennap, a világ végezetéig.” Math. XXVIII. És szent Jánosnál XIV. v. 13: „*Én kérem fogom az Atyámat, és más vigasztalót ad néktek, az igazság lelkét, hogy maradjon veletek mindörökké*”. Ha pedig ilyen volt a római és a vele egyesült anyaszentegyház eleintén, mondják meg, akik azt most megvetik: mikor szünt meg ilyen lenni? De félre legyen minden piszkolódás és gyűlölködés.

Mutassák meg, mikor szeplősítette meg hitét a Krisztus mátkája? Mert csak erről lehet itten a szó. Mivel még halandó emberekből áll az anyaszentegyház, képzelni se lehet, hogy közötté ne találta az erkölcs ösvényén általhágó. Nem is rekeszti ki ezeket kebelébül a látható anyaszentegyház azon Krisztus példabeszédje szerint, melyben hasonlította mennyeknek országát, azaz a földi anyaszentegyházat 10 szüzekhez, kik közül öten okosak, olajt vivén lámpásokban, öten pedig esztelenek, olaj nélkül szűkölködvén, voltak.

Mindnyájan szüzek voltak ezek hitekben, de csak az öt okosak, akik a szeretetnek olajával élesztették jóságos cselekedetüknek lámpását, mentek be a mennyei vőlegénynek örök lakadalmába; az esztelenek pedig, kik a szeretet olajának munkái nélkül voltak, onnan kirekesztettek.

Az hitrül kérdem tehát, melyik hitágazatja az, amelyet most tart és tanít a római szentegyház, melyet nem tartott

[266]

eleitül fogva? Vagy melyik az, amelyet előbb tartott és tanított, most pedig már nem tartja és nem tanítja? Mikor s melyik pápa alatt történt ez a változás? Míg pedig ezt meg nem mutatják, amint még eddig senki sem mutatta, de nem is mutathatja meg: mindaddig hite és tanítása eredeti épségének birtokátul őtet nem lehet megfosztani. Mindaddig azon felséges nevezetek, melyeket a szentírásból feljebb előhozék, őtet illetik. Mindaddig ő Krisztusnak szeplőtelen hitű mátkája; ő az igazság oszlopa s erőssége; őtet hallgatni — kiváltképen a hit dolgában — tartozom, hacsak el nem akarok vettetni, mint a pogány és a publikánus. Még pedig ezek felett kezesek nálam Krisztusnak csalhatatlan ígéreti: hogy ezen a kőszálon épített szentegyházon a pokolnak kapui, azaz a hitben való tévelygés soha erőt nem vettek, nem is vesznek rajta; hogy soha őtet az ő mennyei vőlegénye el nem hagyta, nem is fogja elhagyni, hanem mindennap véle volt s véle léssen világ végezetéig; hogy a Szentlélek, mely őtet igazgatja, ő nála maradott mindenkor és maradni fog mindörökké. Vagy ha ezen ígérek a római szentegyházon megszűntek, mutassátok meg, melyik anyaszentegyházra szállottak? Mutassatok nékem a római szentegyháznak egyességén kívül csak egyet is, aki eredetét az apostolokhoz vihesse anélkül, hogy azt a római szentegyháznak egyességéhez előbb ne vigye. Én pedig sorrul-sorra mindenikről meg tudom mondani: ez a felekezet ekkor, amaz akkor, ezért, vagy amazért rekesztetett ki, vagy szakasztotta el magát a római szentegyháznak egyességétül.

Hasonló azért a római közönséges anyaszentegyház egy nagy folyóvízhez, melynek tiszta forrását s kútfejét ösmerjük, s amelyből imitt-amott oldalvást több apró kiöntések szemléltetnek, de amelyek elszakadván a folyótul, lassankint kiszáradnak, ő pedig maga deliségében megyen s béhat az ő céljára.

Ez nem az én fejemből sült, hanem már régen szent Cipriánus mártir által előadott hasonlatosság. Vagy tehát csak a római anyaszentegyházban találok fel Krisztus urunk tanítását maga eredeti épségében, vagy sehol se. És így, amint szent Pál más hitünk-ágazatjárul szólván, monda: „Hivséges a mi hitünk.” De azt, hogy a Krisztus tanítása maga eredeti

[267]

valóságában s épségében már sehol fel nem találtatik, Krisztusnak feljebb előhozott isteni ígéretének megsemmisítése és meghamisítása nélkül állítani nem lehet.

Tehát csak a római anyaszentegyházban találtatik fel a Krisztus tanítása maga eredeti épségében és tisztaságában és másutt seholse.

Hogy-hogy? — mondja valaki. Ne olyan messze! Hát mire való a biblia? Nem az Istennek szavai vannak abba irva? Nem Krisztusnak tanítását és pedig eredeti épségében, tisztaságában foglalja-e magában? Ah, leborulván a legalázatosabb megilletődéssel csókolom mennyei Atyámnak ezen hozzám küldött levelét. De szabad legyen kérdezni, honnan tudom én azt, hogy az én Atyám irattá ezeket? Onnan, hogy az ő szolgálóinak, küldöttjeinek, Máténak, Lukácsnak, Pálnak stbinek neveit homlokaikon viselik. Ugy de ezt ökivülök más is odairhatta, amint sok régi iroványok más apostolok nevei alatt hamisaknak találtattak, megvettettek.

Csak onnan tudom tehát, hogy ez az én Istenem szavát magában foglaló könyv legyen, mert olyannak lenni megösmérte és mint olyast fiainak adta az anyaszentegyház, akinél a Krisztus tanításának kincses tárháza le vagyon téve. És azért bátran mondom szent Ágostonnal, hogy én az evangéliumnak nem hinnék, hacsak az anyaszentegyháznak tekintete arra nem bírna.

Kérdem tovább, vajjon a szent biblia magában foglalja-e Krisztus és az apostolok tanítását egész kiterjedésében?

Kételkedésemnek az oka, mert seholsem találok az evangéliumban, hogy Krisztus Urunk mondotta volna tanítványainak: Menjetek, irjatok, hanem *prédikáljatok*, tanítsatok! Nem is irtak az apostolok közül, hanem csak hatan, a többi csak prédikált. Akik irtak, azok sem jelentik, hogy ők Krisztusnak minden tanítását akarták volna írásba foglalni, sőt inkább gyakran az élő nyelvvel adott tanításaikra utasítják az olvasót. És nem is oly formán irtak, mintha az egész világra akarták volna bocsátani írásaikat, hanem csak az előadott alkalmatosság szerént, hol egy, hol más tárgyul, hol egyik, hol más szent gyülekezethez irtak.

[268]

Megkérdem tehát eziránt az anyaszentegyházát, akitül vettem e könyveket. Túle azt a feleletet veszem, hogy azokon kívül, amik a szent könyvben foglaltatnak, vannak még a Krisztus tanításának, az anyaszentegyháznál letett tárházában több istenes tanuságok, melyeket az apostolok élő nyelvekkel tanítottak és amelyeket kézrül-kézre adott tanításnak hijunk. És valóban tapasztalom, hogy sokat tart az egész kereszténység és tartott elejétől fogva, amik nincsenek a szent könyvben megírva s amelyeknek azért nem lehet más eredeti, hanem az ilyen szóbeli tanítása az apostoloknak.

Felnyitom tehát már a szent bibliát, de alig fordítok benne egy-két levelet, azonnal felakadok és nem tudom melyik Fülep sugja fülembe: *Gondolod-é, hogy amiket olvasol, érted?* És meg kell vallanom azon szerecsen királyné kincstartójával (Ap. csel. 8. 31.): „*Miképpen érthetem, hacsak valaki meg nem mutatja nékem?*” Keresek — gondolom — nálamnál okosabbakat, akik utba igazítsanak. Elindulván, reá találok két különben tudományos férfiakra, kik egymás közt veszekednek s majdnem, üstökbe kapnak, egyik a másikat eretneknek kiáltván. Min vetekednek? Egy szentírás cikkelyének értelmén. Hányják a görög, a zsidó, a sziriai s egyéb napkeleti nyelveket, mégsem tudnak annak értelmén megegyezni.

Javaslom, válaszszanak bírót, aki a pört köztük elvégezze. *Itt a bíró*, mutatnak a szent bibliára. Ha eddig nem tudta — gondolám magamban — ez a néma bíró kentek közt a pört elvégezni, sohase végzi. Tovább megyek, találok egy jókedvű emberre, aki éppen a bibliát forgatja. Megszólítom Fülöppel: „*Gondolod-é, hogy érted, amit olvasol?*” Hogyne érteném — megfelel — hiszen az olyan világos könyv, hogy azt minden ember, aki csak olvasni tud, megértheti. Eszembe juta az előbbeni két derék férfiú, akik közül egyik feketét, a másik fehéret látott ugyanazon a helyén a szent bibliának. Eszembe jut szent Péter levelébül is egy cikkely, amelyben szent Pál leveleiről bizonyítja, *hogy azokban vannak nehezen érthető dolgok és amiket a tudatlanok és állhatatlanok magok veszélyekre elcsavarnak, valamint a többi szentírást is.* 2 Petr. 3. 16. Azt gondolám magamban: Én ettül nem kérek taná-

[269]

csot, tovább megyek. Találék egy önmaga gondolatának imádójára ; philosophusnak híjják. Kiadom bajomat, vigasztal: ne törjem sokat a fejemet a kétséges leczke értelmén, több ilyen van a bibliában, amelynek értelmét az életben nem lehet megállapítani, hanem a jövődre tartatott azoknak ösmerete. Lehetetlen — mondja — minden embert ezek iránt egy értelemben, venni, valamint lehetetlen csak egy fán is két egészen egyforma levelet találni. Azért akármely hit- s vallásformát tartson a keresztény ember ez életben, számot tarthat mégis az örök boldogságra, *csak szeresse egymást*, — mondja az egyik; félje az Istent s tartsa meg parancsolatit, — mondja a másik.

Szomoru vigasztalás! Rettentő bizonytalanság, melynek kimenetelét az isteni bíró-szék előtt kellek várnom.

Önakarattal származott lehetetlenség! Mert nem akarják az Istentől rendelt lehetőséget megösmérni. Az Isten szavával egyenesen ellenkező bizodalom, mely nyilván mondja, *aki nem hiszen*, és pedig mindazokat, amiket az apostolok hirdettek, *elkárhozik*. Nem mese ez, Atyámfiai, hanem valóság, és az ilyen elmehabozás és bizonytalanság természetes gyümölcse a vak bizakodásnak, melyből valaki az anyaszentegyháznak tekintetét megvetvén, maga csekély elméjével merészli a szentírásnak feneketlen titkait mérsékelni.

Azért aki a szentírás magyarázatjában az anyaszentegyházat kalauzul nem veszi, nemcsak fel nem találja abban a Krisztus tanításának igaz értelmét, hanem inkább, amint előbb szent Pétertől hallánk, önmaga veszélyét.

Azért visszatérek tehát az én anyám házába; itt bizodalmas csendességben találom fiait. Ha valami kérdés, vagy kétség támad közöttök némely szentírás-szavainak értelme iránt, megkérdik anyjokat; ez megtekintvén az apostoli tanításnak nála hagyott tárházat, megfejtja a kérdést. Vége van a pörnek, visszaáll a békesség az engedelmes gyermekek között. Mert tudják, hogy az isteni ígéretekben gyökerezett Gondviselés nem engedi, hogy ő hibásan ítéljen.

„*Szegény rabok!*” — sajditom valakinek rajtunk való szánakozását.
„Nemde szabadoknak teremtett Isten bennünköt

[270]

és kiváltképen gondolatinknak, lelkünk-ösméretének szabadságán ki uralkodhatik? Itt a bibi! Szabadnak — érzem — teremtett Isten engemet; de mégis nem tartok azon hiu emberrel, (Jób 11. 12.) hogy oly szabadnak születtem, mint a vadszamár csikaja a pusztában, és érzem, hogyha nem más, legalább az Isten, a szabadság adója, mind gondolkozásomnak, mind lelkiösméretemnek törvényt szabhat; és ha szabott, az alá minden tartózkodás nélkül kell azokat vetnem.

Ha tehát az Isten úgy rendelte (és az előadottakból ki kételkedhetik még ezen rendelésről?), hogy a hitnek dolgában az anyaszentegyházat hallgassuk, és ha ezt hallgatjuk, annyit tesz, mintha őtet hallgatnánk: ki panaszolkozhatik szabadságának sérelmirül, ha az Urnak engedelmeskedik? Rabság ez részszerént, nem tagadom, de szükséges rabság, mert szent Pál szerint (2. Cor. 11.): az Isten igéjének oly ereje van, hogy minden értelmet a Krisztus szolgálatjának rabságába vet; rabság, de igazságos rabság, hogy minekutánna a megesett ember úgy értelmében, mint szívében pártot ütött az Isten ellen, hozzátérvén, nemcsak akaratját, hanem értelmét is alávesse. Azért kiáltá Krisztus Urunk tanítványinak: „*Aki utánam akar jönni, az tagadja el magát!*” Aki magát, az értelmét is eltagadja. Rabság, még többet mondok, járom ez, mert ennek nevezi Krisztus Urunk a maga tanítását, de gyönyörűsége, de könnyü, de szívet megnyugtató járom: *Vegyétek fel — ugymond — az én jármomat, mert az én jármom gyönyörűsége és az én terhem könnyü és nyugodalmát találjátok lelketeknek.* Math. 11. 26.

Ugy vagyon, óh Uram és Istenem! — Csak úgy menekedhetek meg elmém habozásitól, csak úgy találom lelkem nyugodalmát, ha hiszem mindazokat, amiket a Krisztus Jézus tanított, az apostolok hirdettek és a közönséges római anyaszentegyház előmbe ad, hogy higgyem.

Visszafordítom már hozzád beszédemet Nemes szab. kir. város Szatmár-Németi stb. (A befejezés hiányzik.)

Zászlószentelésen.

Egyházi beszéd*), melyet méltóságos és főtisztelendő *Klobusiczky Péter*, szatmári megyés püspök Ónagysága, amidőn ő herczegsége *Hessen-Homburg* magyar lovas ezerejének négy új zászlóit szentelné, ugyanezen ünnep alkalmatosságával szabad királyi Debreczen városa mezején 1819-dik esztendőnek szeptember 26-dik napján élő nyelvvél mondott.

„Reddite ergo, quae sunt Caesaris, Caesari; et quae sunt Dei, Deo.” Matt. 22. v. 21.

Adjátok meg tehát, ami a császáré, a császárnak; és ami az Istené, az Istennek.

Minket ma ide, minden renden lévő Hallgatóim, egy örvendetes ünneplés gyűjtött öszve: a nemes hessen-homburgi herczeg regementje négy új zászlóinak megszenteltetése.

Felváltotta ezekkel ezen vitéz seregnek tündöklő érdemeit igen jól ismerő császáruk és királyunk ama régi és annyi diadalmas ütközetekben legnagyobb dicsőséggel elavult zászlóit, amelyeknek még a rongyos darabjait is örvendezve szemlélik mindenek, akiknek sziveit a fejedelemhez és a hazához való hiveség és buzgóság eleveníti.

Nagyérdemü, nagyvitézségü Regement, és ennek minden Tagjai! Ezen örvendetes foglalatosságomban mit mondhatok inkább hozzátok, mintsem édes Üdvöztőnknek ama felvett szavait: „*Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari; et quae sunt Dei, Deo: Adjátok meg, ami a császáré, a császárnak; és ami az Istené, az Istennek.*”

*) Nyomtatásban is megjelent Debreczenben

[272]

Ezen atyai intésre önként visz engemet a két rendbeli zászlóitoknak tekintete. Látok én kezetekben négy régi zászlókat. Látok kezetekben négy új megszentelendő zászlókat is. E két rendbeli zászlóknak tekintete két rendbeli indulatot gerjeszt az én szivemben, és annál inkább gerjeszthet a ti szivetekben. Amelyek beszédemet két részre fogják határozni. A régi zászlóknak tekintete az istenhez való haladásra, az új zászlóknak tekintete a fejedelemhez való hívésre serkentheti vitéz sziveteket.

Szóljunk világosabban! Azon győzelmek, amelyeket ezen nemes Regiment a régi zászlói mellett nyert, megkívánják, hogy az Istenhez buzgó háládatossággal legyetek; és így meg fogjátok adni, ami az Istené, az Istennek: *Reddite ergo, quae sunt Dei, Deo*. Azon kegyes és nagy fejedelem, akitől veszitek az új zászlóitokat, minden tekintetben megérdemli, hogy hozzája akárminémü esetekben holtig való hívéssel legyetek; így megadjátok, ami a császáré, a császárnak. *Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari*.

Mind a kettőt legrövidebb öszveszedéssel fogom előadni; nem a magam kívánsága szerint, amely hosszabb kiterjedésre nézne; nem a dolognak érdeme szerint, amely ezt méltán megkívánná, hanem csak a meghatározott időnek rövid voltához képest. Figyelmezzetek!

Ha a négy régi zászlóitokat tekintitek, vitéz tagjai ezen nemes Regimentnek, hálaadással kell megtelni a ti sziveteknek a jó Istenhez. Min épitem ezt? Azon nagy győzelmeken és bajnoki vitézségeken, amelyeket ezen négy zászlók alatt fejedelmünknek és hazánknak részére végrehajtottatok.

Ezeket is felhozni és érdem szerint magasztalni sem a rövid üdö, sem a ti feljebb néző szivetek meg nem engedi; tudva vágnak úgy is országszerte, sőt egész Európa előtt.

Áll ezen nemes Regiment 1733-dik esztendőiül fogva és vitézkedik a fejedelem és a haza mellett. Ezen hosszas 86 esztendő alatt mit tett légyen? Ha elhallgatom is az előbbeni és különösen a török háboruban kimutatott vitézségeit, hirdeti az utolsó vérengző francia háboru, amelynek az egyesült fejedelmek részére lett szerencsés kimenetele egész

[273]

Európát a végső felforgatástól mentette meg; hirdetik a wágrámi, drezdai, kulmi, lipsiai diadalmas ütközetek; hirdeti a lioni hid; hirdeti Roann várossa; hirdetik több veszedelmes vizek, utak, kősziklák, borzasztó felhőszakadások, setét éjjelek, amelyekben mely tüzesen, mely minden veszedelmet megvető és maga végső elszánásával viaskodott ezen magyar szivü nemes Regiment, az én hallgatásom mellett is bizonyság lehet az egész hadi tábor, és különösen ama, mind a mi jó királyunktól, mind a többi egyesült fejedelmektől nyert hét érdemkeresztek és jelek, melyek ezen nemes Regiment megtántoríthatatlan szivü és igazán vitézvári báró Simonyi József obersterének annyi veszedelmekre kiszegezett bátor mejjét nemzetünknek örökös emlékezetére ékesítik.

Vitézek! Ezen nagy diadalmak a ti régi zászlóitok mellett, ti általatok mentek véghez. Ki nem tudja ezt? De honnét volt az a bátor sziv, amely ezeket végrehajtotta? Honnét voltak azon kedvező környülállások, amelyek között az említett bátor sziv mindezeket szerencsésen elvégezhetette? Az égből! Az égből! Ha hajunk szála sem esik el az isteni gondviselés és kormányozás nélkül, amint ezt Krisztus szavából tudjuk, (Luc. C. 12. v. 7. — C. 21. v. 18.): hogy folyhatott volna oly erős és dühösködő ellenségnek vére a ti kardjaitok és fegyveretek által, hogy tölthették volna meg a tábori térséget az ellenségből annyi ezernyi-ezer elesett testek, ha csak erre a mennyei végzés utat nem nyitott volna és hathatós segedelmet nem nyújtott volna?

Vóltak — igaz dolog — vóltak ezen táborozásban a mi seregeinknek messze kiterjedett hadi tudományu és vitéz lelkü kormányzóí; volt ezen nemes Regimentnek is a többi magyar szivü tisztokban, de kiváltképpen ama vagy győzni, vagy halni kész báró Simonyi József obersterben oly vezére, akinek a legnagyobb veszedelmet is megvető bátorságát dicsőséges sebei örökösítik.

De ki adta ezen nagy vezéreket? Ki adta ezen vezérekebe a veszedelmeknek, az ellenség fortélyainak vagy kikerülésire, vagy diadalmas megrontására a hadi tudományt, és a magok életét oly bátor elszánással feláldozó lelket? Az az Isten adta,

[274]

aki az írásban (Ezech. C. 14. v. 11.) seregek Urának nevezi magát, *Dominus exercituum*. Az az Isten, akinek tulajdonittatik Józsue könyvének 10-ik részében, hogy ezen nagy vezér Józsue és az ő legerősebb hadi népe — *Viri fortissimi*, amint az írás mondja — az öt ellenkező királyt megrontotta. *Dixitque Dominus ad Josue, ne timeas eos; in manus enim tuas tradidi illos, nullus ex eis tibi resistere poterit.* Józsue. 10. v. 8. És mondá az Ur Józsuének: *Ne félj tőlök, mert kezembe adtam őket; senki közülök ellened nem állhat. És ismét a 10-dik versben: „Et conturbavit eos Dominus a facie Israel, contrivitque plaga magna in Gabaon.” És felháborítá őket az Ur az Izrael színe előtt, és nagy csapással megrontá Gabaonban.*

Oh tehát, adjátok meg Vitéz Bajnokok, ami az Istené, az Istennek! „*Reddite, quae sunt Dei, Deo.*” — Így tett a mi istenfélő fejedelmünk, midőn a lipsiai ütközetben a fővezér Schwarzenberg, a győzedelmet neki hirül hozta. Térdre esik hadi népe előtt és öszvetett kezekkel adott hálákat a győzedelemért a seregek Urának. Ti midőn ezt testiképpen nem tehetitek, boruljatok le szivetek szerint a nagy Isten előtt! Áldjátok és magasztaljátok ezen nagy Kormányozót, akinek ereje, segedelme és irgalmassága által tettétek, valamit ezen régi zászlóitok alatt a fejedelemért és hazáért tettetek. Így megadjátok, ami az Istené, az Istennek.

De emellett adjátok meg a császárnak is, ami a császáré; azaz a hozzája való változhatatlan hivséget! Ezt kívánja tőletek az uj négy zászlónak tekéntete.

Kitől vettétek ezen négy zászlókat? Ami királyunktól, ausztriai I-ső *Ferencz* császártól. Óh, midőn ezen nevet említem, nem tűnik-é szemeitek eleibe ezen áldott fejedelemnek a mult francia háboruban (hogy a többiről hallgassak) mind egyéb jobbágysaihoz, mind különösen hozzátok való atyai szeretete? Nem volt-é ő az, aki veletek együtt táborozott és minden hadi szenvedésben önként résztvett? Nem ő volt-é, aki szentséges személyét sem kimélvén, annyi nyilvánvaló veszedelmekre magát kitenni nem kételkedett? Nem ő volt-é, aki dicsőséges sebeiteket, sok éjjeli és nappali fáradozástokat,

[275]

szenvedéseiteket, a halállal való utolsó küszködéseiteket siránkozó szívvél és egész atyai indulattal szemlélte, sőt mindezeket hozzátok való szeretetére nézve szív szerént veletek együtt viselte?

Ily szerető, ily magát mindnyájunkért felszentelő fejedelmünkhöz, lehetséges dolog-é, hogy csak egy alatta valója is és annál inkább vele együtt táborozó vitéze, és ugyan magyar vitéze, ezer halálok között is, utolsó csepp véréig-hívséges ne légyen?

Ha szent Péter első levelében (I. Petr. Cap. 2. v. 13. 18.) megkívánja, hogy engedelmesek legyünk az Istenért urainknak minden félelemmel, nem csak a jóknak és csendeseknek, hanem a feslett erkölcsűeknek is, különösen pedig a királynak, mint legfőbbvalónak; ha szent Pál az eféziusokhoz irt levelében (Cap. 6. v. 5. 6. 7.) megkívánja, hogy engedjünk a testi urainknak félelemmel és rettegéssel, szívünk együgyűségével, mint a Krisztusnak, nem szemre szolgálván, mint embernek kedveskedvén, hanem mint a Krisztus szolgálói, szívből cselekedvén az Isten akaratját, jó akaratval szolgálván, mint az Urnak, és nem mint embernek; mit mondjak azon örökös hívségről, amelylyel mindnyájan tartozunk minket így szerető, miérettünk életét is így felszentelő fejedelmünkhöz, aki ezen hozzánk való jósága mellett, az igaz isteni félelemben, legkisebb jobbágyaihoz való leereszkedésben és az igaz keresztényi tökéletességben egész Európának csudája és alatta való jobbágyainak minden sziveket magához édes erőszakkal ragadó példája?

Ah, az Isten által uralkodik rajtunk ezen áldott fejedelmünk. „*Per me reges regnant.*” (Prov. 8. v. 15.) Élünk tehát és haljunk érte, amiatt, aki őtet fejedelmünkké rendelte.

Elszakasztja (amit nehezen szenvedek) az időnek rövid volta szívemnek e tárgyban, amely előttem oly kellemetes, hozzátok való bővebb kiterjedését. De talán vétkezném is némünémüképpen drága fejedelmünkhöz való buzgóságtok ellen, ha ezt, amelyet minden alkalmatosságokban legfőbbnek lenni kimutattátok, újabb eszközökkel serkenteni igyekezném. Azért amin kezdettem, azon végzem beszédemet: *Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari; et quae sunt Dei, Deo.*

[276]

Magyar hazánknak, magyar regementjeinknek disze, Nagy-érdemü Hessen-Homburg Herczeg Regementje! Add meg az Istennek a hálaadást azon győzelmekért, amelyekre az Isten segített az előbbeni zászlóid mellett! „Reddite, quae sunt Dei, Deo.” Folytasd a te fogyhatatlan hívésedet az új zászlók mellett jó királyunkhoz, császárukhoz, hazánkhoz, amelyet eddig 86 esztendőök alatt magyar nemzetünknek örök dicsőségére háládatosan kimutattál! „Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari.”

Egyéberánt „*confortamini in Domino et in potentia virtutis ejus!*” (ad Ephes. 6. v. 10.) Erősödjete meg, Vitéz Bajnokok, az Urban és az Ó erejének hatalmasságában! Vigyenek ezen új zászlók, melyeket a seregek Urának nevében, az anyaszentegyháznak szokott rendje szerint megszentelek, vigyenek titeket új és új győzelmekre! Kormányozza minden esetekben, minden veszedelmekben a ti intézeteiteket azon mindenható és hatalmas Isten, aki még az egy Judith által is megtudja rontani a leghatalmasabb táborokat is, és midőn néki tetszik, a felfuvalkodott Holoferneseket is megtudja alázni.

Hogy fogtok pedig eljutni ezen isteni áldásokra, Kedves Fiaim! Ugy, ha megadjátok, ami az Istené, az Istennek, és ami a császáré, a császárnak. Ugy, ha nem a magatok vitézségében, hanem Annak mindenható erejében fogtok bizni, aki adta ezen vitéz szíveteket. Ugy, ha minden munkálkodásitokat, szenvedéseiteket az Istennel kezditek és az Ő szent akaratjának teljesítésére intézitek. Ugy egy szóval, ha az Ő szentséges szent nevét minden esetekben mély tiszteletben fogjátok tartani. Amit néktek egész atyai szívvel kívánok az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében Amen.

*Misemondá ruha, csontpikkelyekkel díszítve;
Klobusiczky Péter ajándéka a szalmári székesegyháznak.*

Ugyanannak hátulsi oldala.

Ugyanannak tartozékai.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Lap.
1. Karácsony ünnepén. Kalocsa, 1823.	1.
2. Karácsony ünnepén. Kalocsa, 1836.	13.
3. Husvét ünnepén. Kalocsa, 1805, 1824	20.
4. Husvét ünnepén. Kalocsa, 1825, 1831	28.
5. Husvét ünnepén. Kalocsa, 1827, 1833, 1836.	38.
Nagybőjti szentbeszédék. Várad-Olaszi, 1781.	
6. Nagybőjt első vasárnapján.	49.
7. Nagybőjt második vasárnapján	56.
8. Nagybőjt harmadik vasárnapján	64.
9. Nagybőjt negyedik vasárnapján	72.
10. Nagybőjt ötödik vasárnapján	80.
11. Nagybőjt hatodik vasárnapján	88.
12. Nagypénteken	96.
Nagybőjti szentbeszédék. Várad-Olaszi, 1784.	
13. Nagybőjt első vasárnapján.	105.
14. Nagybőjt második vasárnapján.	115.
15. Nagybőjt harmadik vasárnapján.	122.
16. Nagybőjt negyedik vasárnapján.	130.
17. Nagybőjt ötödik vasárnapján.	138.
18. Nagybőjt hatodik vasárnapján.	148.
19. Nagypénteken.	156.
20. Ötvenedvasárnapra. Várad-Olaszi, 1785.	166.
21. Nagybaldogasszony napján. Kalocsa, 1789, 1825.	172.
22. Nagybaldogasszony napján. Kalocsa, 1796. . . .	184.
23. Nagybaldogasszony napján. Kalocsa, 1832.	197.

24. A Boldogságos Szűz Mária nevenapján. Kalocsa, 1799.	Lap 206.
25. Remete szent Pál napján. Nagyvárad, 1784.	216.
26. Nepomuki szent Jánosról. Hajós, 1799.	225.
— Egy okmány a hajósi csodatevő Boldogasszonyról.	235.
27. Szentbeszéd a pozsonyi zsinaton.	237.
28. A kiskőrösi templom fölszentelésén 1827.	241.
29. Szatmár-Németi sz. kir. város jubileumán 1815.	252.
30. Zászlószentelésen. Debreczen, 1819.	271.